INSTITUTIONES
THEOLOGICÆ DOGMATICÆ
AD USUM
SEMINARII AVERSANI
EXCERPTÆ
EX THEOLOGIA UNIVERSA
R. P. THOMÆ EX CHARMES
Juxta principia D. Augustini accommodata.

Nonnullis ablatis, nonnullis adjectis, nonnullis vel in majori lumine, vel in alia parte collocatis.

TOM. IV.

TRACTATUS De Gratia Christi. De Sacramentis.

AVERSÆ
EX TYPOGRAPHIA S. MARIÆ MAGDALENÆ
1829.
Superiorum permissu.

TRACTATUS VI.

DE GRATIA CHRISTI.

PROEMIUM.

Gratia, secundum vim nominis significat donum gratis collatum. *Si autem gratia*, inquit Apostolus, Rom. 11. *jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.*

Juxta hanc generalissimam gratiae acceptionem, omnia Dei beneficia creaturis concessa, v. g. creatio, conservatio, etc. nomine gratiae venire possunt. At strictius a Theologis usurpatur, ut designentur omnia dona, quæ, intuitu meritorum Christi, hominibus conferuntur, ad vitam æternam obtinendam; et definitur:

Donum supernaturale, gratis a Deo collatum, quod de se tendit ad actum, et finem supernaturalem. Gratia sic sumpta, dividitur in externam, et internam.

Gratia *externa*, est donum, quod hominem exterius tantum afficit, ut sunt prædicatio Evangelii, lex, miracula, bona exempla, etc.

Gratia *interna*, est donum, quod hominem interius afficit, sive ipsi insit per modum habitus, sive per modum actus transeuntis. Hæc dividitur in gratiam gratis datam, et gratiam gratum facientem.

Gratia *gratis data*, est donum, quod alicui conceditur primario, et per se propter aliorum salutem; talia sunt dona prophetiae, miraculorum, linguarum, et alia, quae Apostolus, Rom. 11., commemorat. Dicitur, *gratis data*, non quod sola gratis detur, omnis enim gratia gratis datur, sed quod eo praecipue nomine gratia est respectu illius, cui confertur.

Gratia *gratum faciens*, est donum, quod ad propriam salutem illius, cui confertur, primario et per se ordinatur. Dicitur, *gratum faciens*, quia eum, cui datur, Deo gratum reddit, aut reddere apta est. Haec, vel est actualis, vel habitualis.

Gratia *actualis*, est auxilium quoddam internum, intellectui et voluntati a Deo transeunter impressum, quo-

quo potentiae illae de se insufficientes, adjuvantur ad eliciendos actus supernaturales, quibus justitia, vel justitiae incrementum obtinetur. Hinc hominem Deo gratum reddit efficienter.

Gratia *habitualis*, est qualitas homini permanenter inhaerens, quae ipsum formaliter reddit Deo gratum et sanctum. Est enim forma, qua inexistente sumus Deo grati.

Cum igitur ab hac utraque gratia actuali, quae efficienter; habituali, quae formaliter sanctificat, tota hominis salus et aeterna felicitas pendeat, hunc Tractatum in duas Dissertationes dividemus; in prima, agemus de gratia actuali; in secunda, de gratia habituali. « Quibus addemus III. Dissertationem de Praede- « stinatione, et Reprobatione, ut polliciti sumus in no- » tula, ad calcem Tractatus de Deo et divinis atributis.

DISSERTATIO I.

De gratia actuali.

Not. Ut omnia, quae spectant gratiam actualem interiorem dilucide pertractemus, hanc Dissertationem in tria Capita distribuemus; 1. erit de necessitate gratiæ; 2. de ejusdem natura et divisione; 3. de ejus dispensatione et distributione.

CAPUT I.

De necessitate gratiae actualis interioris in statu naturae lapsae.

Not. Circa necessitatem, et existentiam gratiæ actualis interioris, varii erraverunt:

I. Pelagius, qui in tantum gratiae fuit inimicus, ut docuerit hominem lapsum per solas naturae vires, absque ullo gratiae interioris auxilio, posse quodlibet opus salutare peragere, omnia Dei mandata observare, tentationes quascumque superare, pravas cupiditates convellere, ac tandem beatitudinem aeternam consequi. Quod si ad effugiendam damnationem Concilii Diospolitani, aliquam dari gratiam confessus fuerit, per gratiam

tiam intellexit liberum arbitrium, eo quod gratis a Deo in creatione concederetur. Cum autem a Catholicis objurgaretur, quod nullam, praeter liberum arbitrium, admitteret gratiam, novum gratiae externae genus adinvenit, legem, nempe, doctrinam, et exempla Christi. Cum vero denuo urgeretur, ut gratiam interiorem admitteret, aliquam visus est admisisse, non quidem qua moveretur voluntas ad bonum, sed tantum qua illustraretur intellectus ad mandata divina, non simpliciter, sed facilius adimplenda; hancque illustrationis gratiam dicebat *secundum merita nostra dari*. Haec omnia constant ex D. Aug., *lib. de haeresibus*, *haeresi* 88. et pluribus aliis locis, maxime ex libro *de gratia Christi*.

Itaque errores Pelagianorum circa gratiam in hoc consistebant, quod negarent tum necessitatem, tum gratuitatem gratiae actualis interioris; quos errores Pelagius, tum per se, tum per discipulos suos, maxime per Caelestium, et Julianum Capuanum, aut Eclanensem Episcopum disseminavit.

II. Semipelagiani, Massilienses communiter dicti, (quorum principes fuerunt *Joannes Cassianus*, Collator dictus, et *Gennadius*, Presbyteri Massilienses, *Faustus* Regiensis Episcopus; etc. quibus praeiverat *Vitalis* Carthaginensis) cum convenissent Massiliae ad conciliandam libertatem cum gratiae necessitate, et gratuitate, in varios prolapsi sunt errores, qui ad tria capita revocari possunt circa praesentem materiam, scilicet.

1. Quod docuerint, initium fidei et salutis esse a nobis, nosque solis liberi arbitrii viribus posse conari, vel ordiri opus salutis, ut referunt DD. Prosperus, et Hilarius Arelatensis, *Epist. ad Aug.*

2. Quod asseruerint hominem per nisum et conatum naturalem mereri gratiam ad opus salutare ulterius perficiendum, et salutem aeternam consequendam, si non de condigno, saltem de congruo: ex quo sequebatur, gratiam secundum merita humana dari, ipsamque non praevenire voluntatem, a qua e contrario praeveniri debebat. Ita asserit idem Hilarius, *Epist. ad Aug.*

3. Quod voluerint, (saltem aliqui) perseverantiam

usque

usque in finem a nostro libero arbitrio pendere, nec esse donum Dei speciale, ut inquit D. Aug., l. de dono perseverantiae, cap. 17. *Haec dicentes, nolunt hominibus praedicari, dona Dei esse, ut veniatur ad fidem, et permaneatur in fide.*

III. Lutherus, et Calvinus, liberi arbitrii vires ita extenuant ac deprimunt, ut nihil omnino boni moralis per solas naturae vires fieri posse contendant. Imo volunt omnia opera, quae fiunt non tantum sine speciali gratiae auxilio, sed etiam sine fide justificante esse peccata; ex quo sequitur, etiam ea opera, quae ex speciali gratiae auxilio ab infidelibus fiunt, vitiosa esse, et peccaminosa.

IV. Bajus et Jansenius, cum Novatoribus pariter docent, 1. Gratiam habitualem ita necessariam esse ad quodlibet opus bonum morale, ut omnia peccatorum opera sint peccata, ut patet ex hac propos. 35 Baji: *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*. Docent 2. Omnes infidelium virtutes vera esse vitia, et omnia eorum opera, vera esse peccata; sic docet Bajus, propos. 25., et 27.: *Omnia infidelium opera sunt peccata, et Philosophorum virtutes sunt vitia. Liberum arbitrium sine gratiae Dei adjutorio, non nisi ad peccatum valet*. Et Jansenius, l. 4. de statu naturae lapsae, cap. 17. in tit. ait: *Insania, error, et impietas, contraria Christianorum sensui, Scripturis, et fidei, quod infidelium sit ulla vera virtus, vel opera sine peccato, juxta Augustinum et Concilium Arausicanum*. Idem censuit *Quesnellus* in suis reflexionibus.

Ut hos omnes gratiae Christi hostes debellemus, videndum est, 1. Utrum gratia Christi actualis et interior, necessaria sit in statu naturae lapsae ad operis salutaris effectionem, aut inchoationem? (*a*) 2. Utrum gratia interior sit necessaria ad boni moralis naturalis effectionem? 3. Ad quodnam bonum morale naturale efficiendum gratia interior necessaria sit, vel non? quae solventur sequentibus quaestionibus.

QUÆ-

---

a. (a) *De necessitate gratiae ad perseverandum in » accepta justitia usque in finem vitae, sermo erit in » Dissertatione III.*

QUÆSTIO I.

Utrum gratia Christi actualis interior necessaria sit, in praesenti statu, ad operis salutaris effectionem, aut saltem inchoationem?

CONCLUSIO I.

Nullus homo lapsus, sive justus, sive injustus, in praesenti statu, potest, sine gratia interiori praeveniente, efficere aliquod opus salutare, id est, opus conducens ad vitam aeternam. Est de fide contra Pelagianos.

Prob. 1. Ex Scriptura, Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Quomodo autem trahit? Per fidem. Ergo fides, quæ est donum salutare, est a solo Deo; unde ibidem dicitur: *Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille.*

Joan. 15. *Sine me nihil potestis facere*, nempe quod conducat ad vitam aeternam.

2. Ad Cor. 3: *Fiduciam talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Et 1. Cor. 4.: *Quis te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti?* Ex quibus omnibus locis sic arguo. Qui non potest venire ad Deum per fidem, nisi trahatur ab ipso Deo; nec quidquam facere potest in negotio salutis, nisi adjuvetur a Christo; nec aliquid salutare potest cogitare, nisi ad id sufficientiam recipiat a Deo per Christum; nec ullum habet meritum, quod non receperit a Deo, ille non potest quidquam boni salutaris facere absque præveniente interiori gratia Christi. Atqui, ex omnibus locis supra allatis, et infinitis aliis, homo lapsus talis est. Ergo.

Prob. 2. *Ex PP.* Inter quos sufficiat Aug. qui, lib. de gratia Christi, cap 26., ait: *Gratiam . . . sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam, fieri posse non dubitet. Non quomodo illa,*

ille, (Pelagius) *qui cum dicit*, propterea dari gratiam, ut quod a Deo praecipitur, facilius impleatur, *quid de illa sentiat, satis ostendit, scilicet quod etiam sine illa, etsi minus facile, fieri tamen, quod divinitus praecipitur, potest*. Porro D. Doctor, cap. 29. Pelagium increpans, ait: *Tolle*, facilius, *et non solum plenus, verum etiam sanus est sensus, si ita dicatur, ut quod per liberum facere jubentur homines arbitrium, possint implere per gratiam. Cum autem*, facilius, *additur, adimpletio boni operis etiam sine Dei gratia posse fieri, tacita significatione suggeritur; quem sensum redarguit, qui dicit*: Sine me nihil potestis facere.

Prob. 3. *Ex Conciliis*: Diospolitano, in quo omnes Pelagii errores fuerunt damnati, cui interfuit Pelagius ipse, qui abutendo gratiae nomine, damnationem effugit.

Carthaginensi III. cap. 2: *Quisquis dixerit gratiam Dei per Jesum Christum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis revelatur et aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus, quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illam nobis praestari, ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit*.

Arausicanum II., cap. 7, definit: *Si quis, per naturae vigorem, bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitae aeternae, cogitare aut eligere posse confirmet, absque illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti, haeretico fallitur spiritu*.

Prob. 4. *Ratione*: Quia media debent esse proportionata fini, et ejusdem cum illo ordinis. Atqui opera salutaria sunt media ad salutem aeternam, quae est supernaturalis. Ergo debent esse supernaturalia. Atqui non possunt esse supernaturalia, nisi praeveniantur et excitentur a gratiae supernaturalis auxilio. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Fides est opus salutare. Atqui fides haberi potest sine praevenientis gratiae interioris auxilio. Ergo.

Re-

Resp. nego min. Quae repugnat Apostolo, Ephes. 2. v. 8. dicenti: *Gratia salvati estis per fidem, et hoc non ex vobis: Dei enim donum est.*

Prob. min. Mysterio credibiliter proposito potest homo ratione utens assentiri et credere, absque gratiae interioris auxilio. Ergo.

Resp. dist. ant. Potest sine gratiae interioris auxilio assentiri et credere, fide humana et sterili, *conc.* fide supernaturali et salutari, *nego ant.* quod est contrarium huic Tridentinae definitioni: *Si quis dixerit, sine praeveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei gratia justificationis conferatur, anathema sit.*

Inst. 1. Fides data mysterio revelato propter Dei revelantis auctoritatem, eo ipso supernaturalis est. Ergo est salutaris etiam absque gratiae interioris auxilio.

Prob. ant. Actus suam desumit speciem ab objecto. Atqui objectum illius fidei est supernaturale. Ergo fides illa supernaturalis est.

Resp. dist. maj. Actus suam speciem desumit ab objecto, simul et principio operandi, *conc.* ab objecto tantum, *nego maj.* Ut enim actus sit intrinsece supernaturalis, non sufficit, ut circa objectum supernaturale versetur, sed insuper requiritur, ut procedat a principio supernaturali; facultas enim non potest ultra vires proprias tendere, nisi per formam aliquam superadditam vegetetur, et corroboretur.

Inst. 2. Potest quis, propter motiva credibilitatis propius inspecta, per lumen naturale, tanta cum certitudine assentiri veritatibus revelatis; quanta alter assentiretur per gratiam interiorem. Ergo ejus fides ei erit aeque salutaris.

Resp. 1. *nego ant.* Cum Bellarm. l. de Grat. et Lib. Arb. cap. 3: *Argumenta enim, inquit, quae articulos fidei nostrae credibiles faciunt, non talia sunt, ut fidem omnino indubitatam reddant, nisi mens divinitus adjuvetur; unde res credibiles sine alia gratia credi possunt, sed humana fide, non divina.*

Resp. 2. *nego conseq.* Quia naturalis ejusmodi fides proportionem non habet cum supernaturali beatitudine. Ergo non esset medium ad illam perducere aptum.

Ob-

Objic. 2. D. Aug. in exposit. Epistolae ad Rom. ait: *Quod credamus, nostrum est; quod autem bonum subsequens operemur, illius est, qui credentibus dat Spiritum Sanctum*. Ergo credere, etiam fructuose, non est gratia.

Resp D. Aug. hanc prop. ut erroneam revocavit, l. 1. retract. cap. 23. his verbis: *Quod dixi*: quod credamus, nostrum est, etc. *Profecto non dicerem, si jam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quae dantur in eodem spiritu. Utrumque ergo nostrum est propter arbitrium voluntatis, et utrumque tamen datum est per spiritum fidei et charitatis.*

Objic. 3. Saltem homo justus, habituali gratia donatus et bonis habitibus instructus, potest absque gratia actuali, voluntatem praeveniente, facere aliquod opus conducens ad vitam aeternam. Ergo.

» *Resp. nego ant.* Quemadmodum enim oculus per» fecte sanus, nisi luce adjuvetur, non potest objecta » conspicere; ita justus licet gratia habituali donatus, « a peccati morbo perfecte sanus factus sit, actu tamen » non potest opus ad vitam aeternam ducens operari, « nisi Christi gratia actuali illustretur, et moveatur.

CONCLUSIO II.

Nullus homo lapsus, sine gratia interiori praeveniente, potest incipere aliquod opus salutare. Est de fide, contra Semipelagianos.

Prob. 1. Ex Scriptura, et PP. 2. Cor. 3.: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ad quae verba D. Aug., l. de Praedest. Ss. cap. 2.: *Attendant hic, et verba ista perpendant, qui putant ex nobis esse fidei caeptum, et ex Deo esse fidei supplementum . . . quod ergo pertinet ad religionem et pietatem, de qua loquebatur Apostolus, si non simus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis: Profecto non sumus idonei credere aliquid, quasi ex nobismetipsis, quod sine cogitatione non possumus, sed sufficientia nostra, qua credere incipiamus, ex Deo est.*

D. Fulgentius, l. de Incarnatione et Gratia Christi, exponens hunc Apost. textum: *Justus ex fide vivit*, ait:

ait : *Vita nostra a fide sumit initium . Quam fidem non ex nostra voluntate nasci , sed per Spiritum Sanctum unicuique dari , B. Paulus ostendit .* Ergo a nemine unquam Deus potest praeveniri .

Prob. 2. *ex Conciliis* , Arausicano II. can. 5. : *Si quis , sicut augmentum , ita etiam initium fidei , ipsumque credulitatis affectum . . . non per gratiae donum , id est , per inspirationem Spiritus Sancti . . . . sed naturaliter nobis inesse dicit , apostolicis dogmatibus adversarius approbatur .* Et can. 7. : *Si quis per naturae vigorem bonum aliquod , quod ad salutem pertinet vitae aeternae , cogitare , ut expedit , aut eligere , sive salutari , id est , Evangelicae praedicationi consentire posse confirmat , absque illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti . . . haeretico fallitur spiritu .*

Prob. 3. *ratione Theologica .* Ideo Semipelagiani asserebant , hominem , sine gratia praeveniente , posse incipere aliquod opus salutare , ut per illud *mereretur* gratiam divinam vires ulteriores suppeditaturam ad perficiendum et complendum opus salutare , a voluntate naturaliter expetitum : *Nam* , ait D. Hilarius , Epist. ad Aug. , *quod dicitur :* crede et salvus eris : *Unum horum exigi asserunt , aliud offertur , ut propter id , quod exigitur si redditum fuerit , id quod offertur deinceps tribuatur .* Atqui consequens repugnat , 1. naturae gratiae , quae omnino gratuita est , nec meritis humanis rependitur , 2. humilitati Christianae , quae cum Apostolo , 1. Cor. 4. clamat : *Quid habes quod non accepisti . Si autem accepisti , quid gloriaris , quasi non acceperis ?* Ergo .

Q. *An saltem homo , per solas naturae vires , possit se praeparare ac disponere ad gratiam?*

Resp. negative : Nam omnis dispositio quamdam habere debet proportionem cum forma , ad quam disponit . Atqui actus morales *naturales* nullam habent proportionem cum gratia *supernaturali* . Ergo non possunt ad gratiam disponere .

Confirmatur . Quia si homo posset se disponere ad gratiam , per solas naturae vires ; hoc fieret , vel per aliquem actum saltem de congruo , meritorium ; vel per desiderium recuperandae salutis : vel tandem per pactum , quo Deus decrevit homini , quod in se est fa-

facienti, dare gratiam. Atqui nihil horum dici potest. Ergo. Non 1. quod continet totam Pelagianismi virus, evertitque totam rationem gratiae, quae omnino debet esse gratuita. Non 2. quia hoc desiderium est a gratia, ut de fide est definitum in Conc. Arausicano, cujus canones retulimus supra. Non 3. quia hujus fictitii pacti nullum, vel levissimum vestigium reperitur in Scripturis; unde Clerus Gallic. an. 1700. in censura propositionis contrariae, dicit: *Pactum autem quod inter Deum et Christum asseritur, commentum est temerarium, erroneum, nec solum tacente, sed etiam adversante Scriptura, et SS. Patrum traditione, prolatum.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Prov. 16. dicitur: *Hominis est praeparare animam, et Domini gubernare linguam . . . cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus ejus.* Ergo hominis est incipere opus salutare, cujus intuitu Deus praeparat et confert gratiam.

Resp. dist. conseq. Hominis est incipere opus salutare, ope gratiae praevenientis, *conc.* per solas naturae vires, *nego conseq.* Sensus ergo textus allati est, hominis esse, animam, ope gratiae praevenientis, praeparare ad ulteriorem gratiam specialiorem, quae necessaria est, ut pie cogitata, recte, et fructuose eloquatur.

Objic. 2 Zachariae 1. Deus dicit: *Convertimini ad me, et convertar ad ego vos.* Ergo homo debet incipere negotium salutis.

Resp. dist. conseq. Homo debet incipere salutis negotium, praeventus et excitatus a gratia divina, *conc.* per vires naturales, *nego conseq.* Conversio enim hominis ad Deum est fructus gratiae praevenientis, et conversio Dei ad hominem designat gratiae subsequentis, aut etiam justificationis collationem. Atque ita consentit Zacharias Jeremiae dicenti, cap. 31.: *Converte me, et convertar*, cum, ex diversis loquendi modis, Zacharias hominis libertatem, Jeremias vero praeviam gratiae motionem adstruat; ut observat Concil. Trid. sess. 6. cap 5., his verbis: *Cum dicitur*: convertimini ad me, et ego convertar ad vos, *libertatis nostrae*

strae admonemur. *Cum respondemus* : converte nos, Domine, ad te, et convertemur, *Dei gratia nos praeveniri confitemur*.

Inst. 1. Apost. Rom. 7. v. 18. ait : *Velle adjacet mihi ; perficere autem bonum non invenio*. Ergo desiderium salutis est a nobis.

Resp. dist. conseq. Est a nobis, a gratia excitatis, *conc.* a nobis solis, *nego*. Id constat ex ipso Apostolo, qui, Philipp. 2., ait : *Deus est qui operatur in nobis velle, et perficere pro bona voluntate*. Bona ergo Apostoli voluntas erat ex gratia praeveniente, quae ipsum movebat ad volendum bonum, quod, propter contrarios concupiscentiae motus, non poterat tam prompte ac facile perficere, ex quo necessaria erat gratia ulterior adjuvans, quae daret et ipsum agere.

Objic. 3. In Scripturis multa leguntur exempla eorum, qui absque gratia, salutis suae initium posuerunt. Ergo.

Prob. ant. Cornelius Centurio, Act. 10. per bonam voluntatem, et eleemosynas obtinuit fidem in Christum. Atqui hanc bonam voluntatem habuit, et eleemosynas fecit absque gratia. Ergo.

Resp. nego min. Nam Cornelius, antequam instructus esset a D. Petro, supernaturalem gratiam actualem habuit, quae fuit principium bonae illius voluntatis et eleemosynarum, ut definit Concilium Arausicanum, Can. 25. : *Unde manifestissime credendum est, quod et illius latronis, quem Dominus ad Paradisi patriam revocavit, et Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, et Zachaei, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed divinae largitatis donum, etc.*

Objic. 4. Multi PP. antiquiores docuisse videntur, etiam Dei bona hominis voluntate praeveniri. Ergo.

Prob. ant. Ex S. Irenaeo, qui, l. 4. cap. 37. docet : *Prophetas hortari homines ad justitiam, et ad bonum opus, quia hoc in nobis est*. Ergo.

Resp. dist. ant. Quia hoc in nobis est, per liberum arbitrium gratia motum et excitatum, *conc.* sine gratia, *nego ant.* Agit itaque contra Simonianos, et Marcio-

cienitas, qui docebant, voluntates nostras ineluctabili necessitate ad bonum aut malum propelli, contra quos demonstrat ab exhortationibus, quibus ad virtutem incitamur, esse in nobis liberum arbitrium, quod verum est. Ad bonum autem salutare inchoandum et perficiendum necessariam esse gratiam, agnovit D. Irenaeus, qui, l. 3. cap. 17., ait: *Sicut arida terra, si non percipiat humorem, non fructificat: sic et nos fructum aridum exhibentes primum, nunquam fructificaremus ad vitam, sine superna voluntaria pluvia.*

Inst. 2. D. Chrysostomus in variis locis docet, hominem seipsum ad gratiam per solas naturae vires posse praeparare: Sic, Homil. 12. in Epist. ad Hebraeos, ait: *Oportet nos primum bona eligere, et tunc affert, quae sua sunt. Non praevenit nostras voluntates, ne perdat nostrum liberum arbitrium: cum autem nos elegerimus, multam tunc affert auxiliationem . . . nam nostrum quidem est praeeligere et velle, Dei autem est perficere, et ad finem deducere.* Ergo.

Resp. nego ant. Totus equidem ibi est D. Chrysostomus in defendendo contra Manichaeos lib. arbitrio, et excutienda hominum negligentia, ne scilicet putent se in omnibus a Deo sic praeveniri per gratiam, ut nihil sibi agendum relinquatur. Verum non rejicit D. Doctor necessitatem gratiae ad actus salutares, quam variis locis astruit, v. g. Hom. 15. in Joan. *Gratia Dei semper in beneficiis priores sibi partes vindicat.* Et Hom. 12. in Epist. ad Hebraeos astruit tum liberum arbitrium, tum necessitatem gratiae, dicens: *Etiamsi curras, etiamsi studium ponas, ne tuum esse existimes, quod recte gestum est. Nam nisi a superis opem adipiscaris, frustra erunt omnia . . . frustra currimus, si totum esse nostrum existimamus, si non plus Deo tribuimus. Non enim suum esse totum voluit Deus, ne videretur nos temere coronare. Neque rursus nostrum, ne incidamus in arrogantiam.* Ex quo evidenter patet, mentem D. Chrysostomi esse, quod Deus non præveniat nostras voluntates totum faciendo, et nihil nobis agendum reliquendo; sed cum parati fuerimus per bonum usum gratiae praevenientis acceptae, puta gratiae orationis et boni desiderii, tunc Deus multas ulteriores et potentiores gratias nobis suppeditet,

quibus

quibus homo et justificationem , et praesertim perseverantiam usque in finem , possit obtinere .

Objic. 4. Si gratia nos , pro Dei beneplacito , prævenit , sequitur 1. Quod Deus sit personarum acceptor, cum uni det , alteri deneget gratiam . 2. Quod oratio fiat frustra . 3. Quod nullus exhortationi aut correptioni locus relinquatur . 4. Quod negligentiae aut desperationi locus detur . Atqui omnia illa sunt absurda. Ergo.

Resp. nego seq. 1. Etenim Deus , ex eo , quod , pro beneplacito suo , nos praeveniat , non est personarum acceptor ; tum quia personarum acceptio non est , nisi cum ea , quae debentur ex justitia , secundum justitiae leges non distribuuntur , quod in distributione gratiae , quae nemini ex justitia debetur , locum non habet ; tum quia gratia praeveniens nemini deest , ut infra probabitur , quamvis illam Deus secundum mensuram diversam pro beneplacito suo , elargiatur .

2. Oratio non fit frustra , quia dum fit ex gratia præveniente , valet ad consequendam gratiam subsequentem ; unde D. Aug. l. de Corrept. et Grat. c. 2. ait : *In oratione cognosce , unde accipias , quod vis habere* .

3. Locus est exhortationi et correptioni ; tum quia in ipsa exhortatione et correptione Deus cordis aures saepe aperit interius , ut homines audiant et obediant : *Corripitur* , ait D. Aug. ibid. cap. 6. *ut strepitu concionis forinsecus insonante atque flagellante , Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione operetur et velle* ; tum quia , *dolor ille , quo sibi displicet* , homo , ait D. Aug. ibid. c. 5. *quando sentit correptionis aculeum, excitat eum in majoris orationis affectum , ut , Deo miserante , incremento charitatis adjutus , desinat agere et pudenda , et agat laudanda atque gratanda* .

4. Non datur locus negligentiae aut desperationi , sed potius acuitur diligentia , dum significatur gratiam a nobis non pendere , et periculum esse , ne , si dissentiendo reddatur inutilis , subtrahatur ; spes autem firmatur , dum auxilium divinum , quo nostra juvetur infirmitas , promittitur .

Objic. 5. Axioma theologicum , *facienti quod in se est , Deus non denegat gratiam* . Ergo homo potest per vires naturales sese ad gratiam praeparare .

Re-

Resp. dist. axioma : Facienti quod in se est, ex gratiae viribus, *conc*, ex naturae viribus, *nego*. Axioma enim hoc ultimo sensu intellectum, damnatum est a Clero Gallicano, an. 1700. *Tanquam instaurans Semipelagianismum, mutatis tantum vocibus*.

Inst. Illud axioma est D. Thomae, et aliorum Theologorum plurimorum asserentium, gratiam a Deo non denegandam homini, per naturae vires quod in se est facienti. Ergo temerarie fuit a Clero Gallicano censura notatum.

Resp. dist. ant. Asserunt gratiam non denegandam homini, per naturae vires a Deo motas et excitatas, quod in se est facienti, *conc.* per naturae vires, solas, *nego ant.* Clare hoc asserit D. Thom., in cap. 10. Epist. ad Rom. lectione 3., dicens: *Quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo se scilicet ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum ad bonum, secundum illud Thre 5 :* Converte nos, Domine, ad te, et convertemur. Et specialiter in Summa, quae postremum ipsius opus est 1. 2. 109. art. 6. ad 2., dicit: *Quod nihil homo potest facere, nisi a Deo moveatur, secundum illud Joan.* Sine me nihil potestis facere. *Et ideo cum dicitur homo facere quod in se est, dicitur hoc esse in potestate hominis, secundum quod est motus a Deo.*

QUÆSTIO II.

Utrum Gratia Christi interior necessaria sit ad boni moralis ordinis naturalis effectionem?

Not. 1. In omni opere bono morali duo sunt distinguenda, nimirum *objectum*, seu *officium*, et *finis proximus*, qui primo, et per se intenditur ab agente, estque ipsius actionis motivum: sic v. g. in eleemosyna objectum, seu officium est ipsum opus eleemosynae: finis proximus est sublevatio pauperis. Hoc loco non instituitur quaestio de opere morali, quod sit bonum et ex objecto, et ex fine proximo; ad tale enim opus eliciendum sufficit lumen rationis, et lex illa incommutabilis veritatis, quae in cordibus nostris non est ita, ut S. Augustinus ait, *detrita*, *ut extrema saltem*

illius

illius lineamenta non remanserint . Hinc potest quis v. g. ex solis naturae viribus honorare parentes , miseriam pauperum sublevare, et alia hujusmodi praestare, sine speciali Dei gratia : neque enim extinctae , sed tantum sauciatae sunt facultates naturales in homine lapso .

Not. 2. Ex eo , quod aliquod opus morale sit bonum et ex objecto , et ex fine proximo , nondum potest dici opus simpliciter bonum : debet enim ulterius referri ad finem ultimum , scilicet Deum , nec ulla adesse vitiosa circumstantia : nam , juxta tritum axioma , *bonum est ex integra caussa* , *et malum ex quolibet defectu* . Difficultas est de opere morali bono , tum ratione objecti , seu officii , tum ratione finis proximi , tum praecipue ratione ultimi finis ; quaeritur enim , an homo ex solis naturae viribus possit ponere aliquod bonum morale , quod sit triplici isthoc respectu bonum , ita ut nulla ratione peccet homo ponendo tale opus morale ?

Not. 3. Potest opus morale bonum referri ad Deum, tanquam ultimum finem , vel *actu* , vel *virtute* ; primo modo refertur opus ad Deum , quando quis actu cogitat de Deo , eique opus , quod ponit , consecrat , vel offerendo illud in ejus honorem , vel agendo ex ejusdem amore . Altero modo refertur opus in Deum , quando quis actu quidem non cogitat de Deo , tanquam ultimo fine hujus sui operis , illud tamen ponit vi intentionis generalis omnia agendi propter Deum , quam non retractavit per actum contrarium . Hanc relationem operis in Deum, seu ultimum finem, Theologi appellant relationem virtualem *explicitam* ; eam vero , qua opus sine intentione agentis ex intrinseca bonitate tum sui objecti , tum finis proximi , velut ex proprio pondere ordinatur in Deum , dicunt relationem virtualem *implicitam* . Unde Doctor Angelicus , 1. 2. q. 1. a. 6 docet , quod homo agens deliberate opus aliquod bonum ex objecto , et fine proximo , semper aliquo modo intendat ultimum finem , et quidem relatione virtuali , si non *explicita* , saltem *implicita* : quia, ut ait ibidem , omnis inchoatio perfectionis ordinatur in perfectionem consummatam , quae est per ultimum finem , sicut patet tam in his , quae fiunt per natu-

ram, quam in his, quae fiunt per artem.

Not. 4. Deus, prout est ultimus finis omnium actionum moralium, potest dupliciter considerari; nempe vel ut Auctor naturae, quomodo eum respicit infidelis negativus in praesenti statu naturae lapsae; vel potest considerari Deus, tanquam Auctor supernaturalis, seu gratiae, prout fideles eumdem communiter respiciunt. Inde renascitur diversitas operum moralium, quae sunt ordinis vel naturalis, vel supernaturalis, et de operibus quidem ordinis supernaturalis, quatenus sunt bona moraliter, non instituitur quaestio. Nam opera bona moralia ordinis supernaturalis sunt salutaria, seu conducunt ad vitam aeternam: dictum est autem jam antea nec initium, nec consummationem operis salutaris posse haberi sine speciali Dei gratia. Omne siquidem opus ad salutem aeternam conducens, vel est dispositio ad gratiam sanctificantem, vel est meritorium vitæ æternae. Atqui dispositio debet esse ejusdem ordinis cum forma, ad quam disponit, et meritum cum præmio. Atque de istis praesertim operibus tam Scripturae, quam Patres, et Concilia loquuntur, dum dicunt nos non posse ex nobis sine gratiae auxilio quidquam boni facere: agunt enim de bonis operibus, prout hæc vel ad gratiam sanctificantem disponunt, vel meritoria sunt vitæ æternæ.

Not. 5. De solis igitur operibus bonis moralibus ordinis naturalis præsens controversia procedit; utrum scilicet homo ex solis naturae viribus possit ponere opus bonum morale ordinis naturalis, quod sit meritorium praemii saltem temporalis, sine speciali gratiae divinae auxilio. Signanter autem dicitur, *sine speciali gratiae divinae auxilio*, seu sine concursu supernaturali Dei: quod enim sine concursu Dei naturali, seu demum ille generalis sit, seu specialis, non possit homo bonum morale ordinis etiam naturalis ponere, in Theologia naturali prolixe docetur.

Not. 6. Certum est contra *Bajum*, ad faciendum opus bonum morale non requiri gratiam sanctificantem, nec imperium charitatis; proinde homo, dum est in statu peccati mortalis, potest aliquod bonum opus morale facere, nec omnia peccatoris opera sunt peccata. Atque id quidem imprimis videtur esse definitum a Concilio

Tridentino, quod, sess. 6. can. 7. anathemate damnat eum, qui dixerit: *Opera omnia, quae ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri.* Deinde Christus Dominus, Lucae 11. v. 41. Pharisaeos, qui erant peccatores hortatur ad dandam eleemosynam; jam autem si eleemosyna a peccatore facta esset peccatum, Christus ad eam certe neminem esset ex Pharisaeis hortatus. Demum sicut habitualiter conversus ad Deum non semper operatur ex affectu, et ordine ad Deum, sed quandoque in levia saltem peccata prolabitur: ita homo per peccatum habitualiter aversus a Deo ad creaturam, non semper operatur ex affectu ad Creaturam; sed aliquod opus bonum morale ex motivo honesto operari potest. Unde S. Chrysostomus, Homil. 67. ad Populum, ait: *Non potest malus, omnino malus esse; sed evenit, ut aliquid habeat boni: neque bonus esse omnino bonus; sed nonnulla solet habere peccata.*

Not. 7. Praesentem igitur quaestionem instituimus praecipue de homine infideli, an hic possit opus quoddam morale bonum ordinis naturalis, de quo ordine etiam praecedens Nota procedit, sine speciali Dei gratia, non habituali, ut mox dictum est de homine fideli peccatore, sed actuali peragere. August. recentiores plerumque negativam tuentur opinionem; sed nec omnes ita sentiunt, nec eodem in sensu suam doctrinam explicant: sunt enim, qui affirmativae sententiae subscribunt; et sunt, qui duntaxat negant, ab infideli posse opus morale *undequaque* bonum ex solis naturae viribus poni. Thomistae, et plurimi alii Theologi hanc controversiam resolvunt affirmative; nam hac ratione Textus varii tum S. Scripturae, tum SS. Patrum, ac nominatim S. Augustini, qui invicem sibi videntur contrarii, facile conciliantur, si dicatur, posse quidem sine gratia opus bonum fieri, sed hoc opus non esse undequaque bonum. Sit proinde

CON.

CONCLUSIO.

Infidelis potest absque gratia aliquod bonum opus morale naturalis ordinis velle, ac facere. Sed hoc opus nec est undequaque bonum, nec, nisi raro admodum, simpliciter bonum.

Prob. 1. *p.* Ex Script., Rom. 2. dicitur: *Gentes quae legem non habent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt; ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis*. Ergo gentiles aliquod opus bonum naturalis ordinis possunt facere *naturaliter*, id est, sine gratia, sine fide. Hinc D. Hieron., in 29. Ezech., ait: *Perspicuum est, condemnari nos comparatione gentilium, si illi lege faciunt naturali, quae nos etiam scripta negligimus, de quo plenissime Paulus ad Romanos disputat*. Ergo.

Prob. 2. *Ex SS. PP.* Pio V. Greg. XIII. et Urbano VIII., qui hanc *Baji* prop. *Omnia opera infidelium sunt peccata; et Philosophorum virtutes sunt vitia*, damnarunt; imo et alias plures, quae istius sunt principia. Ergo.

Prob. 3. *Ratione*: *Quia*, ut docet Concil. Trid. sess. 6, cap. 1., *per peccatum Adami, liberum arbitrium minime extinctum est; viribus licet attenuatum, et inclinatum*. Ergo potest homo, solis liberi arbitrii viribus, aliqua opera moraliter bona propter finem honestum elicere; v. g. potest gentilis naturali pietate honorare parentes, naturali commiseratione sublevare proximi miseriam, quia id honestum est, et rationi naturali conforme; tales autem actiones sunt bonae, tum ex objecto, tum ex fine, et circumstantiis. Ergo.

Prob. 2. *p.* Nomine operis boni moralis, *quod sit undequaque bonum*, intelligitur hoc loco illud opus morale, quod ex omni parte bonum est, ita, ut non solum sit meritorium praemii temporalis, sed etiam aeterni Atqui in hoc sensu nullum opus bonum morale ordinis naturalis, quod infidelis sine speciali De gratia poneret, est undequaque bonum, uti notatum est supra 4. loco. Ergo.

Prob. vel potius declaratur 3. *p.* Nomine *boni simpli-*

pliciter talis intelligitur bonum, quod in suo ordine v. g. naturali nullam habet admixtam rationem mali moralis. Atqui tale opus bonum morale homo infidelis, nonnisi raro admodum, sine speciali Dei gratia potest ponere. Ergo. *Minor* docetur disertis verbis a S. Augustino, paulo ante citato, qui, lib *de Spiritu, et littera*, postquam asseruit infideles posse aliqua opera ponere, *quae secundum justitiae regulam non solum vituperare non possumus., verum etiam merito, recteque laudamus*, *pergit* ibidem, dicens: *Quamquam si discutiatur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quae justitiae debitum, laudem, defesionemque mereantur*. Possunt ergo infideles aliqua opera bona moralia ordinis naturalis sine speciali Dei gratia ponere; sed hoc raro admodum faciunt. Hoc autem dicendi modo tam Auctoritates S. Scripturæ, et SS. Patrum, quam contrarietas opinionum videtur posse facilius conciliari.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Rom. 14. dicitur: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*. Atqui nulla opera infidelium sunt ex fide. Ergo.

Resp. dist. ant. Juxta proprium Apostoli sensum, quod non est ex fide agendorum, id est, ex bone conscientia, peccatum est, *conc.* quod non est ex fide credendorum, *nego ant.* Itaque Apostolus ibi de iis agit, qui cibos quosdam manducabant, quos tamen sibi illicitos existimabant, docetque eos peccare, quia agebant contra bonam fidem, seu contra conscientiam, *quod autem non est ex fide*, id est quod fit reclamante conscientia, *peccatum est.*

Inst. 1. D. Aug. *l.* 4. *contra Julian. c.* 3., præfatum Apostoli textum interpretatur de fide credendi in Christum. Ergo quod non est ex fide Theologica peccatum est.

Resp. 1. Fateor D. Augustinum intellexisse præfatum textum de fide credendi, sed sine exclusione nostræ interpretationis, nam Juliano, objicienti hunc textum accipiendum de bona conscientia respondet: *Sed ut hoc tibi de cibis tantum intelligendum esse concedam, quid de alio dicturus es testimonio, quod ad Hebraeos scri-*

scriptum est : Sine fide impossibile est placere Deo ? Sed posito , quod hic textus intelligatur de fide credendi .

Resp. 2. *dist. conseq.* Quod non est ex fide *contrarie ;* id est quod fit animo infidelitatis, ut eleemosyna data in honorem Jovis , est peccatum , *conc.* quod non est ex fide *negative* , id est , absente fide , peccatum est , *subdist.* , si aliquo fine pravo vitietur , *conc.* per se et praecise , quia fit a non habente fidem , *nego conseq.* Patet responsio ex distinctione .

Inst. 2. Atqui , ex Apostolo , quae non sunt ex fide , nedum contrarie , sed etiam negative , sunt peccata . Ergo .

Prob. ant Hebr. 11. dicitur : *Sine fide impossibile est placere Deo* Ergo .

Resp. dist. ant. Sine fide impossibile est placere Deo, in ordine ad vitam aeternam , *conc.* in ordine ad honestatem moralem , ordinis naturalis, *subdist.* ratione operantis , *conc.* ratione operis , *nego ant.* Fateor equidem infidelem , quamdiu in infidelitate permanet , non posse Deo placere ratione sui ; etsi placeat interdum ratione operis moralis ab illo bene exerciti , non quidem complacentia , quae proveniat ex justitia et sanctitate supernaturali , per quam Deo placuerunt in ordine ad vitam aeternam sancti fide supernaturali imbuti , sed complacentia , quae provenit ex virtute moraliter bona.

Objic. 2. Ex Apost. ad Tit. 1. : *Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum* . Ergo infideles nihil mundum et rectum operantur

Resp. dist. ant. Nihil est mundum coinquinatis et infidelibus , qui per immunditiam cordis , aut per infidelitatem abutuntur Dei creaturis , vel , quasi forent impurae, eis non utuntur, *conc.* infidelibus praecise ratione eorum infidelitatis , *nego ant.* Alias pariter concludendum esset , omnia opera mundorum esse munda, quod tamen absolute falsum est ; alioqui nusquam quis peccare posset post adeptam justitiam . Ita D. Aug. , l. 6. contra Faustum , explicat hunc textum , dicens : *Omnia quippe , quae naturaliter sunt , in ordine suo bona sunt : et nemo in eis peccat , nisi qui ordinem suum in Dei obedientia non custodiens , eorum quoque or-*

ordinem, *male utendo*, *perturbat*.

Objic. 3. Matth. 7., dicitur: *Non potest . . . arbor mala bonos fructus facere*. Atqui infidelis est arbor mala. Ergo.

Resp. dist. maj. Quando arbor mala agit ex sua malitia, non potest fructus bonos facere, *conc.* quando non agit ex sua malitia, *nego maj.* Porro infidelis non semper ex sua malitia, et infidelitate agit, sed quandoque ex dictamine rectae rationis: unde D. Aug. l. 4. contra Julian. cap. 3, ipsum arguens, quod dixerit, voluntatem infidelis, infideliter agentem, esse bonam, ait: *Non in quantum homo est, quod est opus Dei, sed in quantum malae voluntatis est, quisque arbor mala est, et bonos fructus facere non potest. Vide itaque utrum infidelem voluntatem*, id est, ex infidelitate agentem, *audeas bonam dicere voluntatem.*

Objic. 4. Nullum potest esse opus perfectum sine recta intentione. Atqui in infidelibus nulla potest esse recta intentio, juxta illud D. Aug. super Psalmum 31.: *Bonum opus intentio facit, intentionem fides dirigit*. Ergo.

Resp. dist. min. In infidelibus non potest esse recta intentio, directiva operis in finem ultimum supernaturalem, *conc.* in finem honestum naturalem, *nego min.* Sicut enim fides hominis intentionem dirigit in ordine ad vitam aeternam, sic rationis lumen dirigere potest intentionem in ordine ad honestatem homini connaturalem.

Inst. Ergo licet agere propter honestatem virtutis. Atqui falsum conseq. ex D. Aug., l. 19. de Civit. Dei, dicente: *Licet enim a quibusdam tunc verae, et honestae putentur virtutes, cum ad se ipsas referuntur, etiam tunc inflatae, aut superbae sunt: et ideo non virtutes, sed vitia judicanda sunt*. Ergo.

Resp. dist. min. Non licet agere propter honestatem virtutis, tanquam propter finem ultimum, *conc.* tanquam propter finem proximum ad finem ultimum ordinabilem, vel per se, vel per intentionem agentis, *nego min.* Priori autem sensu D. Doctor dicit, virtutes, cum ad seipsas referuntur, esse inflatas et superbas, quales erant virtutes plurium gentilium, qui propter vanam gloriam capessendam varios actus virtutum mo-

moralium eliciebant. Unde D. August., lib. 1. operis imperfecti contra Julian. ait : *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas : fortitudinem autem Christianorum Dei charitas facit*.

QUÆSTIO III.

Ad quodnam bonum morale naturale efficiendum gratia interior necessaria sit, vel non?

Not. Pelagiani, vires liberi arbitrii nimium extollentes, docuerunt, hominem, absque ullo gratiae auxilio, universam legem observare, Deum super omnia diligere, omnesque tentationes superare posse; e contrario *Bajus*, et omnes ejus discipuli, liberum arbitrium penitus jugulantes, docuerunt, nullum legis naturalis praeceptum observari, nullamque omnino tentationem vinci posse absque gratia. Videndum ergo est utrum homo in praesenti statu possit absque gratia. 1. Universam legem naturalem observare? 2. Deum super omnia diligere? 3. Omnes superare tentationes? tribus articulis.

ARTICULUS I.

Utrum Homo in praesenti statu possit, absque gratia, universam legem naturalem observare?

Not. 1. Praecepta legis naturalis dupliciter impleri possunt. 1. *Secundum substantiam*, si nempe actus praeceptus suam habeat bonitatem moralem. 2. *Quoad modum*, si nimirum actus ex charitate fiat, et referatur ad finem supernaturalem. *Primo modo* lex non attenditur servari meritorie, sed praecise vitando peccatum, quod est contra illam. *Secundo modo* attenditur servari meritorie, ita ut ad vitam perducat aeternam.

Constat ex supra dictis, aliqua legis naturalis praecepta posse observari absque gratia. Probavimus enim sine ea bonum aliquod opus morale naturalis ordinis elici posse: illud autem bonum, quodcumque sit, est praeceptum legis naturalis. Agitur itaque de observatione omnium: circa quod.

Not.

Not. 2. Potentia duplex est, physica nempe, et moralis.

Potentia *physica*, est vis activa, relative proportionata operi faciendo. Hinc qui habet omnia principia necessario ad agendum requisita, habet potentiam agendi physicam

Potentia *moralis*, est vis activa, relative proportionata operi faciendo, cum adjuncta facilitate. Hinc potentia, quae nullo impedimento retardatur, non solum physica, sed moralis est potentia. His diligenter notatis, sit

CONCLUSIO.

Homo lapsus, absque gratiae divinae auxilio, non potest potentia morali, *omnia legis naturalis praecepta, etiam quod substantiam operis servare, ita ut omnia vitet peccata, quae contra legem naturalem committi possunt*. Prop. est certissima.

Prob. 1. Ex Scriptura. Rom. 7. v. 23. Apostolus ait: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae*, (id est legi naturali) *et captivantem me sub lege peccati, quae est in membris meis*. Hinc exclamat: *Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Respondet: *Gratia Dei per Iesum Christum.* Ergo natura humana ita per peccatum infirmata est, ut hoc praeceptum, *Non concupisces*, non possit implere absque gratia Dei. Unde, Sap. 8. dicitur: *Scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det*.

Prob. 2. *Ex Conciliis*, tum Carthaginensi II. in Epist. Synodica ad Innoc. I. ubi PP. testantur, damnatos ideo fuisse Pelagianos, quod assererent, Deum talem homini instituisse atque creasse naturam, quae per propriam voluntatem legem Dei *possit implere, sive naturaliter in corde conscriptam, sive in litteris datam*: ubi per haec verba, *Naturaliter in corde conscriptam*, significatur lex naturalis. Tum ex Concilio Carthaginensi III. cap. 5. ubi definitur: *Placuit, ut quicumque dixerit ideo nobis gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam, tanquam, etsi gra-*

tia

tia non daretur, non quidem facile, sed tamen possemus, etiam sine illa divina implere mandata, anathema sit. Ergo.

Prob. 3. *Ex PP*. D. Aug., l. de Spiritu et littera, qui totus scriptus est ad ostendendum, quod lex absque gratia servari non possit, cap. 10. aperte profitetur, quod justus *credat nullo modo posse suae infirmitati, ad implenda ea, quae lex jubet, nisi divina gratia subveniri*. D. Thom. 1. 2. q. 109. art. 4.: *In statu naturae corruptae, non potest homo implere mandata divina, sine gratia sanante*. Ergo.

Prob. 4. *Ratione*: Natura per peccatum ita vulnerata fuit ac infirmata, ut vehementissime feratur in delectabilia legi divinae repugnantia, et adversetur bona per legem praecepta. Ergo non potest *potentia morali*, omnia legis naturalis mandata observare, nisi per gratiam, qua vulnus inflictum sanetur.

Dixi: *Potentia morali*; quia homo lapsus non habet impotentiam physicam, sed tantum moralem, ad observanda omnia legis naturalis praecepta. Ratio est, quia praecepta legis naturalis, etiam collective sumpta, secundum substantiam considerata, non superant vim humanae voluntatis in praesenti statu, cum illa vis per peccatum non fuerit sublata, sed dumtaxat labefactata. Ergo ejus impotentia est tantum moralis, 1. in rebellione appetitus; 2. in gravitate collectionis omnium praeceptorum, supposita mobilitate et inconstantia voluntatis, ratione cujus totas vires ad agendum adhibitura non sit.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Rom. 2. dicitur: *Gentes, quae legem non habent, naturaliter*, id est naturae viribus, *ea, quae legis sunt, faciunt*. Ergo homo lapsus absque gratia potest observare omnia legis naturae praecepta.

Resp. *nego conseq*. Textus enim non de omnibus praeceptis est intelligendus, sed tantum de aliquibus, iisque facilioribus, quae quandoque et aliquandiu a gentibus naturaliter possunt observari, quando nimirum graves non adsunt occasiones ab illa observatione removentes.

Inst.

Inst. Deut. 30. dicitur : *Mandatum , quod ego praecipio tibi hodie , non est supra te* . Atqui hic locus intelligitur de praeceptis collective . Ergo omnium praeceptorum observantia vires naturales non excedit .

Resp. dist. min. Intelligitur de omnibus collective praeceptis , cum gratia implendis , *conc.* sine gratia implendis , *nego min.* Citato enim capite dicitur : *Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum , et cor seminis tui , ut diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo* . Porro cordis circumcisio gratiae collationem importat .

Objic. 2. Nemo tenetur ad impossibile ; nam , ut ait D. Aug. *Deus impossibilia non jubet* . Atqui homo quilibet etiam gentilis obligatur ad universam legem implendam . Ergo eam servare potest .

Resp. dist. maj. Nemo tenetur ad impossibile , simpliciter et absolute , *conc.* ad impossibile secundum quid , *nego maj.* Itaque universa lex , spectatis solis naturae viribus , est observatu impossibilis , sed fit possibilis per gratiam : sic D. Aug. , l. de Perfectione justitiae cap. 2. Cœlestio respondet : *Respondemus* , inquit , *vitari posse peccatum , si natura vitiata sanetur gratia Dei per Jesum C. D. N. ; in tantum enim sana non est , in quantum , id quod faciendum est , aut caecitate non videt , aut infirmitate non implet* . Ex quo , l. de Natura et Gratia , c. 43 ait : *Deus impossibilia non jubet , sed jubendo monet et facere quod possis , et petere quod non possis , et adjuvat, ut possis* .

Objic. 3. Homo lapsus habet potentiam moralem ad omnia praecepta legis naturalis distributive . Ergo et ad omnia collective .

Resp. dist. maj. Habet potentiam moralem ad omnia distributive praecepta , quae sunt facilia , qualia sunt cultum parentibus exhibere , depositum reddere, jus litigantibus dicere etc. *conc.* quae sunt ardua , sive ex objecto , sive ex tentatione, et aliis circumstantiis , *nego maj.* Dicit enim D. Jacobus , cap. 3. de praecepto cohibendae linguae : *Linguam nullus hominum domare potest* . Et Sapiens , de praecepto continentiae : *Scivi quoniam aliter non possem esse continens , nisi Deus det* .

Re-

Resp. 2. *nego conseq.* Collectio enim difficultatem habet, quam non habent singula. Cum enim dicitur, quod singula praecepta possunt servari distributive, non est sensus, quod hæc, et illa, et sic deinceps, possint impleri; sed sensus est tantum, quod hoc seorsim, et illud seorsim possit impleri; ex quo non sequitur impleri posse collectionem, ut patet de eo, qui movet lapides, potest nempe hunc seorsim lapidem, et illum etiam seorsim movere, non tamen omnes collective lapides potest movere.

ARTICULUS II.

Utrum homo in praesenti statu possit Deum, ut Auctorem naturae, diligere super omnia?

Not. 1. Sicut Deus potest duplici via cognosci, nimirum vel lumine naturali, ut Auctor naturae, vel lumine supernaturali, ut Auctor gratiae; ita etiam potest duplici modo amari, nempe vel ut Auctor naturæ, vel ut Auctor gratiae. Neque haec distinctio duplicis amoris potest ab ullo rejici, postquam S. Pius V. binas propositiones Baji, scilicet 34. et 37. quibus ille geminum hunc amorem ceu commentitium, et Cruci Christi injuriosum explosit, publico anathemate perstrinxit.

2. Non est quaestio, an homo possit solis naturae viribus Deum amare amore naturali qualicumque, seu imperfecto: hoc enim eruitur partim ex illa distinctione duplicis amoris, partim ex naturali facultate cognoscendi Deum. Nec est quaestio de solo amore concupiscentiae, quo quis diligit Deum non propter seipsum, sed propter propriam utilitatem sine gratia; sed quaeritur, an homo ex solis naturae viribus possit amare Deum, ut Auctorem naturae amore perfecto, seu super omnia, et propter seipsum, ita ut impleatur primum Decalogi praeceptum, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad modum.

3. Praesens controversia procedit de praesenti statu naturae lapsae; in statu namque naturae integrae D. Thomas 1. 2. q. 109. art. 3. cum aliis Theologis docet,

cet, quod homo ex solis naturae viribus potuerit Deum amare, ut Auctorem naturae super omnia.

4. Potest homo etiam in hoc statu cognoscere Deum, ut Auctorem naturae, ut summo amore dignum, cognitione nempe theoretica, non practica: *Non enim sumus idonei cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. 2. Corinth. c. 3.

CONCLUSIO I.

Homo lapsus non potest absque gratia, Deum, ut Auctorem naturae, amare amore perfecto, et super omnia:

Prob. 1. Ex D. Thom. 1. 2. q. 109. a. 3. dicente: *Homo in statu naturae integrae non indigebat dono gratiae superadditae naturalibus bonis ad diligendum Deum naturaliter super omnia, licet indigeret auxilio Dei ad hoc eum moventis; sed in statu naturae corruptae, indiget homo, etiam ad hoc auxilio gratiae naturam sanantis*. Ergo.

Prob. 2. Quia amor Dei super omnia perfectus, et efficax omnium Dei praeceptorum executionem importat, ita ut voluntas parata sit, absolute et efficaciter, Deo in omnibus placere, omniaque ei displicentia vitare. Atqui homo lapsus, ut supra probatum est, non potest sine gratia omnia Dei praecepta, etiam naturalia, exequi; tanta enim perfectio superat naturae corruptae fragilitatem et propensionem ad bona sensibilia, a quibus quis non potest sine auxilio gratiae suum affectum removere. Ergo.

Objic. 1. Amor Dei super omnia perfectus lege naturali praecipitur. Ergo solis naturae viribus potest elici.

Resp. dist. conseq. Solis naturae viribus potest elici, a natura sana, *conc.* a natura per peccatum vitiata, *nego conseq.* Licet enim praeceptum naturale amoris Dei super omnia non superet vires naturae integrae, superat tamen vires naturae vitiatae. Ergo non potest impleri absque *auxilio gratiae naturam sanantis*, ut ait D. Thomas.

Inst. Homo lapsus potest naturaliter cognoscere Deum, etiam

etiam ut Auctorem naturae, esse super omnia amabilem. Ergo potest etiam naturaliter eum amare super omnia.

Resp. nego *conseq.* Disparitas est, quod ut ait D. Thom. ad 3., *Natura humana magis est corrupta per peccatum quantum ad appetitum boni, quam quantum ad cognitionem veri*, eo quod peccatum voluntate commissum est, et ideo amori Dei perfecto, non cognitioni Dei super omnia amabilis, obstant infirmitas, et corruptio naturae.

Objic. 2. Homo lapsus propriis naturae viribus ita potest patriam, aut creaturam aliquam super omnia diligere, ut pro ipsis mortem subiret. Ergo similiter potest Deum super omnia diligere sine auxilio gratiae.

Resp. nego *conseq.* Disparitas est 1. Quod homo lapsus facilius ac vehementius ob corruptionem naturæ, sensibilibus cupiditatum objectis, quam bonis honestis, et Deo ipso afficiatur. 2. Quod amor Dei, super omnia perfectus, debet includere fugam omnium peccatorum, et omnium virtutum prosecutionem; at contra amor patriæ et creaturarum super omnia, vel ex vana gloria, vel ex affectu sensibili inordinato, qui modum nescit, procedit; unde amor ille vitium est, in quod natura corruptione sua provehitur.

ARTICULUS III.

Utrum homo lapsus possit absque gratia, omnes vincere tentationes?

Not. 1. Nomine *tentationis*, intelligitur provocatio ad peccatum, facta a carne, mundo, et dæmone; et duplex est, gravis, nimirum, et levis:

Tentatio gravis, ea est, quæ vehementer ad peccatum impellit, sive ratione sui, sive ratione durationis per comparationem ad eum, qui tentatur.

Tentatio levis, ea est, quae leviter hominem ad peccatum allicit, spectata ratione illius, qui tentatur: nam eadem res, quæ leviter allicit hominem avaritiæ minime deditum, ea graviter avarum provocat.

Not. 2. Tripliciter potest vinci tentatio. 1. *Peccaminose*, ex motivo malo, alteri nimirum succumbende

do tentationi, ut si quis luxuriam vincat ex motivo avaritiæ. 2. *Meritorie et utiliter ad salutem*, ut si vincat ex motivo charitatis. 3. *Steriliter ad salutem*, ut si vincat ex solo motivo naturalis honestatis.

Certum est, 1. Gratiam non requiri ad vincendam tentationem *peccaminose*: Deus enim gratiam non dat ad peccandum.

Certum est, 2. Gratiam necessario requiri ad vincendam vel levissimam tentationem *meritorie et utiliter ad salutem*; nullus enim actus salutaris potest fieri absque gratia.

Tota ergo difficultas est de victoria tentationum sterili ad salutem, quæ ut diluatur, sit

CONCLUSIO I.

Homo lapsus potest aliquando levem aliquam vincere tentationem, absque gratiae supernaturalis auxilio, ita tamen, ut haec victoria non sit meritoria, et utilis ad salutem; sed omnino sterilis. Est communis contra Bajum.

Prob. 1. *Ex SS. PP.* Pio V. Greg. XIII. qui hanc 30. Baji prop. damnarunt: *Ii fures sunt et latrones, qui dicunt . . . ulli tentationi, sine gratiae illius adjutorio, resistere hominem posse, sic ut in eam non incidat, aut ab ea non superetur*. Quae prop. damnanata est propter suam generalitatem, quatenus nimirum tam leves, quam graves complectitur tentationes.

Prob. 2. Ex D. Aug., cujus patrocinio gloriantur adversarii. L. 4. de perfectione justitiae, ait: *In natura vitiata parum est ad non peccandum voluntatis arbitrium*, ubi particula *parum*, indicat aliquid valere ad non peccandum. Ergo et ad vincendam levem tentationem.

Prob. 3. *Ratione*: Quia quando facultas aliquid potest naturaliter, id etiam potest cum levibus impedimentis; alioquin illud impedimentum, quod supponitur leve, æstimandum esset grave. Atqui (ut supra probavimus) homo lapsus aliquod bonum ordinis naturalis potest peragere absque gratia. Ergo tentatio levis obstare non potest, quin illud naturaliter faciat. Ergo potest naturaliter vinci levis tentatio.

Di-

Dictum est, *aliquam levem tentationem*, id est, nec omnes, nec multas leves tentationes, nam etiam multæ leves tentationes, si collective sumantur, graves evadunt ob innatam humanæ voluntatis inconstantiam. Sic v. g. patienter quis audit verbum minus gratum; quod si vero illud ipsum sæpius repetatur, vel alia ejusmodi addantur, id intolerabile videtur homini, ali, etiam bene morato. Vid. Eminent. Goiti, Habert a etc.

Objic. Scriptura, Concilia, et Patres indefinite docent, victoriam tentationum esse a Deo. Ergo leves tentationes non possunt vinci, nisi per gratiam Dei.

Resp. nego conseq. Non enim ideo Scriptura et Patres soli Deo abscribunt victoriam tentationum indefinite, quod nulla levior tentatio possit vinci absque gratia. Sed, 1. *Quia* Scriptura semper, et SS. Patres ut plurimum loquuntur de victoria, quæ absque gratiæ auxilio haberi non potest. 2. *Quia* SS. PP. loquuntur de universo tentationum agmine, quod non potest vinci absque speciali Dei Auxilio, sicut neque ullæ graves. 3. *Quia* PP. Pelagianos impugnabant, qui, cum indistincte victoriam tentationum naturæ viribus tribuerent; efficacius refelli non potuerunt, quam si illarum indistincte victoriam ad gratiam Dei referrent.

CONCLUSIO II.

Homo lapsus nullam gravem tentationem potest, absque gratiae auxilio, vincere etiam victoria sterili. Est contra Pelagianos.

Prob. 1. Ex Scriptura *Psal.* 17. *In te eripiar a tentatione.* Psal. 117. *Impulsus, eversus sum, ut caderem, et Dominus suscepit me.* Matth. 26. *Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem.* Ergo.

Prob. 2. *Ex Tradit. PP.* Sufficiat unus Augustinus, qui l. de perfectione justitiae, cap. ult. ut necessitatem gratiae contra Pelagianos evincat, ait: *Quisquis negat nos orare debere, ne intremus in tentationem (negat autem hoc, qui contendit ad non peccandum gratiae Dei adjutorium non esse homini necessarium; sed sola lege accepta humanam sufficere voluntatem)*

tatem) ab auribus omnium removendum , et ore omnium anathematizandum esse , non dubito . Ergo .

Prob. 3. *ex Conciliis* : Diospolitano , cap. 11. , ubi damnatur hic Pelagii articulus : *Victoria nostra , non est ex Dei adjutorio , sed libero arbitrio* . Et Arausicano II. can. 9. *Divini muneris est , cum recte cogitamus , et pedes nostros a falsitate et injustitia tenemus* , Ergo .

Prob. 4. *Ratione* : Quia gravibus in tentationibus occurrunt impedimenta , quibus positis , voluntas nequit , saltem secundum moralem potentiam , illis resistere , nisi gratia Dei adjuvetur . Ergo .

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Genes. 4. dicitur : *Sub te erit appetitus ejus* (peccati) *et tu dominaberis illius* . Ergo homo potest solis naturæ viribus vincere graves tentationes .

Resp. nego conseq. Quia appetitus peccati sub nobis non est , nisi supposita gratia , quæ si non supponatur, non est sub nobis secundum *moralem potentiam* , si gravis sit tentatio , licet sit sub nobis secundum *potentiam physicam* .

Objic. 2. Si homo , ex propriis suis viribus , non posset graves tentationes vincere , non peccaret eis succumbendo ; falsum conseq. Ergo .

Prob. maj. Non peccatur per hoc , quod non est in potestate agentis . Atqui si homo , ex propriis viribus , non posset vincere graves tentationes , non esset in ejus potestate non succumbere . Ergo succumbendo non peccaret .

Resp. dist. min. Non succumbere , non esset in potestate hominis , sine gratia , *conc.* cum gratia , *nego min. et conseq.* Porro nunquam deest divinæ gratiæ auxilium ad tentationes superandas , vel proxime , vel remote sufficiens , gratia nimirum orationis , qua homo gratiam proxime sufficientem potest petere et obtinere ; unde concludit D. Thom. q. 109. a. 8. ad 1. *Quia ex ejus defectu est , quod homo se ad gratiam habendam non praeparet , propter hoc a peccato non excusatur , quod sine gratia peccatum vitare non potest* .

Q. Utrum ad observanda omnia legis naturalis præ-

cepta, et vincendas graves tentationes, sufficiat exterior Dei protectio?

R. *Negative*: Nam requiritur ex parte intellectus illuminatio, quæ objectum amplectendum aut fugiendum repræsentet; ex parte autem voluntatis pia quædam motio, qua fiat suave, quod est amplectendum, et fiat suavis resistentia, sicque voluntas a malo deterreatur. Ergo requiritur gratia interior. Unde August. Epist. 95. dicit illud auxilium conferri, *subministratione spiritus, et occulta misericordia*.

CAPUT II.

De Natura, et divisione Gratiae Actualis.

§. I.

Notio, seu Natura Gratiae Actualis.

Si Etymologia vocis spectetur, Gratiæ nomen in genere ex eo derivatur, quia gratis datur: *Gratia*, inquit D. Augustinus in Psalmum 44., *merito nominatur, quia gratis datur*. Si attendatur usus hujus vocabuli in S. Scripturis, Psaltes regius, Psal. 44. *venustatem oris*; Moyses, Genes. 39. *benevolentiam*; David, 2. Reg. *Gratiarum actionem*; ac demum Apostolus Rom. 4 *Donum gratuitum* nomine Gratiæ intelligit; ait enim ibidem: *Si autem Gratia jam non ex operibus: alioquin Gratia jam non est Gratia*. Atque in hoc postremo sensu, quem Apostolus adstruit, communiter accipitur Gratia, si de ea in tota sua latitudine sermo fit: nam gratis conferri dicitur, quod nec in conferente ullum debitum, nec in accipiente meritum præsupponit.

Gratia igitur in sensu amplissimo accepta nihil aliud est, quam *Donum Dei gratuitum*. Potest autem Deus dona sua gratuito conferre, vel in ordine naturali, vel in ordine supernaturali. Inter dona Dei gratuita in ordine naturali eminent creatio, et conservatio: juxta S. Augustinum siquidem *quadam non improbanda ratione dicitur Gratia Dei, qua creati sumus; et de hoc tanto beneficio gratias agere debemus*. De his

vero

vera gratuitis Dei donis, in quantum respiciunt ordinem naturalem, hic loci non est sermo: sed duntaxat de gratuitis Dei donis in ordine supernaturali.

Gratia hoc modo accepta definitur: *Donum supernaturale a Deo gratis concessum in ordine ad vitam aeternam obtinendam*. Per hanc notionem explicatur genuina Gratiæ cujusvis indoles, quæ in eo potissimum consistit, quod sit donum supernaturale gratis a Deo collatum in ordine ad vitam æternam consequendam. Ab ista igitur notione deducitur multiplex divisio Gratiæ in genere: altera autem notio paulo post proponetur, ubi de Gratia Actuali sermo instituitur.

Gratia itaque, in tota sua amplitudine considerata, primo dividitur in Gratiam *increatam*, et *creatam*; nomine prioris intelligitur ipse Deus, ceu donorum supernaturalium dispensator; posterior est ea, quæ paulo ante est definita. Hæc, quatenus Angelis, et Adamo in statu Innocentiæ collata fuit, Gratia *Conditoris*; quatenus in statu naturae lapsæ conferri solet, Gratia *Redemptoris*, seu Gratia medicinalis, et sanans appellatur. Gratia Redemptoris alia est interna, alia externa, alia gratis data, alia gratum faciens, quarum notiones in Proemio hujus Tractatus jam assignatæ sunt: Gratia autem gratum faciens alia, ut ibidem dictum fuit, dicitur *habitualis*, alia *actualis*, de qua sola hoc loco agitur.

§. II.

Divisio Gratiae Actualis.

Gratia porro Actualis a S. Augustino, tum lib. 4. ad Bonifacium cap. 5., tum lib. 4. contra duas epistolas Pelag. c. 5. dicitur: *Inspiratio dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus*. Atque est hæc posterior notio Gratiæ, de qua antea dictum est, quaeque ceu magis determinata, effectus Gratiae internae exponit. Per verbum enim *cognita* insinuatur superna illustratio intellectus, ut ab agente, quae sunt agenda, cognosci possint: per verba *inspiratio dilectionis*, denotatur pia motio voluntatis erga Deum, et actiones illas, quae hic, et nunc exercendae sunt. Denique per ista verba.

ut cognita sancto amore faciamus, indicatur operandi executio. Hinc effectus Gratiae Actualis sunt, illustrare intellectum, et movere, seu delectare voluntatem. Inde est, quod in libris S. Augustini toties occurrant verba haec: *sancta cogitatio*, *sancta delectatio*.

Gratia Actualis in sensu nunc exposito dividitur in excitantem, et adjuvantem. *Excitans* est donum Dei supernaturale excitans in homine motus quosdam indeliberatos, nempe pias cogitationes in intellectu, et sanctas affectiones in voluntate; his motibus, ne in irritum cadant, succurrit Gratia *adjuvans*. Eadem porro Gratia *excitans*, quatenus in nobis producit motus indeliberatos intellectus, ac voluntatis, Gratia *operans*; quatenus consensum hisce motibus praestitum antecedit, *praeveniens* vocatur. Eadem pariter Gratia *adjuvans*, in quantum desideria per Gratiam excitantem concepta executioni mandat, Gratia *cooperans*; in quantum priorem voluntatis motum subsequitur, Gratia *subsequens* nominari solet.

Ne vero quis existimet, has Gratiae actualis divisiones esse gratis confictas; Gratiae *excitantis*, et *adjuvantis* meminit S. Augustinus, l. 2. de peccat. merit. et remiss. c. 8., ubi ait: *Quod ad Deum nos convertimus, nisi ipso adjuvante, et excitante non possumus*. Gratiam vero tam *praevenientem*, quam *subsequentem* memorat S. Scriptura, tum in pluribus aliis locis, tum praecipue in Psalmis; nam, Psalmo 58., dicitur: *Misericordia ejus praeveniet me*. Et Psalmo 22., legitur; *Misericordia tua subsequetur me*. Haec ipsa Psalmorum verba S. Augustinus lib. 2. ad Bonifacium, cap. 9., ita exponit: *Ut incipiamus, dictum est*: misericordia ejus praeveniet me; *ut perficiamus, dictum est*: misericordia ejus subsequetur me.

Circa recensitas modo Gratiæ Actualis divisiones nulla est Catholicos inter et Theologos controversia. Verum gravissima inter eosdem quaestio agitur quoad illam divisionem, qua Gratia Actualis in *sufficientem*, et *efficacem* tribuitur. Sit proinde

QUÆ-

QUÆSTIO I.

De Gratia Sufficiente.

Not. 1. Nomen Gratiae *sufficientis* fuit recens excogitatum; doctissimus siquidem *Thomas de Lemos* Dominicanus in sua *Panoplia* Gratiae., lib. 4. tract. 3. cap. 2., asserit, nomen istud a centum circiter annis Gratiae inefficaci fuisse inditum contra etymologiam grammaticalem, et ordinariam significationem. Id ipsum praeter alios insignes Theologos advertit Eminent. Cardinalis de Laurea, Ord. Min. Conv. qui, Opusc. 3. cap. 3., ita scribit: Miratus sum, cur Theologi moderni Gratiam illam vocare caeperint Gratiam sufficientem, cum satis non sit ad effectum ponendum, sicut efficax, quae in rigore deberet dici sufficiens. Licet autem nomen Gratiae sufficientis sit aetatis recentioris, res tamen per illam significata, seu Gratia quaedam inefficax, quae sit diversa a Gratia efficaci, et cui homo in praesenti statu possit resistere, a Theologis numquam non admissa, et in Scholis publice tradita fuit.

2. Contra unanimem Theologorum Catholicorum doctrinam, Jansenius Iprensis Episcopus in suo *Augustino* omnem Gratiam *sufficientem* cui voluntas humana resistat pro praesenti naturae lapsae statu negavit. Damnata fuit ab Ecclesia haec Jansenii sententia, et inter famosas illas quinque Propositiones ex ipsius libro extractas secundo loco posita, hoc verborum tenore: *Interiori gratiae in statu naturae lapsae nunquam resistitur*. Ut igitur error iste solide profligetur, videndum est. 1. Quaenam sit natura Gratiae sufficientis? 2. Utrum in praesenti statu existat? quod antequam gemina conclusione ostendamus, exponenda prius breviter sunt sensa Theologorum Catholicorum.

3. Theologi Catholici, etsi in eo contra Jansenium omnes consentiant, quod pro hoc statu Gratiam sufficientem admittant, non uno tamen sensu illud, *sufficiens*, intelligunt: aliter enim hoc vocabulum a *Molinistis*, aliter a *Thomistis*, et aliter ab *Augustinianis* usurpatur. *Molinistae* Gratiam sufficientem appellant

eam;

eam, quae dat voluntati *posse*, et nullum producit effectum, nisi ab humana voluntate determinetur: Gratia proinde *sufficiens* Molinistica nulla alia est, quam Gratia versatilis a determinatione voluntatis humanae omnino dependens, ope cujus sine ulteriori adjutorio homo potest agere bonum, vel non agere. Unde in hoc vel maxime differunt *Molinistae* tam a *Thomistis*, tum ab *Augustinianis*, quod non admittant Gratiam vere, et ab intrinseco efficacem, sed mere sufficientem, versatilem, aut ad summum *congruam*, cujus congruitas non a vi intrinseca, sed a circumstantiis extrinsecis oriatur. *Thomistae* nomine Gratiæ sufficientis intelligunt illam, quae confert homini potentiam proxime expeditam ad actum salutarem ponendum; ut autem actus salutaris reapsa ponatur, praeter Gratiam sufficientem exigunt aliam Gratiam ab hac diversam, quam dicunt esse ab intrinseco efficacem. Fatentur equidem, Gratiam sufficientem non esse omnino inefficacem, cum juxta ipsos producat motus quosdam imperfectos: contendunt tamen, eam quoad effectum principalem praeter potentiam proximam homini nihil conferre, ac proinde respectu hujus esse vere inefficacem.

Augustiniani tandem docent, Gratiam sufficientem esse illam, quae dat *posse*, non autem *velle*; aut si etiam dat *velle*, illud esse adeo invalidum et imperfectum, ut contraria carnis contra spiritum insurgentis desideria non vincat, nisi flagrantissima Charitas accedat. Asserunt enim Gratiam internam actualem in quadam delectatione cælesti consistere; quod si igitur illa delectatio cælestis delectationem terrenam sibi adversam vincat, eam vocant Gratiam efficacem, seu victricem; e contrario delectationem cælestem, quae terrenam non superat, appellant inefficacem, seu sufficientem. Exinde inferunt, 1. per Gratiam sufficientem semper aliquem produci effectum, nempe sanctam quamdam cogitationem, et piam voluntatis motionem, sed parvam et invalidam, quam putant expertum fuisse ipsum S. Augustinum, eamque vivis coloribus expressisse, lib. 8. Confess. cap. 5. his verbis: *Voluntas autem nova, quae mihi esse caeperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, nondum erat idonea ad superandam prio-*

rem

rem vetustate roboratam. Inferunt 2. eamdem Gratiam, quae in uno ob praedominantem cupiditatem terrenam solum est sufficiens, in alio, ob minorem vim concupiscentiæ carnalis, esse efficacem: item eamdem gratiam, quae non est efficax respectu unius operis, v. g. respecta observantiae mandatorum Dei, efficacem esse posse respectu alterius operis, v. g. orationis. Unde juxta hos Theologos Gratia sufficiens, et efficax non differunt, nisi penes diversos gradus majoris scilicet, vel minoris intensionis; in quo differunt a Thomistis, qui utramque Gratiam entitative distinctam esse plerumque docent, exceptis plurimis modernis, qui salva S. Thomae doctrina, Systema S. Augustini amplectuntur.

4. Gratia sufficiens in Systemate Augustiniano definiri potest, quod sit *donum Dei supernaturale gratuitum quod illustrando intellectum, et movendo voluntatem confert homini potentiam proxime expeditam ad actum salutarem ponendum, cui tamen ob praedominantem cupiditatem homo resistit.* Per hoc, quod Gratia sufficiens sit donum Dei supernaturale gratuitum, illustrans intellectum hominis, et movens ipsius voluntatem, convenit cum omni Gratia actuali interna, etiam efficaci: per hoc autem, quod solam potentiam proximam, et non ipsum actum salutarem conferat, eique homo resistat, differt vel maxime a Gratia efficaci. Ista namque ex natura sua est inseparabiliter connexa cum actu salutari, ad quem datur; licet homo, vi suae libertatis, eidem resistere possit, nunquam tamen actu resistit. Porro ex eo, quod Gratia sufficiens solam conferat potentiam proximam ad agendum, quin exinde sequatur actus salutaris, infertur quod non contineat omnia, quae ex parte Dei ad positionem actus salutaris requiruntur: deest enim illa delectationis cœlestis intensio, quae delectationem terrenam actu superet. Ex eo vero, quod, in statu naturae lapsae, eidem ob praedominantem cupiditatem resistatur, infertur, dari in praesenti statu Gratiam, quae saltem quoad graduum intensionem sit distincta a Gratia efficaci: nam licet homo in praesenti statu huic semper possit resistere, nunquam tamen actu resistit aut resistet. Sit ergo

CON-

CONCLUSIO I.

Nomine Gratiae sufficientis intelligitur illud Dei auxilium, quod quidem illustrando intellectum, et movendo voluntatem confert homini potentiam proxime expeditam ad ponendum actum salutarem; in se tamen non ita continet omnia ad actum necessaria, ut nihil aliud ad bonum reipsa operandum ex parte Dei requiratur.

Prob. 1. *p.* Ex Scriptur Isaiae 5., ubi Deus, incredulitatem et contumaciam Judaeorum increpans, ait: *Judicate inter me, et vineam meam, quid est quod debui ultra facere vineae meae, et non feci ei, an quod expectavi, ut faceret uvas, et fecit labruscas?* Ibi Deus queritur, se fecisse quod debuit, et nihil ex parte suæ bonitatis et misericordiae defuisse, quo minus populus Judaicus bene ageret et converteretur; qui tamen egit pessime. Atqui nihil defuisse Judaeis ex parte Dei, est ipsos habuisse potentiam completam, et expeditam relative ad praesentes eorum circumstantias. Alias falso diceret Deus, nihil eis defuisse ex sua parte. Ergo.

Prob 2. Ex damnatione primæ prop. Jansenii: *aliqua Dei praecepta hominibus justis volentibus et conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.* Hæc prop. damnata est, ut hæretica; igitur hæc ejus contradictoria est de fide: *Aliqua Dei praecepta hominibus justis, volentibus et conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt possibilia.* Ergo ad præcepta implenda habent potentiam completam non solum absolutam, sed relativam ad *praesentes quas habent vires.*

Prob.2.p.1.. Ex S. Augustino, qui libro de Corrept. et gratia cap. 12. ait: *Ipsa adjutoria distinguenda sunt; aliud est adjutorium, sine quo aliquid non fit, et aliud est adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere, nec tamen cum affuerint alimenta, eis fit, ut vivat, qui mori voluerit: ergo adjutorium alimentorum est, sine quo non fit, non quo fit, ut vivamus.* Ex quibus ita licet argumentari: Eodem modo dicitur Gratia sufficiens ad operandum be-

bonum, quo modo alimentum ad vivendum. Atqui alimentum non continet omne id, quod ad vivendum requiritur: nam præterea necessaria est determinatio voluntatis, ut alimento reapse utatur. Ergo etiam Gratia sufficiens, licet potentiam proximam ad operandum bonum conferat, non continet omne id, quod ad actum ipsum requiritur; sed præterea necessaria est determinatio voluntatis, ut actu bene operetur. At vero hanc determinationem nobis non confert nisi Gratia ab intrinseco efficax, quae, victa per delectationem cœlestem delectatione terrena, voluntatem in bonum inclinat, flectit, atque determinat; prout paulo post prolixius dicetur.

Prob. 3. *ex ratione*. In eo recte constituitur natura Gratiae sufficientis, per quod haec primario differt a Gratia efficaci. Atqui Gratia sufficiens per hoc primario differt a Gratia efficaci, quod, licet conferat potentiam proximam ad agendum, non ita tamen continet omnia ad actum necessaria, ut nihil aliud ad bonum reapse operandum ex parte Dei requiratur, ut paulo ante observatum est, ex Augustino. Ergo.

Neque ex hac Doctrina inferri potest, homini non posse verti vitio, si Gratia sufficiente instructus, bonum reapse non operetur; eo quod ut actu agat, opus habeat Gratia efficaci, quae non est in ipsius potestate. Nam licet Gratia efficax non sit in potestate hominis, quasi illam suis viribus mereri, aut impetrare valeat, est tamen in ipsius potestate in eo sensu, quatenus Deus, quantum est ex se, eam conferre semper est paratus, nisi homo ex propria culpa obstaculum ponat. Deus siquidem, ut Conc. Trid., Sess. 6. cap. 13., docet, *nisi ipsi illius gratiae defuerimus, sicut caepit opus bonum, ita perficiet, operans velle, et perficere*. Id ipsum advertit S. Thomas, 1. 2. q. 112. art. 3. ad 2., ubi ait: *Defectus gratiae prima causa est ex nobis, sed collationis gratiae prima causa est a Deo secundum illud Oseae cap. 13. effatum*: Perditio tua, ex te Israel; et tantummodo ex me auxilium tuum.

CON-

CONCLUSIO II.

Datur in statu naturae lapsae Gratia sufficiens *, cui tamen dissensu libero , resistat humana voluntas* . Est de fide .

Prob. 1. Ex Scriptura , Prov. 1. : *Vocavi et renuistis : extendi manum meam , et non fuit qui aspiceret , despexistis omne consilium meum , et increpationes meas neglexistis* . Ubi vocatio , extensio manuum, consilium Dei , etiam intus pulsantis , Gratiam vere sufficientem indicant ; alias non esset justa Dei increpatio , et objurgatio . Atqui ei consensu libero resistit voluntas humana , *et renuistis* , *despexistis* , etc. Ergo .

Matth. 11. v. 20. : *Tunc caepit exprobrare civitatibus , in quibus factae sunt plurimae virtutes ejus , quia non egissent pœnitentiam : vae tibi , Corozain , vae tibi Bethsaida , quia si in Tyro et Synode factae essent virtutes , quae factae sunt in vobis , olim in cilicio et cinere pœnitentiam egissent* . Ibi Christus exprobrat Corozaitis , quod non egissent pœnitentiam ad aspectum tot miraculorum . Ergo revera cum gratia ipsis collata pœnitentiam agere , non tantum remote , sed proxime potuerunt . Ergo datur Gratia sufficiens , cui resistitur . Nec illud testimonium intelligi potest cum Jansenio de Gratia externa ; quia pœnitentia , quam Corozaitae potuerunt agere , et non egerunt , est opus salutare , ut contra Pelagium definivit Ecclesia .

Prob. 2. Ex damnatione, 2 prop. Jansenii: *Interiori gratiae in statu naturae lapsae numquam resistitur* . Quae prop. damnata est , ut *haeretica* . Ergo de fide est interiori Gratiae resisti posse . Atqui Ecclesia per interiorem Gratiam , intelligit Gratiam sufficientem , ut probavimus in prop. superiori . Ergo.

Prob. 3. ex SS. PP. Inter quos unum refero Augustinum , quem patronum praetendunt Janseniani , qui l. de Natura et Gratia , c. 67. ait : *Cum vero ubique sit praesens , (Deus) qui multis modis , per creaturam sibi Domino servientem , aversum vocet , doceat*

cre-

credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis quaerere, quod ignoras; neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Nihil certe evidentius probat Gratiam vere sufficientem ad actum perfectum credendi, sperandi, etc. cui tamen resistit humana libertas. Ergo:

Prob. 4. *ratione*: Multi sunt, etiam justi, qui non implent divina mandata. Atqui tamen habent Gratiam, vere sufficientem, qua illa observare possent ut docet Conc. Trid., sess. 6., de justificatione: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo admonet et facere quod possis, et petere quod non possis, et adjuvat, ut possis*. Ergo Gratiae relative sufficienti resistunt.

Solvuntur Objectiones

Objic. 1. Scriptura non aliam Gratiam astruit, quam efficacem et victricem. Ergo.

Prob. ant. Joan 6. Christus ait: *Omnis qui audivit a Patre, et didicit, venit ad me*. Ergo nullus verae et internae vocationi resistit.

Resp. nego conseq. Equidem citato loco Scriptura Gratiam efficacem astruit, cum loquatur de iis, qui, non solum audiunt, sed qui audientes, vocationi obediunt, ut verbo, *didicit*, designatur; sed non excludit Gratiam sufficientem, cui resistitur.

Inst. D. Aug., l. de praedest. SS. cap. 8., ait: *Si omnis qui audivit a Patre et didicit, venit, profecto omnis, qui non venit, non audivit a Patre nec didicit*. Ergo ex D. Aug. Scriptura astruit Gratiam efficacem per exclusionem Gratiae mere sufficientis.

Resp. dist. ant. Qui non venit, non audivit a Patre, efficaciter, *conc.* sufficienter, *nego ant.* Ideo enim non venit, quia vocationi restitit, cum qua venire potuit; nam, ut ait D. Aug. l. de gratia Christi, cap. 13.: *Non est autem consequens, ut qui potest venire, etiam veniat, nisi id voluerit, atque fecerit*.

Objic. 2. Apostolus, Rom. 9. ait: *Igitur non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*. Atqui

qui si esset in potestate vocati, vocationi obtemperare vel non obtemperare, esset volentis atque currentis. Ergo.

Resp. dist. maj. Non est volentis neque currentis, per solas naturae vires, *conc.* per Gratiam divinam, *subdist.* non est volentis primario et principaliter, *conc.* neque primario, neque secundario, quasi homo nihil divinae Gratiae cooperaretur, *nego maj.* Hoc unum vult Apostolus, bonum opus magis esse a Deo per Gratiam, quam ab homine, qui absque Gratia nec conari, nec consentire potest. Hoc explicat D. Doctor, l. de gratia et lib. arb. cap. 5. dicens: *Ne ipsa voluntas sine gratia Dei putetur boni aliquid posse, continuo, cum dixisset:* Gratia ejus in me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboravi: *subjunxit, atque ait,* non ego autem, sed gratia Dei mecum: *Id-est, non solus, sed gratia Dei mecum, ac per hoc, nec gratia Dei sola, nec ipse solus: sed gratia Dei cum illo.* Quibus verbis significat conversionem esse humanae simul et divinae voluntati tribuendam, licet primario et principaliter divinae misericordiae sit opus.

Objic. 3. Gratia datur a Deo ex voluntate hominem salvandi. Atqui voluntati salvandi hominem nunquam resistitur; ex Aug. l. de correpł. et grat c. 14. *Volenti salvum facere nullum resistit hominum arbitrium.* Ergo Gratia ex tali voluntate collata nunquam effectu suo fraudatur.

Resp. dist. min. Voluntati Dei absolutæ, numquam resistitur, *conc.* voluntati conditionatæ, *nego min.* Conditionata autem est in Deo voluntas hominem salvandi, inimirum in hypothesi, quod Gratiæ suæ prævenientibus auxiliis cooperaturus sit; quæ voluntas duo includit: 1. Largitionem mediorum ad salutem idoneorum: 2. ntentionem conferendi salutem ipsam, si media collata non contemnantur. Voluntas ergo illa, quæ est conditionalis respectu salutis, est absoluta respectu collationis mediorum ad salutem consequendam necessariorum. De hac conditionata voluntate Aug., l. de catechizandis rudibus, num 52., ait: *A quo interitu*, hoc est, ab inferno, *Deus misericors volens homines liberare, si sibi ipsi non sint inimici, et non resistant misericordiae Salvatoris sui etc.*

Objic.

Objic. 4. Cum Jansenio, l. 3. de Gratia, c. 2. Gratia cui humana voluntas resistat, *est inutilis*. Ergo.

Resp. dist. ant. Est inutilis, vitio voluntatis libertate sua abutentis, *conc.* defectu virtutis Gratiæ, *nego ant* Gratia enim dat potentiam expeditam ad bonum, ad quam natura sua tendit; non igitur ratione sui est inutilis; sed voluntas creata, dissensu libero, eam reddit inutilem.

Inst. 1. Gratia sufficiens *est perniciosa*, *qua nemo unquam*, *fatentibus etiam scholasticis*, *nisi majorem damnationem assecutus est*, ait Jansen. ibidem, c. 3. Ergo.

Resp. nego ant. Quia non ipsa Gratia, sed resistentia libera, per quam voluntas abjicit Gratiam, homini perniciosa est; ipsa enim, et non Gratia multiplicat peccata; unde Alex. VIII. damnavit hanc Synnichii prop.: *Gratia sufficiens, non tam utilis, quam perniciosa est, sic, ut proinde merito possimus petere: a Gratia sufficienti libera nos, Domine*. Et vero quis perniciosa dicat sacramenta, eo quod multi iis in sui perniciem abutantur?

Inst. 2. Jansenius, lib. 3. c. 3.: *Illud a recentioribus prolatum Gratiae sufficientis genus, quo adjuvante, nullum unquam opus factum est, aut fiet unquam... videtur mostrum quoddam singulare*. Atqui Gratia nostra sufficiens est talis. Ergo.

Resp dist. maj. Monstrum est singulare, si Gratia illa, defectu virtutis suae, non sortiatur effectum, *conc.* si unico voluntatis liberae vitio, *nego maj.* Quod enim Gratia sufficiens, prout Gratiae efficaci opposita, nequaquam sortiatur effectum, nihil est mirandum; id » enim non oritur ex defectu Gratiae, sed ex vitio « voluntatis.

QUÆSTIO II.

De Gratia efficaci.

ARTICULUS I.

Systemata Novatorum circa Gratiae efficaciam.

I. *Systema*, est Calvini, l. 2. Instit. c. 3. docentis, Gratiam efficacem esse vere ac physice necessitantem, ita ut non possit voluntas humana refragari; additque: *Medium, quem Sophistae* (sic Catholicos appellat) *imaginantur motum, cui obsequi, vel quem repellere liberum sit, aperte excludi videmus, ubi asseritur efficax ad perseverandum constantia.*

Contra hoc impium systema, Conc. Trid., *Sess. 6. cap. 4.* hoc anathema pronuntiat: *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium a Deo motum et excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis Gratiam se disponat ac praeparet, neque possit dissentire, si velit .... anathema sit.*

II. *Systema*, est Jansenii, docentis efficaciam Gratiae repetendam esse ex ipsius indeliberata delectatione, quae sit superior opposita concupiscentiae delectatione, atque ita indeliberata, ut illius relative per gradus victrix sit necessario.

Jansenius duplicem distinguit in voluntate delectationem, *cœlestem* nimirum, quae ad bonum, et *terrenam*, quae ad malum trahit; asseritque, delectationem hanc unicum esse pondus, quo voluntas nostra, per peccatum infirma, necessario et indeliberate applicatur, sive ad bonum, sive ad malum, ita ut impossibile sit majorem delectationem vinci a minori. Tota igitur vis delectationis *relativa* est, ita ut, si major fuerit vis Gratiae, quam vis concupiscentiae, necesse sit voluntatem bene operari, si e contrario major fuerit vis concupiscentiae, necesse sit voluntatem male operari: *Vigente etiam delectatione carnali, impossibile est, ut virtutis et honestatis consideratio praevaleat*, inquit Jansen. l. 4. c. 9. Ergo, juxta ipsum, efficacia Gratiae re-

repeti debet ex delectatione voluntatem ad unum necessarium determinante, quod est error Calvini.

Not. Nomine Gratiae efficacis intelligitur *Donum supernaturale Dei gratuitum, quod illustrando intellectum et movendo voluntatem hominem libere facit operari bonum*. Hanc Gratiam dari evincunt aperta SS. Scripturae, et Patrum testimonia, paulo inferius adducenda; eamdem non adversari libero arbitrio definivit Concilium Tridentinum. Sit

CONCLUSIO I.

Dogma Fidei est, sub Gratia efficaci intactam manere libertatem arbitrii. Contra Calvinum.

Prob. 1. *Ex S. Scripturis*. In his reperire est sexcenta loca, ubi manifeste docetur, posse nos Dei Gratia adjutos libere praecepta Dei servare, vel non servare, et exinde mereri, vel demereri. Atqui ad meritum, vel demeritum proprie tale requiritur vera libertas arbitrii, ut alibi dictum est. Ergo sub Gratia efficaci, sine qua nunquam actu meretur homo, manet libertas arbitrii intacta.

Prob. 2. ex Concilio Tridentino, quod Calvini errorem, scilicet Gratia Dei hominum voluntates ad bene operandum necessario adigi, Sess. 6. can. IV. damnavit hisce verbis: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium, a Deo motum, et excitatum non posse dissentire, si velit, anathema sit*. Ergo.

Prob 3. Ex condemnatione, IV. Propositionis Jansenii: haec namque, ut haeretica, proscripta est in sensu Jansenii, statuentis Gratiam victricem e diametro libertati repugnare. In eodem sensu nonnullae propositiones aliae Quesnelli ab Ecclesia proscriptae sunt, ac praesertim v. g. quae est hujus tenoris: *Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare*. Ergo.

Not. Supersunt equidem longe alia, eaque graviora rationum momenta, quibus hoc Dogma fidei stabiliri possit; attamen cum eadem quaestio paulo inferius denuo recurrat, ubi de nativa virtute efficacis Gratiae sermo erit: hinc ne idem saepius repetatur, ibi fusius

hac

hac de re disputabitur adductis contrariae partis argumentis.

CONCLUSIO II.

Haereticum est, efficaciam Gratiae repetere ex delectatione coelesti indeliberata, superiori et relative ad minorem oppositam concupiscentiam victrice, voluntatem ad consensum necessitante. Contra Jansenium, ejusque asseclas.

Prob. 1. Haereticum est, asserere hominem non posse dissentire motioni Dei illum ad bonum excitantis, seu non posse resistere gratiæ divinæ, cum ab ipsa movetur et excitatur ad bonum, ut definierunt Conc. Trid. supra cit., et Conc. Senonense, decreto 15. ubi loquens de necessitate Gratiæ, definivit: *Neque enim tanta Gratiae necessitas libero praejudicat arbitrio; nec enim tale est Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit.* Atqui illud asserit qui Gratiæ efficaciam repetit ex delectatione superiori relative victrice, cum in eo systemate major delectatio a minori opposita delectatione numquam superari possit; ut asserit Jansenius supra citatus. Ergo.

Prob. 2. Illud systema est haereticum, ex quo, per connexionem evidentem et necessario, profluunt conclusiones haereticae. Atqui ex systemate delectationis superioris relative victricis, necessario, et per connexionem evidentem, profluunt quinque famosae propositiones Jansenii haereticae, cujus sunt conclusiones. Ergo.

Prob. Quinque sequentes propositiones *Jansenii*, ab Innoc. X. et Alex. VII. damnatæ, sunt.

I. Prop. *Aliqua Dei praecepta hominibus justis, volentibus et conantibus, secundum praesentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant.* Damnata est, ut *impia, temeraria, blasphema, anathemate damnata, et haeretica.*

II. Prop. *Interiori Gratiae, in statu naturae lapsae, numquam resistitur.* Damnata est, ut *haeretica.*

III. Prop. damnata, ut haeretica: *Ad merendum et demerendum in statu naturae lapsae, non requiritur in*

in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

IV. Prop. *Semipelagiani admittebant praevenientis Gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: et in hoc erant haeretici, quod vellent eam Gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Damnata est, ut *falsa*, nimirum quoad primam partem; et *haeretica* quoad secundam.

V. Prop. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.* Damnata est; ut *falsa, temeraria, scandalosa*, et eo sensu intellecta, quod Christus pro salute tantum prædestinatorum mortuus sit, tamquam *impia, blasphema, contumeliosa, divinae pietati derogans, et haeretica.* « Atqui sententia quae repetit » efficaciam gratiæ a delectatione cœlesti indeliberata » superiori, et consensum voluntatis extorquente; vel » in memoratis propositionibus continetur, vel ex iis » fluit. Ergo.

ARTICULUS II.

Systemata Scholasticorum circa Gratiae efficaciam.

§. I.

Systema eorum, qui Gratiae efficaciam intrinsecam denegant, eamque vel ex consensu humanae voluntatis, vel ex circumstantiis congruis derivant.

Not. 1. Intrinsecam Gratiæ efficaciam primum omnium aperto marte *Molina* impugnavit, ratus, eam cum hominis libertate minime posse componi, novumque in Scholas Systema invexit, cujus fundamentum præcipuum est, Gratiam omnibus æqualem dari, eamque esse versatilem, atque a nostræ voluntatis nutu pendentem; ita quidem, ut totum, quod est inter Gratiam efficacem, et sufficientem discrimen, unice sit a nostræ voluntatis consensu, vel dissensu repetendum. *Concordia q. 23. a. 4. et 5.*

2. Hanc Molinæ sententiam, ex hoc potissimum

 quod

quod tota bonorum, malorumque discretio a solo voluntatis nutu penderet, nimis duram, discipuli ejus emollire conati sunt. Quare rigido Molinissimo fere communiter eliminato, Congruistarum Systema, Suaresio potissimum Auctore, prodiit. At cum ex hoc systemate, eadem, quae ex illo Molinae, incommoda emergerent, varia prænotanda, distinctiones varias ita in auxilium vocavere, ut nonnisi difficultate ad medullam ipsius deveniri possit. Attamen ipsius Suaresii, Congruistarum Principis (unde et Suaresiani dici solent) systema hisce continetur capitibus. Itaque P. Suarez, lib. 5. de Auxil. c. 25. n. 4., explanaturus, in quo sita sit Gratiæ efficacia: *Vocatio efficax*, inquit, *illa est... quae includit quamdam congruitatem respectu personae, cui datur, ut sit illi ita proportionata, et accommodata, sicut oportet, ut in persona, in tali tempore, et occasione infallibiliter effectum habeat, et per hoc habet illa vocatio, quod congrua, et efficax sit.* Quæ verba si de congruitate *intrinseca* Gratiæ intelligerentur, quatenus Deus hominem efficaciter convertere volens, talem ei Gratiam largitur, quae ita sit ejus statui proportionata, ut illius voluntatem ad consensum determinet, Gratiam per se, et ab intrinseco efficacem continerent. Sed ab hoc sensu Suaresius quam longissime abest; et prælerquam quod sæpius fatetur, hanc congruitatem esse Gratiae *extrinsecam*, non autem intrinsecam, etiam ulterius docet, *quocumque auxilio excitante dato, oportere inquirere, per quid fiat efficax*; et non alia ratione fieri efficax respondet, nisi per consensum voluntatis prævisum. Propterea etiam infallibilitatem Gratiae efficacis non repetit ex *vi ipsius entitatis*, sed ex scientia media; *qua Deus de omni voluntate creata, et creabili praescit, quid sit actura in omni tempore, et occasione, si hoc, vel illo modo excitetur*; seu, juxta alia ipsius verba, infallibilitas Gratiae efficacis in hoc systemate *absolute pendet ex libero usu voluntatis, cujus praevisio supponitur in mente Dei per scientiam conditionatam*.

3. In co ergo Suaresius cum Molina congruit, quod etiam Gratiae efficaciam consensui voluntatis adscribat, quamquam hujusmodi consensus infallibiliter non connectatur cum Gratia, nisi haec detur in circumstantiis

Con-

congruis, et opportunis; seu, ut alii loquuntur, nisi quando Gratia est indoli, genio, et temperamento hominis accommodata. Unde etiam cum Molina docet, fieri posse, ut eadem omnino Gratia sit efficax in uno, inefficax in altero, ob majora nempe, vel minora impedimenta. Ad summum ergo haec Suaresium inter, et Molinam intervenit diversitas, quod ille per Gratiam hanc congruam majus quoddam beneficii genus a Deo concedi asserat, quemadmodum (exemplum ipsius est lib. 5. c. 23. n. 3.) *contritio data homini in medio vitae, a qua fortasse postea recedet, vel data in extremo vitae, et cum qua salvatur, non reputatur aequale beneficium, sed hoc posterius multo majus, etiamsi fortasse contritio ipsa nec in intensione, nec in duratione, nec in auxiliis ad eam necessariis sit major, immo etiamsi sit minor*. His notatis sit

CONCLUSIO I.

Efficacia Gratiae non est repetenda a consensu voluntatis humanae.

Prob. Ex sacris Literis, in quibus Apostolus Paulus, 1. Corinth. 4. v. 6. Corinthiorum elationem depressurus, ait: *Ne supra, quam scriptum est, unus adversus alterum infletur prae alio. Quis enim te discernit? Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Item, Eph. 2.: *Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, Dei enim donum est: non ex operibus, ut ne quis glorietur:* quibus insistens Concilium Trident. sess. 14. c. 8., sic loquitur: *Non habet homo, unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est*. Atqui systema, Gratiae efficaciam ex voluntatis creatae consensu deducens, hisce Apostoli oraculis adversatur. Ergo.

Prob. min. Gratia enim aequali versatili, et indifferenti posita, consentit unus, dissentit alter pro suo libero arbitrio; unus ab altero discernitur per liberum arbitrium, ac consequenter bonus Gratiae usus neutiquam Gratiae erit adscribendus, quae eadem in utroque supponitur; nam, ut S. Augustinus, de Praedest. SS. c. 5 observat, *numquid per haec dona, quae*

omni-

omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus? Ergo tota unius ab altero discretio arbitrio in acceptis est referenda, » ac proinde hoc sy- « stema Apostoli oraculis adversatur.

Prob. 2. *ab inconvenientibus*, quae ex hac sententia dimanant. 1. Si Gratia est mere versatilis, et ut fiat efficax, a voluntatis nostrae consensu emendicat, frustraneae videntur tot, tamque saepius repetitae Ecclesiae preces, quibus Deum rogamus, ut voluntates nostras, etiam rebelles, ad bonum convertat, atque in bono stabiliat.

2. Si Gratiæ efficacitas a voluntatis nostrae consensu est dimetienda, sequitur, non majores esse Deo gratias agendas ab eo, qui tentationi resistit, quam ab eo, qui misere succubuit; tota enim, quanta est diversitas, quae certe magna est, non a gratia, quae fuit in utroque aequalis, sed a libero uniuscujusque arbitrio repeti debet. Quo ergo titulo gratiae forent agendae? immo, ut praeclare S. August., de Dono persev. c. 2, advertit: *Irrisoria petitio est, cum a Deo petitur, quod scitur ipsum non dare . . . . sicut irrisoria est etiam illa gratiarum actio, si ex hoc gratiae aguntur Deo, quod non donavit ipse, nec fecit*. Quae consecutiones quam sint absurdae, nemo est, qui non videat.

3. In hoc systemate non est ab inscrutabilibus Dei judiciis repetendum, cur unus credat, alter non, hic a justitia decidat, alter in eadem perseveret; quod tamen post S. Paulum, totamque Ecclesiam, S. Augustinus ad inscrutabilia Dei judicia pertinere putavit. *Ex duobus*, inquit, de Dono persev. c. 9. *aetate jam grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei. Ex duobus autem piis, cur huic donetur perseverantia usque in finem, illi autem non donetur, inscrutabilia sunt judicia Dei.*

Confirm. Systema hoc vel ipsa sua novitate est condemnandum. *Id* enim, Tertulliano de Praescript. Haeret. c. 31. teste, *est verum, quod prius traditum, id falsum, quod posterius immissum*. Atqui Molina ipse novitatem suae sententiae ingenue fatetur, dum

in Conc. q. 23 art. 4. et 5. membr. ult. sic ait : *Haec nostra ratio conciliandi libertatem arbitrii cum divina praedestinatione , a nemine , quem viderim , hucusque tradita est* . Ergo .

CONCLUSIO II.

Efficacia gratiae repeti non debet ex circumstantiis congruis , seu ex attemperatione auxiliorum cum voluntate humana , quae subsit scientiae mediae .

Not. Quod si Congruistae Gratiae suae *congruae* tribuerent quamdam *congruitatem intrinsecam* , vi cujus illa sese naturae hominum accommodans efficaciter in ipsum consensum influat, vereque operationem efficiat, verborum potius , quam rerum inter nos , eosque erit dissensio ; sed veremur ne Congruitatem solum *extrinsecam* ex circumstantiis provenientem Gratiae superaddunt . Igitur Propositio nostra .

Prob. Tunc efficacia Gratiae non potest repeti ex circumstantiis congruis , seu attemperatione auxiliorum cum voluntate humana , quae subsit scientiae mediae , quando alias homo se ipsum discernit , et habet , in quo glorietur , quod non acceperit . Atqui id contingit in hoc systemate . Ergo .

Min. prob. 1. Homo est , qui Gratiam reddit efficacem consensu suo , quem non a Gratia , sed a seipso habet . Ergo . 2. Si quis arma militi subministret in iis circumstantiis , in quibus eum praevidet , strenue pugnaturum , majus quidem beneficium est , quam si eidem arma praebeat , quando ignave ea abjecturus praenoscitur . Attamen quia arma in quibuscumque circumstantiis ex se ipsa indifferentia sunt, nec bonum sui usum praebent ; semper ille , qui iisdem strenue usus est , discernit se ab alio , qui ea abjecit , et gloriari potest prae illo in sua fortitudine , quam ab armis non accepit . Jam vero Gratia , juxta Apostolum ad Ephes. 6. est *Armatura Dei, ut possimus stare adversus insidias diaboli ;* si igitur sit in manu nostra instar gladii versatilis , ita ut bonus illius usus a nobis dumtaxat sit , verum non erit , quod ait Apostolus : *Quid habes* etc. Ergo .

Confirm. 1. Etiam in hoc systemate nullum reperitur

tur Mysterium, nec gravis difficultas conciliandi libertatem hominis cum Gratia efficaci. Atqui in hoc S. Augustinus non semel agnovit mysterium, et a SS. PP. juxta Molinam, in Concord q. 23. art 4. et 5. *unum e difficillimis semper fuit judicatum, veram invenire rationem, et modum super cohaerentia libertatis arbitrii cum Gratia divina*. Ergo. *Major* patet; nullum enim libero arbitrio praejudicium accedere potest ex ea Gratia, quae tota voluntatis nutui subjecta, nulla alia ratione praevidetur efficax, quam quia voluntas praevidetur eam determinatura, et consensu suo efficacem reddituга.

Conf. 2. Ex magnis inconvenientibus. Systema Congruistarum est 1. *contra mentem Ecclesiae*; tum quia est novum: novitates autem ex monito Apostoli semper aborruit Ecclesia; tum quia Ecclesia saepius, et solemniter quidem in hac materia S. Augustini doctrinam approbavit: huic vero e diametro opponitur istud systema, ut paulo inferius satis prolixe ostenditur. 2. Est *contra communem sensum fidelium*, qui continuo Deum orant pro Gratiae suae largitione; e contrario in systemate hoc superfluae forent hujusmodi orationes: nam juxta Congruistas, ex una parte Deus cuilibet homini liberalissime semper, et ubique Gratiam suam confert; ex altera parte, tota Gratiae efficacia ex solo voluntatis humanae consensu pendet. 3. Est *contra experientiam*; videmus enim in iisdem omnino circumstantiis effectus sibi ipsis oppositos, dum ex duobus latronibus in Cruce unus salvatur, alter damnatur. Videmus insuper aliquos in circumstantiis omnino incongruis converti, uti *Paulum*; aliquos e contrario in circumstantiis longe congruissimis aeternum deperdi, uti Judam proditorem.

Tandem apprime firmat Conclusionem nostram illud, quod divine scripsit S. Prosper in Carmine de Ingratis c. 15.

At vero omnipotens hominem cum Gratia salvat,
Ipsa suum consummat opus; cui tempus agendi
Semper adest, quae gesta velit; nec moribus illi
Fit mora, nec caussis anceps suspenditur ullis.

Sol-

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. S. Augustinus, lib. 1. *ad Simplic.* q. 2. n. 13. Gratiam congruam apertissime adstruit, inquiens: *Si vellet* (Deus) *etiam ipsorum misereri* (qui nempe vocati non veniunt) *posset ita vocare, quomodo illis aptum esset; ut et moverentur, et intelligerent, et sequerentur . . . Cujus miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.* Ergo.

Resp. 1. Veram et genuinam S. Doctoris mentem non ex ejus libris ad Simplicianum, quos junior scripsit, secundo scilicet Episcopatus anno, ante ortam Pelagii et Semi-pelagianorum haeresim, esse desumendam, sed potius ex illis, quos post exortas illas haereses, et directe contra illas elucubravit, ut sunt de Gratia Christi, de Correptione et Gratia, de Praedestinatione Sanctorum, de Dono Perseverantiae etc. Maxime cum ipse S. Pater, de Don. Pers. c. 21., fateatur, se in his libris ad Simplic. *Proficienter Deo miserante scripsisse, non tamen a perfectione caepisse.* Id ipsum Bellarminus *lib.* 2. *de Grat.* et *Lib. Arb.* c. 15. adstruit, cui Garnerius, *diss.* 6. in Mercat. c. 2. consentit. Hac ergo solidissima responsione praemissa, ad Textum ipsum.

Resp. 2. Non de extrinseca tantum, sed etiam de intrinseca Gratiae congruitate illum esse intelligendum, qua voluntati ita sese accommodat, ut vi sua innata consensum, et determinationem eliciat; unde et sic ibidem concludit: *Ut sit nutus voluntatis, ut sit industria studii, ut sint opera charitatis ferventia, ille* (Deus) *tribuit, ille largitur*: frustra autem S. Augustinus hoc afferret, si putasset, nos ita a Deo vocari, ut nostrae voluntatis consensum et nutum expectaret dumtaxat, non largiretur.

Inst. 1. Contra primam responsionem. S. Augustinus, in lib. de *Dono Pers.*, quem extremo vitae suae tempore in lucem edidit, eamdem doctrinam ingeminat, dicens c. 14.: *Habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter intelligendi munus, quo moveantur*

ad fidem, si congrua suis mentibus, vel audiant verba, vel signa conspiciant. Ergo.

Resp. S. Augustinum hic non loqui de interna vocatione efficaci, sed tantum de vocatione exteriori, cui inest vis quaedam externa movendi, et suadendi moraliter, et, ut ajunt, *objective*, quae vocatio quibusdam aptior est, et magis congrua secundum certas eorum dispositiones naturales, et alias circumstantias. At quod hae Gratiae exteriores genio, affectibus naturalibus, aliisque circumstantiis attemperatae, et congruae, suos sortiantur effectus, consensumque operentur, ab interioris cujusdam Gratiae efficacia, qua Deus *bonas in nobis voluntates operetur per inspirationem luminosissimae, et flagrantissimae charitatis*, descendit. Hic Augustini sensus; nisi velis, puram putamque haeresim ab eo fuisse adstructam, salutem solis Gratiis exterioribus adscribendo; cum tamen, lib. 15 de Civit. Dei c. 6. clare asserat, nisi Deus *interiore Gratia mentem regat, atque agat, nihil prodest homini omnis* (sive congrua, sive incongrua) *praedicatio veritatis*.

Inst. 2 S. Augustinus, tract. 26. in Joan., explanans modum, quo Pater trahit hominem ad Christum, ait: *Ramum viridem ostendis ovi, et trahis illam; nuces puero demonstrantur, et trahitur. . . . si ergo ista, quae inter delicias, et voluptates terrenas revelantur amantibus, trahunt, quoniam verum est: trahit sua quemque voluptas; nonne trahit revelatus a Patre Christus?* Atqui haec exempla nonnisi motionem moralem, in suasionibus, visis, aliisque similibus modis sitam, indicant. Ergo.

Resp. Quamvis S. Pater haec exempla, ad explicandos miros, ineffabilesque modos, quibus Deus in hominum cordibus etiam voluntatis motum efficit, adhibeat: neutiquam tamen evincitur, in istis hortationibus, visis, etc. Gratiae efficaciam eum reposuisse; dicit enim in Psal. 34 hominis voluntatem a Deo moveri, sicut ensem a bellatore; alibi, de Correp. et Grat. c. 12., ait, eam agi a divina Gratia *indeclinabiliter*, et *insuperabiliter*.

Objic. 2. S Chrysostomus, *hom.* 31. in *Matth.* dicit: *Deum tunc vocasse* (Matthaeum, et Paulum) *quando noverat consensuros*. Similia habet in Comment.

ment. sup. c. 9. Epist. ad Rom., et idem de vocatis ad vineam, *hom.* 59. in *Matth.* Ergo.

Resp. S. Chrysostomum sic intelligendum esse; quod Christus Matthaeum ad Apostolatum, et operarios in vineam suam vocarit, quando viderat eos esse consensuros ea praescientia, qua, juxta Aug. de Praedest. Ss. c. 14, *praescivit, quae fuerat ipse facturus*; Scientia nempe innixa decreto. Et hoc confirmat illa S Augustini regula, qui, de *Dono Pers.* c. 19. sic habet: *Quid ergo nos prohibet, quando apud verbi Dei tractatores legimus Dei praescientiam, et agitur de vocatione electorum, eamdem praedestinationem intelligere?* Et *nisi sic intelligas*, inquit Card. Toletus adnot. 54. in c. 5 Luc. 1 *doctrinam non probo*.

Objic. ultimo S. Thomas, lect. 6. in c. 8. Epist. ad Rom. de vocatione electorum agens, dicit: *Haec vocatio est efficax in praedestinatis, quia hujusmodi vocationi assentiuntur*. Ergo.

Resp. Haec verba D. Thomae intelligenda esse in sensu illativo, non causali, ita ut bene sequatur, quod consentiamus, quia Gratia sit efficax; non tamen quod consensus noster sit causa, cur Gratia sit efficax: eo ferme modo, quo dicimus, Deum esse omnipotentem, quia, quae voluit, fecit.

§. II.

Systema eorum, qui intrinsecam Gratiae efficaciam propugnant, sed eam diversimode explicant.

***Not.* 1. Theologi Catholici, qui intrinsecam Gratiae efficaciam propugnant, sunt illi, qui docrinam SS. Augustini, atque Thomae amplectuntur; ac propterea communi vocabulo *Augustiniani*, vel *Thomistae* appellantur. Quia vero in explicanda intrinseca Gratiae efficacia diversas ineunt vias, idcirco eorum systemata ac principia, quibus nituntur, enucleatius hoc loco exponuntur, et quod *verisimilius est*, stabiliri debet.**

Sy-

Systema Thomistarum.

Dicunt itaque *Thomistae*, 1. Omnis causa secunda a Deo tanquam causa prima in omni operatione sua essentialiter, seu ex natura sua dependet, ita, ut nec minimum quid boni agat, quia ab ipso moveatur, determinetur, atque actioni applicetur.

2. Ut hæc dependentia essentialis causæ secundae a causa prima in omni sua operatione salvetur, non sufficit, quod causa secunda acceperit a causa prima potentiam, seu veram facultatem; sed insuper requiritur, ut causa prima una cum causa secunda producat ipsam operationem.

3. Ut Deus tanquam ens a se sit vera caussa operationis actualis humanae, requiritur, ut causa prima concurrat cum causa secunda concursu praevio, et efficaci; *praevio*, cum detur ad ipsam operationem; *efficaci*, cum debeat producere operationem. Praeterea necesse est, ut concursus iste non solum sit *moralis*, verum et *physicus*: causa enim secunda dependet a prima non solum in genere morali, sed etiam in genere physico. Inde nata sunt nomina illa in scholis famosa *praemotionis*, seu *praedeterminationis physicae*: hanc siquidem Thomistae ad qualibet operationem causae secundae necessariam esse putant.

4. Quoniam vero homo tanquam causa secunda, et ens ab alio a caussa prima, seu ente a se, nempe non solum in ordine naturali, sed etiam, imo multo magis in ordine supernaturali dependet; hinc etiam in hoc ordine sublimiori, motionem praeviam tam moralem, quam etiam physicam, et efficacem ad omne opus supernaturale velut omnino necessariam admittunt. Eam ipsam vero motionem physicam appellant Gratiam ab intrinseco, seu ex natura sua efficacem. Praeter Gratiam ab intrinseco efficacem admittunt etiam Gratiam *sufficientem*, quae quidem homini confert potentiam proxime expeditam ad bonum operandum, ut autem opus bonum actu ponatur, aliam Gratiam, nempe efficacem, necessario requirunt.

5. Cum Thomistae probe perspiciant, cum Gratia ab intrinseco, seu ex natura sua efficaci difficulter con-

conciliari posse libertatem humanae voluntatis; hinc imprimis cum S. Augustino hac in re agnoscunt Mysterium, et ad inscrutabilia Dei Judicia cum eodem confugiunt. Deinde ut aliquo modo compossibilitatem liberi arbitrii cum efficaci Gratia explicent, ex Doctore Angelico duplicem viam nodum hunc Gordium extricandi amplectuntur. Et 1. quidem cum S. Thoma dicunt, eam esse Gratiae efficacis vim, et energiam, ut non solum attingat substantiam actus, sed etiam omnem ipsius modum, cujusmodi est libertas: neque enim sola actus boni substantia, sed omnis quoque modus illius est ens ab alio, proveniens ab ente a se. Hinc, juxta eos, Deus Gratia efficaci, non solum facit, ut voluntas consentiat, sed etiam ut libere consentiat; cum Deus non solum substantiam actus, sed ipsam pariter libertatem ejus in se eminenter contineat. 2. cum eodem Doctore Angelico asserunt, quod Deus, veluti causa prima et universalissima, moveat quamlibet causam secundam juxta exigentiam naturae ejus. Unde sicut causas necessarias movendo non aufert eis, quin necessario agant, ita causas liberas movendo non aufert eis, quin adhuc libere agant; neque enim frustra Auctor naturae indidit rebus creatis exigentias quasdam naturales.

6. Ex hoc Systemate suo inferunt Thomistae, 1. Gratiam efficacem semper esse infallibiliter connexam cum suo effectu. Non obstante hac infallibili connexione cum effectu per Gratiam efficacem non tolli potentiam proxime expeditam ad oppositum, eo quod hanc supponat, nec ad eam, sed ad ipsum actum detur. 2. Gratiam efficacem entitative, seu ex natura sua esse diversam a Gratia sufficiente; nam haec nihil aliud confert, quam potentiam proxime expeditam, e contrario illa hanc supponit, et ipsum actum operatur. 3. Gratia hac efficaci opus esse in quovis naturae statu, ac proinde in ipso etiam statu Innocentiae, seu justitiae originalis: licet enim in hoc statu anima hominis integris viribus polleat, adhuc tamen tanquam causa secunda, et ens ab alio, a Deo tanquam causa prima, et ente a se essentialiter in suo esse, et operari aeque ac in alio naturae statu dependet.

Not. 2. Atque ita quidem de efficacia Gratia sentiunt

tiunt Thomistae *rigidiores*, qui Systema Praedeterminationis physicae omni studio excolunt, illudque tam sancte observant, ut nec in naturali, nec in supernali ordine ab eodem, vel latum unguem, recedant. Attamen non desunt ex Thomistis praeter P. *Massoulie*, et P. *Gonsalez* plures alii, qui quidem cum S. Thoma dogma capitale de intrinseca Gratiae efficacia publice profitentur, alium tamen, eumque hodie communiorem explicandi modum arripiunt. Nec propterea a rigidiorum Thomistarum doctrina quoad substantiam discedunt, sed ea tantum ratione differunt, quod Gratiam tam sufficientem, quam efficacem inadaequate considerent, quatenus una praecise sufficiens, altera praecise efficax est: illi e contrario Gratiam adaequate accipiant, prout nempe Gratia actualis tam efficacem; tum sufficientem comprehendit.

Hi igitur Thomistae *moderatiores* dicunt, tunc gratiam esse efficacem, quando ejus vis intrinseca quibusdam veluti gradibus superat malitiam, seu resistentiam voluntatis, tunc vero sufficientem duntaxat esse, quando non ita superat: quia effectum, quem habere posset, non habet propter fortiorem resistentiam voluntatis. Sic exempli causa; Gratia, quae in Corozaitis, et Bethsaitis propter majorem duritiem cordis eorum fuit inefficax, seu mere sufficiens, in Tyriis, et Sidoniis fuisset efficax: quia, uti ait S. Augustinus, lib. de dono Persev. cap. 14. *Non erant sic excaecati oculi, nec sic induratum cor Tyriorum, et Sydoniorum*. Neque alienus a mente S. Thomae videtur iste explicandi modus; nam Doctor Angelicus, in cap. 5. Epist. ad Romanos, ita commentatur: *Et si fortior sit divinae Gratiae motio, et ea motione accensa charitas vincat, superetque pravam cupiditatem; tunc motio divinae Gratiae est efficax. Quod si contra vehementior sit ipsa cupiditas, cassa, et inefficax redditur divina motio; aut ejus vis ita retardatur, ut, licet effectum aliquem habeat, non habeat tamen perfectum, ad quem ex divina ordinatione refertur*.

Multominus haec doctrina Molinismum paulo ante rejectum sapit; dum enim hi Thomistae dicunt, Gratiam tunc esse efficacem, quando certis gradibus su-

superat cupiditatem , id non in eo sensu intelligunt , quasi homo , minorem resistentiam opponendo , videatur Gratiam pro sua libertate efficacem , vel inefficacem , reddere : Quin potius efficaciam Gratiae constanter , et unice repetunt ab absoluta , et gratuita Dei voluntate : ab hac namque sola provenire dicunt , quod gratia sit quandoque gradibus major , quandoque minor , quam cupiditas , vel resistentia humanae voluntatis . Nam si Deus velit efficaciter peccatorem convertere , etiam talem dat illi Gratiam , quae illius malitiam infallibiliter vincat , majorem daturus , ubi major resistentia : sicut qui efficaciter corpus vult dimovere e suo loco , tantum illi imprimit motum , quantus ad vincendam ejus resistentiam requiritur , majorem impressurus , si major foret resistentia . Hinc inferunt , culpandos quidem esse peccatores , qui divinae Gratiae perversitate sua resistunt ; nec tamen gloriari posse justos , in quibus Gratia Dei ideo solum victrix est , quia Deus ex bonitatę sua gratuita eam voluit esse fortiorem opposita cupiditate . Unde licet prima fronte videri possit , in hoc systemate Gratiam non tam ex natura sua , quam graduum superioritate esse efficacem , nihilominus clare patet , totam Gratiae efficaciam non ab hominis , sed a Dei voluntate unice repetendam esse , et in hoc tota est differentia Scholae Thomisticae a Moliniana .

Systema Augustinianorum .

Not. **Ab hoc mox relato explicandi modo , quo Thomistae *moderatiores* in praesenti naturae lapsu efficaciam Gratiae exponunt , quoad substantiam rerum dicendarum minime abhorrent Scholae Augustinianae Theologi ; etsi et aliis utantur vocabulis , et quoad statum innocentiae aliter , ac quoad presentem statum sentiant . Aliis quidem utuntur vocabulis ; nam Gratiam efficacem , quam Thomistae motionem virtuosam vocant , appellant *delectationem cœlestem* , et oppositam cupiditatem *delectationem terrenam* . Aliter vero quoad statum innocentiae sentiunt ; in hoc siquidem necessariam minime agnoscunt Gratiam ab intrinseco efficacem, propter perfectam naturae innocentis integritatem ,**

tatem, id quod Thomistae constanter negantes, etiam pro isto statu Gratiae efficacis necessitatem propugnant. Verum omissa hac quaestione Systema Augustinianum enucleatius proponere aggredimur, hominem prius consideraturi in ordine naturali; et deinde etiam eumdem, ut elevatum ad ordinem supernaturalem.

I. Homo etiam in ordine naturali nihil deliberate agit, nisi ex praevia quadam illustratione intellectus, et motione voluntatis; ex praevia quidem illustratione quadam intellectus circa objectum actionis, cum *ignoti sit nulla cupido*; ex motione autem voluntatis, cum haec sit facultas executrix illius, quod intellectus sibi ut agendum proponit, quae si rationem boni in objecto reperit, in illud fertur, et quidem eo vehementius, quo copiosior ratio boni eidem ex parte objecti apparet. Nam sicut intellectus naturali propensione tendit in verum, et quo major perspicuitas veri elucet, eo magis ad illud impellitur; ita pariter voluntas nativa inclinatione prosequitur bonum, et quo major excessus boni proponitur, eo ardentius in illud tendit, eoque delectatur. Quod si aliquando ab alia passione videatur duci, hæc non reducitur, nisi ad amorem, ut expresse docet S. Thom. 1. 2. q. 25. dicens: *Omnis actio, quae procedit ex quacumque passione, procedit etiam ex amore, sicut ex prima causa.*

II. Quod si vero principium determinativum liberi arbitrii in ordine naturali sit delectatio, etiam haec ipsa erit principium determinativum in ordine supernaturali. Nam Deus per motionem supernaturalem, quo nomine intelligitur Gratia, naturae humanae principia non destruit, sed potius perficit, eo vel maxime, quia per hanc motionem naturae additur, quod peccatum originale aut abstulit, aut corrupit. Hinc S. Augustinus pro principio determinativo liberi arbitrii in ordine supernaturali sanctam delectationem posuisse tot luculenta ejusdem testimonia probant, ut libro integro implendo paria forent. Unum proferimus. Lib. de Spir. et Liter. cap. 3 haec habet: *Necesse est ad bene vivendum, ut homo accipiat Spiritum Sanctum, quo fiat in anima delectatio, dilectio-*

que

quę summi illius , atque incommutabilis boni . . . *Id quod agendum , quo nitendum est , ei si coeperit non latere , nisi etiam delectet , et ametur , non agitur , non suscipitur , non bene vivitur : ut autem diligatur , charitas diffunditur in cordibus nostris* .

III. Igitur juxta S. Augustinum : Gratia actualis interior consistit in quadam sancta delectatione ; haec autem delectatio sancta vel tanta est , ut contrarios concupiscentiae motus vincat , et tunc est Gratia efficax , seu relative victrix ; relative nempe respectu motuum concupiscentiae . Vel delectatio sancta non est tanta , ut motus contrarios concupiscentiae vincat, et tunc est Gratia inefficax , seu sufficiens . De priori delectatione agit S. Augustinus , dum lib. 2. de peccat. merit. et remiss. cap 18. eam , seu Gratiam, vocat *certam scientiam* , *et delectationem victricem* . Et lib. de Correp. cap. 9. de illa Gratia loquens , ait : *qua fit , ut homo velit , et tantum velit , tantoque ardore diligat , ut voluntatem carnis , contraria concupiscentem , voluntate spiritus vincat* . Quod eam plerumque non *absolute* , sed *relative* victricem dicit : patet hoc imprimis ex ejus verbis mox relatis ; patet etiam ex lib. de Spirit. et lit. 29. ubi ita scribit : *Inspirata gratiae suavitate per Spiritum Sanctum facit plus delectare , quod praecipit : quam delectet , quod impedit* . De posteriori delectatione , quam affert Gratia sufficiens , ait S. Augustinus pluribus aliis in locis , tum praesertim Lib. 8. Confess. cap. 5. ubi ait : *Voluntas autem nova , quae mihi esse caeperat , ut te gratis colerem , fruique te vellem , Deus , sola jucunditas ! nondum erat idonea ad superandam priorem vetustatem* . Id ipsum saepius alibi repetit . De posteriori delectatione agitur hoc loco , non de priori.

IV. Quo posito Augustiniani systema suum paucis ita exponunt circa Gratiam actualem interiorem . 1. Deus motione interna animae intellectui lumen , et voluntati cupiditatem boni inspirat . 2. Hujus motionis internae effectus est illuminatio , et sancta inspiratio in animo recepta . 3. Quod si ista illuminatio , atque inspiratio tanta sit , ut vincat contrarios concupiscentiae motus , dicitur Gratia efficax , seu de-

le-

lectatio relative major, et victrix: si non tanta sit, ut vincat, dicitur Gratia sufficiens, seu relative minor, minor scilicet gradibus concupiscentiae contrariae. 4. Eadem igitur Gratia, quae in hoc homine est mere sufficiens ob majores concupiscentiae gradus, in alio ob minores ejusdem concupiscentiae gradus est efficax. 5. Effectus Gratiae efficacis, seu delectationis relative victricis est deliberata boni ad quod excitati fuimus, prosecutio, cui per eamdem Gratiam libere consentimus. Atque in hoc sensu vera sunt, et explicari debent verba illa Apostoli; quod nempe: *Deus in nobis operatur velle, et perficere*.

CONCLUSIO I.

Datur in praesenti statu naturae lapsae Gratia ab intrinseco, seu ex natura sua efficax, quae tamen non tollit liberum arbitrium.

Prob. 1. *p.* Ex Scriptura, ubi, Ezechielis cap 36. ita legitur: *Dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri; et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis carneum, et spiritum meum ponam in medio vestri, et faciam, ut in praeceptis meis ambuletis, et judicia mea custodiatis, et operemini*. Ex quo loco sic licet argumentari: Gratia, quae aufert a nobis cor lapideum, ut det cor carneum, novumque spiritum; item quae facit, ut in praeceptis Dei ambulemus, judicia ejus custodiamus, et operemur, est Gratia ab intrinseco efficax. Atqui Deus promisit loco citato, se talem Gratiam in nova lege daturum, nulla facta mentione aut humani consensus, aut alicujus conditionis extrinsecae. Ergo.

Confirm. Apostolus ad Philippenses, c.2. ita scribit: *Deus est, qui operatur in nobis velle et perficere*. Atqui nisi Gratia sit ab intrinseco efficax, non Deus, sed nos ipsi per consensum nostrum, quo ejus Gratiam efficacem reddimus, in nobis operaremur velle, et perficere. Idem ad Romanos, cap. 9., ait: *Non*

est

est volentis , *neque currentis* , *sed miserentis est Dei* . Atqui nisi Gratia foret ab intrinseco efficax , non misericordiae Dei , sed hominis voluntati tribuendum esset , quod vellet , et curreret ; in tantum siquidem vellet , et curreret , in quantum propria determinatione Gratiam Dei redderet efficacem , quæ alias semper maneret inefficax . Ergo . Accedit , quod hos ipsos , aliosque Apostoli textus supra allatos S. Augustinus , nonnisi de Gratia efficaci ab intrinseco contra hæreticos sui temporis explicet : Ecclesia autem Doctrinam S. Augustini contra hostes Gratiæ Divinæ non semel publice adprobavit .

*Prob.*2.Ex *S.Augustino* , qui Lib. de Corrept.et Gratia c.12. , ait : *Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanae , ut divina Gratia indeclinabiliter , ac insuperabiliter ageretur* . Atqui per gratiam ab intrinseco inefficacem homo nec indeclinabiliter , nec insuperabiliter agitur . Ergo . Rursus 1. Lib. de Gratia , et Lib. Arbit. cap. 16. , ait : *Certum est , nos facere , cum facimus ; sed ille facit , ut faciamus , praebendo vires efficacissimas voluntati , qui dixit etiam : faciam , ut in praeceptis meis ambuletis , et judicia mea observetis , et faciatis* . Et 3. Lib. de dono Persev. cap. 13. ita scribit : *Deus est enim , qui in nobis operatur velle , et perficere pro bona voluntate . Nos ergo volumus , sed Deus operatur in nobis velle ; nos ergo operamur , sed Deus operatur in nobis operari pro bona voluntate . Hoc nobis expedit et credere , et dicere ; hoc est pium , et verum , ut sit humilis , et pia Confessio , et totum Deo detur* . Ex quibus omnibus ita licet argumentari : ille Gratiam ab intrinseco efficacem docet , qui asserit quod Gratia nostrum consensum determinet , faciatque nos operari ; quinimo quod ipsa operetur in nobis et velle , et operari . Atqui ita asserit S. Augustinus . Ergo .

Confirm. 1. Ex characteribus , quos idem S. Augustinus Gratiae efficaci attribuit ; nam lib. de Gratia Christi cap. 24. : *Internam , occultam , mirabilem , ac ineffabilem potestatem* vocat . Lib. 4. contra Julian. c. 8. *omnipotentissimam voluntatem* , et lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum c. 2. *Occultissimam , et efficacissimam potestatem* appellat . Libro de Gratia et

Lib. Arbit. cap. 5. *Magnam et efficacissimam Vocationem* nominat, et lib. de Praedestin. SS. cap. 2. talem esse Gratiam dicit, *quae a nullo duro corde respuitur*. Atqui hi characteres nulli alteri Gratiæ convenire possunt, nisi illi, quæ ab intrinseco, seu ex natura sua, efficax est. Ergo.

Confirm. 2. S. Augustinus plurimis in locis diserte docet, quod totum opus bonum, quod agit homo, Deo sit tribuendum; non quod liberum arbitrium nihil agat, sed quia, ut agat, agitur, et efficaciter permovetur. Sic enim lib. de dono Persev. cap. 6., ait: *Tutiores vivimus, si totum Deo demus; non autem nos illi ex parte, et nobis ex parte committamus*. Ex quo sic licet inferre: si juxta S. Augustinum, totum opus, quod agimus, Deo sit tribuendum, a fortiori id, quod est in illo opere laudabilius, et praestantius, Deo tribuendum erit. Atqui velle facere, et reipsa facere, est laudabilius, et præstantius, quam dumtaxat posse facere: quemadmodum in malo detestabilius est, velle facere, et reipsa facere, quam posse facere. Ergo.

Prob. 3. *Ex Ratione Theologica*. Si Gratia non foret ex sua natura, seu ab intrinseco efficax, sed efficaciam suam acciperet a consensu humanæ voluntatis, sequeretur homines, qui bonum faciunt, habere Gratias interiores non minus efficaces ab intrinseco, ac illi, qui malum faciunt; atque adeo non magis Deo debere bonos, quam malos. Atqui hoc non potest admitti. Ergo. *Min: prob.* ex Augustino, qui libro de Praedest. SS. cap. 8. ait: *Cum igitur Evangelium praedicatur, quidam credunt, quidam non credunt; sed qui credunt, Praedicatore forinsecus insonante, a Patre audiunt, et discunt: qui autem non credunt, foris audiunt, intus non audiunt, neque discunt. Hoc est, illis datur, ut credant, istis non datur: quia*, inquit, *nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum*. Ergo.

2. Illa Gratiæ efficacia debet a Theologo statui, qua posita difficilis admodum est intellectu concordia liberi hominis arbitrii cum Gratia. Atqui in systemate Molinistarum, et Congruistarum facile explicatur concordia liberi arbitrii hominis cum Gratia: in systemate autem illorum, qui Gratiam ab intrinseco efficacem defendunt

dif-

difficillime explicari potest concordia liberi arbitrii hominis cum Gratia, uti fateri debent Theologi omnes; dicente Augustino in lib. de Gratia Christi cap. 47.: *Ista quaestio, ubi de arbitrio voluntatis, et de Gratia Dei disputatur, ita ad discernendum difficilis est, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Gratia Dei videatur: quando asseritur Gratia, liberum arbitrium putetur auferri*. Ergo.

Ab ulterioribus rationum momentis consulto abstinemus: tum ne nimium prolixi videamur; tum etiam quia ea omnia argumenta, quibus paulo ante Systemata Molinistarum, et Congruistarum impugnata sunt, hanc Conclusionem probant.

» *Prob*. 2. *p*. Ecclesia in suis publicis precibus orat « Deum, ut fidelibus hujusmodi gratiam impertiat ad » opera meritoria perpetranda. Atqui non daretur me« ritum, si non maneret liberum arbitrium. Ergo. *Prob. maj*. In Vigilia Pentecostes, ita Deum precatur: *Concede nobis et nostrae voluntatis pravitatem frangere, et tuorum praeceptorum rectitudinem in omnibus adimplere*. Dominica 24. post Pentecosten ita publice Deum orat: *Omnium nostrum corda ad te converte*. Denique Sabbato post Dominicam 4. Quadragesimae et Dominica 4. post Pentecosten ita mentem suam declarat: *Ad te nostras etiam rebelles propitius compelle voluntates*. Ergo. Hoc ipso argumento haud semel felicissime usus est S. Augustinus contra hæreticos Gratiæ inimicos.

Solvuntur Objectiones.

Objic. contra 1. *p*. Ezechielis verba, cap. 30. *Dabo vobis cor novum . . . et faciam, ut in praeceptis meis ambuletis* etc., in quibus vim reponunt Gratiæ ab intrinseco efficacis assertores, non probant, uberiorem, et efficaciorem fore Gratiam in nova lege, quam in veteri; sed hoc tantum evincunt, plures in nova, quam in veteri lege in viis Dei ambulaturos. Ergo ex hoc loco nihil probatur.

Resp. nego ant. Discrimen enim essentiale inter utramque legem non exinde petitur, quod pauciores, vel plures sint utriusque legis observantes, sed quod in nova lege Deus aufert a nobis cor lapideum, et facit,

cit, ut in præceptis ejus ambulemus, quæ antiquae legi non conveniunt; justitia enim non est ex lege. Interpretatio hæc consentanea est illis S. Augustini, l. de Grat. Christ. c. 16. verbis: *Certum est nos facere, cum facimus; sed ille facit, ut faciamus, qui dixit: faciam ut in praeceptis meis ambuletis* etc.

Inst. 1. Scriptura Sacra dum dicit, Epist. Philipp. 2.: *Deus est, qui operatur in nobis velle, et perficere* non intendit adstruere Gratiam efficacem, sed Gratiam solum, sine qua nec velle, nec operari possumus. Ergo.

Resp. nego ant. Cujus falsitas exinde patet, quia de iis, qui Gratia versatili dumtaxat, non efficaci, adjuvantur, dici non potest, quod Deus operetur in eis velle, et perficere; nisi dicere velis, omnes, qui Gratia illa juvantur atque trahuntur, actu venire ad Patrem, filiosque Dei effici; quod est falsissimum.

Inst. 2. Si Deus Gratia sua ab intrinseco efficaci operatur in nobis velle, et perficere, hoc, juxta Apost. Rom. 9.: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*. Atqui ex hoc itidem nihil pro Gratia ab intrinseco efficaci evincitur. Ergo. *Min. prob.* Juxta S. Gregorium Nazianz., Orat. 1, hoc solum ex illo textu eruitur, quod, licet velle nostrum sit, non tamen, nisi Deo opitulante, et principaliter operante. Ergo ex illo loco non sequitur, Gratiam esse ab intrinseco efficacem.

Resp. nego maj. Ad ejus prob. dico, quod, etsi S. Gregorius nihil adderet, adversariorum sententia exinde probari non posset, quia in eorum sententia Deus non potest dici principaliter operans in voluntate; cum Deus juxta illos indifferenter moveat voluntatem. Attamen, loc. cit., subdit nostram voluntatem, et electionem a Dei voluntate promanare; et juxta Apostoli sententiam, quam commendat, totum Deo esse tribuendum: *Quoniam velle quoque ipsum a Deo est*, ait, *optimo jure totum Deo assignavit*.

Objic. 2. Patres, præsertim Græci, efficaciam Gratiæ nonnisi a nostræ voluntatis consensu repetunt, ut SS. *Cyrill.* et *Chrysost.* Ergo.

Resp. 1. Hos veteres Ecclesiæ Patres formulas hasce adhibuisse ad libertatem arbitrii contra Simonianos, Mar-

Marcionitas, Manichaeos, et furfuris hujus alios, asserendam; juxta Petavium, lib. 9. Theol. dogm: de Deo c. 6. n. 1. Latini Patres in hac materia Græcis præcellunt; quia Pelagiana hæresis Latinam, non Orientalem Ecclesiam maxime exercuit. Hac generali responsione præmissa.

Resp. 2. SS Cyrillum, et Chrysostomum nil aliud velle, quam, quod non sit ea Gratiæ natura, ut nos, etiam invitos, cogat, vel liberum nobis adimat arbitrium.

Objic. 3. S. Doctor in 2. dist. 25. a. 1. ad 3. ait, quod Deus *virtutem agendi sibi ministret, et ipso operante liberum arbitrium agat*; quare exinde *sibi* (libero arbitrio) *remanet dominium sui actus, licet non ita, sicut primo agenti.* Idem vix non repetit dist. 28 q. 1. a. 1. et dist. 39. q. 1. a. 1. Ergo.

Resp. Quod S. Thomas in his locis, voluntatem seipsam movere asserat, per exclusionem absolutae necessitatis, non per exclusionem divinae motionis per se efficacis. Hoc clare adstruit in sua Summa 1. p. q. 83. a. 1. ad 3. et q. 3. de pot. art. 7. ad 13. item 1. 2. q. 109. art. 5. ad 1.

Objic. ult. Plura ex systemate Gratiae ab intrinseco efficacis promanant absurda. Ergo. *Prob. ant.* 1. Admisso hoc systemate, inutiles erunt cohortationes, consilia, et quaecumque incitamenta ad bonum prosequendum, malumque declinandum. 2. Removetur industria, temporisque occasio adfertur, quia homo vel Gratiam efficacem habet, et tunc infallibiliter bonum operabitur; vel non habet, et tunc non operabitur. 3. Deus personarum acceptor erit, cum uni Gratiam hanc largiatur, deneget alteri. 4. Demum in desperationem agentur ii, quibus illa deest. Ergo.

Resp. Cum S. Augustino, cui, SS. Prospero Epist. n. 3. et Hilario Epist. n. 5. et 6. testibus, eadem incommoda, ut ex ejus sententia secutura, obtrudebant Semipelagiani, ad 1. Praecepta, admonitiones, etc. non sunt inutiles, quia opus bonum non solum Dei donum est, sed etiam nostrae liberae voluntatis effectus. Ita August. lib. de Praedest. SS. cap. 11.

Ad 2. Admisso hoc systemate, nec removetur industria,

stria, nec tepor ingeritur, nec demum virtus tollitur, sed potius nostrarum actionum ratio ipsi tribuitur, quia, *ut sit nutus voluntatis, ut sit industria studii, ut sint opera charitatis ferventia, ille tribuit, ille largitur* (L. 1. ad Simpl. q. 2.), *ut sit humilis nostra confessio, et detur totum Deo*. L. de don. Persever. c. 13.

Ad 3. Personarum acceptio in iis locum habet, quæ ex debito dantur, non autem in Gratiæ largitione, quae mere gratuita est; nam *debita redditur pœna damnato, indebita Gratia liberato; ut nec ille se indignum queratur, nec dignum se iste glorietur . . . ut liberatus de non liberato discat, quod etiam sibi supplicium conveniret, nisi Gratia subveniret*. Ita S. Aug. Epist. 194. al. 105. ad Sixtum, c. 2.

Ad 4. *Miror, homines infirmitati suae se malle committere, quam firmitati promissionis Dei. Sed incerta est mihi, inquis, de me ipso voluntas Dei. Quid ergo? Tuane tibi voluntas de te ipso certa est, nec times: qui videtur stare, videat, ne cadat? Cum itaque utraque incerta sit, cur non homo firmiori, quam infirmiori fidem suam, spem, charitatemque committit?* Ita respondet S. Aug. l. de Praedest. SS. c. 21. Et lib. de don. Persev. *Tutiores vivimus, si totum Deo demus; non autem nos illi ex parte, et nobis ex parte committamus*.

Objic. contra 2. p. Libertas nostra sita est in indifferentia voluntatis ad opposita. Atqui hanc tollit Gratia per se, et ab intrinseco efficax. Ergo.

Resp. dist. maj. Libertas nostra sita in indifferentia *suspensionis, otii*, vel *aequilibrii*, *nego*; sita est in indifferentia *potestatis* et *dominii*, *conc.* et sic ad sensum *Majoris dist. min. nego conseq.* Duplex ergo est indifferentia, *suspensionis* una et *otii*, altera *potestatis* et *dominii*. Prima est, qua voluntas nihil agit, sed manet ad operandum, vel non operandum indifferens; et hanc certe tollit Gratia per se, et ab intrinseco efficax. Sed haec non pertinet ad libertatis essentiam, quod per se patet: alioquin quotiescumque se homo determinat, jacturam faceret suae libertatis, et Deus libertate orbatus esset, cum numquam otiari possit. Alia autem est indifferentia *potestatis*, et *dominii*, qua sci-

scilicet voluntas ita se ad unum determinat, ut tamen adhuc potestatem ad oppositum retineat. Hanc non aufert Gratia efficax; quia Deus sua omnipotentissima potestate ita nos velle facit, quemadmodum vellemus nos ipsi, si nostris solis viribus ageremus; quod certe Deus potest, attenta voluntatis suae efficacia.

Inst. 1. Gratia ab intrinseco efficax tollit etiam indifferentiam potestatis, et dominii. Nam ita voluntatem ad unum applicat, ut non amplius possit oppositum agere. Ergo.

Resp dist. Ut non possit in sensu composito, *conc.* in sensu diviso, *nego*. Haec distinctio aliquanto subtilior, clara reddetur, facta comparatione cum voluntate se ipsam determinante. Ponamus ergo, voluntatem se ipsam propriis viribus efficaciter determinare ad amorem, certe in *sensu composito* fieri non potest, quin amet, alias esset efficaciter determinata ad amorem, ut supponitur, et non esset, quia illa determinatio, quae non habet effectum, efficax dici non potest: libera nihilominus dicetur voluntas sic determinata, quia potest non amare *in sensu diviso*, et absolute. Eodem plane modo cum efficaci Gratia in *sensu composito* non potest esse actus contrarius, alias sequeretur, eamdem Gratiam non esse efficacem; potest tamen *in sensu diviso*, et absolute, quod ad libertatem sufficit. Hujus rei ratio semper est eadem; quia, sicut voluntas potest immutare actum suum in aliud, ita et multo amplius Deus.

Inst. 2 Etiam Calvinus hanc distinctionem *sensus compositi* et *divisi* usurpavit. Atqui certum nihilominus est, in ejus sententia tolli libertatem. Ergo.

Resp. Tantum nos a Calvino in hac re distare, quantum ab errore veritas. Calvinus putavit, nedum componi non posse simul cum actu amoris actum odii, quod nos dicimus, sed nec potentiam ad odium; potentiam vero *in sensu diviso* in eo esse dicebat, ut actus odii tunc tantum esset possibilis, cum praemotio ad amorem esset sublata. Existimabat enim, humanam voluntatem, veluti inanimem stipitem modo a Deo, modo a concupiscentia regi. Thomistae contra docent, arbitrium vi activa pollere, qua seipsum flectat in alterutrum oppositorum, ac propterea, quem-

ad-

admodum in homine seipsum determinante, sub ipsa determinatione remanet potentia ad oppositum *in sensu diviso*, ita dicunt remanere eodem modo sub Gratia.

Quamvis, inquit S. Thomas, q. 23. de verit. a. 5. ad 3., *non esse effectus divinae voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate, tamen potentia deficiendi effectum simul stat cum divina voluntate; non enim sunt ista incompossibilia: Deus vult istum salvari, et iste potest damnari; sed ista sunt incompossibilia: Deus vult ipsum salvari, et iste damnatur:* Quorum ratio haec est, quod *in sensu composito* confertur actus cum actu opposito; contra autem *in sensu diviso* confertur actus cum potentia actus oppositi.

CONCLUSIO II.

Intrinseca Gratiae efficacia consistit in delectatione victrici, quae contrariam cupiditatem superat.

Prob 1. p. Psalmo 20. dicitur: *Desiderium cordis ejus tribuisti ei, et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum: quoniam praevenisti eum in benedictionibus dulcedinis*. In quae verba S. Augustinus, libro contra duas Epistolas Pelag. cap. 9. ita commentatur: *Benedictio dulcedinis est Gratia Dei, qua fit, ut nos delectet, et cupiamus: hoc est, ut amemus, quod praecipit*. Et Psalmo 118. v. 66. ubi Vulgata nostra habet: *bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me*, Augustinus legit: *suavitatem, et eruditionem, et scientiam doce me*, scribitque: *Qui jam dixerat, suavitatem fecisti cum servo tuo, quomodo dicit, suavitatem doce me, nisi ut ei Gratia Dei magis, magisque innotescat dulcedine bonitatis?* Ergo.

Prob. 2. Ex S. Augustino, cujus genuina mens vel ex solis paulo superius adductis testimoniis manifeste eruitur. Tractatu autem 26. in Joannem, illa verba Joannis 6., *Non potest venire ad me, nisi Pater meus qui misit me, traxerit eum*, hunc in modum exponit: *Noli cogitare, te invitum trahi, trahitur animus et amore. Si Poetae dicere licuit*: trahit sua quemque voluptas; *non necessitas, sed voluptas, non obligatio, sed delectatio, quanto magis, et fortius nos*

dicere

dicere debemus , trahi hominem ad Christum , qui delectatur justitia , delectatur sempiterna vita , quod totum Christus est . Ergo .

Confirm. Sicut intellectus est facultas cognoscitiva veri , ita voluntas est facultas appetitiva boni . Ergo sicut nulla potest esse operatio intellectus , nisi cognitio veri , sive affirmet , sive neget ; ita nulla potest esse operatio voluntatis , nisi appetitio boni , sive oderit , sive tristetur , sive gaudeat , sive quidquid aliud agat. Atqui voluntas nec velle , nec appetere potest bonum, nisi proponatur ei , ut conveniens , ipsique placeat , seu , quod idem est , delectet ; ergo voluntas , ut velit bonum aliquod , necesse est , ut ei placeat , et placendo delectet . Ergo delectatio boni sicut in ordine naturali , sic quoque in ordine supernaturali est ratio determinativa voluntatis ad agendum .

Prob. 2. *p.* 1. In Systemate delectationis tres probe distinguuntur casus , in quibus gemina delectatio , cœlestis scilicet cum terrena solet confligere : nam vel alterutra major est , vel utraque aequalis . Quod si major est delectatio cœlestis , homo operatur bonum ; si major est terrena , operatur malum ; si utraque aequalis , voluntas haeret suspensa , et neque bonum , neque malum operatur . Atqui haec est ipsissima S. Augustini doctrina , tum in aliis locis , tum praesertim in expositione Epistolae ad Galatas , ubi S. Doctor : *Manifestum est* , inquit , *certe secundum id nos vivere , quod sectati fuerimus : sectabimur autem , quod dilexerimus . Itaque si ex adverso extant duo , praeceptum justitiae , et consuetudo carnalis , et utrumque diligitur ; id sectabimur , quod amplius dilexerimus* . En primum , ac secundum casum . *Si tantum utrumque diligitur , nihil horum sectabimur ; sed aut timore trahemur inviti in alterutram partem : aut si utrumque aequaliter etiam timemus , in periculo sine dubio remanebimus , fluctu dilectionis , et timoris alternante quassati* . En tertium casum , in quo gemina delectatio solet confligere .

2. In ea reponenda est intrinseca Gratiae efficacia , quod quoad actus bonos supernaturales habet sese per modum principii determinantis , efficientis liberum nostrum consensum . Atqui delectatio cœlestis relative victrix

etrix habet sese per modum principii determinantis, et efficientis liberum nostrum consensum. Ergo. *Major* patet; nam in tantum Gratia dicitur ab intrinseco efficax, in quantum determinat, et efficit nostrum consensum, juxta illud Apostoli: *Deus est, qui in nobis operatur velle, et perficere*. *Minor* etiam constat tum ex Analogia ordinis naturalis; tum ex allatis S. Augustini, atque ipsius adeo S. Scripturae testimoniis; tum demum ex solemni S. Augustini principio, vi cujus, *secundum illud, quod magis nos delectat, operemur necesse est*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. contra 1. *p.* Deus etiam poenarum timore, aeternae retributionis spe, et aliis piis affectibus a charitate diversis animum movet. Ergo.

Resp. dist. ant. Deus etiam movet poenarum timore, spe retributionis, aliisque affectibus, ita tamen, ut omnes alii affectus oriantur ex amore, seu delectatione, tanquam ex communi principio, *conc. ant.*, ut non ita oriantur, *neg. ant. et conseq.* Solutio deducitur ex dictis superius. Et inprimis quidem, quod timor a dilectione oriatur, disertis verbis S Augustinus, lib.83. q. q. 33. docet, ubi ait: *Nullum dubium est, non aliam esse metuendi causam, nisi, ne id quod amamus, aut adeptum amittamus, aut non adipiscamur speratum*. Idem sentit Doctor Angelicus, qui 1. 2. q. 43. art. 1. *Amor igitur*, inquit, *est causa timoris*. Quod autem et aliae passiones animi ex amore, ceu fronte quodam communi, fluant, patet ex textu S. Thom. supra allato: *Omnis actio, quae procedit ex quacumque passione, procedit etiam ex amore, sicut ex prima causa*.

Objic. contra 2. *p.* Homo non semper agit ex delectatione majori, seu relative victrici. Ergo.

Prob. ant. Ex S. Augustino, qui libro 8. Confession. cap. 8. id de seipso fatetur dicens: *Non faciebam, quod incomparabili affectu magis placebat*. Ergo.

Resp. Admittitur auctoritas S. Augustini, et hoc modo explicatur: Ille affectus incomparabilis tunc temporis in Augustino adhuc peccatore non profluebat a

Gratia, sed a ratione, seu lumine naturali; peccatum enim praeter alia supplicia etiam naturalem inducit detestationem; quae eo major est, quo vivaciores sunt ingenii humani vires. Attamen malus habitus in peccatore inveterato facile extinguit naturalem detestationem: nam desunt vires Gratiae, ad pravam consuetudinem cum effectu superandam omnino necessariae. Defectum hunc S. Augustinus in se ipse senserat; unde et de se eodem in hoc libro ait: *Non volebat ex toto, sed partim nolebat*.

CONCLUSIO III.

Delectatio nec est eadem in omnibus, sed modo efficax, modo inefficax: nec absoluta, sed relativa, seu habet suos gradus.

Prob. 1. *p.* Ex Augustino, qui, lib. de peccat. merit. et remiss. haec verba habet: *Cur illum adjuvet, illum non adjuvet, illum tantum, illum non tantum; istum illo, illum isto modo; penes ipsum est et aequitatis tam secreta ratio, et excellentia potestatis*. Ergo.

Confirmatur: Nam S. Augustinus non semel ponit exemplum de duobus aequaliter justis, uti et de duobus aequaliter impiis, ex quibus asserit, unum assentire, alterum dissentire Gratiae. Cum igitur consensus, et dissensus Gratiae principaliter non pendeat a nutu voluntatis humanae, uti supra pluribus momentis ostensum est; sequitur, consensum, vel dissensum in Gratiae ipsius inaequalitatem esse refundendum, seu a sola Dei moventis voluntate utrumque pendere. Ergo.

Prob. 2. *p.* 1. Ex praeclarissimo exemplo conversionis S. Augustini, quam non in instanti, sed paulatim, ac successive per gradus in eo operata est sancta delectatio; sic enim S. Doctor lib. 6. Conf., ait: *Paulatim tu Domine manu mitissima, et misericordissima pertractans, et componens cor meum*. Ergo.

Prob. 2. *Ratione Theologica*: Juxta receptum in scholis tum philosophicis, tum theologigis principium, inter causam et effectum, uti et inter potentiam, seu facultatem, et ipsum actum, debet certa quædam et fixa intervenire proportio. Cum igitur in ordine supernaturali virtus superaddita, sit tota ratio agendi, sicut

in

in hoc ordine dantur actus aliis actibus perfectiores, ita et pro his eliciendis debent dari principia, seu delectationes delectationibus perfectiores, seu superiores. Deinde admissis certis gradibus in delectatione cœlesti et terrena, longe facilius possunt explicari illa, quæ alias argumentis valde intricatis contra Gratiam efficacem, et sufficientem solent opponi: Nam imprimis delectatio relative minor, est et potest dici Gratia, verissime sufficiens, cum in suo ordine non habeat vim minorem, quam habeat v. g. calor in ordine physico: huic autem nemo abjudicaverit vim comburendi vere et proprie sufficientem, licet ex defectu dispositionis proximæ in subjecto actu non comburat. Quod ad collationem delectationis relative majoris attinet, ea a Deo nonnullis hominum aequissime denegatur: eo quod ex propria perversitate delectationi relative minori resistant.

Neque ex hoc faciliori explicandi modo inferri potest, quasi exinde evacuaretur mysterium, quod S. Augustinus toties adesse fatetur in eo, quod Deus ex duobus, etiam aequaliter dispositis, hunc trahat, illum non trahat. Cum enim, uti supra observatum fuit, ipsa major, vel minor intensio cœlestis delectationis a gratuita Dei voluntate unice dependeat, adhuc manet mysterium, seu res nobis plane abscondita: cur Deus huic conferat majorem intensionem delectationis cœlestis, et alteri aequaliter etiam affecto eam non conferat.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. ex S. Thoma, qui, 3. p. q. 62. art. 6. ad 3., ait: *Minima Gratia potest resistere cuilibet concupiscentiae, et mereri vitam aeternam*. Ergo non sunt admittendi gradus in Gratia efficaci.

Resp. 1. Ex hoc Doctoris Angelici testimonio immediate sequi, et colligi id, quod in hac tertia Conclusione statutum est, nempe plures gradus in Gratia efficaci esse admittendos. Nam qui distinguit inter Gratiam minimam, et majorem, sane admittit gradus certos in Gratia; sic distinguit S. Thomas.

Resp. 2. Admittendo auctoritatem S. Doctoris, eamque explicando. S. Thomas, loco citato, loquitur de Gra-

Gratia justificationis, seu habituali, quam conferunt Sacramenta, loquitur enim de Gratia, quae potest mereri vitam aeternam; Conclusio autem procedit de Gratia actuali.

Inst. Si in Gratia actuali admitterentur diversi gradus, sequerentur plura, eaque gravia absurda. Ergo. *Ant. prob.* Sequeretur 1. non dari Gratias sufficientes, natura, seu entitate distinctas a Gratiis efficacibus; quod fuit damnatum in Jansenio. Sequeretur 2. non dari Gratiam ab intrinseco efficacem. Sequeretur 3. veram esse sententiam Congruistarum; Gratia siquidem non foret efficax ex divinae voluntatis gratuita bonitate, sed potius ex nostra majori, vel minori resistentia. Ergo.

Resp. nego ant. et dicimus nec minimum ex his omnibus incommodum in nostra sententia sequi, aut inveniri. *Non primum*; nam quod in hocce nostro statu non detur Gratia sufficiens entitate, et natura distincta a Gratia efficaci, non est error in Jansenio damnatus, sed sententia plane catholica, et a Theologis praestantissimis propugnata; ajunt enim idem auxilium, quod est sufficiens in uno, esse interdum efficax in altero.

Discrepat autem hæc sententia multiplici titulo a Jansenii doctrina; 1. in eo, quod Gratia, quæ est sufficiens in Petro v. g. et est efficax in Paulo, etiamsi perfectam conversionem Petri non operetur, ex se tamen ad illam ordinatur ex voluntate Dei antecedenti, ad illam excitat, et ad illam etiam foret efficax, nisi reluctaretur perversa voluntas; non enim eo fine divina liberalitate confertur, ut in parva et invalida voluntate liberum arbitrium torpescat, sed ut nitatur ad opus, et plenum ac ultimum consequatur effectum. Jansenius autem, licet parvam et invalidam voluntatem velit inspirari per Gratiam sufficientem, vult tamen necesse esse, ut voluntas illa parva et invalida perseveret, donec subministretur delectatio tam vivida, tam accensa, quae liberum arbitrium trahat indeclinabiliter, adeo, ut quibus hæc Gratia non confertur, non possint ulla ratione converti, et melius foret ipsis, si Deus Gratiam sufficientem minime largiretur.

Discrepat 2. in eo, quod illa Gratia sufficiens, quam as-

admittim s, etsi non tribuat executionem operis, confert tamen veram, et proprie dictam potentiam ad illud, quamquam non ita expeditam, ut reipsa prorumpat in actum; non quidem ex defectu virtutis Gratiæ, sed ex defectu voluntatis huic Gratiæ obicem ponentis. Jansenius e contrario in suo systemate negat, illam Gratiam parvam et invalidam, veram conferre potentiam agendi, nisi supervenerit delectatio tam vivida, ut in conflictu duarum delectationum, necessario una alteram vincat, ac superet.

Secundum non sequitur, nempe non dari Gratiam ab intrinseco efficacem; nam etsi aliquando Gratia sit absolute efficax, quæ omnem duritiem cordis frangit, ut contigit in Apostolo Paulo, sæpe tamen est efficax relative ad majorem, vel minorem concupiscentiam, quam invenit in cordibus nostris. Est enim instar medicinæ; et hoc vocabulo donatur a S. Augustino, et a pluribus Theologis: medicina autem, ordinaria lege, exhibetur juxta malam aegroti valetudinem et languorem; quemadmodum ergo unum et idem medicamentum ab intrinseco, et ex natura sua efficax, aliquando in uno sufficiens est et inefficax, in altero vero efficacissimum; ita pariter Gratia.

Neque sequitur tertium, nempe sententiam nostram coincidere cum sententia *Congruistarum*; nam quod *Deus adjuvet illum tantum, illum non tantum*, ut ait S. Augustinus, non pendet a circumstantiis, neque a præscientia boni usus liberi arbitrii, ut docent *Congruistae*, sed ob omnipotenti et miserante Dei voluntate, qui cum vult efficaciter aliquem salvare, ipsi inspirat delectationem, quæ salva semper liberi arbitrii indifferetia, contrarios motus concupiscentiae vincat, ac superet.

Objic. 2. Sub delectatione relative victrici voluntas seipsam non determinat. Ergo tollitur libertas. *Ant. prob.* Voluntas ab illa ipsa delectatione relative victrici ad actum ponendum determinatur. Ergo.

Resp. nego ant. ad prob. dist. ant. Voluntas determinatur ad actum ponendum, ita tamen, ut huic determinationi libere consentiat, et per delectationem deliberatam seipsam determinet, *conc. ant.* secus, *nego ant. et cons.* Voluntas equidem a delectatione relative vi-

victrici ad actum ponendum determinatur; sed huic determinationi, seu delectationi libere consentit, seque ipsam determinat. Nam Deus per delectationem ita movet voluntatem hominis, ut, juxta saepius citata Apostoli verba, *in nobis operetur velle, et perficere:* jam autem nec velle nec perficere operaretur in nobis, nisi ejusdem motioni libere consentiendo nos ipsos ad agendum determinaremus. *Deus est enim*, uti S. Augustinus, lib. de dono Persev. cap. 23., ait, *qui operatur in nobis velle, et perficere pro bona voluntate; nos ergo volumus, sed Deus operatur in nobis velle: nos ergo operamur, sed Deus operatur in nobis operari pro bona voluntate.*

Ad uberiorem claritatem sciendum est 1. Duplicem esse libertatem; aliam nempe naturæ, qua natura, seu voluntas naturali instinctu, ut loquitur S. Thomas, sine impedimento tendit in suum finem, ut ultimam perfectionem, quemadmodum dicimus, aquam libere fluere, si contra proprium pondus non retineatur: Aliam arbitrii, qua voluntas unum præ alio eligit. Hanc libertatis distinctionem S. Thomas expressis verbis tradit, 1. p. q. 19. art. 10: *dicendum*, inquit, *quod liberum arbitrium habemus respectu eorum, quae non necessario volumus, vel naturali instinctu: non enim ad liberum arbitrium pertinet, quod volumus esse felices, sed ad naturalem instinctum. Cum igitur Deus ex necessitate suam bonitatem velit, alia vero non ex necessitate, respectu illorum, quae non ex necessitate vult, liberum arbitrium habet.*

Contra libertatem naturæ absolute pugnat necessitas moriendi, juxta S. Augustinum; quia sic est contra naturæ inclinationem, ut vitare mortem nullatenus sit in nostra potestate, sed juxta eumdem S. Doct., voluntas bene vel male agendi nunquam sub hac necessitate constituta est: *Si*, inquit, *necessitas nostra illa dicenda est, quae non est in nostra potestate . . . . sicut est necessitas mortis, manifestum est voluntates nostras, quibus recte, vel perperam vivitur, sub tali necessitate non esse; multa enim facimus, quae si nollemus, non utique faceremus.*

Sciendum 2. Duplicem iterum a D. Augustino distingui necessitatem, aliam nempe antecedentem, quæ cau-

causaliter, ita antecedit consensum voluntatis, ut absolute dissentire non possit, qualem Manichaei fingebant esse influxum siderum; quem errorem S. Doctor rejiciebat tanquam noxium libertati, *ut liberum arbitrium voluntatis*, inquit, *ab omnis necessitatis vinculo vindicemus*.

Aliam esse hypotheticam et consequentem, cujus duo exempla profert. Primum petit ex praescientia Dei, quam dicit esse liberam, quamvis necessariam, ex hypothesi enim, quod Deus decreverit aliquid futurum, illud consequenter necessario præscit, quod non impedit, quin et decretum, et præscientia sint actus absolute liberi; quia Deus absolute potuit non decernere, ac proinde non praescire. Alterum exemplum repetit ex actuali voluntatis determinatione, qua posita, necessario sequitur actus v. g. ex hypothesi quod Petrus currat, consequenter Petrus currit necessario, et nihilominus libere libertate absoluta, quia absolute potuit non currere. Vide gemina exempla lib. 3. de Civ. cap. 10. « Igitur sub delectatione relative victri« ci remanet libertas arbitrii, cum remaneat potentia « ad oppositum; et illa necessitas operandi est hypo» thetica, et consequens, quae non officit libertati.

Inst. Juxta S. Augustinum, lib. de Corrept. et Grat. cap. 12. delectatio relative victrix, facit, ut infallibiliter, et indeclinabiliter, seu insuperabiliter, operemur. Ergo.

Resp. dist. ant. Delectatio etc. ita tamen, ut adhuc libere operemur, *conc. ant.* necessario, *nego ant. et cons.* Itaque velle, et operari infallibiliter, et insuperabiliter, non est idem, ac velle, et operari necessario. Patet hoc in exemplo mendici, cui si dives offerat satis largam eleemosynam, certo et infallibiliter curret ad eam recipiendam, quamvis absolute respuere possit, praetendens quietem, in qua forte quibusdam frustulis jam quaesitis delectabiliter vescebatur.

Efficaciter quoque demonstrat nostrae responsionis veritatem exemplum petitum ex inclinatione cuique indita ad tuendam propriam vitam. Enimvero innatus vitae amor hominem, illa libertate, quam indifferentiae vocant, infallibiliter, et insuperabiliter deter-

terminat ad praestandum id, sine quo mors praesentissima vitari nequit. Latro v. g. exerto gladio minitatur mortem viatori, si obsistat, vel tantisper moveatur: in hac hypothesi, in qua nulla spes affulget declinandi ictum mortis, timor viatorem immotum tenet, firmiusque ligat, quam compedes et catenae ferreae, etiamsi nemo ex se ipso non intelligat, liberum esse viatori movere se, et resistere.

Porro si amor vitae praesentis impressus a Deo, et timor mortis temporalis tam efficaciter, et insuperabiliter determinant absque praejudicio libertatis, quam vocant indifferentiae, quis non intelliget, quomodo Deus inspirans dilectionem efficacem vitae aeternae, et finalem timorem damnationis perpetuae, infallibiliter, et insuperabiliter flectat, ad quod voluerit, voluntates humanas, salva semper earum libertate?

Vox ergo *insuperabiliter* in mente S. Augustini et ejus discipulorum non significat voluntatem efficaciter motam non posse resistendo superare divinam motionem ut vult Jansenius, sed denotat solum, nec concupiscentiam, nec cordis duritiem, nec daemonum conatus praevalere posse adversus efficacem Dei motionem, eo fere modo, quo dicimus arcem inexpugnabilem, quia hostes nulla vi eam expugnare possunt, quamvis liberum sit gubernatori portas hostibus aperire, et ultro eis se tradere. Sic voluntas efficaci Dei praesidio munita, carnalibus desideriis, quae militant adversus animam, superari non potest: sed ipsa pro sua innata libertate simpliciter, et absolute recedere potest a divino praesidio, et ad oppositum se convertere.

Inst. 2. 1. Tam parum potest homo cum Gratia ut 4. resistere concupiscentiae pravae ut 8. quam parum, pondus 4. librarum in una parte bilancis potest attollere pondus 8. librarum in altera parte bilancis. Ergo. 2 tam parum potest homo cum Gratia ut 4. resistere concupiscentiae pravae ut 8 quam parum infans potest superare gigantem. Ergo.

Resp. nego 1. *ant.* Igitur hoc argumentandi genus equidem stringit in principiis Jansenii, qui in hoc statu non admittit veram libertatem; nihil autem roboris habet in Systemate Augustinianorum, qui ve-

ram libertatem pro hoc quoque statu admittunt. Itaque in principiis Jansenii ideo pondus librarum ut 4. nequit attollere pondus librarum ut 8.; quia nulla supponitur potestas vera agendi in utraque parte bilancis, cum bilanx sit aliquid iners, ac mere passivum, ac per consequens necessario debeat attolli, aut deprimi per majus, vel minus pondus. Cum etiam liberum arbitrium hominis in principiis Jansenii sit pro hoc statu iners, et passivum, necessario debet consentire, vel dissentire majori, vel minori delectationi. At vero in Systemate Augustinianorum liberum arbitrium hominis etiam pro hoc statu non est iners, et mere passivum; sed habet veram potentiam agendi, vel non agendi, ac proinde voluntas cuicumque delectationi libere potest consentire, vel dissentire. Unde comparatio desumpta a corporibus inanimatis, et non liberis non valet ad explicandum quomodo liberum arbitrium possit consentire, vel dissentire.

Resp. nego 2. *ant.* Dicimus, neque comparationem valere, si desumatur ex agentibus liberis, nisi de illis dici possit, quod revera, si velint, possint agere illud, de quo comparatio instituitur. Jam vero in allata infantis, et gigantis comparatione non potest dici de illo infante, quod possit superare gigantem, si velit; siquidem aliud, praeter velle, ipsi necessarium est, nempe vera, et realis potestas, quam non habet. » At « in Systemate Augustianorum sub delectatione majo- « ri semper remanet potentia ad oppositum.

Inst. ult. Atqui Systema Augustinianum vel maxime cohaeret cum principiis Jansenii. Ergo. *Prob. ant.* Fundamentum praecipuum Doctrinae suae Jansenius posuit in illo effato S. Augustini: *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est*. Atqui hoc ipsum docent Augustiniani Ergo.

Resp. 1 *directe dist. maj.* Fundamentum praecipuum Doctrinae suae posuit Jansenius in illo S. Augustini effato, quod male intellexit, et in sensu haeretico publice exposuit, *conc. maj.* quod bene intellexit, et in sensu Catholico exposuit, *nego maj. et cons.* Fundamentum potissimum haeresis Jansenianae uit interitus verae libertatis pro praesenti statu; hoc posito, Jansenius effatum illud intellexit de necessita-

te

te absoluta, et antecedente, quae cum libertate non potest stare; et hic sensus est haereticus. Augustiniani e contrario supponunt veram pro hoc statu libertatem in homine, et illud effatum de necessitate consequente explicant; qui sensus est Catholicus.

Resp. dist. min. Atqui id ipsum docent Augustiniani ex principiis a Doctrina Jansenii longe alienis, *conc. ant.* Ex principiis iisdem, *nego ant. et cons.* Praecipua Doctrinae Jansenisticae, prout Viri sapientissimi Cardinalis Norisius, Massoulie, Berti, et Bellelli advertunt, principia in hoc consistunt: quod 1. Jansenius neget pro hoc statu veram libertatem indifferentiae. 2. Quod statum naturae innocentis a statu naturae lapsae distinguat per hoc, quod in priore dumtaxat Gratia sufficiens, in posteriore Gratia tantum efficax detur, omnisque Gratia in hoc a voluntate Dei consequente proveniat. 3. Quod equidem etiam in hoc statu Gratiam quamdam ab efficaci diversam admittat, quam *parvam* appellat; quae tamen adeo parva sit, ut veram operandi potentiam homini non conferat, adeoque vere insufficiens sit: eo ipso autem, quod Gratiam vere sufficientem pro hoc statu rejiciat, infert dari delectationem relative victricem necessitantem. E contrario Augustiniani haec Jansenii principia non solum constanter negant, verum etiam principia his e diametro opposita statuunt; delectationem vero relative victricem partim ex omnipotentissima Dei voluntate, partim ex naturae lapsae infirmitate derivant.

Resp. 2. indirecte. Calumniari illos, qui dicunt, Systema Augustinianum cum principiis Jansenii vel maxime cohaerere; quasi vero, qui laudatum Systema defendunt, Jansenismi postulari possint. Nam 1. Innocentius XII. severe prohibuit, ne quis audeat quemquam Jansenismi accusare, nisi qui quinque famosas Propositiones vere docuerit: Augustiniani autem praedictas Propositiones non solum non docent, sed aperte negant, et invictissime impugnant. 2. Clemens XI. in Bulla, *Pastoralis officii*, anno 1718. in hujusmodi calumniatores acerrime invehitur, asserunque doctrinas SS. Augustini, et Thomae per Constitutio-

nem

nem *Unigenitus* minime fuisse proscriptas. 3. Benedictus XIII. in suo Brevi, *Ad demissas preces*, 1727. 7. Kal. Junii edito, eas ipsas doctrinas non solum ab erroribus Jansenii immunes esse asserit, sed maximopere easdem commendat. Id ipsum ejus Successor Clemens XII. in sua Constitutione, *Verbo Dei*, anno 1733. et in Brevi, *Apostolicae Providentiae*, eodem anno confirmavit. 4. Opera Eminent. ac Doctissimi Cardinalis Norisii, in quibus hoc Systema mire excolitur, ad Supremum Inquisitionis Romanae Tribunaliter, quaterve delata, ab omni semper erroris nota immunia exierunt: quinimo Benedictus XIV. die 31. Mart. an. 1745. speciale quoddam Breve in laudem praefati Cardinalis et totius Doctrinae Augustinianae edidit. 5. Opera R. P. P. Fulgentii Bellelli, et Laurentii Berti, qui in excolendo hoc Systemate praecipuam navarunt operam, ab Illustrissimis Archiepiscopis Viennensi, et Senonensi ad Benedictum XIV. non semel sunt delata, quasi lue Bajanismi infecta essent: nullam tamen a Sapientissimo Pontifice censuram tulerunt. Imo vero cum jussu dicti Pontificis praefata Opera rigoroso examini fuissent subjecta declarata sunt catholica.

CAPUT III.

De dispensatione, et distributione Gratiae sufficientis.

ARTICULUS I.

Utrum omnibus justis detur Gratia sufficiens, ad praecepta implenda?

Not. Negat prima propositio inter Jansenianas, quae sic habet: *Aliqua Dei praecepta hominibus justis volentibus, et conantibus secundum praesentes, quas habent, vires sunt impossibilia; deest quoque iis Gratia, qua possibilia fiant.* Contra quam sit:

CON-

CONCLUSIO.

Justis conantibus, et volentibus praeceptum aliquod adimplere, numquam Gratia sufficiens deest, qua illud possibile fiat.

Prob. 1. Ex Scriptura. Psal. 36. v. 25.: *Non vidi justum derelictum.* Eccl. 2. v. 12. *Quis permansit in mandatis ejus, et derelictus est?* Praetermissis autem pluribus aliis locis, decretoria plane est illa Apostoli sententia, 1. ad Cor. 10 v. 13.: *Fidelis Deus est, qui non patietur, vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere:* seu ut legit S. Martyr Cyprianus, Testimoniorum cap. 91.: *Sed faciet cum tentatione, etiam evadendi facultatem.*

Quod testimonium etsi peculiari quodam modo electis aptari posse nemo negat, ut contendunt Jansenistae, non minus tamen manifestum fit ex contextu, singulis justis, qui conantur et volunt, illud ipsum convenire; ait enim versic. praecedenti: *Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat* quae certe verba ad omnes justos pertinent. Unde S. Augustinus non solos praedestinatos, sed omnes fideles alloquens, dicit: *Humilis esto Deo, ut non te permittat tentari supra id, quod potes.* Et Synodus Trident. Sess. 24. Can. 9. a Clericis castitatem posse servari definit: *Cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari.*

Prob. 2. Auctoritate Ecclesiae. Nam Tridentina Synodus, Sess. 6. cap. 11.: *Nemo audeat*, inquit, *temeraria illa, et a Patribus sub anathemate prohibita voce uti, Dei praecepta homini justificato ad observandum esse impossibilia; nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, et facere quod possis, et petere, quod non possis, et adjuvat, ut possis.* Et rursus, Can. 18. *Si quis dixerit Dei praecepta homini etiam justificato, et sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit.*

Nec dicant Janseniani, definitiones istas S. Tridentinae Synodi ferire Calvinum, et Lutherum, qui nulla prorsus ratione ab hominibus etiam justis posse prae-

cepta

cepta Dei adimpleri, ut oportet, impie delirabant. Nam Patres damnando hos haereticos, etiam absolute definire voluerunt, praecepta Dei esse justis conantibus et volentibus observatu possibilia: idque ex eo potissimum constat, quod contrariam sententiam dicant a Patribus sub anathemate damnatam; at vero Calvini et Lutheri sententias damnasse Patres, delirum est dicere, cum nuper admodum caput erexerint isti haeretici.

Prob. 3. Ex S. Augustino, qui Lib. de Nat. Grat. cap. 26., in eo constituit discrimen inter hominem medicum corporis, et Deum medicum animae, quod homo cum sanavit hominem, abscedit ab eo, ac Deo dimittit: *Cum vero Deus spiritualiter sanat aegrum, vel vivificat mortuum, id est, justificat impium .. non deserit nisi deseratur, ut pie semper justeque vivatur.* Quae verba non esse intelligenda de Gratia habituali, sed actuali patet ex illis verbis, quae subdit Augustinus: *Sicut enim oculus corporis, etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere; sic et homo etiam plenissime justificatus, nisi aeterna luce justitiae divinitus adjuvetur, recte non potest vivere.* Quod sane ex Augustini sententia, praeter Gratiam habitualem, etiam actualem ad pie, justeque vivendum necessariam esse, aperte demonstrat.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Plura sunt tum S. Scripturae, tum SS. PP. testimonia, quibus evincitur, Gratiam, sine qua nihil possumus, esse Gratiam efficacem. Atqui certum est, Gratiam efficacem justis saepe deesse; iis nempe omnibus, qui propria infirmitate in peccata labuntur: Ergo.

Resp. dist. maj. Sine qua nihil possumus potentia consequente, *conc.* antecedente, *neg.* Gratia efficax ea est, sine qua nihil possumus potentia consequente, ut ajunt, seu cum actu conjuncta, et sine qua nunquam ita volumus, ut superata concupiscentiae resistentia, bonum reipsa operemur. Sed praeter eam, alia agnoscenda est, cum qua bonum operari possu-

mus

mus potentia antecedente , seu ab actu sejuncta ; et cum qua ut S. Augustinus loqui solet , habemus quidem aliquam *voluntatem bonam* , sed *parvam* , et *invalidam* .

Inst. S. Augustinus censet , sine Gratia efficaci nullam prorsus in nobis esse potentiam antecedentem ad operandum bonum . Nam in libro de Gratia , et Lib. Arbitr cap. 17. ait : *Qui ergo vult facere Dei mandata, et non potest , jam quidem habet voluntatem bonam , sed adhuc parvam , et invalidam ; poterit autem cum magnam habuerit , et robustam* . Ergo .

Resp. Hoc pariter intelligi oportere de potentia consequente , conjuncta cum actu , vel etiam , si mavis, de potentia immediata , quae justis non semper adest , non autem de potentia antecedente , et mediata , qua justi orando uberiora Gratiae dona possunt sibi comparare. Sic , etiamsi juxta S. Augustinum , lib. 2. de peccat. merit. et remiss. cap. 16. , certum sit , *ita nos in facienda justitia esse debere perfectos , ut nullum habeamus omnino peccatum* ; illud nimirum intelligendo de potentia antecedente , non minus tamen verum est , quod Conc. Trid. Sess. 6. cap. 23. , definit : *Neminem posse in tota vita sua peccata etiam venialia vitare* , si illud de potentia consequente dictum intelligas .

Objic. 2. Petrus , cum tentatus fuit , ut Christum negaret , certe justus erat . Atqui tunc omni fuit divina ope destitutus . Ergo .

Resp. neg. min. Petro fuit subtracta Gratia efficax , qua posset Christum sequi , et confiteri potentia conjuncta cum actu , seu consequente ; non autem auxilia sufficientia , quibus potuisset orando majora impetrare , ut vel tentatio submoveretur, vel ipsum non superaret . Id colligitur 1. ex superioribus momentis , quibus abunde demonstratum est , justos nunquam totaliter , et omnino a Deo deseri : 2. Quia inverisimile est , Petrum fuisse magis derelictum , quam Judam , cui tamen fuisse sufficientes Gratias concessas , aperte liquet , vel ex ipsa benignissima Christi voce, Matth. 26. v 50. : *Amice ad quid venisti ? Osculo Filium hominis tradis ?* 3. Quia S. Augustinus , lib. de

de unit. Eccl. cap. 9. : *Petrus*, inquit, *si voluisset, ter Dominum non negasset; nam dum se perculsum sensit, deponere potuit mentis tumorem, et Deo cum Propheta dicere: Adjutor meus esto, ne derelinquas me.*

Objic. 3. Conqueruntur saepe justi cum D. Paulo, Rom. 4 de necessitate, qua ad peccatum adiguntur. Ergo carent Gratia sufficienti.

Resp. Apostolum nihil aliud significare, quam difficultatem, quam experiuntur justi in comprimendis concupiscentiae motibus, etiamsi Gratiae ope id absolute possent: unde eidem Apostolo petenti, ut a stimulo carnis liberaretur, responsum fuit: *Sufficit tibi, Paule, Gratia mea.*

ARTICULUS II.

Utrum omnibus peccatoribus fidelibus detur Gratia sufficiens, ut a peccato resipiscant, et convertantur?

Not. 1. Deus pro omnibus, et singulis hominibus necessaria ad salutem remedia instituit; et, quantum in se est, nulli mortalium illa denegat. Constat hoc tum ex Sacris Scripturis, tum ex SS. Patribus, et hos inter ex S. Augustino Tractatu 21. in Joannem, ubi ait: *Quantum in medico est, venit sanare aegrotum*, tum demum ex generali voluntate Dei salvandi omnes homines.

Not. 2. Hoc loco quaestio movetur de peccatoribus fidelibus, seu baptizatis, utrum nempe Deus his omnibus non solum praeparet, seu offerat, sed etiam reipse conferat Gratiam sufficientem? Peccatores autem fideles a Theologis in duplici classe collocantur; et in prima quidem sunt peccatores simplices, necdum excaecati, aut in malitia sua obdurati; de quibus non agitur gravis controversia. In altera classe recensentur peccatores excaecati, seu in malo obstinati, de quibus Scriptura ait, quod Deus illos dederit in sensum reprobum; atque de his acerrime controvertunt Theologi, in varias divisi sententias.

1. Sententia docet, omnibus omnino peccatoribus

a

a Deo non solum præparari, aut offerri, sed etiam conferri Gratiam sufficientem, eamque illis semper praesto esse.

2 Sententia asserit, quod licet omnibus omnino peccatoribus non semper conferatur Gratia proxime sufficiens, nunquam tamen desit Gratia saltem remote sufficiens.

3 Sententia contendit, peccatoribus obduratis præparari, et offerri a Deo Gratiam sufficientem, eam autem reapse non conferri, seu sermo sit de Gratia proxime sufficienti, seu de Gratia remote sufficienti.

Not. 3. Antequam sententia, quae auctoritati Sacrae Scripturae, et principiis S. Augustini videtur conformior, statuatur, nonnulla sunt notanda, quae ex communi Theologorum calculo, veluti certa, supponi debent. Sic itaque certum est 1. Deum, si velit, posse omnibus peccatoribus, seu fidelibus, seu etiam infidelibus reapse conferre Gratiam vere sufficientem: nam ex una parte habet convertendorum cordium humanorum omnipotentissimam potestatem, et ex alia parte jam innumeros hujusmodi peccatores convertit. Hinc certum est 2. nulli omnino peccatori, seu fideli, seu infideli, quamdiu in hac vita versatur, de aeterna salute desperandum esse; tum quia Deus vult sincere ejus salutem, eamque potest, si velit, largiri; tum quia plurimos, utut gravissimos, peccatores convertit, et paratus est, quantum est ex se, cuilibet Gratias ad salutem necessarias conferre. Certum est, 3. Deum aliquando in praecedentium peccatorum pœnam nonnullis obduratis omnem denegare Gratiam, qua salvi esse possint: experientia hoc testatur in illis obduratis, qui decedunt vel ex repentina morte, vel ex vi morbi, qui judicium rationis subvertit. Certum est 4. nulla prorsus ratione invidiosam Jansenii notam inuri posse iis, qui putant, aut publice docent, nonnullis peccatoribus induratis, aut quibusdam infidelibus omnia Gratiae sufficientis auxilia a Deo subtrahi. Nam cum Jansenius libro 3. de Gratia Salvatoris cap. 13., universaliter asseruisset, *Infidelibus, excaecatis, obduratis, justisque conantibus, et volentibus Gratiam quandoque deesse, qua praecepta Dei possibilia fierent*; ultimam duntaxat

partem

partem Apostolica Sedes confixit, nulla infidelium, aut peccatorum facta mentione. Fuit equidem ab Alexandro VIII. anno 1690. haec Propositio damnata: *Pagani, Judaei, Haeretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, et inermem sine omni Gratia sufficiente.* Sed proscripta est hæc Propositio; quia nulla facta distinctione, Hæreticis simul, Judaeis, et Paganis omnibus Gratiam denegari asserit, quod Sacræ Scripturæ repugnat, quæ id genus hominibus sæpius resistentiam Gratiae severe exprobat. Praeterea illa sententia prius laudata non solum publice traditur in Scholis, verum etiam auctoritati Sacrae Scripturae, et Doctrinae S. Augustini de Gratia videtur esse prae aliis opinionibus longe conformior. Unde sit

CONCLUSIO.

Peccatoribus obduratis, et excaecatis, si ad summum malitiae gradum pervenerint, Deus interdum denegat omnem Gratiam sufficientem.

Prob. 1. Ex S. Scriptura. Eccli. cap. 7. v. 14. legitur: *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit.* Super quae verba Gregorius Magnus, Lib. 2. Moral. cap. 5., ita scribit: *Mutum est os omne, quod loquitur, si ille intrinsecus non clamet, qui aspirat verba, quae audiuntur. Hinc est enim, quod Cain ex divina voluntate admoneri potuit, et mutari non potuit; quia exigente culpa malitiae jam intus Deus cor reliquerat, cui foris ad testimonium verba faciebat.* Atqui qui non potest corrigi, qui non potest mutari, caret omni auxilio sufficiente. Ergo.

Confirm. Joan. cap. 12. v. 40. dicitur de excaecatis Judaeis: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excaecavit oculos eorum et induravit cor eorum, ut non videant oculis, ut non intelligant corde, et convertantur.* In hunc autem locum S. Augustinus, Tractatu 53 in Joannem, ita commentatur: *Sic enim excaecat, sic obdurat Deus, deserendo, et non adjuvando, quod occulto judicio fa-*

cere

cere potest, *iniquo non potest*. Atqui quem Deus deserit, et non adjuvat, caret omni Gratia sufficiente. Ergo.

Prob. 2. Ex S. Augustino, qui Libro de dono Persev. cap. 9. ita scribit: *Ex duobus aetate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur; ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, inscrutabilia sunt judicia Dei*. Ex quibus sic licet argumentari: Tres status impiorum aetate grandaevorum S. Augustinus distinguit; nempe in uno ita *vocatur*, *ut vocantem sequatur*: hic autem juxta omnes intelligitur Gratia efficax. In altero *vocatur* quidem, sed *non ita*, ut vocantem sequatur; hoc loco intelligitur Gratia sufficiens, cui dum homo resistit, vocantem non sequitur. In tertio statu homo *omnino non vocatur*. Datur proinde status impiorum, qui et omni Gratia efficaci, et sufficiente sunt destituti. Ergo.

Prob. 3. Ratione. Ideo hujusmodi peccatores a Deo non destituerentur omni Gratia sufficiente, quia alias peccatum non possent vitare, ac per consequens forent excusabiles. Atqui id genus peccatores ex eo, quod omni Gratia sufficiente careant, a peccato suo non sunt excusabiles. Ergo. *Major* est ratio praecipua sententiae contrariae. *Minor* autem *Prob.* ex S. Thoma, qui, et saepius alibi, et praesertim libro 3. contra Gentes cap. 160. ita docet: *Quamvis illi, qui in peccato sunt, vitare non possint per propriam potestatem, quin impedimentum Gratiae praestent, vel ponant, nisi auxilio Gratiae praeveniantur; nihilominus tamen hoc eis imputatur ad culpam. Quia hic defectus ex culpa praecedente in eis relinquitur: sic ebrius ab homicidio non excusatur, quod per ebrietatem committit, quam sua culpa incurrit. Praeterea licet ille, qui est in peccato, non habeat hoc in propria potestate, quod omnino vitet peccatum, habet tamen potestatem, nunc vitare hoc, vel illud peccatum: Unde quodcunque committit, voluntarie committit, et ita non immerito sibi imputatur ad culpam*. Ergo.

Diximus autem in proposita assertione 1.: *Si ad summum malitiae gradum pervenerint*. Sicut namque obfirmatio in bono suos habet gradus; ita obstinatio

in

ita malo : unde, sicut qui non est plene obfirmatus in bono, sicuti erat B. V. M. potest tentationi succumbere, saltem venialiter peccando ; Ita etiam, qui non est plene obstinatus in malo, uti sunt daemones et damnati, potest recipere Gratiam, eique consentire : Sicut autem praeter B V. M., nullus hominum fuit plene obfirmatus in bono, quin cadere potuerit, et leviter saltem ceciderit ; sic pariter nullus hominum, quamdiu est in statu viae, ita est obstinatus in malo, quin resurgere possit, quandiu est in statu viae. Cum igitur dicimus, quosdam peccatores ad summum malitiae gradum pervenire, non intelligimus gradum malitiae *absolute* summum, qualis est in damnatis ; sed gradum malitiae *comparative* summum, qualis dari potest in hoc viae statu.

Diximus 2. *Id genus Peccatores Gratia sufficiente interdum destitui* : exinde enim apparet differentia inter obstinationem in malo, quoad damnatos, et quoad peccatores obcaecatos ; illi enim cum nunquam accipere possint Gratiam, nunquam etiam resipiscere possunt : hi vero et semper recipere possunt, et saepius quoque recipiunt, cum Gratia sufficiens eis non semper, sed interdum duntaxat deficiat.

Inde est, quod S. Augustinus, cum verba Apostoli ad Rom. 1. expenderet : *Dedi illos in reprobum sensum*, in Enar. in Psalm. 6. n. 8. subjungat : *Ea est caecitas mentis ; in eam quisquis datus fuerit, ab interiori Dei luce secluditur, sed nondum penitus, cum in hac vita est.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Cultores adversae sententiae multa Scripturae loca nobis obtrudunt ; sed praecipue, 1. illud Sap. 11. : *Misereris omnium ; quia omnia potes . . . diligis omnia, quae sunt, et nihil odisti eorum, quae fecisti . . . Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt omnia*. 2. 1. Tim. 2. v. 1. : *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes . . . pro omnibus hominibus*. Rationem exponit : *quia Deus vult omnes homines salvos fieri*. Alioquin enim pro ipsis orandum non foret, sicut pro daemonibus. De induratis

ratis vero. 3. Ezech. 33 11.: *Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem impii . . . Convertimini, convertimini*. Haec autem exhortatio irrisoria foret, si Gratia sufficiens singulis non daretur.

Resp. Ad singula. Et ad 1. quidem textum desumptum ex Sap. 11. dico, illum nimium, adeoque nihil probare. Si enim Deus parcit omnibus, hoc ipso omnibus peccata remittit, quod fit per Gratiam habitualem; sequeretur ergo, omnibus infidelibus induratis, et obcaecatis conferri Gratiam habitualem, quod est falsissimum. Verum interpretem S Augustinum audiamus, lib. 4. Op. imperf. n. 124.: *quomodo miseretur omnium, eum alia Scriptura dicat, non miserearis omnium, qui operantur iniquitatem; nisi quia et in illis, quorum non miseretur, omnes homines ita sunt, ut omnium hominum genera intelligantur, sicut dictum est: Decimatis omne olus, id est, omne oleris genus? Quid autem te adjuvat, quod scriptura Libri Sapientiae non de omnibus hominibus loquebatur etc. . . . Videndum est etiam, quomodo dictum est: Diligis omnia, quae sunt: quoniam sunt etiam iniqui; et alibi scriptum est: Odisti omnes, qui operantur iniquitatem. Diligit ergo et ipsos, in quantum homines sunt, et odit, in quantum iniqui sunt*.

Ad 2. dico, quod Apostolus, loco cit., optime moneat, *Orandum esse pro omnibus, quia in eo, quod malus est quis eorum, utrum usque in finem perseveraturus sit, ignoramus . . . Diabolus et Angeli ejus in Scripturis sanctis manifestati sunt nobis, quod ad ignem aeternum sint destinati, ipsorum tantum desperata est correctio*; ita scribit August. in Psal. 54.
« Voluntas autem salvandi hujusmodi excaecatos et
» induratos potest explicari pro praeparatione auxi-
« liorum, non vero actuali eorum largitione.

Ad 3. dico, Deum ibi non per se, sed per Prophetam alloqui Judaeos, nec adesse subministratione virtutis, sed minis, et terroribus; ergo intelligi debet de exterioribus Gratiis. Porro adhortatio irrisoria non est; quandoquidem indurati debitum esse convertendi habent. Accedit quod Propheta generaliter omnes impios alloquatur, quos inter multi, non sufficiente solum, sed efficaci Gratia instructi deprehenduntur.

Ob-

Objic. 2. Ideo voluntas impedimentum objicit, quia Gratia divina caret. Ergo in culpa hominis non est, quod praeceptum, et obicem amovere sine Gratia non possit. *Antec prob.* Juxta commune adagium, oppositorum eadem est ratio. Ergo eo ipso recta est haec consecutio; *Ideo homo recte agit, et impedimentum omne removet, quia a Deo per Gratiam movetur; ergo e contrario ideo homo recte non agit, et impedimentum objicit, quia a Deo per gratiam suam non movetur.*

Resp. 1. *indirecte*, cum S. Thoma, q. 3. de malo art. 1. n 8. *Dicendum, quod Deus, quantum est in se, omnibus se communicat pro captu eorum. Unde quod res aliqua a participatione bonitatis ipsius deficiat, est ex hoc, quod invenitur aliquod impedimentum participationis divinae. Sic ergo quod Gratia aliqua non apponatur, non est causa ex Deo; sed ex hoc, quod ipse, cui Gratia non apponitur, impedimentum Gratiae praestat, in quantum avertitur a non avertente se lumine, ut Dyonisius dicit.*

Resp. 2. *directe dist. ant.* Ideo voluntas impedimentum objicit, quia Gratia divina caret, nempe quia caret ex propria culpa, *conc. ant.* ex defectu Dei nolentis ullo modo eam largiri, *nego ant. et cons.* Etiam haec directa responsio est ex S. Thoma; sic enim, lib. 3. contra Gentes cap. 159. ait: *Cum sit in potestate liberi arbitrii, impedire divinae Gratiae receptionem, vel non impedire, non immerito in culpam imputatur ei, qui impedimentum praestat Gratiae receptioni. Deus enim quantum in se est, paratus est omnibus Gratiam dare; sed illi soli Gratia privantur, qui in se ipsis impedimentum Gratiae praestant.* Ratio ultima horum omnium est; quia subtractio Gratiae est quaedam pœna: omnis autem pœna supponit culpam. Quando igitur subtrahit homini suam Gratiam, praecedere debuit ex parte hominis culpa; alias enim injuste, utpote sine culpa, puniretur, quod dici non potest.

Inst. Juxta S. August. homo primus sine sua culpa cecidisset, si auxilio *sine quo non*, caruisset. Ergo etiam a pari.

Resp. nego cons. Si enim in illo statu innocentiae Gratia

Gratia defuisset, ejus defectus Adamo non fuisset voluntarius: at vero obduratis carentia Gratiae est voluntaria, utpote supponens culpam, uti ex dictis constat.

ARTICULUS III.

Utrum infidelibus detur Gratia sufficiens, ut ad veram fidem adduci possint?

Not. 1. Duplex est genus infidelium; ex his enim alii vocantur *positivi*, qui vel Evangelium audire recusarunt, vel jam auditum contempserunt: alii dicuntur *negativi*, qui nec Evangelii praedicationem audierunt, nec audire recusarunt: Praecipua difficultas procedit hoc loco de infidelibus secundi generis, et quaestio instituitur, an et quomodo Deus illis Gratiam sufficientem denegare, aut conferre soleat?

Not. 2. Pleraque, aut omnino omnia, quae ante resolutionem praecedentis quaestionis veluti certa supposuimus, etiam in praesenti, ut talia supponimus. Nam imprimis certum est, quod Deus pro sua infinita bonitate, et potentia huic hominum generi possit, si velit, conferre uberrime Gratias sufficientes; neque negari potest, quod interdum etiam ejusmodi gratias ipsis actu conferat. Multo magis certum est, quod Deus pro hisce infidelibus Gratias sufficientes instituerit, et, quantum est ex se, etiam paratus sit, easdem illis non solum offerre, sed etiam conferre; alias enim non salvaretur in eo seria, et sincera voluntas salvandi omnes homines. Quaestio proinde hoc loco non est de eo, quid possit praestare Deus ejusmodi infidelibus, sed quid, et quantum pleruinque praestare soleat.

Not. 3. Opinio illa, quae asserrit, infidelibus negativis a Deo plerumque non conferri Gratiam sufficientem, per secundam Jansenii Propositionem nullatenus a Sede Apostolica est confixa: Propositio enim illa loquitur dumtaxat de hominibus justis volentibus, et conantibus. Quinimo etsi in eodem loco, ubi extracta fuit illa Jansenii Propositio, etiam agatur de infidelibus, quibus Gratia sufficiens negatur; haec tamen

men doctrina nec a Censoribus Apostolicis extracta, neque damnata fuit: inde etiam est, quod adhuc hodie ea ipsa sententia in Catholicis Universitatibus celeberrimis doceatur.

CONCLUSIO.

Infidelibus negativis Gratia sufficiens ad credendum interdum a Deo negatur.

Prob. 1. Ex Sacra Scriptura. Apostolus ad Romanos, cap 10. ita scribit: *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt; aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine praedicante? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbus Christi.* Atqui prædicatio Fidei non fuit extensa ad omnes omnino homines *tempore Apostolorum*; legitur enim in Actibus Apostolorum, cap. 16., Apostolos fuisse prohibitos a S. Spiritu, ne loquerentur verbum Dei in Asia: cumque vellent in Bythiniam pergere, obstitit ipsis idem Spiritus Sanctus: neque *post. tempora Apostolorum* omnibus omnino hominibus annuntiatum est Evangelium: si etiam ubique locorum fuit annuntiatum, non ubique ejus memoria est conservata: testantur hoc omnium Nationum historiæ, et adhuc hodie Missionarii pro prædicando Evangelio ad infideles mittuntur. Ergo.

Prob. 2. Ex S. Augustino Gratia sufficiens ad credendum nequit esse aliud, quam sancta de amplectenda fide affectio, aut dispositio, quam S. Augustinus disputans adversus Pelagianos et Semipelagianos, saepius appellat *fidem inchoatam*. Atqui S. Doctor disertis verbis docet, hanc ipsam Gratiam non omnibus a Deo conferri; lib. de Praedest. SS. cap. 9. ubi haec verba leguntur: *Fides et inchoata, et perfecta donum Dei est; et hoc donum quibusdam dari, quibusdam non dari, omnino non dubitet, qui non vult manifestissimis literis repugnare.* Ergo. Idem docet S. Prosper. libro Sententiarum, sentent. 4. ubi ait: *Qui dicit quod non omnes vocantur ad Gratiam; sed de iis loquitur, quibus non annunciatus est Christus, reprehendi non debet.*

Prob. 3. Ratione Theologica ex principiis SS. Augu-

gustini, et Thomae deducta. Juxta constantem utriusque S. Doctoris sententiam, illi privantur Gratia, et quidem non solum efficaci, sed etiam sufficiente, qui in seipsis impedimentum praestant Gratiae; sed plerique horum infidelium in seipsis impedimentum præstant Gratiæ. Ergo. Accedit, quod Deus huic hominum generi sine ulla injustitia deneget auxilia sufficientia externa, quæ tamen magis necessaria sunt: igitur multo magis negat auxilia interna sufficientia, cum hæc attento actuali divinæ Providentiæ ordinario cursu jam supponant collationem auxiliorum externorum.

Nec propterea Deus aut alicujus injustitiæ, aut acceptionis personarum argui potest, prout bene advertit S. Thomas, qui 2.2. quæst. 2. art. 5 ita docet: *Quod quidem auxilium gratiae quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur; quibus autem non datur, in pœnam praecedentis peccati, aut saltem originalis peccati, uti S. Augustinus dicit in lib. de Corrept. et Grat.*

Objic. Sequentes Quesnelli Propositiones a Sede Apostolica confixae sunt nempe n. 26., ubi asseritur, *Nullas dari Gratias, nisi per fidem.* 27. *Fides est prima Gratia; et fons aliarum.* 28. *Prima Gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio.* 29. *Extra Ecclesiam nulli conceditur Gratia.* Ergo ab Ecclesia definitum est, omnibus, etiam infidelibus negativis, auxilia sufficientia ad salutem conferri.

Resp. Falluntur, qui ista objiciunt; Propositiones enim istae damnatæ sunt in sensu Quesnelli. Hic autem docebat, primam Gratiam non esse fidem qualemcumque, seu, uti S. Augustinus ait, inchoatam, sed perfectam, et claram in Jesum Christum: renuens distinguere Gratias praeparantes ad fidem a Gratiis, quæ fidem perfectam, et distinctam in corde producunt. Hinc eruitur, falsam esse in sensu Quesnelli primam, et alteram Propositionem; falsitatem vero Propositionis n. 28. demonstrat exemplum Cornelii, qui, licet nondum remissionem peccatorum acceperit, fidem tamen inchoatam jam habuit. Falsam porro esse Propositionem n. 29. nemo non videt; quomodo enim Pagani, et Hebræi ad fidem convertuntur, si extra Ecclesiam

nulla conferatur Gratia sufficiens? Id quod manifestæ repugnat experientiæ.

DISSERTATIO II.

De Gratia habituali.

Not. Gratia habitualis est *qualitas homini permanenter inhaerens, quae ipsum reddit Deo formaliter gratum, sanctum, Dei amicum, et haeredem vitae aeternae*. Hujus naturam, et effectus expendemus duobus capitibus.

CAPUT I.

De natura Gratiae habitualis.

Not. 1. Calvinus, *lib.* 3. *Institut. cap.* 11., et cum eo omnes ejus sectatores, et quidam Lutherani negant in homine justo omnem interiorem justitiam; docentque, hominem esse quidem justum, sed per extrinsecam dumxaxat imputationem justitiæ Christi, qua nostra obteguntur peccata, ita ut Gratia justificans sit ipsamet Christi justitia per fidem apprehensa, et nobis imputata.

Not. 2. Theologi Catholici concorditer docent, Gratiam habitualem esse donum internum, animae nostræ inhaerens. Verum in assignando illo dono non conveniunt. *Thomistae* volunt esse qualitatem distinctam a charitate habituali; e contrario *Scotistae* docent, illud donum ipsam esse charitatem. His notatis sit

CONCLUSIO.

Gratia habitualis est donum internum, animae nostrae inhaerens, atque permanenter in nobis perseverans. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura. 1. Cor. 3. *Nescitis, quia Templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis.* 1. Joan. 3. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet.* Ex quibus sic arguo: Gratiam sanctificantem habitare

in nobis, manere in nobis, est hominem sanctum fieri per donum internum, et permanenter in ejus anima perseverans. Atqui Gratia sanctificans habitat, et manet in nobis, juxta omnes interpretes, qui per *Spiritum Dei*, et *semen Dei*, intelligunt Gratiam sanctificantem: Ergo.

Prob. 2. Ex PP. S. Basil. lib. de Spiritu Sancto, c. 19. ait: *Sicut potentia videndi in oculo sano, ita et efficacia spiritus in anima purgata*. Atqui potentia videndi est intrinsece in oculo sano; in eoque perseverans: Ergo.

S. Cyrill. lib. 4. in Isaiam, dicit: *Formatur in nobis Christus, Sancto nobis Spiritu divinam quamdam formam per justificationem, et justitiam inducente*.

Prob. 3. Ex Conc. Trid. Sess. 6. cap. 7. ubi exponens causas justificationis, ait: *Unica formalis causa est justitia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit: qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostrae, et non modo reputamur, sed vere justi nominamur, et sumus; justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam*. Atqui nemo potest renovari, vere justus fieri, sine justitia intrinseca, et permanenter inhaerente. Ergo.

Unde, Can. 11., definit: *Si quis dixerit, homines justificari, vel sola imputatione justitiae Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa Gratia, et charitate, quae in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhaerat; aut etiam Gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem Dei, anathema sit*.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Christus ex Apost. 1. Cor. 1. *Factus est nobis sapientia a Deo, et justitia, et sanctificatio, et redemptio*. Ergo non per justitiam nobis internam, et inhaerentem, sed per justitiam Christi nobis imputatam, justi efficimur.

Resp. dist. ant. Christus factus est nobis justitia, et sanctificatio, efficienter et meritorie, *conc.* formaliter, *nego ant.* Hic enim per metonymiam sumitur effectus

pro

pro causa; unde sensus est: Christus factus est a Deo causa efficiens, et meritoria nostrae formalis justitiæ.

Inst. 1. Apost. 2. Cor. 5., dicit: *Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit* (Christus) *ut nos efficeremur justitia Dei in ipso*. Ergo, inquit Calvinus, non in nobis, sed in Christo est justitia nostra.

Resp. neg. conseq. Nam istæ particulæ, *in ipso*, significant propter merita ejus; unde sensus est, Christum a Deo Patre factum fuisse pro peccatis nostris hostiam, ut propter ejus merita efficeremur justi justitia Dei, id est, justitia nobis a Deo data. Vocatur autem justitia Dei, non quod nobis non inhæreat, sed quod nobis detur a Deo, ut docet D. August., Tract. 26. in Joan., his verbis: *Justitia Dei hic dicitur, non qua justus est Deus, sed quam dat homini Deus, ut justus sit homo per Deum*, id est Gratiam Dei, et *non ex sua virtute*, addit D. August.

Inst. 2. Ephes. 4. Apostolus jubet, ut *induamus novum hominem*, id est, Gratiam, qua efficimur justi. Atqui indumentum est extrinsecum. Ergo.

Resp. dist. min. Indumentum materiale est extrinsecum, *conc.* indumentum spirituale, *nego min.* Itaque, qui justificatur, dicitur induere novum hominem, quia, ut ait Conc. Trid. *justificatio non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio, et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem Gratiae et donorum*; quibus justificati sunt Christo similes per intrinsecam, et inhærentem sanctitatem.

Objic. 2. Formaliter justi constituimur per actus salutares elicitos per Gratiam actualem. Ergo frustranea et inutilis est Gratia nobis infusa, permanenter inhærens.

Resp. nego ant. Nam Gratia sanctificans etiam infantibus per baptismum confertur; atqui non sunt capaces actuum salutarium eliciendorum; ergo non sanctificantur per actus salutares virtute Gratiæ actualis elicitos; ergo per Gratiam permanenter infusam justificantur formaliter.

CA-

CAPUT II.

De Effectibus Gratiae habitualis.

Not. Duo sunt Gratiæ habitualis effectus, *justificatio* nimirum, et *meritum*; de quibus agemus duabus quæstionibus.

QUÆSTIO I.

De Justificatione.

Not. 1. Justificatio sumi solet quatuor modis. Nempe. 1. Pro lege, quae justitiam docet, Psal. 118.: *Doce me justificationes tuas*. 2. Pro declaratione justitiæ, per quam reus ad judicem delatus, declaratur innocens. Prov. 17. *Qui justificat impium, et qui condemnat justitiam, abominabilis est uterque apud Deum*. 3. Pro acquisitione justitiæ, Rom. 3. *Justificati gratis per Gratiam ipsius*. 4. Pro argumento justitiæ, Apoc. 22.: *Qui justus est, justificetur adhuc.*

Not. 2. Calvinistæ sumunt nomen justificationis secundo modo, dicentes 1. In justificatione impii peccata non deleri, nec auferri, sed tantum tegi et occultari justitia Christi, propter quam peccatori non imputentur, licet in eo revera remaneant. 2. Naturam justificationis formaliter consistere in hac peccati non imputatione, non vero praeterea in nulla interiori renovatione, per Gratiam habitualem animæ inhærentem.

E contrario Catholici omnes nomen justificationis sumunt tertio modo, nimirum, pro acquisitione justitiæ, per quam, 1. Peccatum vere et realiter deletur. 2. Anima interius sanctificatur per formam seu qualitatem intrinsece ipsi inhærentem: unde justificatio a Concilio Trid. definitur: *Translatio ab eo statu in quo homo nascitur filius primi Adae*, id est a statu peccati, *in statum Gratiae et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum*.

Not. 3. Justificationis sic sumptæ exponendam habemus, 1. Naturam, 2. Dispositiones ad illam acquirendam, 3. Proprietates.

AR-

ARTICULUS I.

De Natura et Essentia Justificationis.

Natura cujuscumque rei ex ipsius definitione repeti debet; hinc cum justificatio sit translatio a statu peccati ad statum justitiæ, videndum est 1. Utrum in justificatione fiat interior hominis renovatio per Gratiam animæ ejus inhærentem.

CONCLUSIO.

In justificatione impii peccata vere remittuntur, et delentur; et fit interior hominis renovatio. Est de fide contra Calvin.

Prob. 1. p. Ex Scriptura, quæ aperte pronuntiat, Deum peccata vere delere et auferre. Isaiae 43. *Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me.* Mich. 7. *Quis Deus similis tui, qui aufert iniquitatem?* Joan. 11. *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Ergo.

Prob. 2. Ex PP. D. Chrys., lib. 2. de compunctione cordis, ait: *Cordis compunctio, sicut ignis, omne animae vitium perurit, et adimit; et quantacumque in ea reperit mala, abstergit universa, et penitus delet.* Ergo.

D. Aug. l. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 13., qui ut retunderet calumniam Pelagianorum asserentium Catholicos docere: *Baptisma non dare indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur*, ait: *Quis hoc adversus Pelagianos nisi infidelis affirmet? Dicimus enim Baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, et auferre crimina, non radere, nec ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum resecanda peccata.* Ergo.

Prob. 3. Ex definitione Conc. Trid., Sess. 5. Can. 5., his verbis: *Si quis per Domini nostri Jesu Christi Gratiam, quae in Baptismate confertur, reatum peccati originalis remitti negat, aut etiam asserit,* non

non tolli totum, quod veram et propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit.

Prob. 4. *Ratione Theologica*. Si peccata in justificatis penitus non delerentur, sed in eis revera subsisterent, sequeretur, justificatum, nec a peccato vere resurgere, nec perfecte lavari et mundari. Atqui falsum consequens ex Scriptura, dicente 1. Joan. 5.: *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quia diligimus fratres*. Psal. 30: *Lavabis me, et super nivem dealbabor*. Ezech. 36.: *Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*. Ergo.

Prob. 2. *p.* Ex Scriptura. Ezech. 36.: *Mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris . . . . et dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri*. Et Ephes. 4.: *Renovamini spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis*. Ergo in justificatione impii, praeter peccati remissionem, includitur formaliter et essentialiter interior hominis renovatio.

Prob. 2. Ex Conc. Trid., Sess. 6. cap. 7. dicente: *Justificatio, non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio, et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae, et donorum*.

Prob. 3. *Ratione*: Nemo potest novam formam intrinsecam positivam recipere, absque vera sui mutatione. Atqui homo in justificatione recipit novam formam intrinsecam positivam, nempe Gratiam sanctificantem, qua ex injusto fit justus, ex inimico Dei amicus, et hæres vitae æternæ. Ergo vere mutatur per interiorem sui renovationem.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. *cont.* 1. *p.* Psal. 31. dicitur: ***Beati, quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata***. Ergo.

Resp. nego conseq. Duplex enim est peccatorum tectio. *Prima*, qua duntaxat occultantur, ne appareant. *Secunda*, qua curantur, ne remaneant. De secunda intelligendus est praefatus textus, ut tradit D. August.

enar-

enarratione secunda in hunc Psalm. , dicens : *Deus tegat vulnera , non tu , nam si tegere volueris erubescens , medicus non curabit . . . sub tegmine medici sanatur vulnus , sub tegmine vulnerati celatur vulnus .*

Inst. In eodem Psalmo 31. legitur : *Beatus vir , cui non imputavit Dominus peccatum* Atqui peccati non imputatio est simplex illius occultatio . Ergo .

Resp. nego min. Nam, *non imputare* , idem significat ac , *non punire* . Porro duplex est non imputatio ; una qua non punitur id quod est; altera , qua non punitur, id quod non est ; textus autem debet intelligi de secunda non imputatione , ut insinuat secunda pars illius versus , *Nec est in spiritu ejus dolus* , id est , peccatum ; si non est , quomodo remanet ?

Objic 2. Psal. 142. dicitur : *Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens* . Ergo peccata vere non delentur .

Resp. dist. ant. Non justificabitur , etc. propriis meritis ; *conc.* per Gratiam justificantem , *subdist.* comparate ad Dei justitiam ; *conc.* absolute , *nego* . Itaque non negat Psalmista hominem vere justificari , cum dicat , Psalmo 7. *Judica me Deus secundum justitiam meam* . Sed negat , hominem posse justificari comparate ad Deum , quo sensu Job. cap. 9. , dicit : *Scio quia non justificabitur homo compositus Deo* , id est comparate ad Deum ; justitia quippe nostra , quotidianis defectibus obumbrata , pro nihilo reputatur in comparatione justitiae Dei .

Inst. D. Paulus erat justificatus . Atqui tamen illius peccata non erant vere remissa ; nam de seipso , Rom. 7. ait : *Jam non operor illud , sed quod habitat in me peccatum* . Ergo .

Resp. nego min. Nam D. Paulus per *peccatum* intelligit concupiscentiam , quae vocatur peccatum materialiter , non formaliter : *Non quod vere et proprie in renatis peccatum sit* , ait Conc. Trid. Sess. 5. Can. 5. , *sed quia ex peccato est , et ad peccatum inclinat* . Haec consequenter non impedit , quin homo sit justus.

AR-

ARTICULUS II.

De Dispositionibus ad Justificationem.

Not. 1. Non agimus hic de parvulorum justificatione, quae fit in baptismate; cum enim non sint rationis et libertatis compotes, aperte constat, ipsos nullius esse dispositionis capaces: de sola ergo adultorum justificatione est sermo, de qua quaeritur. Utrum aliquae dispositiones requirantur ad justificationem et quænam illae sint?

Not. 2. Fide constat, necessario requiri fidem ad nostram justificationem, ut aperte testatur Scriptura, Matth. ult. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Hinc Conc. Trid. sess. 6. cap. 8. ait: *Cum Apostolus dicit justificari hominem per fidem et gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiae Catholicae consensus tenuit, et expressit, ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanae salutis initium, fundamentum, et radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo, et ad filiorum ejus consortium pervenire.*

Not. 3. Hæretici hujus temporis, duce Calvino, *l.* 3. *instit. cap.* 2. triplicem distinguunt fidem, historicam nempe, miraculorum, et promissionum.

Fides *historica*, seu dogmatica, ea est, qua credimus vera esse, quae a Deo revelata sunt.

Fides *miraculorum*, quam Calvinus, loco mox citato, definit: *Edendorum miraculorum facultas*; verius definiri potest, fides historica, annexam habens facultatem edendorum miraculorum.

Fides *promissionum*, est certa fiducia, qua credimus, veras esse Dei promissiones de gratuita peccatorum remissione per Christi merita: et hanc iterum duplicem esse dicunt, nempe *generalem*, qua credimus, omnibus, qui in Christum credunt, promissam esse peccatorum remissionem. Et *particularem*, qua unusquisque, sibi divinam promissionem applicans, credit, seu potius confidit, sibi omnia sua peccata esse dimissa per Christum: his positis.

Not. 4. Haeretici docent, 1. Fidem, quae disponit

ad

ad justificationem, esse fidem promissionum, eamque specialem. 2 Solam fidem promissionum ad justificationem disponere. Contra quos sit.

CONCLUSIO I.

Fides necessaria ad justificationem, est fides dogmatica, seu historica, non vero fides promissionum. Est de fide in Conc Trid. Sess. 6. Can. 12. definita his verbis: *Si quis dixerit fidem justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divinae misericordiae peccata remittentis propter Christum ... anathema sit.*

Prob. 1. Ex Scriptura, quæ actum fidei ad justificationem disponentis describens, illum explicat per assensum datum divinæ revelationi; sic, Marci ult.: *Praedicate Evangelium omni creaturae; qui crediderit*, (omnia in ea contenta) *salvus erit.* Joan. 10.: *Haec autem scripta sunt, ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei; et ut credentes, vitam habeatis.* Ergo.

Prob. 2 Ex PP. Pro omnibus sit D. Leo, qui, serm. 4. de Epiphania, ait: *Hoc est, quod justificat impios . . . si in uno eodemque Domino Nostro Jesu Christo, et vera Deitas, et vera credatur humanitas.* Atqui fides, qua Christi Divinitas, et humanitas creduntur, est fides dogmatica. Ergo.

Prob. 3. ratione. Fides justificans debet praecedere justificationem, cum sit dispositio ad illam. Atqui fides specialis promissionum justificationem non praecedit. Ergo.

Prob. min. Fides illa specialis promissionum, quam fingunt haeretici, est ea, qua homo credit sibi esse remissa peccata propter Christi merita. Ergo ea fides non praecedit, sed sequitur justificationem.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Matth. 9. Christus dixit: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Ergo fides praerequisita ad justificationem, est fides promissionum specialis, qua quilibet sibi confidit remissa esse peccata per Christum.

Resp. nego *conseq.* Equidem ad remissionem peccatorum

torum requiritur fiducia, quae sit actus spei, qua peccator sperat sibi remittenda peccata per Christum, sed nec sola requiritur, cum praesupponat actum fidei, quo peccatores *libere moventur in Deum*, *credentes vera esse*, *quae divinitus revelata*, *et promissa sunt*, ut docet Conc. Trid., sess. 6. cap 6.; nec est illa haereticorum fides, qua unusquisque credit sibi remissa esse peccata: sed est vera spes Theologica, ut constat ex ipso textu.

Objic. 2. Ex Apost. Hebr. 11. *Fides est sperandarum substantia rerum*. Ergo fides justificans nihil aliud est, quam fiducia, qua quisque confidit sibi remissa esse peccata.

Resp. nego conseq. Nam fiducia haereticorum pertinet ad voluntatem; fides autem, quam describit Apostolus, pertinet ad intellectum; dicit enim, quod sit *argumentum non apparentium*. Id est demonstratio et convictio, non quidem per ipsas res facta, sed per Dei revelantis veracitatem habita: demonstratio autem et convictio pertinent ad intellectum.

CONCLUSIO II.

Sola fides ad justificationem non sufficit. Est de fide, definita in Conc. Trid., Sess. 6. Cap. 9.: *Si quis dixerit sola fide impium justificari, ita ut intelligat, nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur . . . anathema sit*.

Prob. 1. Ex Scriptura Jacobi 2. v. 14.: *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere: opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Et v. 24. *Ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum*. Et v. 26.: *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est*. Haec verba ita clare probant nostram Propositionem, ut Lutherus coactus fuerit Epistolam Jacobi, velut apocrypham, rejicere; hanc tamen admittit Calvinus cum sequacibus.

Prob. 2. Ex iis Scripturae locis, ubi praeter fidem alii actus supernaturales exiguntur ad justificationem; qui quatuor enumerantur a Conc. Trid. sess. 6. cap. 6.

1. Exigitur timor, Eccli. 1: *Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari.*

2. Exigitur actus spei, Prov. 28. *Qui sperat in Domino, sanabitur.* Et Rom. 8. *Spe salvi facti sumus.*

3. Requiritur actus dilectionis Dei, 1. Joan. 3.: *Qui non diligit, manet in morte.* Quaenam autem dilectio requiratur ad Gratiam justificationis obtinendam, tam in Sacramento, quam extra Sacramentum, dicetur in Dissertatione de pœnitentia.

4. Exigitur pœnitentia, Act. 2.: *Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus Sancti.* Lucae 13.: *Si pœnitentiam non habueritis, omnes similiter peribitis.* Ergo falsum est, quod obtrudunt Novatores, Scripturam solius fidei mentionem facere, ubi sermo est de justificatione et remissione peccatorum.

Prob. 3. Ex PP. Pro omnibus sit D. Chrysost., Hom. 7. in Matth., ubi ait: *Ne fideles sola fide se salvari posse confidant.* Et Aug., serm. 6. c. 6. de verbis Apostoli: *A fide incipit homo*, inquit, *sed quia dæmones credunt et contremiscunt, necesse est addere spem et charitatem.* Ergo.

Prob 3. *ratione Theologica*. Qui solam fidem habent, possunt esse fures, avari, ebriosi, malefici, rapaces. Atqui ex Apost., 1. ad Cor. 9.: *Neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque malefici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* Ergo fides non est sola dispositio ad justificationem.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Lucæ 8: *Crede tantum, et salva eris.* Ergo cæteræ dispositiones superfluæ sunt.

Resp. nego ant. Neque enim in textu sermo est de justificatione, sed de suscitatione mortuæ puellæ, quam Christus reddidit patri propter fiduciam, quam habebat in ejus bonitate, et potentia suscitandæ puellæ.

Inst. 1. Apostolus, Rom. 3. a dispositionibus justificationis excludit opera: *Arbitramur*, inquit, *hominem*

nem justificari sine operibus legis. Ergo sola fides sufficit.

Resp. dist. ant. Excludit opera fidem præcedentia, et a fide non profecta, *conc.* excludit opera bona ex fide, et Gratia Christi facta, *nego ant.* Alias sibi esset contrarius Apostolus, qui, eadem Epist. cap. 2. ait: *Reddet unicuique secundum opera ejus . . . factores legis justificabuntur*. Expresse tamen solius fidei meminit: *Quia*, ut ait Conc. Trid., *fides est humanae salutis initium, fundamentum, et radix omnis justificationis*. Et ideo est prima dispositio, a qua aliæ pendent, et quæ ad alias praerequiritur.

Inst. 2. Ephes. 2. dicit idem Apost.: *Gratia enim estis salvati per fidem . . . non ex operibus*. Ergo.

Resp. dist. ant. Non ex operibus sine fide, et Gratia factis, *conc.* cum Gratia factis, *nego ant.* Rejicit itaque Apostolus opera ante fidem facta, quae non sunt salutaria, quia cum fides sit omnis meriti fons et prima origo, nullum est ante ipsam opus meritorium. Verum non rejicit opera facta per fidem et Gratiam: unde D. August., lib. de Grat. et Lib. Arbitr. cap. 7. ait: *Homines non intelligentes, quod ait Apostolus . . . putaverunt eum dicere, homini sufficere fidem . . . etiamsi opera bona non habeat, quod absit. Nam Apostolus non loquitur de fide muda, sed de fide vestita operibus spei, charitatis, pœnitentiae; de qua loquens ad Galat.* 5, ait: *In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed fides, quae per charitatem operatur*.

Objic. 2. D. Hilarius, cap. 8. in Matth., ait: *Fides enim sola justificat*. Ergo.

Resp. dist. ant. Fides sola justificat per exclusionem cæremoniarum legalium, *conc.* per exclusionem operum ex Gratia factorum, *nego ant.* D. enim Hilarius manifeste declarat, se excludere cæremonias legales a dispositionibus justificationis; loquitur enim ibi de paralytico, cui Christus remiserat peccata, et ait: *Movet Scribas, remissum ab homine peccatum . . . quod lex laxare non poterat; fides enim sola justificat*. Eodem modo respondendum est aliis Patribus, qui, cum videntur dicere solam fidem justificare, loquun-

quamur de fide formata, *quae per dilectionem operatur*. De qua loquens August. lib. de Fide, et Operibus cap. 14. ait: *Qui credit Deo, debet facere, quod praecepit Deus; et qui propterea facit, quia praecepit Deus, necesse est, ut credat Deo*.

ARTICULUS III.

De Proprietatibus Justificationis.

Not. Circa proprietates justificationis graviter erraverunt Haeretici.

1. *Jovinianus*, docuit, aequalem in omnibus esse justificationem: homines non posse in accepta Dei Gratia crescere; nec unum altero sanctiorem esse posse: hunc secuti sunt *Lutherus*, et *Calvinus*.

2. *Calvinus*, lib. 3. Instit. cap. 2., et ejus sequaces docent, eum, qui semel justificationis Gratiam adeptus est, eam per nullum subsequens peccatum posse unquam amittere.

3 *Lutherus* in suis Thesibus publicis docuit, quemlibet fidelem posse esse certum „certitudine fidei, se esse justificatum; idque teneri credere fide divina, cum in dubium revocare non possit, quominus Christi justitia sibi imputata, a Deo Patre acceptetur. Hunc errorem amplectuntur Calvinus, lib. 3. Instit. cap. 2. n. 7., et omnes ejus sequaces. Contra hos errores sit

CONCLUSIO I.

Justitia non est aequalis in omnibus, sed unus altero est sanctior, et justior. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura. Justitia potest augeri, Eccli. 18.: *Ne verearis usque ad mortem justificari*, id est, crescere in justitia. 2. Petri 3. *Crescite in justitia*. Apoc. ult. *Qui justus est, justificetur adhuc*. Ergo justitia non est æqualis in omnibus.

Prob. 2. Ex PP. D. August., Epist. 57. ad Dardanum, ait: *In Sanctis alii aliis feliciores, abundantius habentes habitatorem Deum*. Idem habet D. Hieron. in cap. 4. ad Ephesios.

Prob. 3. Ex Conc. Trid. Sess. 6. Can. 24. definiente,

te: *Si quis dixerit, justitiam acceptam non conservari, atque etiam augeri coram Deo per bona opera; sed opera ipsa fructus solummodo, et signa esse justificationis adeptae; non autem ipsius augendae causam, anathema sit.*

Prob. 4. ratione. Dabitur in cœlo inæqualitas gloriæ, juxta illud Joan. 14. *In domo Patris meis mansiones multae sunt*. Ergo datur inæqualitas Gratiæ in terris, quia gloria succedit Gratiæ, et Gratia est semen gloriae.

Objic. Si posset augeri Gratia sanctificans, id fieret per bona opera, a Gratia elicita. Atqui falsum conseq. Ergo.

Prob. min Augmentum Gratiae est vera Gratia. Atqui Gratia non datur propter bona opera; *nam si ex meritis, jam non est Gratia*, ait Apostolus. Ergo Gratia sanctificans non potest augeri per bona opera, etiam a Gratia elicita.

Resp. dist. maj. Augmentum Gratiae est vera Gratia ratione sui principii, *conc.* ratione sui, *nego maj.* Atqui Gratia ratione principii non datur propter bona opera, *conc.* ratione sui, *nego min.* Itaque augumentum Gratiae est vera Gratia ratione principii, quia conceditur solum ratione operis meritorii, quod per Gratiam actualem, et habitualem simpliciter gratis concessam fuit elicitum; sed ratione sui est quid homini, bonum ex Gratia operanti, debitum.

CONCLUSIO II.

Justificatio est amissibilis, et revera amittitur per subsequens peccatum mortale. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura. Ezech. 18: *Cum averterit se justus a justitia sua, et fecerit iniquitatem, morietur in eis: in injustitia, quam operatus est, morietur*. Ergo justus justitiam suam amittere potest. Hinc Apost Philipp. 2. hortatur, *ut cum metu, et tremor salutem nostram operemur*.

Prob. 2. Ex SS PP. D. Hieron., lib. 2. adversus Jovinianum inter illius haeretici errores computat *quod Gratiam sanctificantem in justis inamissibilem assereret*. Et D. Aug., de dono Persev. cap. 13. ait:

Quos-

Quosdam lapsos, quousque redeant, non exire de hac vita, qui utique perirent, si, antequam redirent, exirent. Ergo censent, justos posse a Gratia sanctificante excidere.

Prob. 3. Ex Conc. Trid. Sess. 6. Can. 23 definiente: *Si quis hominem semel justificatum, dixerit amplius peccare non posse, neque Gratiam amittere: atque adeo eum, qui labitur, et peccat, nunquam vere justificatum fuisse, anathema sit.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. 1. Joan. 3.: *Omnis, qui natus est ex Deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, nec peccare potest, quia ex Deo natus est.* Ergo justus a sua justitia excidere non potest.

Resp. nego conseq. Textus enim debet intelligi *in sensu composito*, ut intelligatur incompossibilitas peccati cum Gratia, et filiatione divina, quia justus non peccat, nec potest peccare, secundum quod natus est ex Deo, et semen illius in eo manet, juxta illud D. Augustini, lib. de Gratia Christi, cap. 21.: *Charitas, secundum quam ex Deo natus est, non agit perperam, nec cogitat malum; cum ergo peccat homo, non secundum charitatem, sed secundum cupiditatem peccat, secundum quam non est natus ex Deo.*

Inst. 1. Apostolus 1. Cor. 13., ait: *Charitas nunquam excidit.* Ergo justus non potest deficere a charitate.

Resp. nego cons. Sensus Apostoli est, quod charitas perseveret etiam in patria, ubi alii habitus fidei, spei, et alia dona, v. g. linguarum, prophetiae, etc. cessabunt; non vero sensus est quod charitas, qua quis semel est justus, non amittatur; contrarium enim docetur Apoc. 2. ubi Deus Episcopo Ephesino sic exprobat: *Habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti: memor esto, unde excideris, et age pœnitentiam, et prima opera fac.*

Inst. 2. Cant. 8. de charitate viae dicitur: *Aquae multae non potuerant extinguere charitatem.* Ergo charitas viae non extinguitur.

Resp

Resp. dist. cons. Non extinguitur in eis, in quibus est constans et fervens, qualis fuit in Apostolis et Martyribus, *conc.* in iis, qui, ut dicitur Luc. 8.: *Ad tempus credunt, et in die tentationis recedunt*, quod exprobratur Episcopo Ephesino, *nego cons.* Per se ergo charitas est amissibilis, per accidens autem, et ratione sui fervoris fit, ut non amittatur.

Objic. 2. D August., Epist. ad Julianum, ait: *Charitas, quae deseri potest, nunquam vera fuit*. Ergo ubi vera charitas habetur, nunquam deperditur.

Resp. 1. *nego ant.* Nam haec verba non reperiuntur in Epist. ad Julian., licet *Gratianus* per errorem ita illa citet, et referat; reperiuntur quidem in lib. de salutaribus documentis, qui non est D. Augustini, licet inter ejus opera referatur.

Resp 2. *nego cons.* Auctor enim illius libri per *charitatem*, non intelligit *justitiam*, sed amicitiam, docetque, amicitiam, quae ita ex amici praesentia pendet, ut non perseveret eo absente, non esse veram amicitiam; haec sunt ejus verba: *Licet enim me mutationis locus longe tulisset a vobis corpore, sed nullatenus charitate; quia charitas, quae deseri potest, nunquam fuit vera*. Quo sensu D. Hier. Epist. 41. ad Rufinum, dixit: *Amicitia, quae desinere potest vera nunquam fuit*.

CONCLUSIO III.

Nemo citra specialem Dei revelationem potest de sua justificatione esse certus, certitudine fidei. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura. Eccl. 9. dicitur: *Sunt justi, atque sapientes, et opera eorum in manu Dei, et tamen nescit homo utrum amore, aut odio dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta*. Quem locum exponens D. Hier. ait: *Inveni justorum quidem opera in manu Dei esse, et tamen, utrum amentur a Deo, aut non, nunc eos scire non posse, et ambigue fluctuare, utrum ad probationem sustineant, quae sustinent, an ad supplicium*. Ergo.

Prob. 2. *Quis potest dicere: mundum est cor meum, purus sum a peccato?* Hinc est, quod Apostolus 1. ad Cor. 4. de seipso dicit: *Nihil mihi con-*

scius sum; sed non in hoc justificatus sum; qui enim me judicat, Dominus est. Si enim Deus *in Angelis suis reperit pravitatem*, ex Job 4. quomodo homo, qui suos omnes affectus internos non videt, potest certo scire, atque fide divina credere, se esse justum coram Deo, qui solus de homine potest ferre judicium? Ergo.

Prob. 2. Ex PP. D. Aug., lib. de Perfectione justitiae, cap. 5. ait: *Quantalibet justitia sit praeditus homo, cogitare debet, ne aliquid in illo, quod ipse non videt, inveniatur esse culpandum*. D. Gregor. lib. 6. Epist. 22., interrogatus a Gregoria Augustae cubicularia, utrum sibi remissa essent peccata, respondet: *Rem mihi difficilem et tibi inutilem postulasti, difficilem, quia indignus sum, cui revelatio immittatur a Deo, tibi inutilem, quia securitas negligentiam parit*. Ergo.

Prob. 3. Ex Conc. Trid. Sess. 6. Can. 13. dicente: *Si quis dixerit, hominem renatum, et justificatum teneri ex fide ad credendum, se certo esse in numero praedestinatorum, anathema sit*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Apost. Rom. 8., ait: *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus . . . neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei*. Ergo homo potest esse certus, et credere debet, se esse justum.

Resp. nego cons. Ex hoc textu sequitur equidem, quod nulla creatura possit justum invitum a sua justitia dimovere; sed non sequitur, quod justus possit scire, absque speciali revelatione, quod sit justus.

Inst. 1. Tenemur fide divina assentiri testimonio Spiritus Sancti. Atqui, Rom. 8. *Ipse Spiritus* (Sanctus) *testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei*. Ergo.

Resp. dist. min. Ita ut to, *sumus* intelligatur de tota Ecclesia, *conc.* ita ut intelligatur de unoquoque particulari, *nego min.* Illa autem verba intelligenda esse de tota Ecclesia, cui Spiritus Sanctus testatur, quod habeat spiritum adoptionis, constat ex versu praecedenti, in quo confert Ecclesiam cum Synagoga, et docet, Ecclesiam habere spiritum adoptionis, Synago-

gam

gam vero habuisse spiritum timoris : *Non enim*, inquit, *accepistis spiritum servitutis iterum in timore*, *sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*, *in quo clamamus*, *Abba* (Pater).

Inst. 2. Dicitur 1. Joan. 3. *Scimus*, *quoniam translati sumus de morte ad vitam*; *quoniam diligimus fratres*. Ergo quilibet justus potest esse certus de sua justificatione.

Resp. nego cons. Textus enim intelligitur de toto fidelium coetu, quem fide divina certum est de morte ad vitam translatum esse; non de ullo particulari adulto, cujus justificatio est incerta, nec de ea potest, nisi moralem et conjecturalem habere certitudinem; quis enim absque speciali revelatione nosse potest, se diligere fratres, sicut oportet ad salutem?

Objic. 2. Potest quis certo cognoscere, se non peccasse mortaliter. Ergo potest certo scire, se esse in Gratia.

Resp. dist. ant. Potest quis certo cognoscere, certitudine conjecturali et morali, *conc.* certitudine physica, et fidei, *nego ant.* Hoc evidenter declarat Apostolus, cum dicit: *Nihil mihi conscius sum*; *sed non in hoc justificatus sum*. Quantumcunque ergo adhibeamus examen, non possumus de nostra justificatione habere, nisi moralem certitudinem.

Inst. Nisi justus sit certus, certitudine fidei, de sua justitia, semper erit anxius, nec pace fruetur, quam Christus Apostolis et omnibus fidelibus dedit, Joan. 14. dicens: *Pacem meam do vobis*. Atqui falsum consequens ex Apost. dicente: *Justificati ergo ex fide*, *pacem habeamus ad Deum*. Ergo.

Resp. nego maj. Ad hoc enim ut pace Christiana justus perfruatur, sufficit, quod habeat certitudinem moralem de sua justificatione; licet enim talis certitudo non auferat omnem formidinem, et ideo *cum metu et tremore* nostram salutem operemur, oporteat; omnem tamen aufert anxietatem, qua sola conscientiae pax perturbari potest.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De Merito bonorum operum.

Not. 1. Meriti nomine intelligitur, *Opus retributione dignum*, et sic malis operibus, non secus ac bonis tribuitur nomen meriti; nam sicut opus bonum est dignum praemio, ita opus malum est dignum supplicio: usus tamen invaluit, ut bonum opus vocetur *meritum*; opus vero malum dicatur *demeritum*. Nomen meriti in bonam partem tantum hic sumitur.

Not. 2. Duplex distinguitur meritum, de *condigno* nempe, et de *congruo*.

Meritum de *condigno*, est opus bonum, cui praemium debetur ex aliqua justitia.

Meritum de *congruo*, est opus bonum, cui praemium debetur ex aliqua dumtaxat decentia, et congruitate; quod si habeat promissionem adjunctam, dicitur de *congruo infallibili*, tale est meritum contritionis perfectae in peccatore respectu justificationis: si vero non habeat promissionem adjunctam, dicitur meritum de *congruo fallibili*, tale est omne meritum de congruo in homine justo.

Omnia, quae meritum spectant, tribus complectemur articulis, quorum 1. Erit de existentia meriti. 2. De conditionibus ad meritum requisitis. 3. De objecto meriti. Itaque sit

ARTICULUS I.

De Existentia Meriti.

Not. Nomen meriti Novatoribus, Lutheranis, et Calvinistis est ita exosum, ut illud penitus rejiciant tanquam fastuosum, ac superbiam redolens, doceantque, hominem nihil vere mereri apud Deum: *Quia*, inquit Calvin. l. 3. Instit. c. 15. *nihil ab homine erit quantumvis perfecto, quod non sit aliqua macula inquinatum*. Contra quos sit

CON-

CONCLUSIO.

Bona justorum opera apud Deum sunt vere, et proprie meritoria. Est de fide.

Prob. 1. Ex iis Scripturae locis, in quibus Deus dicitur bonis justorum operibus retribuere mercedem. Gen. 15. *Ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis*. Eccli. 13 *Ne verearis usque ad mortem justificari, quia apud Dominum est merces bonorum operum*. 1. Cor. 15. *Unusquisque suam mercedem accipiet secundum suum laborem*. Atqui merces refertur ad meritum. Ergo opera justorum sunt vere meritoria.

2. Ex iis Scripturae locis, in quibus expresse habetur, quod Deus reddet mercedem operibus meritoriis, Eccli. 15. *Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis suae*, id est, secundum mensuram operum, quae egit, ut peregrinus in terra. Rom. 4. *Ei autem, qui operatur, merces non imputatur secundum Gratiam, sed secundum debitum*. Atqui merces reddita secundum debitum, arguit verum et proprium meritum. Ergo.

Prob. 2. Ex PP. D. Cyprian, lib. de unit. Ecclesiae, ait: *Accipiunt merita nostra mercedem*.

D. Ambros. Serm. 7. in Psal. 118. de justo ait: *Scit sibi coronam bonorum repositam esse meritorum*.

D. August. Epist. 105. *Nulla igitur sunt merita justorum? sunt plane, quia justi sunt*. Et infra: *Sicut merito peccati, tanquam stipendium, redditur mors, ita merito justitiae, tanquam stipendium, vita aeterna*. Et Serm. de verbis Apost. ait: *Cum Deus coronat merita tua, nihil coronat nisi dona sua*.

Prob. 3. Ex Conciliis: Arausicano II. Can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed Gratia, quae non debetur, praecedit, ut fiant*. Et Trid. Sess. 6. Can 22. *Si quis dixerit hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita . . . anathema sit*.

Prob. 4. *Ratione Theologica*. Christus, ex Symbolis nostrae fidei, venturus est judicare vivos et mortuos.

tuos. Atqui si non sint merita, non potest judicare vivos et mortuos, juxta illud D. Aug., Epist. 46., *Alioquin si non sunt merita, quomodo judicabit Deus hunc mundum?* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. *cum Calvino*. Omnia opera nostra sunt immunda: Ergo tantum abest, ut aliquid mercedis mereantur apud Deum, quin potius Dei indignationem provocent.

Prob ant. Ex Isaiae 64. *Facti sumus, ut immundus, omnes nos*: Ergo omnia opera nostra sunt immunda.

Resp. nego cons. In textu enim non est sermo de bonis justorum operibus, sed de fictis justitiis perfidorum Judaeorum, nempe de sacrificiis expiatoriis, lotionibus manuum, et calicum, etc.: nam intus pleni erant rapina et iniquitate, ut ait Christus, Lucae 11. v. 39.

Inst. 1. Lucae 17. dicitur: *Cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite, quia servi inutiles sumus*. Ergo per opera nostra nihil meremur.

Resp. nego cons. Non enim debemus dicere, nos servos inutiles esse, quod non mereamur, sed propter triplicem causam. 1. Quia si aliquid, quod ad vitam aeternam utile sit, facimus, id per Gratiam et adoptionem divinam facimus: unde si quam Deus mercedem pro opere bono nobis rependat, *Nihil*, ait D. Aug. Epist. 105. *aliud coronat, quam munera sua*. 2. Quia nostro obsequio nihil utilitatis Deo contulimus; unde per observationem mandatorum sumus utiles respectu nostri, inutiles vero respectu Dei, cui cum Psalmista, *Psal.* 15. dicere debemus: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges*. 3. Quia si tantum facimus id, quod praeceptum est, nihil singulare et ultra mercedem promissam consequemur, quod ultimum videtur spectare Christus, cum dicit: *Quod debuimus facere, fecimus*.

Inst. 2. Ad meritum de condigno requiritur condignitas operis cum mercede. Atqui ex Apost. Rom. 8. *Non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis*. Ergo.

Resp. dist. min. Non sunt condignae, si spectentur in se, *conc.* si spectentur prout sunt gratia informatae, *nego min.* Sic enim sunt opera amicorum Dei: *Vos autem dixi amicos*, ait Christus, Joan. 15.

Objic 2. Merita nostra, si darentur, derogarent meritis Christi. Ergo non sunt admittenda.

Prob. ant. Si merita nostra essent necessaria, merita Christi essent insufficientia. Atqui hoc derogat meritis Christi, ipsique injuriosum est. Ergo.

Resp. nego maj. Merita enim nostra non sunt necessaria, ut compleant aliquam meritorum Christi insufficientiam, quod dicere injuriosum est Christo, qui superabundanter pro nobis meruit, et satisfecit; sed ideo necessaria sunt, ut nobis applicentur merita Christi, quae sunt verum et unicum meritorum nostrorum fundamentum; quod Christo valde gloriosum est.

Objic. 3. Si homo de condigno mereretur gloriam, justo deberetur ex justitia. Atqui gloria non debetur justo ex justitia. Ergo.

Prob. min. Inter Deum et hominem nulla intercedit justitia. Ergo gloria justo non debetur ex justitia.

Resp. dist. ant. Inter Deum et hominem nulla intercedit justitia, stricte dicta, *conc.* late dicta, *nego ant.* Justitia late dicta, est fidelitas in promissis. Porro ex illa fidelitate Deus obligatur praemium bonis operibus promissum persolvere; unde D. Bernard., *l. de Grat. et Lib. Arb.* praemium vitae aeternae dicit esse, *Promissum quidem ex misericordia, sed tamen ex justitia persolvendum.* Nempe ex justitia late dicta, non vero ex justitia stricte dicta et commutativa, quae non potest esse inter Deum et hominem. 1. Quia meritum hominis fundatur in Gratia Dei. 2. Quia omnia bona nostra Dei sunt, qui sibi ea omnia vindicare potest.

AR-

ARTICULUS II.

De Conditionibus ad meritum requisitis.

Not. Cum in merito adaequate sumpto tria spectentur, nempe persona merens, opus meritorium, et persona praemians; videndum est quaenam conditiones ad meritum requirantur ex triplici illo capite: ideo sit.

CONCLUSIO I.

Ad meritum de condigno *duae essentialiter requiruntur conditiones ex parte hominis merentis*: prima, *quod sit justus*; secunda, *quod sit viator*.

Prob. 1. *p.* Ex Scriptura, Joan. 15. ubi Christus dicit: *Sicut palmes non potest ferre fructum ex semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me* (per Gratiam sanctificantem) *manseritis*. Ergo.

Hinc Conc Trid. Sess 6. cap. 16. inter conditiones ad merendum requisitas, hanc ponit, ut qui merentur, sint justificati, et Christo, tanquam viva membra, inserti: *Cum enim, inquit, ille ipse Christus Jesus, tanquam caput in membra, et tanquam vitis in palmites, et ipsos justificatos jugiter virtutem influat; quae virtus bona eorum opera semper antecedit, et comitatur, et subsequitur, et sine qua, nullo pacto grata, et meritoria esse possent etc.*

Prob. 2. *p.* Ex Scriptura, Joan. 9. dicit Christus: *Venit nox, quando nemo potest operari*. Ubi per, *Noctem*, intelligit mortem; hinc Apostolus monet Galatas, ut operentur bonum, quamdiu sunt in hac vita: *Cum tempus habemus, operemur bonum*, ad Galat. 6.

Prob. 2. Ex PP. Cyprian. ad Demetrium, circa finem, ait: *Quando isthinc excessum fuerit, nullus jam poenitentiae locus est, hic vita aut amittitur, aut tenetur*.

D. Hieron. exposit. Epist. ad Galatas 6. ait: *Cum ista vita transierit, operandi tempus aufertur*.

CON-

CONCLUSIO II.

Ad meritum, de condigno, *tres necessario requiruntur conditiones ex parte actus*: prima, *quod sit liber a necessitate*; secunda, *quod sit bonus et honestus*; tertia, *quod sit supernaturalis et quoad entitatem*, *et quoad modum*.

1. *p*. Fuse probatur, in Tractatu de actibus humanis.

Prob. 2. *p*. 2. Petri 1.: *Satagite*, *ut per vestra bona opera certam vestram vocationem*, *et electionem faciatis*. Et 1. Joan 5.: *Procedent*, *qui bona fecerunt*, *in resurrectionem judicii*. Hinc Aug., lib. de Gratia et lib. arb. cap 6. ait: *Quae mala sunt*, *non coronat Deus*. Ergo.

Prob. 3. *p* Nimirum quod actus meritorius debeat esse supernaturalis, in entitate. *Prob*. inquam; actus supernaturalis *in entitate*, est is, qui elicitur ex actualis Gratiae auxilio. Atqui ut actus sit meritorius, debet elici ex actualis Gratiae auxilio, ut fuse probavimus, contra Pelagianos. Ergo.

Prob. 4. *p* Nimirum quod actus meritorius debeat esse supernaturalis quoad modum: *Prob*., inquam; actus supernaturalis quoad modum, est is, qui elicitur ex imperio charitatis. Atqui, ut actus sit meritorius debet elici ex imperio charitatis. Ergo.

Prob. min. Ex Scriptura 1 Cor. 10., ubi Apostolus nos hortatur: *Sive manducatis*, *sive bibitis*, *sive aliud quid facitis*, *omnia in gloriam Dei facite*. Ergo necessarium est ad merendum, ut actus imperetur a charitate. Unde D. Aug., lib 4. contra Julianum, cap. 3 de charitate loquens, ait: *Hoc amore opus est*, *ut bonum beatificum sit*, id est, meritorium beatitudinis.

Objic. contra 4. *p*. In variis Scripturæ locis actibus virtutum, a charitate distinctarum, beatitudo aeterna promittitur, nulla facta mentione illorum relationis ad Deum. Ergo ut illi actus meritorii sint, non requiritur, ut imperentur a charitate.

Resp. nego cons. Licet enim Scriptura non faciat mentionem expressam relationis actuum illorum ad Deum,

Deum, illam tamen sufficienter supponit ex hoc quod, in aliis locis eam exigat, ut conditionem necessariam ad merendam beatitudinem, sicut supponit statum Gratiae necessarium esse, licet illius mentionem expressam tunc non faciat.

CONCLUSIO III.

Ad meritum de condigno, *requiritur ex parte Dei repromissio mercedis*.

Prob. 1. Ex Scriptura. 1. Jacobi 1. dicitur *Beatus qui suffert tentationem, quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit Deus diligentibus se*. Unde Apostolus vitam aeternam vocat promissionem. Hebr. 6. *Fide et patientia haereditabunt promissiones*. Et cap. 10. *Ut, voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem*.

Prob. 2. Ex Conc. Trid., Sess. 6. cap. 16. *Bene operantibus usque in finem*, inquit, *et in Deo operantibus, proponenda est vita aeterna, et tanquam Gratia filiis Dei per Jesum Christum misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda.*

Prob. 3. *Ratione.* Meritum de condigno, non solum dicit condignitatem operis, sed etiam obligationem in Deo remunerandi. Atqui Deus, qui est supremus omnium Dominus, non potest nobis debitor fieri, nisi intercedat promissio quaedam, et pactum ex parte ipsius, quo se obliget ad nobis reddendum praemium pro hoc, vel illo opere bono. Ergo. Hinc D. Aug. in Psal. 83 ait: *Debitorem Dominus ipse se fecit, non accipiendo, sed promittendo: non ei dicitur: redde quod accepisti, sed redde quod promisisti*.

Q. *Quaenam conditiones requirantur ad meritum de congruo?*

R. Requiritur *ex parte merentis*, ut sit viator, non vero requiritur, ut sit justus, ut per se, et ex dictis patet.

Ex parte actus, requiritur, 1. Ut sit liber. 2. Ut sit bonus. 3. Ut sit supernaturalis quoad entitatem, id est, ut eliciatur per vires a Gratia actuali acceptas; nihil enim possumus operari in ordine ad salutem per

solas

solas naturae vires, ut definitum est in Conciliis Arausicano II. et Tridentino.

Ex parte Dei, non requiritur Dei promissio de danda mercede; nam tale pactum non est necessarium ad hoc, ut bonum opus habeat aliquam congruitatem cum praemio. Hinc plura sunt, quae homo meretur de congruo, puta donum perseverantiae, quae tamen Deus non promisit dare merentibus.

ARTICULUS III.

De Objecto Meriti.

Not. Duo sunt, quae cadunt sub meritum, Gratia nimirum et Gloria.

Quod spectet ad Gloriam, *certum est*, ex dictis Articulo 1. hominem justum posse per bona opera mereri de condigno gloriam aeternam, et gloriae aeternae augmentum, ut definivit Conc. Trid., sess. 6. cap. 32. his verbis: *Si quis dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita, aut ipsum justificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei Gratiam et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non vere mereri augmentum Gratiae, vitam aeternam, et ipsius vitae aeternae, si tamen in Gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriae augmentum, anathema sit.*

Quod spectat ad Gratiam:

Certum est. 1) Hominem nullatenus, ne quidem de congruo, posse mereri primam Gratiam actualem, ut fide constat, tum ex dictis contra Pelagianos, tum ex Conc. Trid., sess. 6. cap. 5., ubi *declarat ipsius justificationis exordium in adultis a Dei per Christum Jesum praeveniente Gratia sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocatur*; etc. Ratio est, quia omne meritum supponit ipsum gratiae actualis auxilium, ex pura misericordia nobis a Deo concessum; hinc illud axioma Theologicum: *Principium meriti non cadit sub meritum.*

Certum est 2. Hominem adultum, qui justificatur, non mereri *de condigno* primam gratiam sanctificationis;

nis; alias homo non justificaretur gratis, cum mereretur causam formalem suae justificationis, quod repugnat Apostolo, *Rom.* 3., dicenti: *Justificati gratis per Gratiam ipsius*. Et Conc. Tridentino, *sess.* 6 *c.* 6 quod explicans laudata Apostoli verba, sic ait: *Gratis autem justificari ideo dicimur, quia nihil eorum, quae justificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis Gratiam promeretur*; merito nempe de condigno.

Certum est 3. Hominem adultum mereri *de condigno* augmentum Gratiae sanctificantis, prout definivit Conc. Trid., Sess. 6 cap. 32 supra laudatum; ratio est, quia, ibi nullae conditiones ad meritum de condigno desiderantur. Hinc Prov. 4. *Justorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectum diem*.

Certum est 4. Hominem mereri posse *de congruo* primam Gratiam sanctificantem, et quidem infallibiliter per contritionem perfectam, ut tradit D. Aug., Epist. 105. dicens: *Sed nec ipsa remissio peccatorum, quae scilicet cum prima Gratia conjuncta est sine aliquo merito est; si fides hanc impetrat, neque enim nullum meritum est fidei*.

Ratio est quia ad meritum *de congruo* sufficit, ut actus sit liber, bonus, supernaturalis, ab homine viatore elicitus. Atqui talis est contritio perfecta, et dilectio Dei super omnia, quae est ultima ad justificationem dispositio. Ergo.

DISSERTATIO III.

De Praedestinatione, et Reprobatione.

QUÆSTIO I.

De Praedestinatione.

Not. 1. Praedestinatio est vox composita ex particula *prae*, quae antecessionem, non quidem meritorum, sed existentiae illius, qui in aliquem finem supernaturalem destinatur; et ex nomine *destinatio*, quod ordinationem, seu decretum significat. Unde Praedestinatio nihil aliud est, quam destinatio hominum in ali-

aliquem finem, antequam ipsi existant. Illa porro praevia destinatio quandoque sumitur late pro qualibet Dei ordinatione ab aeterno facta, sive ea in bonum sit, sive in malum; quo sensu Concil. Valentinum III. Can. 3. ait: *Fidenter fatemur praedestinationem electorum ad vitam, et praedestinationem impiorum ad mortem.* Communiter tamen sumitur pro ordinatione ad gloriam, et gratiam, qua, tanquam medio, gloria obtinetur.

Not. 2. Praedestinatio sumitur dupliciter 1. *incomplete*, pro praedestinatione, vel ad gratiam, nude et solitarie sumptam; vel ad gloriam nude item et solitarie sumptam. 2. *complete*, pro praedestinatione ad gratiam simul et gloriam, seu quatenus non tantum respicit gloriam aeternam, sed etiam omnia gratiæ dona, quibus creatura rationalis ad gloriam perducitur: hæc ergo gratiam specialem, perseverantiam simul, et gloriam complectitur.

Praedestinatio ad gratiam solitarie spectatam, est voluntas divina, absoluta, et efficax, dandi gratiam.

Prædestinatio ad gloriam solitarie spectatam, est voluntas divina, absoluta, et efficax, dandi gloriam.

Praedestinatio complete sumpta definitur a D. Aug. L. 3. de dono Persever. c. 14. *Praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.*

Dicitur 1. *praescientia*, quo nomine non intelligitur scientia simplicis intelligentiae, cum hæc versetur circa mere possibilia, sed intelligitur scientia visionis innixa efficaci decreto Dei; tum quia D. Aug. illam scientiam asserit inniti decreto absoluto praeparationis beneficiorum gratiae, et gloriæ; tum quia, cap. 17. ejusdem libri, de Deo ait S. Doctor: *Namque in sua, quae falli, mutarique non potest, praescientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quidquam est praedestinare.*

Dicitur 2. *praeparatio*, id est, præordinatio in Deo existens ab aeterno, antequam effectum suum consequatur in tempore.

Dicitur 3. *beneficiorum Dei*, per quod alii gratiae solius, alii gloriae solius, alii tum gratiae, tum gloriae dona intelligunt, quod nobis verisimilius videtur.

Di-

Dicitur 4. *quibus certissime liberantur*, nempe a peccato per gratiam efficacem, et a miseria per gloriam aeternam.

Dicitur 5. *quicumque liberantur*, quia prædestinatio, non ad omnes homines, sed ad aliquos tantum extenditur; per quod differt a providentia, tum naturali, tum supernaturali, quae est voluntas dandi gloriam antecedens et conditionata.

Not. 3. Quae praedestinationis materiam spectant, quatuor articulis concludemus: 1. erit de illius existentia. 2. de illius causa meritoria. 3. de illius effectibus. 4. de illius proprietatibus.

ARTICULUS I.

De Existentia Praedestinationis.

Not. Praedestinationem in Deo negaverunt, 1. *Valentiniani*, *Basilidiani*, et *Marcionitae*, docentes, unumquemque hominem natura sua bonum vel malum, salvandum vel reprobandum nasci. 2. *Pelagiani* et *Semi-pelagiani*, eo quod arbitrarentur praedestinationem esse fatalem quamdam necessitatem, quae creatam libertatem extingueret, et ad omne meritum viam praecluderet: ut docet D. Aug. lib. de dono Persev. cap. 24. contra quos sit.

CONCLUSIO.

Existit vera ex parte Dei praedestinatio. Prop. est de fide.

Prob. 1. Ex Script. Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.* Et Apostolus Rom. 8. *Quos praedestinavit, hos et vocavit*, etc. quam Ecclesiae fidem sine errore negari non posse affirmat D. Aug. l. de dono Persever. cap. 19. *Hoc scio*, inquit, *neminem contra istam praedestinationem, quam secundum Scripturas sanctas defendimus, nisi errando, disputare posse.* Cui consentit D. Prosper. in Resp. 1. ad object. Gallorum, dicens: *Praedestinationem Dei nullus Catholicus negat.* Ergo.

Prob.

Prob. 2. *Ratione*. Quia quidquid Deus facit in tempore, illud ab aeterno facere praeordinavit, ac decrevit. Atqui nonnullis hominibus dat gloriam in tempore. Ergo illam dare ab aeterno decrevit. Atqui illud decretum est praeordinatio ad gloriam. Ergo.

Dices: Doctrina praedestinationis omnem solvit de procuranda salute vigilantiam et curam, hominesque conjicit, vel in temerariam praesumptionem, vel in desperationem. Ergo illa non est admittenda.

Prob. ant. Si detur praedestinatio, valebit istud dilemma: *Vel sum praedestinatus, vel non: si sum praedestinatus, certissime salvabor, nec proinde ulla mihi debet esse de procuranda salute sollicitudo: si vero non sum praedestinatus, quidquid boni egero, aeternum peribo*; solus quippe praedestinatus salvari potest. Ergo.

Resp. nego ant. Quod enim dicitur, quidquid praedestinatus fecerit, salvandum fore; et e contrario damnandum reprobum, quidquid egerit, tam falsum est, quam quod maxime. Praedestinatio enim nedum finem, sed etiam media respicit; et si (quod fieri non potest) deficeret in mediis, deficeret etiam in fine. Verum audiatur Augustinus lib. de dono Persev. c. 17. ad similia respondens: *Ista cum dicuntur, ita nos a confitenda . . . praedestinatione Sanctorum deterrere non debent, sicut non deterremur a confitenda praescientia Dei, si quis de illa populo sic loquatur, ut dicat: Sive nunc recte vivatis, sive non tales, eritis postea, quales vos Deus futuros esse praescivit, vel boni, si bonos, vel mali, si malos*.

ARTICULUS II.

De Causa Praedestinationis morali et meritoria.

Not. 1. Non est hic quaestio de praedestinatione ad gratiam, quia de illa jam egimus supra, ubi, contra Pelagianos, et Semi-pelagianos, diximus, cum omnibus orthodoxis, praedestinationem ad gratiam esse omnino gratuitam, juxta illud Ephes. 1. *Elegit nos in ipso*, (id est, per ipsum) *ante mundi constitutionem, ut essemus sancti*.

Not.

Not. 2. Nec est quaestio de praedestinatione independenter a praevisione meritorum Christi; constat enim electos, in hoc statu naturae lapsae, a Deo non praedestinari independenter a meritis Christi; sed agitur de praevisione meritorum ab ipsis adultis cum gratia Christi consummandorum.

Not. 3. Non est quaestio de praedestinatione parvulorum post baptismum ante usum rationis morientium; constat enim eos ex solis Christi meritis praedestinari ad gloriam, non vero ex suis propriis, quorum sunt incapaces.

Not. 4. Nec est quaestio de praedestinatione ad gloriam simul et gratiam; certum est enim, quod illa completa praedestinatio sit ante praevisa merita; sed loquimur solum de praedestinatione ad gloriam, nude et solitarie spectatam, et prout distinctam a praedestinatione ad gratiam.

Not. 5. Praedestinatio ad gloriam, nude et solitarie sumptam, spectari potest, vel secundum ordinem *intentionis*, vel secundum ordinem *executionis*. Primo modo spectata, est actus divinae voluntatis ab aeterno decernentis alicui dare gloriam. Secundo modo spectata, est ipsa actualis gloriae retributio. Hic quaestio non est de praedestinatione secundum ordinem *executionis*; certum est enim praedestinationem sic sumptam habere rationem mercedis, quae non nisi legitime certantibus titulo justitiae debita rependitur. De sola ergo praedestinatione secundum ordinem *intentionis* hic controvertitur, utrum scilicet Deus efficaciter et absolute decreverit, praedestinatis dare gloriam ex mero suo beneplacito, et independenter a meritis eorum supernaturalibus, aut nonnisi propter merita supernaturalia praedestinati praevisa. Circa quod duae sunt sententiae, quarum quaelibet suos habet non infimae notae patronos.

1. *Sententia* docet praedestinationem ad gloriam esse mere gratuitam, et independenter a quovis praedestinati merito factam, ita ut Deus aliquos in primo instanti ad gloriam efficaciter praelegerit: et in secundo eosdem ad gratiam efficacem et ad merita supernaturalia, quibus gloria est obtinenda. Ita *Thomistae*, *Augustiniani*, *Scotus*, *Suarez*, etc.

2. *Sententia* docet efficacem praedestinationem ad

prae-

praesupposita meritorum gratiae praevisione fieri, ita ut Deus nemini prius gloriam efficaciter decernat, quam praeviderit, eum gratiae certo consensurum: Ita *D. Bonaventura*, *Alexander Halensis*, *Albertus Magnus*, et omnes *Molinae* sectatores.

» *Not.* 6. Hic quaestio est de praedestinatione ho-
« minum ad gloriam in hoc statu naturae corruptae:
« nam de praedestinatione Angelorum, et de praede-
» stinatione hominis ad gloriam, si in integritate per-
» mansisset, alia est quaestio.

CONCLUSIO.

Praedestinatio ad gloriam non fit ex praevisis meritis (*).

Prob. In negotio Praedestinationis illa sententia a Theologis est tenenda, quae, prae aliis sententiis, conformior est Sacris Scripturis, SS. Patribus, et sanae rationi. Atqui his omnibus conformior est sententia, quae asserit, Praedestinationem non fieri ex praevisis meritis. Ergo haec tenenda est.

Prob. min. Ex Scripturis. 1. Christus Matthaei 24. et Marci 13. de tentationibus, quae extremum judicii diem praecedunt, ita loquitur: *Nisi breviasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro; sed propter electos, quos elegit, breviavit dies . . . Dabunt signa, et portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos . . .* Ex iis sane electis erant Apostoli, de quibus Christus, Joan. 15. ait: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui vos, ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat.* Ex his verbis ita licet ratiocinari: Fructum aliquando afferunt reprobi; sed

---

(*) *Hanc quaestionem, a Correctoribus Operis jux-*
» *ta systema Augustinianum, prolixius pertractatam,*
» *ad multo breviorem formam redegimus ea mente, ut*
« *validiora argumenta non omittendo, quibus firmius*
» *figantur adolescentes in hac sententia, institutae*
» *brevitati iremus consultum. Ceterum quaecumque scri-*
» *buntur, semper minora sunt iis, quae in hac celeber-*
» *rima controversia a summis Theologis scripta sunt,*
» *quae adolescentes, cum aetas, et tempus feret, nec*
» *aliud Ecclesiae negotium magis utile, et necessarium*
« *urgebit, penes eos scriptores poterunt relegere.*

sed hic fructus eorum non manet, quia non acceperunt donum perseverantiae. Ideo autem non acceperunt donum istud, quod amitti non potest, quia non sunt antecedenter ad gloriam electi. Ergo electio ad gloriam non est ex praevisis meritis, sed potius causa meritorum. Unde adhuc clarius habetur in Act. Apost. c. 12. *Crediderunt quotquot erant praeordinati ad vitam aeternam*. En causa, *praeordinati* etc.; en effectus, *crediderunt*. Ergo.

2. Apostolus ad Romanos cap. 9. v. 11. ita scribit: *Cum nondum nati fuissent*, (Jacob, et Esau) *aut aliquid boni egissent, aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: quia major serviet minori, sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui*. In hoc textu non solum asserit Apostolus, praedestinationem esse priorem bonis operibus, *cum nondum nati fuissent*; sed insuper merita nostra a causis praedestinationis omnino excludit: *non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei*. Ne vero aliquis objiceret, Deum esse iniquum, utpote qui absque omni meritorum intuitu unum prae alio eligeret, statim subjungit: *Quid ergo dicemus? Nunquid iniquitas est apud Deum? Absit; Moysi enim dicit: miserebor, cujus misereor, et misericordiam praestabo, cujus misereor*. Ergo.

3. Ex Epistola jam laudata S. Pauli ad Romanos, ubi totam praedestinationis Oeconomiam ad gratuitam Dei voluntatem, tanquam ad unicam ejusdem causam, Apostolus cap. 8. hisce verbis refert: *Nam quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus: quos autem praedestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et justificavit; quos autem justificavit, illos et glorificavit*. Ubi Doctor Gentium sollicite enumerat praecipuos praedestinationis effectus, nempe vocationem, justificationem, et glorificationem; hos vero effectus non praevisis meritis, de quibus altum silet, sed tantum praedestinationi, seu electioni attribuit, veluti verae causae, de cujus ratione est, praecedere suos effectus. Ergo.

Confirm. ex eadem Epistola; ibi enim Apostolus, dum

dum illam perdifficilem quaestionem attingit, quare Deus hunc velit e massa perditionis extrahere, et ad aeternam vitam eligere, illum e contrario in eadem massa relinquere, et sempiternis addicere flammis ita exclamando cap. 10. et 11. respondet: *O altitudo divitiarum sapientiae, et scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viae ejus? Quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia*. At non solum juxta Pelagianos, et Semi-pelagianos; verum etiam juxta Molinistas in negotio Praedestinationis nullum latet mysterium; cuilibet enim, etiam rudioris ingenii, in promptu esset responsio: Ideo hunc ad aeternam pertingere vitam, quia gratiae ex se versatili consentit, et consensu suo eam efficacem reddit; alium e contrario aeternum damnari, quia eidem gratiae dissentit: ac proinde cur alii salventur, alii reprobentur, aliam causam, praeter liberum hominis arbitrium, non esse assignandam.

Innumera propemodum alia restant Sacrae Scripturæ testimonia, quae in confirmationem gratuitae praedestinationis ad gloriam a Theologis adduci solent, quae brevitatis gratia omittuntur.

Prob. min. Ex Patribus. 1. Ex Epistola S. Augustini 194. alias 105. ad Sixtum, ubi exponens illum locum Apostoli ad Romanos cap. 9. paulo superius allatum, demonstrat, nullam esse in Deo injustitiam, aut personarum acceptionem; eo quod pro sua suprema voluntate alios vasa honoris, alios vasa contumeliæ esse permiserit: quia, cum tota massa damnata esset, ex gratuita ipsius misericordia factum est, quod aliqui liberentur: *Acceptio*, inquit, *personarum nulla fit, ubi omnes una, eademque massa damnationis, et offensionis involvit: ut liberatus de non liberato discat, quod etiam sibi supplicium conveniret, nisi gratia subveniret: Si autem gratia, non utique operibus reddita: sed gratuita bonitate donata*. At vero liberatio e massa perditionis juxta S. Augustinum non est prædestinatio tantum ad gratiam, sed vel maxime ad gloriam; uti ex pluribus ejusdem testimoniis, ac nominatim ex lib. de Corrept. et Gratia cap. 7. perspicue elucescit. *Tam illi*, inquit ibidem, *qui Evangelium*

non audierunt, quam qui, eo audito, in melius commutati perseverantiam non acceperunt, non sunt ab illa conspersione discreti, quam constat esse damnatam. Et lib. de Praedest. SS. cap. 18. ait: *Intueamur verba Apostoli, atque videamus; utrum propterea nos elegerit ante mundi constitutionem, quia sancti, et immaculati futuri eramus? an ut essemus? Benedictus, inquit ad Ephes. cap. 1. Deus, et Pater D. N. Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo: sicut nos elegit in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, et immaculati. Non ergo, quia futuri eramus, sed ut essemus: nempe certum, et manifestum est. Ideo quippe tales futuri eramus, quia elegit ipse, praedestinans, ut tales per Gratiam ejus essemus*. Similia docuerunt *Prosper*, *Fulgentius*, aliique.

3. S. Thomas 1. p. q. 23. art. 5. hanc quæstionem instituit. *Utrum praescientia meritorum sit caussa praedestinationis?* Resolvit autem, prædestinationis nullam esse caussam aliam, quam divinam voluntatem. Sic enim ad 3. respondet: *Quare hos elegit in gloriam, et illos reprobavit, non habeo rationem, nisi divinam voluntatem. Unde et S. Augustinus super Joannem dicit; quare Deus hunc trahat et illum non trahat, noli judicare, si non vis errare*. Deinde suam hanc sententiam duobus aptissimis exemplis declarat, et primum quidem petit ex rebus naturalibus; quod enim hæc materiæ pars a Deo sub forma terrae crearetur, non nisi a divina voluntate pendebat. Alterum desumit ex rebus artefactis: nam quod isti lapides in hac potius, quam in alia aedificii parte collocentur, causa unica est arbitrium Artificis. Ergo

Prob. min. ex ratione: Omnis, qui ordinate agit, et vult, prius intendit finem, quam media. Atqui Deus ordinate et agit, et vult. Ergo prius intendit finem, quam media. Atqui in negotio praedestinationis gloria se habet ut finis, et merita se habent, ut media ad finem. Ergo Deus in negotio Praedestinationis prius intendit dare gloriam, et postea conferre media.

Sol-

Solvuntur Objectiones.

« *Objic*. 1. Recitata S. Scripturæ loca intelligi pos-
» sunt de praedestinatione ad gratiam. Ergo, ex iis
» nihil concluditur pro praedestinatione gratuita ad
» gloriam.

» *Resp. neg. ant*. Nam in iis S. Scripturae locis
» *praedestinatio* statuitur, ut causa, cur homines sal-
» ventur, cur perseverent in fructibus, quos afferunt;
« cur vocentur, justificentur, et glorificentur: Porro
« si illa praedestinatio esset praedestinatio ad gratiam,
» sequeretur omnes ad gratiam praedestinatos perseve-
« rare, salvari, et glorificari; quod utique est falsis-
« simum.

» *Objic*. 2. Christus *Matth*. 25. in die judicii dicet
» electis: *Venite, possidete paratum vobis regnum a*
« *constitutione Mundi; esurivi enim, et dedistis mihi*
« *manducare* etc. Ergo bona opera, praesertim miseri-
« cordiae, sunt causa praedestinationis ad gloriam.

« *Resp. dist. cons*. Sunt causa praedestinationis ad
» gloriam in *executione*, *conc*. in *intentione*, *neg*.
« Deus enim gloriam, ad quam electos gratuito præ-
» destinavit in *intentione*, vult non esse comparandam
« in *executione*, nisi per merita.

« *Inst*. Christus dicet: *paratum vobis regnum a*
« *constitutione Mundi; esurivi enim, et dedistis mihi*
» *manducare*. Ergo causa, cur paratum est regnum in
« *intentione* sunt bona opera prævisa.

« *Resp. neg. cons*. Illa enim verba: *esurivi enim*,
» *et dedistis mihi manducare* etc. non referuntur ad
» *paratum vobis regnum*, sed ad alia: *venite*, *possi-*
» *dete*; quæ utique respiciunt praedestinationem in
« *executione*. Quod si velint adversarii referri ad *pa-*
» *ratum vobis regnum*, tunc hæc regni præparatio in-
» telligitur in actu secundo, non vero in actu primo. Deus
« enim gratuito, et ante prævisa merita prædestinavit
» ad gloriam; cum vero hæc ad gloriam prædestina-
» tio secum tulisset auxilia, quibus homines certissi-
« me bona opera perpetrassent, in actu secundo pro-
« pter hæc prævisa merita, paravit regnum dandum in
» tempore.

« Ob-

» *Objic.* 3. Vita æterna in Scripturis vocatur *mer-*
« *ces*, *corona*, *bravium*. Atqui nemini destinatur mer-
« ces, corona, bravium, nisi ex prævisione merito-
« rum. Ergo.

« *Resp. dist. maj.* Quia in *executione* non retribui-
« tur, nisi propter merita, *conc.* quia ad ipsam fit
« prædestinatio in *intentione* postquam prævisa sunt
» merita, *neg.* similiter *dist. min.* nemini destinatur
» *merces* etc. in *executione*, *conc.* in *intentione*, *subdist.*
» si merita non sint effectus infallibilis prædestinatio-
« nis illius, *conc.* secus, *neg.* Igitur Deus ab æterno
» ex una sua misericordia, et ante prævisa merita,
« nonnullos ex massa corruptionis ad vitam æternam
« praedestinavit, Sed cum voluerit eam retribui in
» tempore bonorum operum meritis, quæ sint infalli-
» biliter connexa cum aeterna, et gratuita prædesti-
» natione, ut effectus cum causa, hinc vita æterna
« dicitur *merces*, *corona*, *bravium*.

« *Objic.* 4. Nonnulli PP. Augustino antiquiores
« docuerunt, prævisionem meritorum fuisse causam præ-
» destinationis ad gloriam. Sic Irenæus lib. 4. cont.
« hæres. cap. 38. *Ex futurorum praescientia dictum*
» *fuisse*, ait; *Jacob dilexi*, *Esau autem odio habui*;
« et similia habent Hieronymus, et Chrysostomus.
» Imo ipse Augustinus lib. 1. ad *Simpl.* q. 2. n. 4.
» ait: *quomodo est justa*, *aut qualiscumque omnino*
» *electio*, *ubi nulla distantia est? si enim nullo merito*
» *electus est Jacob*, *nec omnino eligi potuit*, *nulla exi-*
» *stente differentia . . . non igitur electus est*, *ut fie-*
» *ret bonus*, *sed bonus factus eligi meruit*. Ergo.

« *Resp. neg. ant.* 1. Patres Augustino antiquiores
« nunquam in ea quaestione versati sunt, quae est de
» prædestinatione sive ad gratiam, sive ad gloriam,
» ut testatur ipse Augustinus lib. de Prædestinat. SS.
» cap. 14. *Quid opus est ut eorum scrutemur opu-*
« *scula*, *qui priusquam ista haeresis* (Pelagiana) *ori-*
» *retur non habuerunt necessitatem in hac difficili ad*
» *solvendum quaestione versari?* Ideo vero videntur
» causam praedestinationis rejicere in praescientiam
« meritorum, quia ab ipsis confodiendus erat error Ma-
« nichaeorum, qui tunc temporis grassabatur, et quo
» ex verbis Malachiae *Jacob dilexi*, *Esau autem*

» *odio*

» *odio habui*, perperam intellectis statuebatur homines
» esse natura bonos, vel malos; reponebant Patres,
« Deum in electione Jacob ejus merita bona præsci-
» visse; utrum autem etiam prædestinaverit, et in
» prædestinatione ipsa præsciverit, necessarium non
« putarunt inquirere; et ita intelligendi sunt Irenæus,
« Hieronymus, et Chrysostomus. 2 Si Augustinus
« in recitato textu nomine *electionis* intelligeret præde-
» stinationem ad gloriam, sibi ipsi manifeste contradi-
» ceret, ut patet ex secundo ejus textu in Probatio-
» nibus allato. Igitur in Epistola ad *Simplicianum*,
» quam scripsit Junior ante exortam haeresim Pela-
« gianam, quæ fuit occasio diligentius introspiciendi
» sensa Scripturarum, putans verba illa *electio*, *pro-*
» *positum*, et *praedestinatio*, quibus utitur Scriptu-
« ra, non esse synonima; sed propositum, et electio-
» nem significare æternum illud decretum in *intentione*
« donandi nonnullos gloria; electionem vero decretum
» illud, quo praesciens eos Dei proposito justificandos
« statuit illis in *executione* gloriam, ut mercedem retri-
» buere, unde ait cit. loc. *non ergo secundum electio-*
» *nem propositum Dei manet, sed ex proposito ele-*
« *ctio*, putans, inquam, ea verba non esse synoni-
« ma, scripsit eo modo, quo recitatus est textus in ob-
» jectione. Verum in libris posterioribus videns haec
« nomina in Scripturis idem prorsus significare, ea
« indiscriminatim usurpat. Hinc lib. 5. cont. Julia-
» num cap. 3. ait: *nullum elegit dignum, sed eligen-*
» *do effecit dignum*. Quid clarius dici poterat?

» *Inst.* Prædestinatio de qua loquebatur Augustinus,
« pertinebat ad fidem; sic enim ipse scribit lib. *de*
» *don. persev. c.* 19. *Hoc scio, neminem contra istam*
« *praedestinationem, quam secundum Scripturas de-*
« *fendimus, nisi errando disputare potuisse*. Atqui
« prædestinatio ad gloriam ante prævisa merita non
» pertinet ad fidem. Ergo auctoritas Augustini nihil
« facit pro hac sententia.

« *Resp. conc. maj.*, et *min. nego cons.* Igitur Au-
« gustinus praecipue contra Semipelagianos disputabat,
» iisque ut dogma fidei proponebat, gratiam non secun-

« dum

» dum merita nostra dari, et perseverantiam esse spe-
« ciale Dei donum. Verum, ut id eis ostenderet, inter
« alia argumenta, quibus directe dogma illud Catholicum
« demonstratur, statuit praedestinationem ad gloriam
» esse mere gratuitam, quo posito deducebat, gratiam,
« quae est semen gloriae, et perseverantiam, quae a
« gloria divelli nequit, esse mere gratuita. Igitur Au-
« gustinus in ea erat sententia, quod praedestinatio ad
« gloriam sit ante praevisa merita, quae licet non sit
» dogma fidei, est tamen tanti Doctoris sententia.

» *Objic.* 5. Si Deus homines praedestinasset ad glo-
» riam, ante praevisa merita, fuisset personarum ac-
» ceptor. Atqui ex Apost. *Rom.* 2 *Non est acceptio*
« *personarum apud Deum*. Ergo.

» *Resp. neg. seq. maj.* Nam non datur personarum
» acceptioni locus, ubi non est meritum, sed solum
» demeritum. Porro praedestinatio, de qua loquimur,
» supponit homines post Adami peccatum, jam reos æ-
» ternae damnationis. Si igitur Deus nonnullos prae-
» destinavit ad gloriam, suae misericordiae fuit; quod
« alios dereliquerit, suae justitiae. Unde ait Christus,
» *Matth.* 20. *Aut non licet mihi, quod volo, facere?*

« *Objic.* 6. Doctrina de gratuita praedestinatione.
» 1. Officit libertati; non enim est in arbitrio prae-
» stinati fieri reprobus, et in arbitrio reprobi fieri
» praedestinatus. 2. Impellit vel ad nimiam confiden-
« tiam, qui putat se esse praedestinatum, vel ad de-
» sperationem; qui existimat, se esse reprobum. 3.
« Hinc non est praedicanda fidelibus, sed occultanda.
« 4. Per eam oeconomia praedestinationis redditur ex-
» plicatu difficilis. Ergo.

» *Resp. ad singula.* 1. Praescientia Dei, quam
» nemo negat, nisi haereticus, non officit libertati: cur
« officit praedestinatio? quemadmodum enim non se-
» quitur hominem non esse liberum, ex Dei prae-
» scientia, ita non sequitur non esse liberum, ex Dei
» praedestinatione. 2. Pessime agit uterque; et qui
» nimium confidit, et qui desperat. Incertum est, utrum
« homo sit praedestinatus, necne; sed illud est certis-
» simum neminem vitam aeternam consecuturum, ni-
« si per bona merita. Igitur ex eo quod incerta est

» præ-

« praedestinatio , nemini desperandum est de sua salu-
« te ; et ex eo quod certissime exiguntur bona opera ,
» nemo debet confidere , et interim inertem vitam du-
» cere , sed bene vivere , proficere in virtutibus , et
» per ipsa bona opera certam suam vocationem et ele-
« ctionem facere 2. *Petri c. primo* . 3. Praedicari po-
« test fidelibus Praedestinatio , sed quando oportet , et
» quomodo oportet . *Dolosi enim , vel imperiti medici*
« *est, etiam utile medicamentum sic eligere , ut aut non*
« *prosit, aut obsit* , ait August. *de dono persev.* c. 22.
» Porro doctrina de gratuita praedestinatione comple-
» ctitur ea , quae sunt maxime opportuna ad compri-
» mendam eorum superbiam , qui in se gloriantur , et
» non in Domino ; et ad augendam eorum spem , qui
» animo dejiciuntur . *An vero timendum est , ne tunc*
« *de se homo desperet , quando spes ejus ponenda*
« *demonstratur in Deo : non autem desperaret , si*
» *eam in seipso superbissimus et infelicissimus poneret?*
» Ad 4. Imo doctrina de praedestinatione gratuita ,
» ideo est tenenda , quia ea posita , praedestinationis
» oeconomia redditur explicatu difficilis ; cum Aposto-
« lus hanc ad *inscrutabilia Dei judicia* pertinere di-
» xerit . Verum non in una nostra sententia offen-
« duntur eæ difficultates , quas nobis objiciunt adver-
» sarii ; sed et ii iisdem premuntur , statim ac perseve-
» rantiam saltem *passivam* agnoscunt , ut speciale Dei
« donum , quod inficiari non possunt absque haeresi .
« Si enim ab ipsis quaeratur , cur uni detur , alteri
» negetur ; et dicet precibus impetrari possit , cur eam
» acceperint multi parvuli , sine ullis bonis meritis ,
« imo Latro in Cruce , et alii plurimi scelestissimi ,
« post multa merita mala ; certissime haerent .

ARTICULUS III.

De effectibus praedestinationis .

» *Not.* 1. Effectus praedestinationis dicuntur ii ,
« qui cum ipsa glorificatione sunt certissime et infalli-
» biliter connexi . Hinc gratiae illae temporales , qui-
« bus aliquando justificantur reprobi , qui in accepta
« justitia non perseverant , non dicuntur effectus præ-
» de-

» destinationis, sed supernaturalis providentiae, quae « electos simul, et reprobos regit.

» *Not* 2. Ab Apostolo *Rom.* 8. tres enumerantur « praedestinationis effectus, nimirum *vocatio*, *justificatio*, et *glorificatio*, quorum duo priores eatenus » effectus praedestinationis censentur, quatenus revera « nonnullos, scilicet praedestinatos, ad gloriam ducunt; « in reprobis vero aliquando vocatis, et justificatis non « item: *glorificatio* vero, quae cum perseverantia » conjungitur, et ab ea divelli nequit, est ultimus « praedestinationis effectus ad quam certissime, et in» fallibiliter ducit perseverentia.

« *Not* 3. Perseverantia definitur ab Augustino lib. » de dono persev. c. 1. *Donum Dei, quo persevera*» *tur usque in finem in Christo*. Hinc nemo, dum vi» vit dicitur habere perseverantiam, sed ille solus, « qui jam mortuus est in justitia perseverans. Unde « ait idem Augustinus eodem lib. c. 6 *Hoc ergo do*« *num, cum datum fuerit, contumaciter amitti non* » *potest: cum enim perseveraverit quis usque in finem,* « *neque hoc donum amittere potest, neque alia,* » *quae poterat ante finem*.

« *Not*. 4. Duplex in Scholis distinguitur perseveran» tia, *passiva*, et *activa*. Perseverantia *passiva* est « donum Dei, qua justus per specialem Dei provi» dentiam rapitur ex hac vita, cum est in statu gra« tiae sanctificantis. Perseverantia *activa* est submini« stratio gratiae efficacis, qua justus tentationes omnes « superat usque ad mortem, eaque major conceditur, » quo majores sunt in exitu vitae tentationum fluctus.

» *Not*. 5. Omnes Catholici tenent ut dogma fidei » definitum contra *Pelagianos*, et *Semipelagianos*, » perseverantiam esse speciale Dei donum, hoc est di« stinctum a gratia habituali, et ceteris comitantibus » donis: sed non omnes eodem modo explicant. *Mo*« *linistae* contendunt solam perseverantiam *passivam* es» se speciale Dei donum: *Thomistae*, aliique gratiae « Dei intrinsecus efficacis defensores volunt esse utram« que, nimirum *activam*, et *passivam*.

CON-

CONCLUSIO.

» *Perseverantia usque in finem est speciale Dei do-*
« *num.* *Id vero intelligendum est tum de* passiva, *tum*
« *de* activa . Prima pars est de fide .

» *Prob.* 1. *p.* Conc. Trident. sess. 6. can. 22. de-
« finivit : *Si quis dixerit , justificatum vel sine spe-*
« *ciali Dei auxilio in accepta justitia perseverare pos-*
» *se , vel cum ea non posse, anathema sit* . Praeiverat
» Conc. Carthaginese in *Epist. ad Innoc.* 1. et Conc.
» Arausicanum II can. 10. Ergo.

» *Prob.* 2. *p.* De perseverantia *passiva* . Sap. 6. de
» justo, qui praemature moritur , sic legitur : *Raptus*
« *est , ne malitia mutaret intellectum ejus . . . prope-*
» *ravit educere illum de medio iniquitatum* . Quod
» perseverantiae *passivae* donum maxime elucet in par-
» vulis , quorum nonnulli ab impiis parentibus geniti
« tamdiu vivunt , donec baptismo justificati rapiantur;
» alii vero ex justis , et fidelibus , festinantibus paren-
» tibus , ministris paratis , citius expirant , quam ut
» eis per baptismum succurri possit . Hinc Augustinus
« cit. lib cap. 17. *Videte jam* , ait , *quam sit a ve-*
» *ritate alienum negare donum Dei esse perseveran-*
« *tiam usque in finem hujus vitae ; cum huic vitae*
« *quando voluerit ipse det finem , quem si dat ante*
« *imminentem lapsum, facit hominem perseverare usque*
« *in finem* . Ergo.

« *Prob.* 3 *p.* De perseverantia *activa* . Apost. ad
« Philipp 1 ait : *Qui caepit in vobis opus bo-*
« *num , perficiet in diem Christi Jesu* ; ubi tribuitur
» Deo auctori sicut initium salutis , ita perseverantia
» usque in finem . Unde August. cit. lib de don.
« pers. c. 1. *Post casum hominis , nonnisi ad gratiam*
« *suam , Deus voluit pertinere , ut homo accedat ad*
» *eum , neque nisi ad gratiam pertinere , ut non re-*
» *cedat ab eo . . . ac per hoc sicut operatur , ut ac-*
« *cedamus , sic operatur , ne discedamus* . Et revera
« oratio est certissima gratiae testificatio ; frustra enim
» petitur , quod non est Dei donum , sed in nostra
« positum est potestate . Atqui Christus in oratione

» Do-

» Dominica jubet omnes orare, ne inducantur in tenta-
» tionem. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

» *Objic.* 1. *cont.* 2. *p.* Mors oritur ex causis natu-
« ralibus. Ergo quod justus decedat in statu gratiae
» sanctificantis non est ex speciali Dei dono
» *Resp. dist ant.* Et illae causae naturales ab ipso
« Deo ordinantur in salutem praedestinatorum, *conc.*
« Fato, aut casu agunt, *neg.* Sic August. lib. de
« don. persev. c. 12 *Neque enim fato cogitur Deus*
» *illis infantibus subvenire, illis non subvenire; aut*
« *res humanas in parvulis* (et adultis) *non divina pro-*
» *videntia, sed fortuitis agi casibus opinabimur, quan-*
« *doquidem nec passer cadit in terram, sine voluntate*
» *Patris nostri, qui est in caelis.*
« *Objic* 2. *cont.* 3. *p.* Omnis justus jus habet ad
« vitam aeternam, ex Apost. ad Rom. 8. *Si filius, et*
« *haeres.* Ergo habet jus etiam ad media, quibus vi-
» ta aeterna comparatur, proindeque perseverantia *a-*
» *ctiva* non est speciale Dei donum.
« *Resp. dist. ant.* Habet jus remotum, et sub con-
» ditione positum, *conc.* proximum et absolutum, *neg.*
» Similiter *dist. cons.* Habet jus ad media sufficientia,
« *conc.* efficacissima, quae Deus nemini promisit,
« *neg.* Igitur justus habet jus ad vitam aeternam, sed
« sub conditione, nimirum, si perseveret. Ut autem in
» accepta justitia actu perseveret, necessarium est Dei
« donum, quod Deus nemini promisit. Nec tamen ju-
» sto non praedestinato desunt auxilia sufficientia, quae
» justus culpa sua reddit inefficacia; si vero esset ju-
» stus praedestinatus, haberet etiam perseverantiam,
» quae est certissimus praedestinationis effectus.
» *Objic.* 3. Ex Conc. Trident. sess. 6. cap. 11.
« *Deus neminem deserit, nisi deseratur.* Ergo si ne-
» garet justo perseverantiam, quod potest efficere, in
« hypotesi quod sit donum speciale, tunc ipse prius
» desereret justum
« *Resp. dist. cons.* Deus desereret justum, nisi ei
« tribueret auxilia sufficientia per quae posset, si vel-
» let, perseverare in accepta justitia, *conc.* secus, *ne-*
» *go.*

» go. Itaque Deus justum nunquam deserit. *Fidelis* » *Deus*, inquit Apostolus 1. Cor. 10. *qui non patie-* « *tur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet* » *etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustine-* « *re* Verum auxilia, quae praebet justo, nisi sit » praedestinatus, et indigeat perseverantia, ut glo- » riam assequatur, sunt *sufficientia* tantum, per quae « possit quidem *physice* perseverare; sed ex sua culpa » non perseverabit. *Deserit ergo, et deseritur*, ait Au- » gustinus *lib. de cor. et grat.*

» *Q*. An quis possit mereri perseverantiam?

« *R*. Cum sit speciale Dei donum nemo potest eam « mereri de *condigno*. Nam ad meritum de *condigno* « inter alias conditiones requiritur Dei promissio. Po- » test tamen quis eam mereri de *congruo*. Cum enim » Christus perseverantiam petere jusserit Matth. 26. » *Vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini* » *fugere ista omnia, et stare ante Filium hominis*; » clare patet, Deum paratum esse eam tribuere po- » stulantibus; cum Christus dixerit: *petite, et acci-* » *pietis*. Unde Augustinus lib. de don. persev. c. 6. « ait: *Hoc donum suppliciter emereri potest*.

ARTICULUS IV.

De Proprietatibus Praedestinationis.

Not. Proprietates praedestinationis sunt ejus certitudo, immutabilitas, et concordia cum libertate, de quibus breviter sit

CONCLUSIO I.

Praedestinatio secundum se est certissima. Est de fide.

Prob. 1. *Ex Script*. Joan. 10. Christus de suis electis loquens, ait: *Oves meae vocem meam audiunt: et ego cognosco eas, et sequuntur me; et ego vitam aeternam do eis: et non peribunt in aeternum; et non rapiet eas quisquam de manu mea*. Ergo Deus certo cognoscit numerum electorum in communi, et personas in particulari.

Prob.

Prob. 2. *ratione* : Quod Deus futurum praescivit, quodque decrevit efficaciter, illud est certissimum, cum ejus praescientia non possit falli, eo quod sit perfectissima, nec decretum ejus impediri, eo quod Deus sit omnipotens. Atqui decrevit, ut praedestinati essent beati, et hoc futurum esse praescivit. Ergo praedestinatio est certissima : nihil enim aliud est, hanc esse certissimam, quam certissimum esse ejus objectum. Quod argumentum est D. Augustini, de prædestinatis dicentis : *Horum si quisquam perit, fallitur Deus : sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus. Horum si quisquam perit, vitio humano vincitur Deus: sed nemo eorum perit, quia nulla re vincitur Deus.* L. de Corrept. et Grat. cap. 7. Ergo.

CONCLUSIO II.

Praedestinatio non est certa respectu nostri, certitudine absoluta, absque speciali revelatione. Prop. est de fide.

Prob. 1. Philipp. 2. *Cum metu et tremore vestram salutem operamini*. Atqui haec timoris incussio excludit firmam de futura salute securitatem, et certitudinem. Ergo. Hinc D. Aug. ibid. c. 13. ait : *Quis enim ex multitudine fidelium, quamdiu in hac mortalitate vivitur, in numero praedestinatorum se esse praesumat?* cum Eccles. 9. dicatur : *Nescit homo, utrum amore vel odio dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta.*

Et Concil. Trid. sess. 6. can. 16. definit : *Si quis magnum illud usque in finem perseverantiae donum se certo habiturum, absoluta et infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit, anathema sit.* Ergo.

Dixi in prop. *certitudine absoluta* : quia possumus de praedestinatione nostra esse certi certitudine morali; quae licet non excludat omnem formidinem, excludit tamen anxietatem, et quamdam confert fiduciam. Illius autem certitudinis varia assignantur signa qualia sunt illa, quae continentur octo beatitudinibus. Matth. 5. et alia, quae tradunt Patres vitae spiritualis, quae hic enumeramus.

1. Frequens Sacramentorum usus, cum debitis dispositionibus.

2. Zelus honoris Dei, et salutis proximi.

3. Frequens de Deo sermo, et cogitatio.

4. Desiderium patiendi pro Christo,

5. Ardens studium audiendi, et docendi verbum Dei.

6. Rerum caducarum contemptus, et coelestium amor.

7. Metus et tremor in operanda salute, cum vera humilitate conjunctus, de quo signo Gregorius M. l. 34. moral. ait: *Quia Redemptor noster corda regit humilium, Leviathan cor superborum; aperte cognoscimus, quod evidentissimum reproborum signum est superbia: et e contra humilitas electorum.*

8. Devotio erga B. M. V cui accommodatur ista, Prov. 8. *Qui me invenerit inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino*. Et de qua sermonem faciens D. Anselmus, cit. a S. Antonino, p. 4. tit. 15. cap. 14. §. 7. ait: *Sicut impossibile est, ut illi, a quibus oculos suae misericordiae avertit, salventur, ita necessarium est, ut hi, ad quos convertit oculos suos, pro eis advocans, justificentur, et glorificentur.*

Dices 1. Joan. 5. *Haec scribo vobis, ut sciatis, quoniam vitam habetis aeternam, qui creditis in nomine filii Dei*. Ergo certi esse possumus de nostra praedestinatione.

Resp. nego conseq. Quia ibi, nomine vitae aeternae, non intelligitur vita aeterna perfecta, et in re; sed inchoata, et in spe; quomodo Rom. 8. dicitur, *Spe salvi facti sumus*

Inst. Apost. Thessalon. 1. ait: *Scientes fratres dilecti a Deo, electionem vestram*. Ergo;

Resp. nego conseq. Nam Apost. ibi loquitur duntaxat de electione Thessalonicensium ad gratiam fidei; addit enim: *Quia Evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute, et in Spiritu Sancto, et in plenitudine multa.*

CONCLUSIO III.

Praedestinatio, sive consideretur ex parte Dei, sive ex parte praedestinatorum, est omnino immutabilis

Prob 1. *p*. Nam prædestinationem esse immutabilem ex parte Dei, est Deum non mutaturum decretum, quo statuit efficaciter gloriam electis conferre. Atqui Deus illud nunquam mutabit; cum enim sit sapientissimus, consilium non mutat; Ergo. Hinc Apost 2. ad Tim. 2. ait: *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: novit Dominus, qui sunt*

Prob. 2. *p*. Prædestinationem esse immutabilem ex parte praedestinatorum, est prædestinatos non posse non consequi gloriam, ad quam electi sunt. Atqui ea revera non possunt non consequi. Ergo. Hinc D. Aug. ait: *Certus est praedestinatorum numerus, qui neque augeri potest, neque minui*. L. de Corrept. et Grat. cap 13.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Si immutabilis sit praedestinatio, ita ut numerus prædestinatorum augeri vel minui non possit, valebit haec Semi-Pelagianorum argutia, Augustino toties objecta: *Ex utraque parte superfluus labor est, si neque rejectus ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere*. Absurdum consequens. Ergo et antecedens

Resp. dist. seq. maj. Valebit, si prædestinatio sit immutabilis propter decretum Dei absolutum et excludens omnia merita etiam in executione, *transeat ant.* Valebit, si praedestinatio fiat precise ex voluntate Dei efficaci, includente tamen merita in executione in suo decreto efficaci, *nego ant.* Nam ex tali prædestinatione, non alia quam consequens oritur necessitas; adeoque quod prædestinatus, in sensu composito, damnari non possit, nec reprobus salvari ex libera prædestinati et reprobi determinatione nascitur, quam Deus ab æterno cognovit.

Objic. 2. Prædestinatio est idem realiter cum libro vi-

vitæ. Atqui liber vitæ non est immutabilis. Ergo.

Prob. min. Qui in libro vitæ scripti sunt, possunt ex eo deleri; dixit enim Moyses, Exodi 32. *Aut dimitte eis hanc noxam, aut, si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Ergo.

Not. 1. Ante responsionem, liber vitæ definitur a D. Thom. 1. p. q. 24. a 1.: *Notitia Dei, qua retinet firmiter, se aliquos praedestinasse ad vitam aeternam.* Unde liber vitæ non differt a prædestinatione, nisi prout memoria differt ab objecto suo, cum sit tantum cognitio præsens eorum, quos Deus ab æterno elegit.

Not. 2. Cum duplex sit vita supernaturalis, una *inchoata*, nempe gratia, quæ vitæ æternæ radix est, et principium; et *consummata*, nempe gloria: ideo duplex liber vitæ distinguitur, nimirum *liber vitae, secundum quid*, in quo inscribitur, qui ad gratiam prædestinatus est; et *liber vitae, simpliciter*, in quo inscribitur, qui ad gloriam aeternam est praedestinatus. His diligenter notatis.

Resp. dist. ant. Qui scripti sunt in libro vitae *secundum quid*, possunt ex eo deleri, *conc.* qui scripti sunt in libro vitae, *simpliciter*, possunt ex eo deleri, *nego ant.* Potest ergo quis excidere a gratia, nunquam vero a gloria, quando ad eam est praedestinatus.

Ad Textum Exodi, dico Moysen postulasse deleri de libro vitae, sumpto, non pro inscriptione praedestinatorum, sed pro inscriptione viventium, paratum vitam propriam pro salute populi Israelitici fundere; quomodo clare asserit, Num. 11. dicens ad Dominum: *Obsecro ut interficias me, et inveniam gratiam in oculis tuis.*

Inst. Regius Psaltes, Psal. 68. loquens de libro vitae simpliciter, ait: *Deleantur de libro viventium.* Ergo praedestinati possunt de libro vitae simpliciter deleri.

Resp. dist. cons. Possunt deleri negative, id est, non inscribi, *conc.* positive, *nego*. Ita D. Aug. in hunc Psalmum: *Delebuntur, inquit, de libro viventium, id est, non ibi se esse cognoscent: nam versus, qui sequitur exponit, quod dictum est, et cum justis*

non scribantur. Dixi ergo, deleantur secundum spem eorum. Secundum autem aequitatem tuam, quid dicô? non scribantur.

CONCLUSIO IV.

Praedestinatio nullam necessitatem imponit praedestinatis.

Prob. Decretum, quod perficit libertatem, non imponit necessitatem prædestinatis. Atqui decretum efficax divinae voluntatis circa praedestinationem, perficit libertatem in praedestinatis; est enim tantæ efficaciae, ut non solum substantiam, sed etiam modum actus liberi producat; ac proinde et agere, et libere agere faciat. Ergo.

Dices: D. Aug. L. 6. de Genesi ad litter. c. 15. ait: *Dei voluntas, rerum necessitas est*. Ergo decretum praedestinationis imponit necessitatem.

Resp. nego cons. Nam D. Aug. ibi agit de prima rerum creatione, quae facta est, prout Deus voluit; quod ad praesentem quaestionem non pertinet.

QUÆSTIO II.

De Reprobatione.

Not. 1. Reprobatio duplex est, *positiva* scilicet, et *negativa*.

Reprobatio positiva est, *decretum divinum, quo aliqui excluduntur a vita aeterna, et deputantur ad pœnas aeternas*: haec etiam dicitur *adaequata*, et *totalis*.

Reprobatio negativa, secundum aliquos Scholasticos definitur, *mera non electio ad vitam aeternam*. Secundum alios, definitur: *Actus positivus, quo Deus quosdam non tantum non eligit, sed etiam excludit a vita aeterna, tanquam a beneficio indebito*, quo sensu potest etiam dici reprobatio positiva, *secundum quid*.

Not. 2. Certum est dari reprobationem aliquorum, et quidem adaequate et positive sumptam; quidam enim a Deo excluduntur a gloria aeterna, et poenis aeter-

aeternis deputantur. Matth. 25. *Discedite a me maledicti, in ignem aeternum.*

Restat ergo agendum. 1. De causa reprobationis. 2. De effectibus reprobationis, duobus articulis.

ARTICULUS I.

De Causa reprobationis.

Quaeritur utrum ex parte hominis sit aliqua causa, quae Deum moveat, ut ipsum reprobet? An vero reprobatio fiat a solo Dei beneplacito, qui, aliquos praedestinando, alios rejicit, vel *positive*, vel *negative*? Circa quod unus est haereticalis error, et tres Scholasticorum opiniones.

Error haereticalis est Calvini, qui cum caeteris Praedestinatianis docet, Deum ante omnem peccati praevisionem, aliquos exclusisse a gloria aeterna, et poenis aeternis addixisse; atque ex hac intentione eos damnandi, illos excaecare, imo ad peccata impellere, propter quae puniantur, L. 3. Inst. c. 23. n. 2.

1. *Scholasticorum opinio*, Est quorumdam Theologorum, qui docent Deum actu positivo, reprobos a gloria, tanquam a beneficio indebito, excludere ex mera sua voluntate, ante praevisum quodcumque eorum peccatum, sive originale, sive actuale, non tamen eos poenis aeternis de facto addicere; nisi propter eorum peccata praevisa, in quo differunt a Calvino.

Porro hi Theologi reprobationem, quam tuentur, *negativam* vocant, non respectu Dei, cum illam per actum positivum decernat; sed respectu gloriae, quae est lapso homini prorsus indebita: quomodo coecitas in lapide, quia est carentia visus ipsi indebiti, dicitur *negatio*; e contrario caecitas in homine, quia est carentia formae ipsi debitae, *privatio* dicitur.

2. *Opinio* est aliorum, qui cum *Suarez*, et *Bellarmino*, docent, Deum, non quidem positive, sed mere negative, id est, per meram non electionem, reprobos excludere a gloria ante praevisa quaecumque demerita. Hanc opinionem solent admittere plures, qui tuentur

systema praedestinationis gratuitae ante praevisa merita gloriae.

3. *Opinio* est omnium aliorum, qui censent Deum neminem addicere poenis aeternis, neque a gloria, sive positive, sive negative excludere, ante praevisionem peccatorum, non modo orginalis, sed et actualium. His praemissis sit.

CONCLUSIO I.

Deus neminem positive *reprobat*; *ac poenis addicit aeternis, ante praevisionem peccati.* Est de fide contra Calvinum.

Prob. 1. Ex Script. Sap. 1. *Deus mortem non fecit, nec laetatur in perditione vivorum.* Atqui si Deus aliquos, ante omne demeritum, excluderet positive a gloria, et poenis addiceret aeternis, faceret mortem, et maxime laetaretur in perditione vivorum. Ergo.

Matth. 25. *Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et Angelis ejus: esurivi enim, et non dedistis mihi manducare,* etc. Ergo causa discessus in ignem aeternum, est praecepta omissio bonorum operum.

Prob. 2. Ex SS. Patribus, maxime S. Aug. L. 3. contra Julian. c. 18. *Non potest Deus*, inquit, *quempiam sine malis meritis damnare, quia justus est.* Ergo Calvini dogma facit Deum injustum, quo nihil blasphemum magis.

Hinc Conc. Arausicanum II. errorem, de quo agitur, confixit: *Aliquos*, inquit, *ad malum divina potestate praedestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.*

Dices: Prov. 16. dicitur: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus; impium quoque ad diem malum.* Ergo Deus damnat positive, et addicit poenis aeternis ante praevisa demerita.

Resp. nego cons. Quia illa verba non sunt sic intelligenda, ut Deus impium creaverit eo fine, ut reprobus esset; quod adversatur Scripturae de Deo dicenti: *Diligis omnia, quae sunt, et nihil odisti eorum, quae fecisti.* Sed sic intelligenda sunt allata verba,

quod

quod, quamvis homo praevideatur in peccatum lapsurus, atque adeo damnandus, non desinat tamen a Deo produci, ut inde gloria Dei patefiat: *Melius enim*, ait D. Aug. in Enchirid. c. 27 *judicavit Deus de malis bene facere, quam nulla mala permittere*.

CONCLUSIO II.

Reprobatio negativa, si sumatur in particulari, seu comparative, non habet aliam causam, quam divinum beneplacitum; si vero sumatur in generali, seu absolute, pro causa habet peccatum originale.

Not. Duplici alio sensu, intelligi potest reprobatio negativa; nempe vel *in particulari*, seu *comparative*; vel *in generali*, seu *absolute*. In particulari, seu comparative intelligitur, quatenus in particulari homines comparando, unus potius, quam alius a gloria excluditur. In generali, seu absolute accipitur reprobatio negativa, quatenus ex universo humano genere aliqui electi sunt ad gloriam, et aliqui ab ea exclusi. His notatis.

Prob. 1. *p.* Ex textu Apostol, cap. 9. ad Rom.: *An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere, aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam? Deus*, inquit in hunc locum S. Thomas, *habet potestatem ex eadem massa generis humani, sicut ex quodam luto, quosdam homines facere praeparatos in gloriam, quosdam vero in miseria relictos*. Ergo.

2. Ex S. Augustino, qui, libro de dono Persev. cap. 8. ita scribit: *Cur in eadem caussa me potius, quam illum puniet? Aut potius illum, quam me liberabit? Hoc non dico, si quaeris, quare: quia in hac re, sicut justa est ira ejus, ita inscrutabilia sunt judicia ejus*. Atqui non forent judicia Dei inscrutabilia, si reprobationis negativae in particulari sumptae alia foret ratio, quam beneplacitum divinae voluntatis: si enim motivum ipsius constituerent peccata actualia, mysterium omne evanesceret.

3. Ex S. Thom. qui in cap. 6. Joan. lect. 5. sic scribit: *Quare autem in speciali hunc, et non illum trahat, non est ratio aliqua, nisi beneplacitum divinae*

nae voluntatis; unde dicit Augustinus: *Quare hunc trahat, et illum non trahat, noli velle judicare, si non vis errare*.

Prob. 2. p. Ex eodem textu Apostoli, cap. 9. ad Romanos, ubi de electione Jacobi, et reprobatione Esau agitur; hunc enim locum explicans S. Augustinus in Epistola ad Sixtum, inquit: *Quid oderat in Esau, antequam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum?* Magistro consentit Discipulus S. Thomas, qui tum pluries alibi, tum quaest. 6. de verit. art. 2. ad 9. ita docet: *Ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale, ut dicit Augustinus.* Ergo.

« *Dices*: Peccatum originale multis reprobis dimis-
« sum est per baptismum, quo fit, ut nihil damnatio-
» nis sit iis, ut ait Apost. Rom. 8. et definivit Conc.
« Trident., Ergo saltem respectu hujusmodi adulto-
» rum peccatum originale non est causa reprobatio-
« nis negativae.

« *Resp. dist. ant.* dimissum est quoad culpam, *conc.*
« quoad reliquias infirmitates, quae appellantur *pœna-*
« *litates*, *neg.* Remansit enim post baptismum mors,
« morbi, calamitates, concupiscentia, et ignorantia;
» quae Deus voluit manere ad agonem, et ad majo-
« rem baptizatorum utilitatem. Hisce igitur manenti-
» bus, ex culpa reprobatorum fit, ut auxilia suffi-
» cientia, quae Deus praebet, effectu careant, ac pro-
« inde ipsi in accepta justitia non perseverent. Igitur
« peccatum originale non est causa *proxima* repro-
« bationis hujusmodi adultorum, quibus dimissum est
» peccatum originale; sed est causa *remota*. Ita
« Card. Norisius in Vind. August. cap. 4.

AR-

ARTICULUS II.

De Effectibus reprobationis.

Q. 1. *Quot sunt effectus reprobationis?*

R. Sunt quatuor, nempe:

1. Est permissio peccati, non cujuscumque, quia peccatum potest per gratiam deleri; sed peccati cum morte conjuncti.

2. Est excaecatio mentis, qua fit, ut homo se peccare non amplius advertat, sicque non convertatur, infallibiliterque moriatur impoenitens; licet enim Deus ei non deneget gratiam illuminationis sufficientem, ipsi tamen, in poenam peccatorum praecedentium, efficacem denegat. Coecitas autem illa, ita poena est peccati, ut etiam sit ipsa peccatum, utpote voluntaria.

3. Est obduratio cordis, qua fit, ut obduratus lucentem veritatem rejiciat, monitiones spernat, et adhortantibus hoc unum respondere soleat: *Non possum*.

4. Est poena tum damni, quae in exclusione a gloria; tum sensus, quae in deputatione ad poenas aeternas consistit. Haec enim utraque poena est a Deo justo vindice: *Discedite a me maledicti, in ignem aeternum*, etc.

Q. 2. *Quomodo Deus peccatorem indurat, et excaecat?*

R. Deus hoc exequitur duobus modis:

1. Cum peccatori denegat auxilia efficacia, per quae converteretur actu, et non moreretur in peccato; nam *non indurat Deus*, inquit D. August. Epist. 194. *infundendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam*.

2. Cum permittit peccatorem incidere in tentationes, et occasiones peccandi, quibus videt futurum, ut peccata peccatis accumulet; aut etiam illi offert objecta per se bona, vel certe non mala, quibus abutitur ad suam perniciem; sicut advenit Pharaoni, ut explicat D. Aug. *l. de Gratia et Lib Arb. cap.* 21. Unde causa meritoria indurationis, sunt antecedentia peccata,

ut

ut tradit Apost. Rom. 1. *Cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt . . . propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam.* Quem locum expendens D. Aug. l. 5. contra Julian. c. 3. ait: *Hic utique vides causam, propter quam traditi sunt, sine ulla ambiguitate monstratam: dixit quippe, quid mali ante fecissent, et adjunxit, quod tradidit illos in desideria cordis eorum; proinde est praecedentis haec pœna peccati.*

FINIS.

TRACTATUS VII.

DE SACRAMENTIS (a).

Scientia haec commendatur a Tridentino Sess. 7. quia per septem Sacramenta, Ecclesiae fulcimenta firmissima, omnis vera justitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur. Sit itaque

DISSERTATIO I.

De Sacramentis in genere.

Not. Agemus hic septem Capitibus 1. De essentia; 2. De existentia; 3 De materia, et forma; 4. De Ministro; 5. De subjecto; 6. De effectibus; 7. De caeremoniis Sacramentorum.

CAPUT I.

De Essentia Sacramentorum.

Not. 1. Haec vox *Sacramentum* varie accipitur a Sacris Scriptoribus. 1. Pro arcano, quod, veluti res sacra, reverenter servatur; sic Tobias cap. 12., ait: *Sacramentum Regis abscondere bonum est*. 2. Pro juramento, quasi res, pro qua juratur, Dei testimonio consecretur. 3. Pro sacro mysterio; sic Apost. 1. ad Tim. 3. vocat Incarnationem, *magnum pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne*. 4. Pro signo, quod nos Deo sacrat, atque sanctificat; in hac

u ti-

(a) » *Ad mentem revocet* Lector, *quod in Epistola ad* « *ipsum data in operis initio scripsimus, nimirum ne* » *ab* Auctore *unas res* Dogmaticas *excerpere, ut pos* » *stulat nostri instituti ratio*; *ne forte miretur immerito* « *hunc* Tractatum *prae ceteris, qui in aliis Auctoribus* » *res* Morales Dogmaticis *miscentes leguntur*, *nimis cons* « *tractum evadere*.

ultima usurpatione accipimus istud nomen, *Sacramentum*.

Not. 2. Signum est *id, quod prius cognitum ducit nos in cognitionem alterius*. Dividitur 1. Ratione suae causae in *naturale*, quod ex natura sua significat id, quod significat; sic fumus est signum naturale ignis: et *arbitrarium*, quod ex instituto solum significat id, quod significat; sic arbor appensa est signum arbitrarium vini venalis. Dividitur 2. Ratione suae virtutis in *speculativum*, quod non facit id, quod significat: et *practicum*, quod facit id, quod significat, ut Sacramenta respectu gratiae. Dividitur 3. Ratione rei significatae in *rememorativum*, quod significat rem praeteritam; sic trophaeum significat victoriam: *demonstrativum*, quod significat rem praesentem; sic arbor appensa significat vinum venale: et *prognosticum*, quod significat rem futuram, ut iris pluviam.

Porro triplex illa significatio in Sacramentis novae Legis reperitur, ut docet D. Thom. 3. p. q. 60. art. 3. *Sacramentum*, inquit, *est signum rememorativum ejus, quod praecessit, scilicet Passionis Christi*, quae sanctitatis causa est; *et demonstrativum ejus, quod in nobis efficitur per Christi Passionem, scilicet gratiae*, quam operatur; *et prognosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae*, quae est effectus gratiae. His notatis:

Q. *Quid sit Sacramentum?*

R. Sacramentum generice sumtum recte definitur: *Signum sensibile rei sacrae a Deo permanenter institutum ad significandam, et conferendam gratiam.*

Dicitur 1. *Signum* pro genere, quia per id convenit cum ceteris caeremoniis rem sacram significantibus; qualia sunt Sacramentalia.

Dicitur 2. *Sensibile*; hoc est, aliquo sensu perceptibile, sive immediate, et per se, ut aqua in Baptismo; sive mediate, et per aliud, ut contritio per externam manifestationem, Corpus Christi per species consecratas. Haec conditio est ita necessaria, ut D. Aug. lib. 19. cont. Faust. c. 11. dicat: *In nullum nomen Religionis, seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, aut Sacramentorum visibilium consortio colligentur.*

Dicitur 3. *Rei sacrae*, id est, rei, quae ad cultum Dei ordinetur, atque subjectum sacret, seu initiet, ac sanctificet sanctitate sibi propria; per quod verum Sacramentum a quocunque alio signo sacro hominem non sanctificante distinguitur.

Dicitur 4. *A Deo institutum*; quia solus Deus, sicuti est Religionis et Gratiae Auctor, ita solus potest esse Sacramentorum Institutor. Hinc quaecumque sunt Institutionis Ecclesiasticae, ut *aqua benedicta*, *signum Crucis* etc. non sunt Sacramenta.

Dicitur 5. *Permanenter*; quandiu scilicet manet eadem Lex, idemque Ecclesiae status; quia, cum Sacramenta sint fundamenta Religionis, tamdiu permanere debent, quamdiu ipsa Religio. Hinc Sacramenta antiquae Legis non nisi cum illa ceciderunt.

Hujus conditionis defectu, *lotio pedum*, *insufflatio Christi in Apostolos*, non fuerunt vera Sacramenta, cum stabiliter non fuerint instituta, ut constat auctoritate Ecclesiae, quae est optima Scripturæ interpres.

Dicitur 6. *Ad significandam gratiam*: nempe sanctificantem, sive futuram, et per Christi Passionem dandam, ut Sacramenta vetera; sive praesentem, et actu per illa *ex opere operato* collatam, ut Sacramenta novae Legis; et quidem, *primario*, non *secundario*: unde Sacrificium, qua tale, non est Sacramentum; quia licet *secundario* nova quaedam beneficia impetret tum offerentibus, tum aliis, quibus applicatur, tamen *primario et immediate* non ordinatur ad sanctificandum suscipientem, sed ad testandum supremum Dei in res omnes dominium.

Dicitur 7. *Ad conferendam gratiam*, et sanctitatem, sive interiorem, ut Sacramenta novae Legis, sive exteriorem, et pure legalem, ut Sacramenta veteris Legis; unde omnia Sacramenta sunt essentialiter signa practica, et operativa alicujus sanctitatis sive interioris, sive exterioris.

Gratia *interior* est gratia sanctificans, per quam anima interius renovatur, efficiturque justa, et Deo grata.

Gratia *exterior*, seu *legalis* est consecratio, et munditics quaedam exterior, qua quis fit aptus ad certa Religionis officia obeunda, v. g. qui per lepram, aut contactum cadaveris immundus fuerat, legali ritu sanctificabatur, sed sanctitate exteriori, quae ab Apost.,

Hebr. 9. v. 10., dicitur, *justitia carnis*; quia ritus illi valebant tantum ad munditiem corporalem, et externam, quam Lex exigebat, ut quis aptus esset sacrificiis offerendis.

Resolves ex dictis: Sacramenta veteris, et novae Legis definiri posse per differentias specificas hoc modo.

Sacramentum veteris Legis est *signum sensibile, sacrum, a Deo permanenter institutum ad significandam gratiam interiorem per Passionem Christi dandam; et conferendam exteriorem, et legalem*.

Sacramentum novae Legis est, *signum sensibile, sacrum, a Christo Domino permanenter institutum, ad significandam, et producendam per se, ex opere operato gratiam interiorem*.

CAPUT II.

De Existentia Sacramentorum.

Not. Cum genus humanum in quadruplici statu considerari possit, nempe

1 *In statu innocentiae*, a creatione scilicet Adami usque ad ejus lapsum.

2. *In statu naturae*, a lapsu Adami usque ad Moysen; sic dicto, quia in eo homines nulla Lege positiva, sed dictatu Legis naturae insonantis in corde ducebantur ad Deum tanquam ad finem supernaturalem.

3. *In statu Legis scriptae*, a Moyse, per quem Deus hominibus dedit Leges positivas, per quas in moribus, in sacrificiis, et in judiciis regebantur, usque ad Christum.

4. *In statu Legis Evangelicae*, a Christo usque ad finem mundi: ideo quaeritur, utrum instituta fuerint Sacramenta in quatruplici illo naturae humanae statu? Ad quod dirimendum, sit

CONCLUSIO I.

Nulla de facto exitere in brevissimo innocentiae statu Sacramenta; an autem aliqua futura fuissent, si diutius perseverasset, nemo potest certo definire.

Prob. Conclusio; quia de his rebus, quae ab uno

Dei

Dei instituentis arbitrio pendent, nihil certi statui potest, silente Scriptura, et Traditione. Atqui de Sacramentis in statu innocentiae institutis, aut instituendis, si diutius perseverasset, altum est in Scripturis, et Traditione silentium. Ergo.

Dices: Matrimonium Adami cum Eva institutum, ex D. Aug lib. 1. *de nupt.* c. 21. fuit Sacramentum. Ergo.

Resp dist. ant. Fuit Sacramentum improprie, et late dictum; quatenus nempe futuram significabat unionem Christi cum Ecclesia, *conc.* fuit Sacramentum proprie, et stricte dictum, hoc est, fuit signum sanctificans suscipientes, *neg. ant.* Itaque illud primum matrimonium fuit tantum institutum ad officium naturae, hoc est, ad propagandum genus humanum; et illud subinde Christus in Lege nova ad dignitatem Sacramenti evexit.

CONCLUSIO II.

In Lege naturae extitit verum Sacramentum ad peccatum originale delendum.

Prob. Ex D. Aug, lib. 5. cont. Julian. c. 11., dicente: *Nec ideo tamen credendum est, ante datam circumcisionem, famulos Dei (quandoquidem illis inerat mediatoris fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis, quamvis, quid esset, ex aliqua necessaria causa Scriptura sacra latere voluerit*. Ergo.

Ratio petitur ex sincera Dei voluntate omnes homines salvandi, quae exigit, ut Deus in Lege naturae saluti parvulorum consuluerit per aliquod remedium ad deletionem peccati originalis ordinatum.

Q *Quodnam fuerit illud remedium?*

R. Cum de ea re sileant Scriptura, et Traditio, non potest in individuo determinari; probabilius tamen est, illud remedium positum fuisse in fide Christi venturi, aliquo actu exteriori manifestata. Ratio est; quia sine fide in Christum mediatorem nulla est speranda salus: *Non est enim aliud sub coelo nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*. Act. 4. v. 12.

CON-

CONCLUSIO III.

Aliqua fuerunt in Lege Mosaica Sacramenta.

Prob. Quia multi ea in Lege fuerunt ritus, multæ caeremoniae stabiles, ac fixae, quae legalem, et externam conferebant sanctitatem; internam vero per Christum dandam figurabant: talis fuit Circumcisio, talis Agnus Paschalis, tales Pontificum, et Sacerdotum Consecrationes, Populi Judaici expiationes, et purificationes. Id manifeste supponunt Concilia, et Patres comparantes Sacramenta Legis veteris cum Sacramentis nostris. *Vide Conc. Trid.* sess. 7. can. 2. *D. Thom.* in 4. dist. 1. q 1. art. 2. Ergo.

CONCLUSIO IV.

In nova Lege existunt septem Sacramenta, nec plura, nec pauciora: scilicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, etc.

Recentiores Haeretici tria tantum admittunt Sacramenta, nempe *Lutherani* Baptismum, Poenitentiam, et Eucharistiam; *Calvinistae* Baptismum, Eucharistiam et Ordinationem: *Zuingliani* Baptismum, Eucharistiam, et Matrimonium. Contra quos

Prob. 1. Tot sunt Sacramenta, quot sunt signa sensibilia a Christo permanenter instituta ad gratiam significandam, et conferendam. Atqui septem sunt hæc signa, nec plura, nec pauciora. Ergo. *Major* est evidens ex definitione Sacramenti. *Minor* constabit ex textibus Sacrae Scripturae, quos pro singulis Sacramentis suo loco referemus. Ergo.

Prob. 2. Ex definitione Concil. Trid. sess. 7. can. 1. his verbis: *Si quis dixerit, Sacramenta novae Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta; aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem ... anathema sit.* Ergo.

Confirm. Ex congruentia, quam de isto septenario numero affert Conc. Florent. in decreto Eugenii. Nam vita spiritualis non secus, ac corporalis, septem indiget 1. Ut fidelis regeneretur; et hoc praestat

stat Baptismus . 2. Ut augeatur , et roboretur ; et hoc dat Confirmatio . 3. Ut alatur ; et hoc praestat Eucharistia . 4. Ut sanetur , si sit aegrotus ; et hoc tribuit Poenitentia . 5. Ut reliquiae peccatorum tollantur , et animi virtutes recreentur ; et ad id est Estrema Unctio. 6. Ut Ministri Ecclesiae formentur ; et hoc suppeditat sacra Ordinatio . 7. Ut filii ad Dei cultum , et humani generis conservationem procreentur , et religiose educentur ; et hoc Matrimonium . Hanc Analogiam vitae spiritualis cum corporea eleganter exponit Catech. Roman. p. 2. num. 18.

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Nusquam dicit Scriptura , septem esse Sacramenta . Ergo .

Resp. 1. *retorq. argum.* Scriptura nusquam dicit , esse quatuor Evangelia ; ergo talis numerus temere asseritur a Novatoribus . Sufficit ergo , quod habeamus talem numerum ex Traditione , quae est verbum Dei , sicut Scriptura ; et ex publica Ecclesiae praxi , quae Traditionis est testis fidelis .

Resp. 2. *dist. ant* Scriptura nusquam dicit , esse septem Sacramenta , explicite , *conc.* implicite , *neg. ant.* Nam septem tradit signa sensibilia , quibus convenit definitio Sacramenti . « Hinc nos inferius excur« rendo per singula Sacramenta , ex ipsa Scriptura « probabimus singulorum Sacramentorum veritatem .

Objic. 2. Septenarius Sacramentorum numerus non reperitur in Patribus Ergo .

Resp. dist. ant. Septenarius Sacramentorum numerus non reperitur in Patribus explicite , *transeat*, implicite, *nego ant. et conseq.*

Itaque non minus in quotidiano Ecclesiae usu , et praxi conservatur traditio , quam in scriptis Patrum , qui de iis , quae a nemine ignorantur , aut impugnantur , (qualis fuit septenarius Sacramentorum numerus) siluerunt , et pro data opportunitate de hoc , vel illo Sacramento , non de omnibus simul egerunt , licet numerus rerum sacrarum , quibus fuit promissa gratia , in eorum scriptis reperiatur . Sic D. Aug. lib. de Bapt. 20. Baptismum , Confirmationem , Eucharistiam ,

non scribantur. Dixi ergo, deleantur secundum spem eorum. Secundum autem aequitatem tuam, quid dico? non scribantur.

CONCLUSIO IV.

Praedestinatio nullam necessitatem imponit praedestinatis.

Prob. Decretum, quod perficit libertatem, non imponit necessitatem prædestinatis. Atqui decretum efficax divinae voluntatis circa praedestinationem, perficit libertatem in praedestinatis; est enim tantæ efficaciae, ut non solum substantiam, sed etiam modum actus liberi producat; ac proinde et agere, et libere agere faciat. Ergo.

Dices: D. Aug. L. 6. de Genesi ad litter. c. 15. ait: *Dei voluntas, rerum necessitas est.* Ergo decretum praedestinationis imponit necessitatem.

Resp. nego cons. Nam D. Aug. ibi agit de prima rerum creatione, quae facta est, prout Deus voluit; quod ad praesentem quaestionem non pertinet.

QUÆSTIO II.

De Reprobatione.

Not. 1. Reprobatio duplex est, *positiva* scilicet, et *negativa*.

Reprobatio positiva est, *decretum divinum, quo aliqui excluduntur a vita aeterna, et deputantur ad pœnas aeternas:* haec etiam dicitur *adaequata*, et *totalis*.

Reprobatio negativa, secundum aliquos Scholasticos definitur, *mera non electio ad vitam aeternam*. Secundum alios, definitur: *Actus positivus, quo Deus quosdam non tantum non eligit, sed etiam excludit a vita aeterna, tanquam a beneficio indebito*, quo sensu potest etiam dici reprobatio positiva, *secundum quid*.

Not. 2. Certum est dari reprobationem aliquorum, et quidem adaequate et positive sumptam; quidam enim a Deo excluduntur a gloria aeterna, et poenis aeter-

aeternis deputantur. Matth. 25. *Discedite a me maledicti, in ignem aeternum.*

Restat ergo agendum. 1. De causa reprobationis. 2. De effectibus reprobationis, duobus articulis.

ARTICULUS I.

De Causa reprobationis.

Quaeritur utrum ex parte hominis sit aliqua causa, quae Deum moveat, ut ipsum reprobet? An vero reprobatio fiat a solo Dei beneplacito, qui, aliquos praedestinando, alios rejicit, vel *positive*, vel *negative*? Circa quod unus est haereticalis error, et tres Scholasticorum opiniones.

Error haereticalis est Calvini, qui cum caeteris Prædestinatianis docet, Deum ante omnem peccati praevisionem, aliquos exclusisse a gloria aeterna, et poenis aeternis addixisse; atque ex hac intentione eos damnandi, illos exeæcare, imo ad peccata impellere, propter quæ puniantur, L. 3. Inst. c. 23. n. 2.

1. *Scholasticorum opinio*, Est quorumdam Theologorum, qui docent Deum actu positivo, reprobos a gloria, tanquam a beneficio indebito, excludere ex mera sua voluntate, ante praevisum quodcumque eorum peccatum, sive originale, sive actuale, non tamen eos poenis aeternis de facto addicere; nisi propter eorum peccata praevisa, in quo differunt a Calvino.

Porro hi Theologi reprobationem, quam tuentur, *negativam* vocant, non respectu Dei, cum illam per actum positivum decernat; sed respectu gloriae, quæ est lapso homini prorsus indebita: quomodo coecitas in lapide, quia est carentia visus ipsi indebiti, dicitur *negatio*; e contrario caecitas in homine, quia est carentia formae ipsi debitae, *privatio* dicitur.

2. *Opinio* est aliorum, qui cum *Suarez*, et *Bellarmino*, docent, Deum, non quidem positive, sed mere negative, id est, per meram non electionem, reprobos excludere a gloria ante praevisa quaecumque demerita. Hanc opinionem solent admittere plures, qui tuentur

sy-

systema praedestinationis gratuitae ante praevisa merita gloriae.

3. *Opinio* est omnium aliorum, qui censent Deum neminem addicere poenis aeternis, neque a gloria, sive positive, sive negative excludere, ante praevisionem peccatorum, non modo orginalis, sed et actualium. His praemissis sit.

CONCLUSIO I.

Deus neminem positive *reprobat; ac pœnis addicit aeternis, ante praevisionem peccati.* Est de fide contra Calvinum.

Prob. 1. Ex Script. Sap. 1. *Deus mortem non fecit, nec laetatur in perditione vivorum.* Atqui si Deus aliquos, ante omne demeritum, excluderet positive a gloria, et poenis addiceret aeternis, faceret mortem, et maxime laetaretur in perditione vivorum. Ergo.

Matth. 25. *Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et Angelis ejus: esurivi enim, et non dedistis mihi manducare,* etc. Ergo causa discessus in ignem aeternum, est praecepta omissio bonorum operum.

Prob. 2. Ex SS. Patribus, maxime S. Aug. L. 3. contra Julian. c. 18. *Non potest Deus,* inquit, *quempiam sine malis meritis damnare, quia justus est.* Ergo Calvini dogma facit Deum injustum, quo nihil blasphemum magis.

Hinc Conc. Arausicanum II. errorem, de quo agitur, confixit: *Aliquos,* inquit, *ad malum divina potestate praedestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.*

Dices: Prov. 16. dicitur: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus; impium quoque ad diem malum.* Ergo Deus damnat positive, et addicit poenis aeternis ante praevisa demerita.

Resp. nego cons. Quia illa verba non sunt sic intelligenda, ut Deus impium creaverit eo fine, ut reprobus esset; quod adversatur Scripturae de Deo dicenti: *Diligis omnia, quae sunt, et nihil odisti eorum, quae fecisti.* Sed sic intelligenda sunt allata verba,

quod

quod , quamvis homo praevideatur in peccatum lapsurus , atque adeo damnandus , non desinat tamen a Deo produci , ut inde gloria Dei patefiat : *Melius enim* , ait D. Aug. in Enchirid. c. 27 *judicavit Deus de malis bene facere* , *quam nulla mala permittere* .

CONCLUSIO II.

Reprobatio negativa , *si sumatur in particulari* , *seu comparative* , *non habet aliam causam* , *quam divinum beneplacitum*; *si vero sumatur in generali* , *seu absolute* , *pro causa habet peccatum originale* .

Not. Duplici alio sensu , intelligi potest reprobatio negativa ; nempe vel *in particulari* , seu *comparative* ; vel *in generali* , seu *absolute* . In particulari , seu comparative intelligitur , quatenus in particulari homines comparando , unus potius , quam alius a gloria excluditur . In generali , seu absolute accipitur reprobatio negativa , quatenus ex universo humano genere aliqui electi sunt ad gloriam , et aliqui ab ea exclusi . His notatis .

Prob. 1. *p.* Ex textu Apostol , cap. 9. ad Rom. : *An non habet potestatem figulus luti* , *ex eadem massa facere*, *aliud quidem vas in honorem* , *aliud in contumeliam* ? *Deus* , inquit in hunc locum S. Thomas , *habet potestatem ex eadem massa generis humani*, *sicut ex quodam luto* , *quosdam homines facere praeparatos in gloriam* , *quosdam vero in miseria relictos*. Ergo .

2. Ex S. Augustino , qui , libro de dono Persev. cap. 8. ita scribit : *Cur in eadem caussa me potius* , *quam illum puniet* ? *Aut potius illum* , *quam me liberabit* ? *Hoc non dico* , *si quaeris* , *quare* : *quia in hac re* , *sicut justa est ira ejus* , *ita inscrutabilia sunt judicia ejus* . Atqui non forent judicia Dei inscrutabilia , si reprobationis negativae in particulari sumptae alia foret ratio , quam beneplacitum divinae voluntatis : si enim motivum ipsius constituerent peccata actualia , mysterium omne evanesceret .

3. Ex S. Thom. qui in cap. 6. Joan. lect. 5. sic scribit : *Quare autem in speciali hunc* , *et non illum trahat* , *non est ratio aliqua* , *nisi beneplacitum divinae*

nae voluntatis; *unde dicit Augustinus* : *Quare hunc trahat*, *et illum non trahat*, *noli velle judicare*, *si non vis errare* :

Prob. 2. *p.* Ex eodem textu Apostoli, cap. 9. ad Romanos, ubi de electione Jacobi, et reprobatione Esau agitur; hunc enim locum explicans S. Augustinus in Epistola ad Sixtum inquit: *Quid oderat in Esau*, *antequam fecisset aliquid mali*, *nisi originale peccatum* ? Magistro consentit Discipulus S. Thomas, qui tum pluries alibi, tum quaest. 6. de verit. art. 2. ad 9. ita docet: *Ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale*, *ut dicit Augustinus*. Ergo.

« *Dices* : Peccatum originale multis reprobis dimis-
« sum est per baptismum, quo fit, ut nihil damnatio-
» nis sit iis, ut ait Apost. Rom. 8. et definivit Conc.
« Trident. Ergo saltem respectu hujusmodi adulto-
» rum peccatum originale non est causa reprobatio-
« nis negativae.

« *Resp. dist. ant.* dimissum est quoad culpam, *conc.*
« quoad reliquias infirmitates, quae appellantur *pœna-*
« *litates*, *neg.* Remansit enim post baptismum mors,
« morbi, calamitates, concupiscentia, et ignorantia;
» quae Deus voluit manere ad agonem, et ad majo-
« rem baptizatorum utilitatem. Hisce igitur manenti-
» bus, ex culpa reprobatorum fit, ut auxilia suffi-
» cientia, quae Deus praebet, effectu careant, ac pro-
« inde ipsi in accepta justitia non perseverent. Igitur
« peccatum originale non est causa *proxima* repro-
« bationis hujusmodi adultorum, quibus dimissum est
» peccatum originale; sed est causa *remota*. Ita
« Card. Norisius in Vind. August. cap. 4.

AR-

ARTICULUS II.

De Effectibus reprobationis.

Q. 1. *Quot sunt effectus reprobationis?*

R. Sunt quatuor, nempe:

1. Est permissio peccati, non cujuscumque, quia peccatum potest per gratiam deleri; sed peccati cum morte conjuncti.

2. Est excaecatio mentis, qua fit, ut homo se peccare non amplius advertat, sicque non convertatur, infallibiliterque moriatur impoenitens; licet enim Deus ei non deneget gratiam illuminationis sufficientem, ipsi tamen, in poenam peccatorum praecedentium, efficacem denegat. Coecitas autem illa, ita poena est peccati, ut etiam sit ipsa peccatum, utpote voluntaria.

3. Est obduratio cordis, qua fit, ut obduratus lucentem veritatem rejiciat, monitiones spernat, et adhortantibus hoc unum respondere soleat: *Non possum*.

4. Est poena tum damni, quae in exclusione a gloria; tum sensus, quae in deputatione ad poenas aeternas consistit. Haec enim utraque poena est a Deo justo vindice: *Discedite a me maledicti, in ignem aeternum*, etc.

Q. 2. *Quomodo Deus peccatorem indurat, et excaecat?*

R. Deus hoc exequitur duobus modis:

1. Cum peccatori denegat auxilia efficacia, per quae converteretur actu, et non moreretur in peccato; nam *non indurat Deus*, inquit D. August. Epist. 194. *infundendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam*.

2. Cum permittit peccatorem incidere in tentationes, et occasiones peccandi, quibus videt futurum, ut peccata peccatis accumulet; aut etiam illi offert objecta per se bona, vel certe non mala, quibus abutitur ad suam perniciem; sicut advenit Pharaoni, ut explicat D. Aug. *l. de Gratia et Lib Arb. cap.* 21. Unde causa meritoria indurationis, sunt antecedentia peccata,

ut

TRACTATUS VII.

DE SACRAMENTIS (*a*).

Scientia haec commendatur a Tridentino Sess. 7. quia per septem Sacramenta, Ecclesiae fulcimenta firmissima, omnis vera justitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur. Sit itaque

DISSERTATIO I.

De Sacramentis in genere.

Not. Agemus hic septem Capitibus 1. De essentia; 2. De existentia; 3 De materia, et forma; 4. De Ministro; 5. De subjecto; 6. De effectibus; 7. De caeremoniis Sacramentorum.

CAPUT I.

De Essentia Sacramentorum.

Not. 1. Haec vox *Sacramentum* varie accipitur a Sacris Scriptoribus. 1. Pro arcano, quod, veluti res sacra, reverenter servatur; sic Tobias cap. 12., ait: *Sacramentum Regis abscondere bonum est*. 2. Pro juramento, quasi res, pro qua juratur, Dei testimonio consecretur. 3. Pro sacro mysterio; sic Apost. 1. ad Tim. 3. vocat Incarnationem, *magnum pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne*. 4. Pro signo, quod nos Deo sacrat, atque sanctificat; in hac

u ti-

(a) » *Ad mentem revocet* Lector, *quod in Epistola ad* « *ipsum data in operis initio scripsimus*, *nimirum nos* » *ab* Auctore *unas res* Dogmaticas *excerpere*, *ut pos* » *stulat nostri instituti ratio*; *ne forte miretur immerito* « *hunc* Tractatum *prae ceteris*, *qui in aliis Auctoribus* » *res* Morales Dogmaticis *miscentes leguntur*, *nimis con* « *tractum evadere*.

ultima usurpatione accipimus istud nomen, *Sacramentum*.

Not. 2. Signum est *id, quod prius cognitum ducit nos in cognitionem alterius*. Dividitur 1. Ratione suae causae in *naturale*, quod ex natura sua significat id, quod significat; sic fumus est signum naturale ignis: et *arbitrarium*, quod ex instituto solum significat id, quod significat; sic arbor appensa est signum arbitrarium vini venalis. Dividitur 2. Ratione suae virtutis in *speculativum*, quod non facit id, quod significat: et *practicum*, quod facit id, quod significat, ut Sacramenta respectu gratiae. Dividitur 3. Ratione rei significatae in *rememorativum*, quod significat rem præteritam; sic trophaeum significat victoriam: *demonstrativum*, quod significat rem praesentem; sic arbor appensa significat vinum venale: et *prognosticum*, quod significat rem futuram, ut iris pluviam.

Porro triplex illa significatio in Sacramentis novae Legis reperitur, ut docet D. Thom. 3. p. q. 60 art. 3. *Sacramentum*, inquit, *est signum rememorativum ejus, quod praecessit, scilicet Passionis Christi*, quæ sanctitatis causa est; *et demonstrativum ejus, quod in nobis efficitur per Christi Passionem, scilicet gratiae*, quam operatur; *et prognosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae*, quae est effectus gratiae. His notatis.

Q. *Quid sit Sacramentum?*

R. Sacramentum generice sumtum recte definitur: *Signum sensibile rei sacrae a Deo permanenter institutum ad significandam, et conferendam gratiam*.

Dicitur 1. *Signum* pro genere, quia per id convenit cum ceteris caeremoniis rem sacram significantibus; qualia sunt Sacramentalia.

Dicitur 2. *Sensibile*; hoc est, aliquo sensu perceptibile, sive immediate, et per se, ut aqua in Baptismo; sive mediate, et per aliud, ut contritio per externam manifestationem, Corpus Christi per species consecratas. Haec conditio est ita necessaria, ut D. Aug. lib. 19. cont. Faust. c. 11. dicat: *In nullum nomen Religionis, seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, aut Sacramentorum visibilium consortio colligentur*.

Di-

Dicitur 3. *Rei sacrae*, id est, rei, quae ad cultum Dei ordinetur, atque subjectum sacret, seu initiet, ac sanctificet sanctitate sibi propria; per quod verum Sacramentum a quocunque alio signo sacro hominem non sanctificante distinguitur.

Dicitur 4. *A Deo institutum*; quia solus Deus, sicuti est Religionis et Gratiae Auctor, ita solus potest esse Sacramentorum Institutor. Hinc quaecumque sunt Institutionis Ecclesiasticae, ut *aqua benedicta*, *signum Crucis* etc. non sunt Sacramenta.

Dicitur 5. *Permanenter*; quamdiu scilicet manet eadem Lex, idemque Ecclesiae status; quia, cum Sacramenta sint fundamenta Religionis, tamdiu permanere debent, quamdiu ipsa Religio. Hinc Sacramenta antiquae Legis non nisi cum illa ceciderunt.

Hujus conditionis defectu, *lotio pedum*, *insufflatio Christi in Apostolos*, non fuerunt vera Sacramenta, cum stabiliter non fuerint instituta, ut constat auctoritate Ecclesiae, quae est optima Scripturæ interpres.

Dicitur 6. *Ad significandam gratiam*: nempe sanctificantem, sive futuram, et per Christi Passionem dandam, ut Sacramenta vetera; sive praesentem, et actu per illa *ex opere operato* collatam, ut Sacramenta novae Legis; et quidem, *primario*, non *secundario*: unde Sacrificium, qua tale, non est Sacramentum; quia licet *secundario* nova quaedam beneficia impetret tum offerentibus, tum aliis, quibus applicatur, tamen *primario* et *immediate* non ordinatur ad sanctificandum suscipientem, sed ad testandum supremum Dei in res omnes dominium.

Dicitur 7. *Ad conferendam gratiam*, et sanctitatem, sive interiorem, ut Sacramenta novae Legis, sive exteriorem, et pure legalem, ut Sacramenta veteris Legis; unde omnia Sacramenta sunt essentialiter signa practica, et operativa alicujus sanctitatis sive interioris, sive exterioris.

Gratia *interior* est gratia sanctificans, per quam anima interius renovatur, efficiturque justa, et Deo grata.

Gratia *exterior*, seu *legalis* est consecratio, et munditiès quaedam exterior, qua quis fit aptus ad certa Religionis officia obeunda, v. g. qui per lepram, aut contactum cadaveris immundus fuerat, legali ritu sanctificabatur, sed sanctitate exteriori, quae ab Apost.,

Hebr. 9. v. 10., dicitur, *justitia carnis*; quia ritus illi valebant tantum ad munditiem corporalem, et externam, quam Lex exigebat, ut quis aptus esset sacrificiis offerendis.

Resolve ex dictis: Sacramenta veteris, et novae Legis definiri posse per differentias specificas hoc modo.

Sacramentum veteris Legis est *signum sensibile, sacrum, a Deo permanenter institutum ad significandam gratiam interiorem per Passionem Christi dandam; et conferendam exteriorem, et legalem*.

Sacramentum novae Legis est, *signum sensibile, sacrum, a Christo Domino permanenter institutum, ad significandam, et producendam per se, ex opere operato gratiam interiorem*.

CAPUT II.

De Existentia Sacramentorum.

Not. Cum genus humanum in quadruplici statu considerari possit, nempe

1 *In statu innocentiae*, a creatione scilicet Adami usque ad ejus lapsum.

2. *In statu naturae*, a lapsu Adami usque ad Moysen, sic dicto, quia in eo homines nulla Lege positiva, sed dictatu Legis naturae insonantis in corde ducebantur ad Deum tanquam ad finem supernaturalem.

3. *In statu Legis scriptae*, a Moyse, per quem Deus hominibus dedit Leges positivas, per quas in moribus, in sacrificiis, et in judiciis regebantur, usque ad Christum.

4. *In statu Legis Evangelicae*, a Christo usque ad finem mundi: ideo quaeritur, utrum instituta fuerint Sacramenta in quatruplici illo naturae humanae statu? Ad quod dirimendum, sit

CONCLUSIO I.

Nulla de facto extitere in brevissimo innocentiae statu Sacramenta; an autem aliqua futura fuissent, si diutius perseverasset, nemo potest certo definire,

Prob. *Conclusio*; quia de his rebus, quae ab uno

Dei

Dei instituentis arbitrio pendent, nihil certi statui potest, silente Scriptura, et Traditione. Atqui de Sacramentis in statu innocentiae institutis, aut instituendis, si diutius perseverasset, altum est in Scripturis, et Traditione silentium. Ergo.

Dices: Matrimonium Adami cum Eva institutum, ex D. Aug lib. 1. *de nupt.* c. 21. fuit Sacramentum. Ergo.

Resp dist. ant. Fuit Sacramentum improprie, et late dictum; quatenus nempe futuram significabat unionem Christi cum Ecclesia, *conc.* fuit Sacramentum proprie, et stricte dictum, hoc est, fuit signum sanctificans suscipientes, *neg. ant.* Itaque illud primum matrimonium fuit tantum institutum ad officium naturae, hoc est, ad propagandum genus humanum; et illud subinde Christus in Lege nova ad dignitatem Sacramenti evexit.

CONCLUSIO II.

In Lege naturae extitit verum Sacramentum ad peccatum originale delendum.

Prob. Ex D. Aug, lib. 5. cont. Julian. c. 11., dicente: *Nec ideo tamen credendum est, ante datam circumcisionem, famulos Dei (quandoquidem illis inerat mediatoris fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis, quamvis, quid esset, ex aliqua necessaria causa Scriptura sacra latere voluerit*. Ergo.

Ratio petitur ex sincera Dei voluntate omnes homines salvandi, quae exigit, ut Deus in Lege naturae saluti parvulorum consuluerit per aliquod remedium ad deletionem peccati originalis ordinatum.

Q *Quodnam fuerit illud remedium?*

R. Cum de ea re sileant Scriptura, et Traditio, non potest in individuo determinari; probabilius tamen est, illud remedium positum fuisse in fide Christi venturi, aliquo actu exteriori manifestata. Ratio est; quia sine fide in Christum mediatorem nulla est speranda salus: *Non est enim aliud sub coelo nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*. Act. 4. v. 12.

CON-

CONCLUSIO III.

Aliqua fuerunt in Lege Mosaica Sacramenta.

Prob. Quia multi ea in Lege fuerunt ritus, multæ caeremoniae stabiles, ac fixae, quae legalem, et externam conferebant sanctitatem; internam vero per Christum dandam figurabant: talis fuit Circumcisio, talis Agnus Paschalis, tales Pontificum, et Sacerdotum Consecrationes, Populi Judaici expiationes, et purificationes. Id manifeste supponunt Concilia, et Patres comparantes Sacramenta Legis veteris cum Sacramentis nostris. *Vide Conc. Trid.* sess. 7. can. 2. *D. Thom.* in 4. dist. 1. q 1. art. 2. Ergo.

CONCLUSIO IV.

In nova Lege existunt septem Sacramenta, nec plura, nec pauciora: scilicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, etc.

Recentiores Haeretici tria tantum admittunt Sacramenta, nempe *Lutherani* Baptismum, Poenitentiam, et Eucharistiam; *Calvinistae* Baptismum, Eucharistiam et Ordinationem: *Zuingliani* Baptismum, Eucharistiam, et Matrimonium. Contra quos

Prob. 1. Tot sunt Sacramenta, quot sunt signa sensibilia a Christo permanenter instituta ad gratiam significandam, et conferendam. Atqui septem sunt hæc signa, nec plura, nec pauciora. Ergo.. *Major* est evidens ex definitione Sacramenti. *Minor* constabit ex textibus Sacrae Scripturae, quos pro singulis Sacramentis suo loco referemus. Ergo.

Prob. 2. Ex definitione Concil. Trid. sess. 7. can. 1. his verbis: *Si quis dixerit, Sacramenta novae Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta; aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem ... anathema sit*. Ergo.

Confirm. Ex congruentia, quam de isto septenario numero affert Conc. Florent. in decreto Eugenii. Nam vita spiritualis non secus, ac corporalis septem indiget 1. Ut fidelis regeneretur; et hoc praestat

stat Baptismus . 2. Ut augeatur, et roboretur ; et hoc dat Confirmatio . 3. Ut alatur ; et hoc praestat Eucharistia . 4. Ut sanetur , si sit aegrotus ; et hoc tribuit Poenitentia . 5. Ut reliquiae peccatorum tollantur , et animi virtutes recreentur ; et ad id est Estrema Unctio. 6. Ut Ministri Ecclesiae formentur ; et hoc suppeditat sacra Ordinatio . 7. Ut filii ad Dei cultum , et humani generis conservationem procreentur , et religiose educentur ; et hoc Matrimonium . Hanc Analogiam vitae spiritualis cum corporea eleganter exponit Catech. Roman. p. 2. num. 18.

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Nusquam dicit Scriptura , septem esse Sacramenta . Ergo .

Resp. 1. *retorq. argum.* Scriptura nusquam dicit , esse quatuor Evangelia ; ergo talis numerus temere asseritur a Novatoribus . Sufficit ergo , quod habeamus talem numerum ex Traditione , quae est verbum Dei , sicut Scriptura ; et ex publica Ecclesiae praxi , quae Traditionis est testis fidelis .

Resp. 2. *dist. ant.* Scriptura nusquam dicit , esse septem Sacramenta , explicite , *conc.* implicite , *neg. ant.* Nam septem tradit signa sensibilia , quibus convenit definitio Sacramenti . « Hinc nos inferius excur« rendo per singula Sacramenta , ex ipsa Scriptura « probabimus singulorum Sacramentorum veritatem .

Objic. 2. Septenarius Sacramentorum numerus non reperitur in Patribus . Ergo .

Resp. dist. ant. Septenarius Sacramentorum numerus non reperitur in Patribus explicite , *transeat*, implicite, *nego ant. et conseq.*

Itaque non minus in quotidiano Ecclesiae usu , et praxi conservatur traditio , quam in scriptis Patrum , qui de iis , quae a nemine ignorantur , aut impugnantur , (qualis fuit septenarius Sacramentorum numerus) siluerunt , et pro data opportunitate de hoc , vel illo Sacramento , non de omnibus simul egerunt , licet numerus rerum sacrarum , quibus fuit promissa gratia , in eorum scriptis reperiatur . Sic D. Aug. lib. de Bapt. 20. Baptismum , Confirmationem , Eucharistiam ,

tiam, et Pœnitentiam commemorat, et *in speciali* textum D. Jacobi, qui est de Extrema Unctione, exponit de signo gratiam conferente; et lib. 2. contra litter. Parmeniani 1. cap. Ordinem vocat *Sacramentum*, quod *quadam consecratione homini datur*. Et demum pluribus locis loquitur de Matrimonio tanquam Sacramento, maxime lib. de nuptiis, et concupisc. c. 10. unde dixi, *transeat. ant.*

Objic. 3. Sunt plura, quam septem Sacramenta; nam septem sunt Ordines; item lotio pedum dicitur a nonnullis Patribus Sacramentum. Ergo.

Resp. nego ant Nam 1. omnes Ordinationis species revocantur ad unum genus, quod dicitur *Sacramentum Ordinis*. Itaque, quando dicimus esse tantum septem Sacramenta, Sacramentum sumimus secundum genus, ita ut sensus sit, septem tantum esse Sacramenta generice diversa, id est, quae ad diversos genere fines referuntur; et ideo cum omnes Ordines ad unum, eumdemque finem genericum referantur, nempe ad confectionem, et administrationem Eucharistiae, a se invicem specie tantum discrepant, et unum generice Sacramentum constituunt.

2. Lotio pedum dicitur a SS. Patribus late, et improprie Sacramentum, quatenus significat aliquod mysterium, quod probabilius fuit Sacramentum Poenitentiae juxta Maldonatum in cap. 13 Joan.; non autem vocatur Sacramentum stricte, cum haec lotio non sit signum constans in Ecclesia, nec practicum gratiae sanctificantis.

Inst. Lotio pedum habet omnia ad rationem Sacramenti requisita; nempe 1. Est signum sensibile, Joan. 13. *Caepit lavare pedes*. 2. Annexum habet praeceptum: *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*. 3. Continet promissionem gratiae: *Si non lavero te, non habebis partem mecum*. Ergo.

Resp. nego ant. Nam 1. ad verum Sacramentum non sufficit, ut sit signum externum, sed ultra requiritur, ut sit signum practicum gratiae, constans in Ecclesia.

2. Lotio pedum non fuit a Christo praecepta, alias Ecclesia eam retinuisset; haec ergo verba: *Vos debetis alter alterius lavare pedes*, metaphorice sunt accipienda

pienda pro praecepto charitatis fraternae, et humilitatis; quae per lotionem externam fuerunt significatae.

3. Haec verba: *Nisi lavero te, non habebis partem mecum*, non significant lotionem pedum institutam fuisse ad significandam, et efficiendam gratiam; sed *Petro* poenam inobedientiae comminantur, nisi Christo ipsius pedes abluere volenti paruisset; nisi enim Christo obedivisset, fuisset contumax, adeoque aeterna haereditate indignus.

Q. 1. *An omnia Sacramenta novae Legis sint aequalis inter se dignitatis?*

Resp. neg. Ita definivit Conc. Trid. sess. 7. can. 3. contra Lutherum: *Si quis dixerit, septem Sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius, anathema sit*..... Et vero quis ambigere potest, Eucharistiam, quae continet Christum, totius gratiae fontem, cetera Sacramenta dignitate et excellentia superare?

Q. 2. *Quis instituit Sacramenta novae Legis?*

Resp. Christus Dominus omnia, et singula novae Legis Sacramenta instituit; et quidem per se, et immediate.

1. *pars* est de fide, definita in Conc. Trid. sess. 7. can. 1.: *Si quis dixerit Sacramenta novae Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta*.. . . *anathema sit*.

2. *pars*, quae est certa, et quidem probabilius de fide. *Prob.* Quia, si Ecclesia quaedam Sacramenta instituisset, posset illa mutare quoad substantiam; nam ad aliquid mutandum non requiritur major potestas, quam ad illud instituendum. Atqui falsum consequens, ex Trid. declarante, sess. 21. cap. 2. *Hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quae suscipientium utilitati magis expedire judicaret*. Ergo.

Dixi, *Immediatam a Christo institutionem esse probabilius de fide*, quia Conc. Trid. clare, et expresse non definivit hanc veritatem; consulto enim hanc particulam, *immediate*, omisit, ne ullum liberis Scholae opinionibus inferret praejudicium; tamen necessario videtur subintelligi, quia ille Canon est contra Nova-

tores facile concedentes plura Sacramenta immediate ab Ecclesia fuisse instituta; negantes autem immediatam Christi institutionem. Unde licet insignis temeritatis reus foret, qui, post Decretum, immediatam a Christo institutionem revocaret in dubium, eum tamen erroris contra fidem incusare non audemus.

CAPUT III.

De materia, et forma Sacramentorum.

Not. 1. Per materiam, et formam Sacramentorum, intelliguntur partes, ex quibus constant Sacramenta; materia autem duplex est, remota nempe, et proxima.

Materia *remota* est *quaelibet res, vel actus sensibilis, ex se indifferens ad esse Sacramenti*: id est, ad significandam, et producendam gratiam.

Materia *proxima* est *usus, seu applicatio materiae remotae ad subjectum*.

Forma sunt *verba*, aut *quidpiam verbis aequivalens, quae materiam indifferentem determinant ad esse Sacramenti*. Sic *aqua in Baptismo* est materia remota, quia indifferens est ad significandam lotionem corporalem, vel spiritualem. *Ablutio* est materia proxima, quia applicat materiam remotam ad subjectum. Haec verba: *Ego te baptizo* etc. sunt forma, quia aquam determinant, et contrahunt ad lotionem spiritualem.

Not. 2 Circa materiam, et formam Sacramentorum duo quaeruntur.

1. An materiae, et formae Sacramentorum sint a Christo fixae, et determinatae?

2. An, et quae mutatio sive in materia, sive in forma Sacramentum invalidum reddat?

QUÆSTIO I.

An materia, et formae Sacramentorum sint a Deo fixae et determinatae.

Not. Materia, et forma duobus modis determinari potest; in genere nimirum, et in specie.

Determinantur *in genere*, dum sub aliqua materia, et

et forma convenienti statuitur confici Sacramentum, nullam speciem assignando: determinantur autem *in specie*, cum ipsamet species assignatur, imposita determinantis lege, ut ea semper utantur Sacramentorum Ministri.

CONCLUSIO I.

Christus Dominus determinavit, saltem in genere, omnium Sacramentorum materiam, et formam.

Prob. Quia ex supradictis Christus instituit omnia novae Legis Sacramenta. Ergo eorum materiam, et formam determinavit, saltem in genere: Sacramentum enim nihil est aliud, quam materia, et forma simul junctae.

Dices: Ecclesia mutavit materiam Sacramenti Matrimonii; nam ante decretum Trid. contractus clandestinus erat illius Sacramenti materia; et nunc non est amplius valida illius materia. Ergo non fuit a Christo determinata.

Resp. neg. ant. Ecclesia enim nihil mutavit eorum, quae sunt a Christo instituta circa Matrimonium, sed tantum determinavit in specie, quod ab eo fuerat determinatum tantum generice: nimirum Christus instituit solum pro materia Matrimonii contractum legitimum inter conjuges; qualis autem pro legitimo haberi debeat, ipse non instituit, sed reliquit Ecclesiae determinandum; nihil ergo mutavit Ecclesia, quod pertineret ad substantiam eorum, quae fuerant a Christo instituta; retinuit enim legitimum contractum, sed tantum, qualis esse debeat ille contractus, declaravit.

CONCLUSIO II.

Christus non omnium Sacramentorum materiam, et formam determinavit in specie, *sed aliquorum determinavit tantum* in genere, *relinquendo Ecclesiae potestatem eas in specie determinandi pro locorum et temporum diversitate.*

Prob. Ex praxi diversa Graecorum, et Latinorum in sacris Ordinationibus conferendis; Graeci enim per solam

solam manuum impositionem, quod approbat Ecclesia Latina: Latini vero etiam per exhibitionem instrumentorum Ordinem conferunt. Ergo Christus non determinavit eamdem materiam, et formam *in specie infima*. Ergo restat, quod determinavit tantum *in genere*, statuendo scilicet, ut hoc Sacramentum conferretur per aliquod signum expressivum potestatis, quae traditur ordinato, et per aliqua verba, quae eamdem potestatem magis determinate, et clarius significarent.

Dices: Si Ecclesia potestatem haberet quorumdam Sacramentorum materiam, et formam in specie determinandi, eas posset mutare: falsum ex Trid. sess. 21. cap. 2. consequens. Ergo.

Resp. dist. maj. Eas posset mutare secundum suum esse specificum, *conc.* secundum suum esse genericum, *neg. maj.* Atqui Ecclesia ex Trid. non potest eas mutare secundum suum esse genericum, *conc.* secundum suum esse specificum. *subdist.*, quando sunt in specie a Christo determinatae, *conc.* quando sunt ab Ecclesia specifice determinatae, *neg. min.* Eadem quippe potestas sufficit ad mutandam materiam, quae fuit sufficiens ad eam determinandam.

QUESTIO II.

De mutatione materiae, et formae Sacramentorum.

Q. 1. *Quotuplex sit materiae, et formae mutatio?*

R. Duplex, substantialis scilicet, et accidentalis.

Mutatio materiae *substantialis* est ea, qua materia convertitur in aliam speciem, vel qua redditur inutilis ad sui usum, v. g. si quis vino baptizaret, vel aqua naturali, sed congelata, ita ut non posset fieri ablutio.

Mutatio materiae *accidentalis* est alteratio materiae talis, ut non convertatur in aliam speciem, nec reddatur inutilis ad sui usum, v. gr. Baptismus in aqua calefacta, vel non benedicta etc.

Mutatio formae *substantialis* est conversio verborum illius in alium sensum, v. g.: *Ego te baptizo in nomine matris*, vel *in nomine Dei*, Trinitatem non exprimendo etc.

Mutatio *accidentalis* formae est alteratio verborum illius,

illius, retento eorum sensu, v. g. *Abluo te in nomine Patris* etc.

Q. 2. *An mutatio materiae, vel formae Sacramentum irritet?*

R. Quælibet mutatio substantialis materiæ, vel formæ Sacramentum irritat, non autem accidentalis; peccat tamen, qui talem mutationem accidentalem efficit: Patet 1. Quia mutatio substantialis in materia, vel forma materiam, vel formam Sacramenti tollit: Patet 2 Quia non est licitum absque auctoritate aliquid addere, vel minuere illi, quod ab ipso Christo, vel ab Ecclesia ex Christi auctoritate est decretum.

CAPUT IV.

De Ministro Sacramentorum.

Not. Duplex est Sacramentorum Minister, *primarius* nimirum, et *secundarius*. Minister *primarius* est ille, cujus nomine Sacramenta administrantur; et est Christus ut homo, propter unionem hypostaticam cum Verbo divino, de quo dicitur, Joan. 1. *Hic est qui baptizat*. Minister *secundarius* est ille, qui, nomine Christi potest valide conficere Sacramentum; et hic iterum duplex est, nempe *ordinarius*, qui secundum Legem a Christo praescriptam potest valide conficere Sacramentum; et *extraordinarius*, qui praeter hanc Legem Christi ordinariam, ad Sacramenta conficienda et dispensanda committi potest.

De Ministro extraordinario nemini dubium est, quin Deus quamlibet creaturam rationalem, sive sit Angelus, sive anima separata, ad Sacramenta conficienda possit deputare; Deus enim non ita suam virtutem alligavit Ecclesiæ Ministris, quin possit ipsam aliis tribuere. Itaque

De solo Ministro ordinario hic quæritur; 1. Quis sit? 2. Quaenam ex ejus parte requirantur, ut Sacramentum legitime perficiat?

QUÆ-

QUÆSTIO I.

Quis sit ordinarius Sacramentorum Minister?

CONCLUSIO.

Solus homo viator, ratione utens, potest esse Minister ordinarius Sacramentorum.

Prob. Christus solum hominem viatorem ratione utentem ad hoc munus deputavit; nam illi soli dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos.* Unde Apost. non alios, quam homines, Ministros designat, dicens 1 Cor. 4.: *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei.* Ergo.

Q. *An quilibet homo viator sit Minister Sacramentorum?*

R. Excepto Baptismo, propter summam ejus necessitatem, quilibet homo viator non potest conferre Sacramenta, sed is solum, qui rite in Ecclesia ad hoc ordinatur; est de fide, definita in Conc Trid. sess. 7. can. 10. contra Lutherum his verbis: *Si quis dixerit, Christianos omnes in verbo, et omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem, anathema sit.*

Dices: 1. Petri 3. omnibus Christianis dicitur: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium.* Ergo omnes Christiani sunt Sacerdotes.

Resp dist. conseq. Sunt Sacerdotes improprie, et metaphorice propter spirituales hostias, quas Deo per Christum offerunt, *conc. conseq.* vere, et proprie ratione ordinationis, *nego conseq.* Eodem nimirum sensu omnes Christiani Sacerdotes dicuntur, quo Reges. Atqui metaphorice dicuntur Reges, quia suis affectibus dominari tenentur. Ergo.

Inst. Tertul. *lib. de exhort. virgin. cap.* 7 habet; *Nonne et Laici Sacerdotes sumus? .... differentiam inter ordinem, et plebem constituit Ecclesiae auctoritas, et honor per ordinis consessum sanctificatus; ideo ubi Ecclesiastici Ordinis non est consessus; et offers, et Sacerdos es tibi solus.* Ergo.

Resp. nego conseq. Nihil enim debet concludi ex illo li-

libro, quem postquam defecit ab Ecclesia, scripsit Tertullianus, qui, *lib. de praescript. Haeretic. cap.* 4 in contrarium sic loquitur: *Ipsae mulieres haereticae, quam procaces, quae audeant docere, exorcismos agere, forsitan et tingere. Ordinationes earum temerariae, leves, incostantes . . . . Nam et Laicis Sacerdotalia munera injungunt.*

QUÆSTIO II.

Quaenam ex parte ministri requirantur, ut Sacramenta legitime perficiat?

Not. Tria ad Sacramentorum legitimam administrationem requiruntur; intentio scilicet, fides, et probitas; de quibus duplici articulo.

ARTICULUS I.

De intentione ministri Sacramentorum.

Not. 1. Intentio est *actus deliberatus voluntatis, quo quis aliquid vult facere.*

Not 2. Intentio spectari potest 1. ex parte objecti, ad quod fertur; 2. ex modo, quo ad illud fertur; sicque de Sacramentorum Ministri intentione duæ moventur difficultates: 1. eaque acerrima inter Theologos est de objecto intentionis Ministri, nempe quid, dum Sacramenta conficit, et administrat, intendere debeat? 2. De gradu intentionis ejusdem ex parte Ministri, seu qualis, et quænam esse debeat? quæ solventur duplici sectione.

SECTIO I.

De objecto intentionis Ministri.

Not. Minister, deliberate ritum sacramentalem exercens, plura potest intendere; et quidem.

1. *Jocosam Ecclesiae caeremoniarum repraesentationem*, ut si quis in theatro Baptismi ritum mimice imitetur,

tetur, et hæc intentio appellatur, *jocosa*, et *Lutherana*.

2. *Potest intendere ritum externum Sacramenti*, v. g applicationem materiæ, et formæ, ita in hoc sistendo, ut prætermittat intentionem conficiendi id quod intendit Christus, vel Ecclesia; vel etiam, ut ex malitia velit positive in celebratione hujusce ritus intentioni Christi, et Ecclesiae refragari dicendo: *Volo facere actum baptizandi, quem facit Ecclesia, sed nolo conficere Sacramentum baptismi*; vel: *Nolo facere, quod facit Ecclesia, imo contrarium intendo*. Et hæc est intentio, quae vocatur *externa*, quae sic definitur:

Intentio externa est *ea qua Minister in debitis circumstantiis, ac serio externum Sacramenti ritum perficit, intus tamen suam retinet intentionem, imo contrarium gerit, dicens*: Nolo facere, quod facit Ecclesia, imo contrarium intendo.

3. *Potest intendere ritum illum externum, quatenus generatim est ritus Christi, et Ecclesiae, isque sacer, non cogitando tamen expresse de Sacramento*, et haec intentio vocatur *interna*, et sic definitur:

Intentio interna est ea, *qua Minister simul ac Sacramentalem ritum exercet, interius, et apud se intendit ritum illum celebrare saltem generatim, et confuse, quatenus sanctus; licet non intendat illum celebrare formaliter, ut est Sacramentum*.

4. *Potest intendere ritum Sacramentalem* volendo in particulari, et distincte Sacramentum formaliter, ut est Sacramentum efficere.

5. Denique *potest intendere expresse effectum ritui Sacramentali annexum*, nempe gratiam, et characterem; his praemissis certa ab incertis sunt secernenda.

Certum est 1. Ad valorem Sacramenti, non requiri, ut Minister expresse intendat effectus Sacramenti; nam valet Baptismus collatus a Pagano ejus effectum ignorante, vel etiam ab Haeretico negante gratiam per illum conferri, ut definitum est in Conciliis, Rothomag. an. 1581. Remensi an. 1583.

Certum est 2. Non requiri, ut Minister explicite intendat perficere Sacramentum formaliter, ut est Sacramentum, tum propter rationem mox adductam, tum

tum quia Ecclesia recipit baptismum a Judaeo, vel Pagano, forma legitima datum, etiamsi illum esse Sacramentum ignorent, vel negent. Sufficit enim, ut generatim, et confuse velint agere, quod facit ea societas, quam Ecclesiam vocant, quaecumque sit, sive Romana, sive Lutherana. *Ratio est*, quia, qui facere intendit, quod facit Ecclesia Lutherana, ille generatim implicite, et confuse intendit facere, quod facit vera Ecclesia: licet ex errore credat Ecclesiam Lutheranam esse veram Christi Ecclesiam; error enim privatus Ministri non destruit veritatem generalis intentionis faciendi, quod facit Ecclesia Christi.

Certum est 3. Jocosam ritus Sacramentalis adumbrationem non sufficere, prout definivit Concilium Trid., *sess.* 7. *can.* 11., contra Lutherum, qui cum rem omnem Sacramenti in fide excitata a signo sensibili reponat, ideo deridet omnem intentionem, quae in eo requiri dicitur, docetque nudam ejus actionem exteriorem, etiam joco, et irrisione factam, sufficere ad valorem Sacramenti.

Lis ergo tota devolvitur ad externam, et internam intentionem, quaeriturque, utrum ad valorem Sacramenti sufficiat intentio *externa* superius explicata? An insuper requiratur *interna*, qua Minister intendat, saltem generaliter implicite, quod Christus instituit, seu quod faciunt Christiani, vel etiam quod a Ministro postulatur? En status hujus celebris quaestionis, circa quam duae circumferuntur Theologorum sententiae.

1. Astruit ad valorem Sacramenti sufficere solam intentionem ponendi praecise ritum externum, etiamsi Minister ritum illum irrideat, vel infidelitate detestetur, aut etiam protestetur se nolle facere quod facit Ecclesia, sollicitus tamen ne quidquam necessarium ab Ecclesia existimatum praetermittat.

2. Statuit non sufficere in Ministro intentionem serio peragendi ritum externum, sed vult insuper requiri intentionem, saltem implicitam, et generalem, faciendi ritum illum, ut sacrum; id est, sicut Christus eum instituit, et Ecclesia facit, ita ut si Minister negligentia, vel malitia sua intentionem hanc retineat, Sacramentum sit irritum.

CON-

CONCLUSIO.

Ad valorem Sacramenti non sufficit intentio externa, sed insuper requiritur interna.

Prob. 1. Ex Conc. Trid. definiente sess. 7. can. 11.: *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.* Et de poenitentia sess. 14. can. 6 ait: *Non debet poenitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut etiamsi nulla ipsi adsit contritio, aut Sacerdoti animus serio agendi, et vere absolvendi desit, putet tamen, se propter solam suam fidem, vere, et coram Deo esse absolutum*, etc. Igitur ex Conc. Trid. 1. requiritur in Ministro intentio faciendi, quod facit Ecclesia. 2. per verba, *vere absolvendi*, non potest intelligi intentio externa; jam enim sufficienter fuerat subintellecta per verba anteriora Tridentini, *serio agendi*. Et licet Conc. Trident. voluit tantum condemnare errorem Lutheri docentis, jocum externum, et manifestum non impedire valorem Sacramenti, tamen vitium Sacramenti per jocum etiam exernum collati non ex ipsa praecise fictionis manifestatione nascitur, declaratio enim illa vitium supponit ac prodit, non facit; sed ex defectu debitae intentionis; qui defectus toties occurrit, quoties Minister ritum externum, ac materialem Ecclesiae, etiam serio, exterius observat, intus vero non intendit observare, sed fingere, ac simulare.

Prob. 2. Alexander VIII ann. 1690. hanc Prop. damnavit: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: non intendo facere quod facit Ecclesia* . . . Ergo. Mirum est, quantum hæc damnata propositio, adversarios contorqueat.

Prob 3. Ex D. Thom. 3. p. q. 64. a 8. ad 1. dicente: Ad valorem Sacramenti *requiritur* in Ministro conficiente Sacramentum *intentio, qua se subjiciat principali agenti, id est, qua intendat facere, quod instituit Christus, quodque intendit facere Ecclesia.* Atqui quod Christus instituit, quodque intendit

tendit Ecclesia, est Sacramentum. Ergo ad valorem Sacramenti necessaria est intentio faciendi Sacramentum saltem implicite, id est, faciendi quod faciunt Christiani.

Confirm. Prop. Christus voluit, ut Sacramenta conficerentur ab hominibus, ut suis Ministris. Sed homo non potest se gerere, ut Minister Christi, et Ecclesiae, quin facere intendat, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Ecclesia validum reputavit Baptismum a mimis celebratum; sic probavit Baptismum a mimo collatum *S. Genesio*, dum mimum ipse ageret; ut referunt Socrates, et Sozomenus. Ergo.

Resp. dist. ant. Ecclesia validum reputavit Baptismum celebratum a mimis, intendentibus facere, quod facit Ecclesia, *conc.* a mimis mimice agentibus, *nego ant.* Neminem itaque latet *S. Genesium*, dum, stante *Diocletiano*, mimum ageret, nec non mysteria Christianorum illudendo repraesentaret, subito a Deo conversum, sincero animo Baptismum suscepisse, monuisseque sodalem suum, a quo baptizabatur, ut sincere, ac serio ageret: unde quantum fuit de se, accepit Baptismum saltem in voto, quod suffecit ut ei promitteretur salus, et per subsequens martyrium illam de facto obtineret.

Objic. 2. Catharinus, insignis ex Ordine Praedicatorum Theologus, stante Conc. Trid. cui ipse aderat Theologus, edocuit ad valorem Sacramenti sufficere intentionem externam; nec improbatus fuit a Patribus Tridentinis. Ergo.

Resp. nego ant. Nusquam enim docuit Catharinus validum esse Sacramentum, quod Minister perficit, vel per jocum externum, vel internum, qui ad Sacramenti substantiam terminetur; sed eam tantum intentionem judicavit necessariam non esse, quae terminatur, vel ad ritum externum sub ratione formali Sacramenti, vel ad ejus effectum. Ita seipsum clare exponit Catharinus his verbis: *Non alia intentio ministri requiritur, nisi ut intendat exterius agere quod facit*

Ecclesia, quamvis, neque credat Ecclesiam esse, neque ullum Baptismi spiritualem effectum, sed satis est, ut intendat facere, quod Ecclesia jubet per ministros fieri.

Objic. 3. Quod producit effectum suum *ex opere operato*, est operativum independenter ab intentione Ministri. Atqui forma in Sacramentis producit effectum suum *ex opere operato*: Ergo.

Resp. neg. maj. Ratio est, quod intentio Ministri in ipsomet *opere operato* ex intentione Christi includatur, tanquam causa perficiens Sacramentum per legitimam materiae, et formae applicationem, non ex merito dantis, vel accipientis, sed virtute ipsius operis a Christo instituti, debite celebrati: nisi interius Minister velit, et intendat illud celebrare. Ergo.

Inst. Minister Sacramentorum se habet ut instrumentum Christi, non ut praecipuum agens. Atqui in instrumento non requiritur intentio, sed sufficit intentio praecipui agentis. Ergo.

Resp. dist. maj. Minister se habet ut instrumentum Christi animatum, *conc.* inanimatum, *neg. maj.* Sed in instrumento animato, quod ab alio facultatem accipit rem aliquam, si placuerit, perficiendi, requiritur intentio.

Objic. 4. D. Aug. *lib.* 7. *con. Donatistas*, docet, ratum, ac validum esse Baptisma fallaciter datum, et acceptum in Ecclesia Catholica: vel quae putatur Catholica. Atqui nulla potest esse intentio interior in Ministro fallaciter agente. Ergo.

Resp. dist. maj. D. Aug. docet, validum esse Baptisma datum cum fallacia, et simulatione; et nomine fallaciae intelligit S. Doctor absentiam fidei, aut falsam de Sacramento, ejusque effectu Ministri sententiam, *conc.* et intelligit absentiam debitae in Ministro intentionis internae, qua generatim velit facere, quod facit Ecclesia, *nego maj.*

Itaque simulatio, de qua S. Aug. loquitur, importat tantum defectum fidei circa ritum Sacramentalem.

Objic. 5. Aliqua facta. 1. S. Athanasius, ut referunt Rufin. lib. 1. c. 14., Socrates lib. 1. c. 5., et Sozomenus lib. 1. c. 17., cum adhuc puer esset, pueriliter agens alios pueros baptizavit, huncque Baptismum probavit Alexander Episcopus Alexandrinus.

2. Narrat Nicephorus, lib. 3. c. ult. pueros natantes ad mare puerum hebraeum baptizasse, qui, ut vere baptizatus, receptus fuit in Ecclesia Constantinopolitana. Ergo.

Resp. 1. Si illud Baptisma fuit datum a pueris illis per jocum, argumentum illud tam est solvendum ab adversariis, quam a nobis; alias inciderent in errorem Lutheri.

Resp. 2. *neg. cons.* Certum est enim ex Rufino, Alexandrum cum Sacerdotibus examinasse diligenter Athanasium non solum de materia, et forma debita, sed etiam, an intentionem habuerit faciendi id, quod facit Ecclesia; quo comperto, validum pronuntiavit Baptismum. Idem factum est de aliis pueris relatis a Nicephoro.

SECTIO II.

De gradu intentionis ex parte Ministri, seu qualis, et quaenam esse debeat.

Not. Intentio est quadruplex; actualis nimirum, virtualis, habitualis, et interpretativa.

Actualis est praesens animi applicatio ad id, quod agitur.

Virtualis est ipsamet actualis, quae praecessit, ac moraliter perseverat in Ministro, quamdiu intentione contraria non fuit revocata. Talis est intentio in Sacerdote, qui ex actuali voluntate consecrandi induit se vestibus sacris, Missam inchoat, sed paulo post distrahitur; consecrat nihilominus virtute illius intentionis, quae moraliter perseverat.

Habitualis est ea, quae fuit actu elicita, nec fuit revocata, sed est vel somno, vel vino, vel notabili temporis mora interrupta, ita ut non influat in actum humanum, nec per virtutem a se relictam.

Interpretativa est ea, qua quis aliquid vult tantum in causa; vel est ea, quae nec est, nec fuit, sed esset, si ejus objectum praeponeretur voluntati: unde non est intentio, sed solum intentionis praesumptio. His praemissis

» *Q.* Quaenam intentio ex dictis necessaria est ad
» per-

» perficiendum Sacramentum ?

R. 1. Intentio actualis (quamvis maxime optanda) non requiritur in Ministro Sacramentorum ; habitualis vero non sufficit . Nam 1. intentio , non est semper in nostra potestate , ideo non requiritur necessario in Ministro Sacramentorum . 2. illa intentio non sufficit, quia actionem humanam non dirigit , utpote quae in dormiente , et ebrio reperiri potest .

Dices 1. D. Thom. 3. p. q. 64. a. 3 ad 3. , requirit tantum intentionem *habitualem* in Ministro Sacramentorum . Ergo sufficit .

Resp. neg. ant. Nam vel mendum est scribarum , et librariorum , qui pro virtuali scripserunt habitualem , vel D. Thomas nomine intentionis *habitualis* intelligit eam , quam *virtualem* appellamus ; loquitur enim ibi de intentione , quae manet in distracto paulo post actionem incaeptam .

Resp. 2. Intentio interpretativa non sufficit ad Sacramentum conficiendum . Quia non applicat agentem ad actionem , cum non existat actu , nec virtute .

Resp. 3. Intentio virtualis requiritur , et sufficit ad Sacramentum conficiendum , quia sufficit ad ponendum actum humanum , et liberum .

ARTICULUS II.

De fide , et probitate Ministri Sacramentorum .

Not. Hic duo quaeruntur . 1. Utrum haeretici , aut peccatores valide possint administrare Sacramenta ? 2. Utrum licite possint eadem administrare ?

SECTIO I.

Utrum haeretici , et peccatores valide possint administrare Sacramenta ?

Not. Saeculo Ecclesiae III. exarsit inter Stephanum summum Pontificem ex una parte,et Cyprianum Carthaginensem Episcopum , Firmilianum Caesariensem in Cappadocia , ceterosque Africanos , et Orientales Episcopos ex altera , celebris controversia circa Baptismum ab

ab haereticis collatum, quem validum negabat Cyprianus cum asseclis, et ideo baptizatos ab haereticis rebaptizabat.

Hunc errorem IV. Ecclesiae saeculo renovarunt Donatistae, et extenderunt ad omnem peccatorem, sive publicum, sive occultum, ut refert S. Aug. lib. 2. *contra Crescon.* c. 28. Sed argumentis Catholicorum convicti ad solos peccatores publicos restrinxerunt, ut tradit D. Aug. lib. 2. *contra Parmenian.* c. 12., cui errori adhaesere Waldenses, Albigenses, Wiclefistae, et Anabaptistae. Contra hos omnes sit

CONCLUSIO.

Ad valorem Sacramenti non requiritur fides, nec sanctitas in Ministro Sacramentorum.

Prob. 1. Ex constanti Ecclesiae Traditione, quae semper rata habuit Sacramenta ab impiis, et Haereticis collata, modo ritum a Domino praescriptum observarint, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Hanc perennem ab Apostolis Traditionem opposuit S. Cypriano Haereticos rebaptizanti Stephanus summus Pontifex his verbis: *Si quis a quacumque haeresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur ad poenitentiam.*

Decretum S. Stephani confirmarunt plurima Concilia: Arelatense I., his verbis: *Placuit, ut, si ad Ecclesiam aliquis de haeresi venerit, interrogent eum symbolum; et si perviderint eum in Patre, et Filio, et Spiritu Sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum. Quod si interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.*

Nicaenum I, can. 8., sic ait: *Si quis voluerit venire ad Ecclesiam ex Novatianis, placuit sancto Concilio, ut ordinetur, et sic maneat in Clero.* Et can. 19. statuit: *De Paulianistis, qui deinde ad Ecclesiam confugerunt, statutum est, ut omnino rebaptizentur.* Concilium non jubet rebaptizari Novatianos, quia rite baptizabant; vult autem rebaptizari Paul. Samosateni discipulos, *Quia*, ut ait Innoc. Epist. ad

Episcopos Macedoniae, *in nomine Patris, et Filii, Spiritus Sancti non baptizabant*.

Denique Trid., sess. 7. can. 12., ait: *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quae ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut non conferre Sacramentum, anathema sit*.

Et sess. 7. can. 4. de Baptismo: *Si quis dixerit Baptismum, qui etiam datur ab Haereticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum, anathema sit*.

Prob. 2. *Ratione deducta ex Scripturis*: Minister Sacramentorum operatur virtute, et auctoritate divina: *Supra quem videris Spiritum Sanctum descendentem, hic est, qui baptizat*, Joan. 1. Atqui Deus non aufert a Ministro datam ei potestatem ob ejus haeresim, aut peccatum, quippe cum talis potestas Ministerialis sit gratia gratis data, nec in Ministri, sed in aliorum utilitatem concessa. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Eccli. 34. *Ab immundo quis mundabitur?* Et ibid. *Qui baptizatur a mortuo, quid proficit Lavatio ejus?* Matth. 7. *Non potest arbor mala bonos fructus facere*. Atqui Minister infidelis, et peccator est immundus, et arbor mala. Ergo.

Resp. nego cons. Et ad singula. 1. Ab immundo nemo potest mundari, si propria virtute agat, *conc*. si agat virtute Christi, et Ecclesiae, *nego*. Minister autem, qui ritum a Christo institutum debite observat, agit virtute Christi, qui est principalis Sacramentorum Minister. *Dedit Baptismum Judas*, ait D. Aug. urgens Donatistas, *et non baptizatum est post Judam. Dedit Joannes, et baptizatum est post Joannem, quia datus a Juda baptismus Christi est, qui a Joanne Joannis erat... Sic ergo quos baptizavit ebriosus, homicida, adulter, si Baptismus Christi erat, Christus baptizavit. Non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo, per quam mihi dicitur*: Hic est qui baptizat.

Ad

Ad 2. Dicendum, textum non esse ad propositum; ibi enim non agitur de Baptismo Christi, sed de Purificatione ab immunditia legali, quae ex cadaveris mortui contactu contrahebatur; et sensus est: *Qui post attrectatum cadaver purificatur, si iterum tangit illud, nihil prodest ipsi sua purificatio*: quia iterum immunditiam legalem contrahit. Quod si Baptismo locus ille accommodetur, dicendum est cum D. Aug. lib. 11. contra [illegible]en. c. 10. eum, qui a peccatore baptiza[illegible] [illegible]a*ptizari a mortuo. Vivit enim Christus, jam* [illegible] *[illegible]ritur, et mors ei ultra non dominabitur*; *de* [illegible] *dictum: ipse est, qui baptizat in Spiritu*.

Ad 3. Respondet D. Aug. lib. 2. contra Litt. Petil c. 6. *arbor mala*, agens ex propria virtute, *non potest bonos fructus facere*, *conc.* agens ex virtute Christi, *nego*. At malus Minister agit virtute Christi. Ergo non agit, ut arbor mala.

Inst. Haeretici, et peccatores non sunt Christo conjuncti, sed ab eo separati. Ergo.

Resp. dist. ant. Non sunt conjuncti per gratiam gratis datam, *neg.* per gratiam sanctificantem, *conc.* Haeretici enim, et peccatores sunt Christo conjuncti per potestatem spiritualem ipsis in gratiam aliorum concessam; et etiam per intentionem, qua intendunt facere, quod facit Ecclesia.

Objic. 2. Varios SS. Patrum textus, in quibus asseritur, Haereticos nullam potestatem dare per suas Ordinationes. Ergo sunt irritæ eorum Ordinationes.

Resp. dist. cons. Ordinationes ab Haereticis factae dicuntur irritae, quoad characterem, *neg.* quoad exercitium et usum potestatis per Ordinationem acceptae, *conc.* Ordinati enim ab Haereticis redeuntes ad Ecclesiam Catholicam non admittebantur ad honorem, et exercitium Sacerdotii, non gaudebant Clericorum privilegiis, habebanturque ut Laici; inde Patres dicebant, tales Ordinationes esse irritas, et sine effectu.

Objic. 3. In ea duntaxat societate valide administrari possunt Sacramenta, cui a Christo concessa sunt Sacramenta. Atqui soli Catholicorum societati Sacramenta concessa sunt a Christo. Ergo a solis Catholicis administrari possunt.

Resp. nego maj. Quia possunt ab Haereticis illicite, et injuste usurpari Sacramenta, valide tamen; *Sed aliud est non habere, aliud non utiliter habere*, ait D. Aug. lib. 4. de Bapt. cap. 1: *Qui non habet, est baptizandus, ut habeat; qui autem non utiliter habet, ut utiliter habeat, corrigendus*.

Objic. 4. Haeretici, et peccatores non habent Spiritum S. Ergo non possunt illum dare per Sacramenta. Nam nemo dat, quod non habet.

Resp. nego cons. Ad prob. *dist*. Nemo dat, quod nullo modo habet, *conc* quod aliquo modo habet, *nego*. Haeretici enim non habent Spiritum S. *formaliter* per gratiam sanctificantem; verum illum habent *ministerialiter*, et ideo possunt illum per Sacramenta dare.

Q. 1. *An Cyprianus, et Firmilianus cum collegis suis Episcopis existimaverint, agitatam de Baptismo Haereticorum controversiam pertinere ad fidem, vel ad disciplinam?*

R Quamvis rebaptizantium causa reipsa sit caput fidei, verisimile est Cyprianum, Firmilianum, etc. existimasse ipsam ad disciplinam pertinere. Cyprianus confitetur, circa hanc controversiam esse varietatem in praxi, *epist. 72. ad Steph*. declarat, unicuique praelatorum relictam esse libertatem sentiendi, quod vellet, *Praefat. Conc. III. Carthag*. testatur se servare pacem, et communionem cum iis, qui diversam opinionem, et praxim servabant, *epist. ad Jubajan. n*. 73. Ergo putavit pertinere ad disciplinam.

Q. 2. *An S. Stephanus de facto excomunicaverit SS. Cyprianum, Firmilianum, et ceteros ipsi adhaerentes?*

R. Non excommunicavit, sed intra minas excommunicationis se continuit, ut ipse testatur Aug. lib. de unico Bapt. c. 24. dicens: *Cum ergo Stephanus illos excommunicandos esse censeret, tamen cum eo Cyprianus in unitatis pace permansit*.

Q. 3. *Quodnam fuit illud plenarium Concilium, in quo D. Aug., lib. 2. de Bapt. cap. 9 asserit, controversiam de Baptismo Haereticorum fuisse terminatam?*

R. Res est apud Theologos plane incerta. Aliis videtur fuisse Conc. Nicaenum I. an. 325. celebratum; aliis

aliis Arelatense I. an. 314. Certum est tamen unum fuisse ex illis duobus : utrumque enim ante Augustini nativitatem , quae contigit an. 354. et post mortem Cypriani an. 258. vita functi, fuit celebratum , et utrumque fuit *transmarinum* . His enim notis Concilium illud designat D. August.

SECTIO II.

Utrum peccatores Sacramenta licite conficiant , et conferant .

CONCLUSIO.

Minister , qui peccati alicujus mortalis sibi conscius Sacramenta ex officio conficit , aut dispensat , mortaliter peccat .

Prob. 1. Ex Scriptura de Sacerdotibus dicente , Levit. 21. v. 6. , *Sancti erunt Deo suo , et non polluent nomen ejus : incensum enim Domini , et panes Dei sui offerunt , et ideo sancti erunt .* Hinc D. Gregorius ait : *Necesse est , ut munda esse studeat manus , quae diluere sordes curat ;* refertur , *cap.* Necesse , 1. *q.* 1. Ergo .

Prob. 2. Ratione , et auctoritate D. Thomae , 3. p q 64. art. 6. , dicentis : *Non est dubium , quin mali exhibentes se ministros Dei , et Ecclesiae in dispensationem Sacramentorum peccent : et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei ,* cujus sunt Ministri , *et contaminationem Sacramentorum ,* quorum violatur sanctitas ex parte impii Ministri , *consequens est , quod tale peccatum ex genere suo sit mortale .* Ergo .

Dixi in propositione : *Ex officio* ; quia ex D. Thom. ibidem ad 3. : *In articulo necessitatis non peccaret baptizando in casu , in quo etiam posset Laicus baptizare : sic enim patet , quod non exhiberet se ut Ministrum Ecclesiae , sed subveniret necessitatem patienti ; secus autem est in aliis Sacramentis , quae non sunt tantae necessitatis .*

Ex hoc textu patet , quod ex duplici capite repetitur gravitas culpae Ministri peccatoris ; 1. Ex sanctitate Sacramentorum novae Legis ; 2. Ex ejus consecra-

oratione, et speciali deputatione ad sacra ministeria.

CAPUT V.

De subjecto Sacramentorum.

Not. 1. Certum est, solum hominem viatorem esse subjectum capax Sacramentorum. *Ratio est*, quia Sacramenta sunt signa sensibilia instituta ad dandam, vel augendam gratiam. Atqui solus homo viator est capax recipiendi gratiam, vel augmentum ejus, per signa sensibilia. Ergo.

Not. 2. Certum est, non omnes homines esse omnium Sacramentorum capaces; nam v. g. infans non est capax Matrimonii; homo sanus non est capax Extremae Unctionis, nec foemina Ordinis.

Solum igitur quaestio hic movetur de dispositionibus tum ad validam, tum ad licitam Sacramentorum susceptionem, quam solvemus duplici quaestione.

Q. 1. *Quaenam dispositiones requirantur, et sufficiant in subjecto ad validam Sacramentorum susceptionem?*

R. In adulto ad valorem Sacramenti requiritur aliqua intentio positiva recipiendi Sacramentum. Patet ex cap. *Majores*, de Baptismo, ubi Innoc. III. ait: *Ille vero, qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti.* Et sufficienter constat ex Rituali Romano jussu Pauli V. edito, ubi dicitur: *Si quis adultus sit baptizandus, debet . . . ejus voluntas, et propositum saepius explorari, et non nisi sciens, et volens, probeque instructus baptizari.*

Dices: Multi inviti ordinati sunt, quorum tamen Ordinatio rata habita est. Ergo.

Resp. dist. ant. Ordinati sunt inviti *secundum quid*, id est, cum aliqua repugnantia propter metum, et reverentiam, *conc.* sunt ordinati inviti simpliciter, *neg. ant.* Qui enim sic reluctantes erant, subinde ut votis Ecclesiae, et Superiorum voluntati se faciles praeberent, consentiebant se ordinari.

Q. *Quaenam dispositiones requirantur ad licitam, et salutiferam Sacramentorum susceptionem?*

R. Duo sunt Sacramenta mortuorum, *Baptismus* nimirum, et *Pœnitentia*; sic dicta, quia sunt instituta ad remittendum peccatum mortale . . . Quinque vero sunt Sacramenta vivorum, scilicet *Confirmatio*, *Eucharistia*, *Extrema Unctio*, *Ordo*, et *Matrimonium*; sic dicta, quia sunt instituta pro hominibus vita spirituali gratiae sanctificantis viventibus. His notatis

1. Ad suscipienda Sacramenta mortuorum cum fructu requiruntur et sufficiunt quinque dispositiones, ex Trid. sess. 6. c. 6., scilicet timor, spes, seu fiducia in Deo collocanda, amor Dei initialis, odium, et detestatio peccati.

2. Ad recipienda cum fructu Sacramenta vivorum praeter actus praedictos requiritur gratia sanctificans; quia sunt instituta ad augendam gratiam. Ergo eam supponunt in subjecto.

CAPUT VI.

De effectibus Sacramentorum.

Q. *Quotuplex sit effectus Sacramentorum?*

R. Duplex: unus *primarius*, scilicet gratia, quae confertur ab omnibus; alter *secundarius*, nempe character, qui ab aliquibus tantum imprimitur, de quibus duplici quaestione.

QUÆSTIO I.

De gratia, quae per Sacramenta confertur.

Not. Duo hic nobis sunt discutienda. 1. Quomodo Sacramenta novae Legis conferant gratiam? 2. An vetera Sacramenta contulerint gratiam, et quomodo?

ARTICULUS I.

Quomodo Sacramenta novae Legis conferant gratiam?

Not. 1. Duo hic quaeruntur. 1. spectat dogma fidei adversus haereticos; an scilicet Sacramenta conferant

gra-

gratiam *ex opere operato*. 2 spectat scholae dissidium; nimirum an Sacramenta conferant gratiam physice, vel moraliter!

Not. 2. Sacramentum conferre gratiam *ex opere operato*, est illam causare praecise vi operis ex instituto divino exerciti, non autem ex merito conficientis, vel suscipientis Sacramentum: hinc *opus operatum* est ipsum Sacramentum debite subjecto applicatum.

Sacramentum conferre gratiam *ex opere operantis* est ipsam causare praecise vi meriti conficientis, vel suscipientis Sacramentum.

Not. 3. Duplicem esse causam, physicam scilicet, et moralem.

Causa physica est ea, quae producit actionem, per quam existit effectus; hoc modo ignis producit calorem.

Causa moralis est ea, quae movet causam physicam ad producendam actionem, per quam existit effectus; sic dominus imperans servo, ut aliquem occidat, est causa moralis homicidii.

Utraque causa, physica, et moralis subdividitur in principalem, et instrumentalem.

Causa principalis est ea, quae agit virtute sibi propria.

Causa instrumentalis est ea, quae agit virtute sibi a causa principali communicata. His positis sit

CONCLUSIO I.

Sacramenta novae Legis gratiam conferunt ex opere operato iis, qui nullum obicem opponunt.

Propositio est contra Lutherum, et Calvinum, qui cum asserant, homines sola fide justificari, consequenter negant Sacramentis vim conferendae justificationis, voluntque ea solum valere ad excitandam fidem, qua homines justificantur.

Prob. 1. *Ex Script*. Conferre gratiam *ex opere operato*, est illam conferre praecise vi operis ex instituto divino exerciti. Atqui Scriptura hanc vim tribuit nostris Sacramentis: sit in exemplum aliorum Baptismus, in quo regenerandi vis, et efficacia aquae non minus, quam Spiritui S. tribuitur; aquae tanquam

causae

causae instrumentali, Spiritui S. tanquam causae principali, Joan. 3. : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu S. non potest introire in regnum Dei*. Ergo.

Prob. 2. Ex Traditione Patrum una voce dicentium cum S. Aug. vim significandi signis exterioribus a Spiritu S. inditam esse : *Unde tanta virtus aquae, ut corpus tangat, et cor abluat ?* Tract 80. in Joan. Ergo

Prob. 3. Ex Conc. Trident. can. 8 definiente : *Si quis dixerit, per ipsa novae Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinae promissionis ad gratiam consequendam sufficere, anathema sit*. Ergo

Prob. 4. Ratione Theologica deducta ex Baptismo infantium; nam si Baptismus ex se ipso, seu *ex opere operato* non confert justificationem, sed solum excitat in subjecto fidem, frustra confertur infantibus utpote incapacibus actus fidei : consequens repugnat fidei, praxi Ecclesiae, et ipsorum Lutheranorum, et Calvinistarum, qui nobiscum contendunt adversus Anabaptistas, infantes esse baptizandos. Ergo.

Hinc D. Aug. lib. 4. cont. Crescon. c. 16. ait : *Non eorum meritis, a quibus ministratur, constat Baptismus, sed propria sanctitate, atque veritate propter eum, a quo institutus est, male utentibus ad perniciem, bene utentibus ad salutem*.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scriptura soli fidei vim sanctificandi tribuit, Rom. 3. *Arbitramur justificari hominem per fidem*. Ergo non per Sacramenta.

Resp. dist. text. Arbitramur justificari hominem per fidem absque Sacramentis, *neg.* absque operibus Legis, *conc.* Hic enim Apost. sola opera Legis Mosaicae excludit, non vero Sacramenta ; unde addit : *Sine operibus Legis*.

Inst. Marci ult. Christus ait : *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit ; qui vero non crediderit, condemnabitur*. Ex quo sic argumentatur Lutherus :

Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit ; qui vero non crediderit, damnabitur, etiamsi baptizetur. Ergo non Baptismus, sed fides salvat.

Resp. neg. cons. Sic enim concludere deberet Lutherus; ergo non solus Baptismus, sed etiam fides salvat, quod concedimus, licet diversimode; fides enim est dispositio primaria in adulto necessaria ad gratiam regenerationis obtinendam, et Baptismus est ipsa causa productiva regenerationis.

Objic. 2. Solus Deus est causa gratiae: *Qui enim potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu, qui solus es?* ait 2. Job c. 14. Ergo Sacramenta non sunt causae gratiae.

Resp. dist. cons. Sacramenta non sunt causae principales gratiae, *conc.* instrumentales, *neg cons.* Job autem loquitur de causa principali gratiae, quae est solus Deus.

Objic. 3. Voces sitae, *ex opere operato*, sunt novae, et barbarae. Ergo prorsus rejiciendae.

Resp. Esto ant. neg. cons. Etsi enim essent novae, et barbarae, nihilominus essent retinendae, quia optime distinguunt virtutem Sacramenti a dispositionibus suscipientis. Ecclesia autem habet jus novas usurpandi voces in casibus occurrentibus ad antiquam fidem tuendam. Sic olim consecravit haec vocabula, *Consubstantialis*, *Ingenitus*, quae etsi in Scripturis non habeantur, res tamen per illa significatae in illis inveniuntur: *Quid est autem contentiosius, quam ubi de re constat, certare de nomine?* respondebat D. Aug. Pascentio Ariano, Epist. 238.

Dixi: *Esto anteced.* Quia plusquam quingentis annis hae voces, *ex opere operato*, fuerunt ab Innoc. III., lib. *de myster. Missae*, usurpatae.

CONCLUSIO II.

Sacramenta novae Legis producunt gratiam non physice, sed moraliter tantum; quae causalitas moralis in eo consistit, quod efficaciter, et immediate Deum moveant ad gratiam physice producendam, ex pacto scilicet, quo se libere obstrinxit, ut ad praesentiam illorum signorum gratiam conferret iis, qui nullum opponunt obicem. Ita Scotistae contra Thomistas.

Prob. Omnis causa physica subjectum, in quo agit, debet necessario attingere per physicum contactum, sive

sive immediatum, ut ignis comburens lignum, sive mediatum, quomodo sol in visceribus terrae per calorem a se diffusum operatur. Atqui Sacramenta animam, in quam agunt, non attingunt physice, neque immediate, et per se, cum sint corporea, neque mediate per virtutem a se emanantem, quae ne quidem fingi potest. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scriptura testatur, hominem *ex aqua, et Spiritu S. renasci*, Joan. 3. *salvum fieri per lavacrum regenerationis*, ad Tit. 3. Atqui particulae *ex* et *per* denotant causalitatem physicam. Ergo.

Resp. neg. min. Particulae *ex*, et *per* ostendunt quidem Sacramenta veras esse causas nostrae justificationis: at causas esse potius physicas, quam morales, non inde concludes; namque Scriptura dicit, nos esse redemptos *in sanguine*, et *per sanguinem* Christi, Hebr 9. et Apoc. 1. Atqui tamen sanguis Christi est tantum causa moralis nostrae salutis, cum mors, et passio Christi non existant amplius. Ergo.

Objic. 2. Patres comparant virtutem Sacramentorum virtuti causarum physicarum, et naturalium. Ergo Patres tribuunt Sacramentis causalitatem physicam.

Resp. dist. ant. Comparant quoad realitatem effectus, *conc.* quoad modum producendi effectum, *nego ant.* alias inferri posset, Sacramenta causas esse naturales gratiae; quod falsum est.

Inst. Ex Trid. sess. 7. can. 6. Sacramenta continent gratiam. Ergo gratiam conferunt physice.

Resp. neg. cons. Eo enim modo conferunt gratiam, quo eam continent. Atqui continent gratiam solummodo moraliter, quatenus a virtute a Deo accepta movent efficaciter Deum, ut gratiam conferat. Ergo

AR-

ARTICULUS II.

An Sacramenta veteris legis contulerint gratiam, et quomodo?

CONCLUSIO.

Nulla antiquae legis Sacramenta, ne Circumcisio quidem, conferebant gratiam ex opere operato, sed duntaxat ex opere operantis, hoc est, ex fide in Christum, cujus erant signa protestativa.

Prob. 1. *p.* 1. Sacramenta vetera erant infirma, et egena elementa, ex Apost. ad Gal. 4., dicente: *Quomodo convertimini iterum ad infirma, et egena elementa, quibus denuo servire vultis?* et cap. 3. *In lege nemo justificatur apud Deum*. Ergo.

Prob. 2. Ex Conc. Florent. in decreto pro Armenis, ubi dicitur: *Novae legis septem sunt Sacramenta . . . quae multum a Sacramentis antiquae legis differunt: illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant; haec vero nostra et continent gratiam, et ipsam digne suscipientibus conferunt*. Ergo.

Prob. 2. *p.* Sacramenta vetera erant signa protestativa fidei in Christum mediatorem, et gratiae impetratoria. Ergo. Hoc sensu Apostolus ait: *Factores legis justificabuntur*, Rom. 2. v. 13.

Confirm. utraque pars ex D. Aug. de Sacramentis antiquis sic pronuntiante, q. 23. in lib. Num.: *Si per se attendantur, nullo facto possunt mederi: si autem res ipsae, quarum haec Sacramenta sunt, inquirantur, in eis inveniri poterit purgatio peccatorum.* Ergo ex D. Aug. Sacramenta vetera per se, seu *ex opere operato* non justificabant, sed ex fide duntaxat, seu opere operantis.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scriptura Sacrificiis, ac Sacramentis antiquae legis promittit remissionem peccatorum, dicens Levit. 4. *Rogabit pro eo Sacerdos, et pro peccato ejus, et dimittetur ei*. Ergo conferebant gratiam ex opere operato.

Re-

Resp dist. ant. Promittit remissionem peccatorum quoad legalem immunditiam , *conc.* quoad culpam , et pœnam aeternam , *nego ant.* Unde Sacramenta vetera non valebant conferre gratiam sanctificantem , *sed* , ut ait Apost. Hebr. 9. *Inquinatos solummodo sanctificarunt ad emundationem carnis* , nimirum per gratiam legalem , qua mundabantur a legali immunditia , recuperabantque jus participandi omnibus cœremoniis , et privilegiis populi Dei .

Objic. 2. Saltem Circumcisio gratiam conferebat ex opere operato . Ergo .

Resp. nego ant. Abraham enim *circumcisionem accepit in signum , non ad justitiam* , ait Justinus Martyr , *dialogo cum Triphone* ; cui consentiunt omnes Patres S. Augustino antiquiores . Igitur unice instituta fuit , ut esset signum foederis Deum inter et Abrahamum, ejusque posteros , ut constat ex verbis , quibus instituta fuit Circumcisio , Genes. 17. : *Hoc est pactum meum , quod observabitis inter me et vos . . . . Circumcidetur ex vobis omne masculum , ut sit in signum fœderis inter me , et vos* . Non ait , ut sit in remedium peccati , et causam sanctificationis , sed *in signum fœderis* ; nempe , ut foret signum distinctionis populi Judaici a ceteris nationibus , singularisque protectionis Dei erga ipsum populum Dei electum .

Confirm. resp. 1. Quia lex Circumcisionis locum non habuit in foeminis ; remedium autem peccati originalis debet esse commune . 2. Quia per quadraginta annos , quibus Judaei in deserto manserunt , observata non fuit lex Circumcisionis ; tamdiu autem non fuisset omissa , si fuisset instituta ad peccatum originale delendum , ea enim indiguissent homines .

Itaque ante institutionem Baptismi remedium peccati originalis fuit fides in Christum venturum exterius manifestata per caeremoniam aliquam religiosam , cujus determinationem Deus reliquerat hominibus . *Porro* posteri Abrahami pro caeremonia illa religiosa determinaverunt Circumcisionem applicandam masculis octavo die ; femellae vero et masculi ante octavum diem morientes justificabantur per aliam exteriorem protestationem fidei parentum in Christum venturum illis applicatam . Ita sentit D. Thom. 3. p. q. 70. art. 4.

4., ubi revocans oppositam sententiam, quam amplexus fuerat scribens, in 4. dist. 1 q. 2. art. 4., ait: *In Circumcisione conferebatur gratia, non ex virtute Circumcisionis, sed ex virtute fidei passionis Christi, cujus signum erat Circumcisio.*

QUÆSTIO II.

De Charactere Sacramentali.

Q. *Quid sit character?*

R. Juxta mentem Concilii Trid. sess. 7. can. 9. Character *est signum spirituale, indelebile, impressum animae, quo homo ad divina deputatur, et ab aliis distinguitur.*

Dicitur 1. *Signum*; scilicet configurationis cum Christo, deputationis ad divina, et distinctionis ab aliis.

Dicitur 2. *Spirituale*; id est, intellectu cognoscibile; character enim recipitur in anima; quidquid autem recipitur, ad modum recipientis recipitur.

Dicitur 3. *Indelebile*; quia qualitas spiritualis, et supernaturalis nihil sibi contrarium habere potest; hinc est, quod Sacramenta characterem imprimentia iterari non possint.

Dicitur 4. *Impressum animae*; sive immediate, sive mediante potentia, v. g. intellectu; hoc enim est indifferens, cum justa communiorem sententiam potentiae animae ab ipsa anima realiter non distinguantur.

Dicitur 5. *Quo homo deputatur ad divina*; nempe ad Sacramenta recipienda, ut Baptismus; ad Sacramenta administranda, ut Ordo; ad fidem profitendam, ut Confirmatio. Hinc probabilius est, characterem pertinere ad secundam speciem qualitatis, scilicet ad potentiam

Dicitur 6. *Ab aliis distinguitur*, nempe a non characterizatis.

Not. Duo circa characterem sunt expendenda duplici paragrapho: existentia scilicet ipsius, et essentia: *primum* ad fidem, *secundum* ad scholae opinionem pertinet.

§. I.

§. I.

De existentia Characteris.

Characteris existentiam negant unanimiter Haeretici, Wiclef, Lutherus, Calvinus; contra quos sit

CONCLUSIO.

Tria Sacramenta, nimirum Baptismus, Confirmatio, et Ordo, imprimunt characterem.

Haec Propositio est de fide, definita in Trid. sess. 7. can. 9.: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, et Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale, et indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit*.

Illud dogma jam definierat Eugenius IV. in suo Decreto his verbis: *Inter haec Sacramenta tria sunt, Baptismus, Confirmatio, et Ordo, quae characterem, id est, spirituale quoddam signum a ceteris distinctivum imprimunt in anima indelebile, unde in eadem persona non reiterantur*, etc.

Haec definitio fundatur in perpetua Traditione, cujus testis est D. Aug. Tract. 5. in Epist. Joan., dicente: *Accepit Sacramentum nativitatis homo baptizatus . . . videat si habet charitatem . . . si autem non habet, characterem quidem habet, sed desertor vagatur*. Idem repetit Epist. 185., ubi Donatistam inducit sic loquentem: *Quare ergo me non baptizas, ut abluas me a peccatis? Resp. Quia non facio injuriam characteri imperatoris, cum errorem corrigo desertoris*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Character Sacramentalis nullibi reperitur in Scriptura. Ergo non datur.

Resp. 1. *transeat ant*. Quia multi Theologi existentiam characteris probant istis Scripturae testimoniis: *Qui unxit nos Deus, et signavit nos*, 2. Cor. 1.

Et

Et, *Nolite contristari Spiritum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis*. Ephes. 4. Sed cum isti textus intelligi possint de gratia sanctificante, et de facto sic explicentur a D. Chrysost. The phylacto, et pluribus aliis, non est decretoria ex Scripturis probatio; ideo dixi: *Transeat ant.*

Resp. 2. *nego cons.* Quia praeter Scripturam extat traditio aequalis cum Scriptura auctoritatis, per quam probatur characteris existentia.

Objic. 2. Vitiosus hic a nobis admittitur circulus; probamus enim, characterem per aliqua Sacramenta imprimi, quia haec iterari non possunt; et probamus, haec iterari non posse, quia imprimunt characterem. Ergo.

Resp. neg. ant. ad prob. *dist.* Probamus ex eodem genere causae, *neg.* ex diverso, *conc.* Probamus enim, aliqua Sacramenta iterari non posse ex charactere impresso, tanquam ex effectu Sacramenti; et vicissim probamus, characterem ab illis Sacramentis imprimi tanquam ex causa characteris.

§. II.

De Natura Characteris.

Not. Hoc unum circa naturam characteris fides, ut credatur, exigit, nempe esse *signum spirituale animae impressum, et indelebile*, hic haeret fides; quae vero sit natura illius signi, non definivit Ecclesia.

Durandus in 4. dist. 4. q. 1. docet, characterem non esse quid absolutum distinctum ab anima, sed esse meram relationem rationis, seu denominationem extrinsecam advenientem homini, qui ad aliquas functiones deputatur.

Scotus in 4. dist. 6. q. 10. fatetur quidem cum Durando, characterem non esse qualitatem absolutam, sed contendit esse relationem realem extrinsecus animae advenientem. Contra quos cum aliis Theologis sit

CON-

CONCLUSIO.

Character non est extrinseca tantum denominatio, nec relatio realis, sed est verum accidens physicum, et absolutum, quod ad secundam speciem qualitatis, nempe ad potentiam vel physicam, vel moralem revocatur.

Prob. 1. *p.* Quia de fide est ex Trid. citato, characterem in anima imprimi indelebiliter. Atqui mera denominatio extrinseca non imprimitur subjecto, cui affigitur, ut patet in denominatione superioris in eo, qui fuit superior. Ergo.

Prob. 2. *p.* Contra Scotum; quia ex Philosophia relatio per veram actionem non producitur, sed resultat ex fundamento, et termino. Atqui character vere producitur in anima per actionem realem. Ergo.

Prob. 3. *p.* Quia, quidquid actione reali producitur, physicum est, et absolutum. Atqui character actione reali producitur. Ergo.

Prob. 4. *p.* Ea qualitas merito *potentia* dicitur, quae dat simpliciter posse agere, vel pati. Atqui talis est character, per quem homo ad Sacra deputatur active, vel passive, id est, suscipienda, vel perficienda. Ergo.

CAPUT VII.

De Caeremoniis Sacramentorum.

Not. Nomine Caeremoniae intelligitur actus externus Religionis, qui ad ornatum, et pompam cultus divini, ad decentem Sacramentorum administrationem, et ad devotionem populi exercitandam ab Ecclesia fuit instituta. « Negant haeretici Ecclesiam habere hanc « potestatem instituendi cæremonias; contra quos sit.

CONCLUSIO.

Ecclesia potestatem habet instituendi caeremonias.

Prob. Quia Ecclesia potestatem a Deo accepit promovendi exteriorem Dei cultum, Sacramenta ornandi, pie-

pietatem, ac fidem promovendi. Atqui ad haec omnia conferunt primum caeremoniae, ut patet. Ergo.

Unde Conc. Trid. sess. 21. c. 1. declarat: *Hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, et locorum varietate magis expedire judicaret.* Ergo.

CAPUT VII.

De Sacramentalibus.

Q. *Quid intelligatur Sacramentalium nomine?*

R. Intelliguntur quidam ritus externi ab Ecclesia instituti, et consecrati ad quosdam effectus spirituales producendos.

Vocantur *Sacramentalia*; quia quamdam habent cum Sacramentis similitudinem, et in eorum administratione usurpantur.

Q. 2. *Quot sint Sacramentalia?*

R. Sunt sex hoc versu comprehensa:

Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

Orans indicat Orationem Dominicam, quae ex D. August. *delet minima, et quotidiana peccata*. Refertur dist. 3. can. 3. de Poenit.

Tinctus indicat aquae lustralis sumptionem, vel receptionem tempore aspersionis.

Edens indicat panem vel fructus Ecclesiae precibus benedictos.

Confessus indicat confessionem generalem, quae fit initio Missae, ad Primam, et Completorium, et quae incipit: *Confiteor Deo omnipotenti, Beatae Mariae semper Virgini* etc.

Dans indicat omnia opera misericordiae.

Benedicens indicat Benedictionem, quae datur in Tonsura Clericali, Unctione Sacerdotum, Regum, et Abbatum consecratione etc.

Q. 3. *Quinam sint Sacramentalium effectus?*

R. 1. Certum est, quod non conferant gratiam sancti-

efficacem ex opere operato ; haec enim efficacia propria est Sacramentis , quae Ecclesia non potest instituere .

R. 2 Possunt remittere peccata mortalia , et producere gratiam sanctificantem mediate , et ex opere operantis , quatenus scilicet virtute Orationum Ecclesiae impetrant a Deo auxilia gratiae actualis ad eliciendos actus contritionis , et charitatis , quibus peccata remittuntur , et gratia sanctificans confertur .

R. 3. Sacramentalia remittunt peccata venialia , et alios interdum effectus corporales , aut spirituales producunt , ut sunt excitatio gratiae actualis , remissio poenae temporalis , compressio daemonis , operatio sanitatis .

Dixi : *Interdum* ; non enim hos effectus conferunt infallibiliter , cum non habeamus promissionem Christi , ut semper ad praesentiam illorum Sacramentalium illos effectus operetur .

DISSERTATIO II.

De Baptismo .

Hanc de Baptismo Dissertationem sex absolvemus Capitibus .

1. Erit de natura Baptismi , ejusque discrimine a Baptismate Joannis . 2. De materia et forma Baptismi . 3. De variis proprietatibus Baptismi . 4. De ejus Ministro . 5. De ejus subjecto . 6. De effectibus Baptismi , et dispositionibus ad eos percipiendos .

CAPUT I.

De Natura Baptismi .

Q. 1. *Quid sit Baptismus ?*

R. *Est Sacramentum a Christo Domino institutum , ad spiritualem hominis regenerationem , per exteriorem corporis ablutionem , factam aqua , sub praescripta verborum forma .*

Explicatur definito , ut innotescat , quam sit accurata , utpote quae clare exponit materiam tum phy-

sicam, tum metaphysicam Baptismi. Dicitur 1. *Sacramentum*, pro genere; per quod convenit cum aliis Sacramentis, cum sit signum ad nostram justificationem divinitus institutum. Dicitur 2. *Ad spiritualem hominis regenerationem*, pro differentia; solus enim Baptismus regenerat, non aliud Sacramentum; ne Poenitentia quidem, cum non primam vitam spiritualem conferat, sed jam amissam restituat; unde non regenerare, sed resuscitare dicitur. Dicitur 3. *Per externam corporis ablutionem*; ut designetur materia proxima hujus Sacramenti. Dicitur 4. *Factam aqua*; ut designetur materia remota, quae est aqua naturalis. Dicitur 5. *Sub praescipta verborum forma*; ut designetur expressa SS. Trinitatis invocatio, quae est forma hujus Sacramenti.

Q. 2. *Quandonam institutum fuerit Sacramentum Baptismi? An ante, an post Passionem?*

R. De ea re altum est in Scriptura, et Traditione silentium; unde Patres, et Theologi in varias abiere sententias. Tamen probabilius est ex ipsis Scripturis, Sacramentum Baptismi ante Passionem fuisse institutum. Nam Joan. 3. *Post haec venit Jesus, et Discipuli ejus in Judaeam, et illic commorabatur cum eis, et baptizabat*, nimirum per Apostolos, ut explicatur cap. 4. *Quamquam Jesus non baptizaret sed Discipuli ejus*, et quidem non baptizabat Baptismo Joannis, sed suo, de quo dicit eodem cap. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu S.* etc. Ita docet D. Aug. Tract. 12. in Joan.

Q. 3. *In quo differebat Baptismus Joannis a Baptismo Christi?*

Resp. In hoc potissimum differebat, quod non fuerit Sacramentum, nec nisi ex opere operantis, virtute nimirum poenitentiae, ad quam erat exhortatio, vim habebat justificandi; unde D. Joannes, Marci 1., dicit: *Ego baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos in Spiritu Sancto.*

Hinc jure, ac merito Concil. Trid. anathematizat eum, *qui dixerit Baptismum Joannis eamdem vim habuisse cum Baptismo Christi*, sess. 7. can. 1.

Ca-

CAPUT II.

De materia, et forma Baptismi.

CONCLUSIO I.

Materia remota Baptismi necessaria est omnis, et sola aqua naturalis, seu elementaris ad abluendum apta.

Prob. Ex Script. Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Et Act. 8. *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* Atqui aquae nomine veram, naturalem, et elementarem intelligendam esse, constans, et perpetua demonstrat Ecclesiae praxis, et traditio. Ergo.

Hinc jure Trid. hunc Canonem edidit adversus Lutheranos docentes Baptismum valere in vino, et lacte: *Si quis dixerit aquam veram, et naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini nostri Jesu Christi:* Nisi quis renatus fuerit ex aqua, etc. *ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Laudata Christi verba, *nisi quis renatus fuerit ex aqua* etc. non litterali sensu de aqua vera, sed figurato, de spiritu mundante instar aquae, sunt intelligenda. Ergo.

Prob ant. In hoc textu Matth. 3. v. 11.: *Ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, et igne*; ignis sumitur metaphorice pro gratia, quae diffunditur in cordibus per Spiritum Sanctum. Ergo et aqua in textu Joannis sumi debet metaphorice.

Resp. nego conseq. et parit. Disparitas habetur ex praxi Christi, Apostolorum, ac Ecclesiae totius, a quibus inter baptizandum aqua semper fuit adhibita, nunquam vero ignis, qui non materiam, sed effectum Baptismi symbolice denotat.

Objic. 2. Stephanus III. consultus de Presbytero, qui infantem omnino periclitantem vino baptizavit de-

ficiente aqua, respondit: *Nulla ei* (Presbytero) *exinde adscribatur culpa*, (*infantes sic permaneant in ipso Baptismo*); *nam si praesens adfuit aqua, ille excommunicetur*. Ergo.

Resp. 1. Responsum illud totum esse supposititium, tum quia non extat in collectionibus Ecclesiae Romanae, et Gallicanae: tum quia tres codices, qui illud referunt, non sibi consentiunt, alii enim illud tribuunt Siricio, alii Stephano II. vel III., alii Stephano Tornacensi.

Resp. 2. Supposita veritate hystoriae in responso Stephani culpa Librariorum mendum irrepsisse, legendumque esse: *Nulla ei adscribitur culpa*, *si infantes sic permanent in ipso Baptismo*; quia nimirum bona fide, ex ignorantia, instante necessitate id fecit.

Objic. 8. Narrat Nicephorus, *Lib.* 3. *cap.* 37., aliquem Judaeum, cum per loca arida iter faceret, et de vita periclitaretur, a socio in arena baptizatum fuisse, atque veritatem mysterii miraculo confirmatam fuisse. Ergo aqua non est sola materia Baptismi.

Resp. nego conseq. Baptismus enim ille improbatus fuit ab Ecclesia, et Judaeus ille, postquam domum rediit, jussu Alexandri Episcopi tinctus fuit aqua, ut refert idem Nicephorus.

Igitur tam subita curatio non est deferenda veritati Baptismatis, quod nullum erat, sed ardenti fidei ipsius, quae hoc miraculum a Deo impetravit.

CONCLUSIO II.

Materia proxima Baptismi est exterior corporis ablutio per aquam immediate supra corpus baptizandi fluentem.

Prob. Baptismus dicitur ab Apost. *Lavacrum aquae*, Ephes. 5. v. 29. Ergo.

Dixi 1. *Per aquam fluentem*; quia debet esse motus successivus aquae, nec enim dicitur ablutus, supra quem decidit una guttula aquae non fluens. Dixi 2. *Immediate*; non enim sufficit, aquam vestes, aut capillos baptizandi attingere, sed necesse est, ut perfundat [illegible] corpus [illegible], sed vestes ipsius, qui [illegible]. Dixi 3. *Supra corpus*;

id est, supra unam ex praecipuis corporis partibus, maxime vero caput, in quo omnes sensus vigent. Hinc dubium est Baptisma, in quo abluitur manus, vel pes infantis; atque ideo Libri Rituales docent, repetendum sub conditione, quia ex priori ablutione infans videretur non simpliciter, sed secundum quid lotus. Ita resolvit D. Thom. 3. p. q. 68. a. 11. ad 4. de eo, qui baptizatur ante totalem egressionem ex utero in quacumque parte corporis alia a capite.

Q. Quotuplici modo possit fieri ablutio, ut valeat Sacramentum?

Resp. triplici: 1. Immersione trina, vel una; 2. infusione; 3. aspersione; indifferens est autem ad validitatem Sacramenti, quo ex his tribus utatur minister; quia nullum in individuo Christus determinavit, qui ablutionem imperavit, non modum ablutionis, qui ideo accidentalis est. Dixi: *Ad validitatem Sacramenti*; quia, ut illud licite administret, tenetur usum Ecclesiae actualem servare, ut dictum est, dum agebamus de Sacramentis in genere. Circa varios illos abluendi modos non una fuit Ecclesiae disciplina; viguit enim usus trinae immersionis usque ad XII. et XIII. saeculum: quem postea mutavit Ecclesia; tum quia immersio poterat nocere baptizandis praesertim infantibus ob tenellae aetatis infirmitatem; tum quia voluit consulere mulierum pudicitiae.

Dices cum Graecis: Ecclesia non potuit mutare ritum a Christo praeceptum. Sed usus trinae immersionis fuit a Christo praeceptus juxta antiquiores Patres. Ergo.

Resp. Secundum Patres trina immersio est a Christo praecepta ratione rei per trinam immersionem significatae, nempe Trinitatis, non ratione sui praecise.

CONCLUSIO III.

Forma Baptismi legitima, et necessaria apud Latinos haec est; Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

Prob. Ex ipsismet verbis Domini. Matth. ultimo: *Baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*. Ergo.

Di-

Dixi : *Apud Latinos* ; quia forma apud Graecos haec est : *Baptizatur servus , vel serva Dei N. in nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti* ; supple, *baptizatur a me* . Ita Arcudius , lib. 1. de Bapt. cap. 8. , qui hanc esse formam Graecorum ex textus graeci lectione in Euchologio apud Goarium probat adversus multos ex Latinis , qui loco *baptizatur* , legunt , *baptizetur* , sensu nimirum optativo , vel imperativo . . . Igitur forma Graecorum eadem est quoad sensum , quae apud Latinos : quare ipsam validam declarat Conc. Flor. in Decreto unionis .

Dices : Apostoli baptizarunt , *In nomine Jesu Christi* , ut dicitur , Act. 2. 8. et 19. Ergo expressio trium personarum , non est essentialis formae Baptismi.

Resp. dist. ant. Baptizarunt , *in nomine Jesu* , cum expressa invocatione trium personarum Sanctissimae Trinitatis , *conc.* sine tali invocatione . *nego ant.*

Itaque duobus modis exponi possunt textus Actuum allati .

1. Pro invocatione Jesu Christi ; quia hoc nomen exprimebatur simul cum Patre , et Spiritu Sancto sic; *In nomine Patris , et Filii ejus Jesu Christi , et Spiritus Sancti* . Ita exponit S. Cyprianus , Epist. ad Jubajanum , dicens : *Jesu Christi mentionem facit Petrus non quasi Pater omitteretur , sed ut Patri Filius quoque adjungeretur* .

2. Exponi possunt de efficacia , et virtute Baptismi Christi , prout opponitur Baptismo Joannis , ita ut *in nomine Jesu* , idem sit ac *virtute Jesu* , *Baptismo Jesu* . Ita haec verba sumuntur Act. 19. , ubi Ephesii , ad quos Paulus venerat , dicuntur baptizati *in nomine Domini Jesu* , id est , Baptismo a Christo instituto , qui ibi opponitur Baptismo Joannis , in quo se baptizatos fuisse dicebant illi Ephesii . Ergo illi textus non intelliguntur de forma Baptismi , sed de ipso Baptismo adaequate sumpto , seu prout materiam , et formam complectitur .

Inst. Act. 8. , dicitur , *baptisati tantum erant in nomine Domini Jesu* . Ergo Apostoli baptizarunt in nomine Jesu sine invocatione etc.

Resp. nego conseq. Vox enim , *tantum* , non excludit nomen aliarum personarum , sed solam receptio-

nem

nem confirmationis , quod patet ex contextu , *tunc imponebant manus super illos , et accipiebant Spiritum Sanctum* .

CAPUT III.

De variis proprietatibus Baptismi .

Not. Tres sunt praecipuae proprietates Baptismi , scilicet *prioritas* , qua fit , ut ante ipsum alia Sacramenta non possint suscipi : *unitas* , qua fit , ut non possit iterari ; *necessitas* , qua fit , ut absque eo salus non possit obtineri .

Circa prioritatem , et unitatem non est difficultas . Itaque restat quaestio instituenda de necessitate Baptismi , cui addemus quaestiunculas de Baptismo flaminis et sanguinis , utrum nempe possint supplere Baptismum aquae . Itaque sit

QUÆSTIO UNICA

De necessitate Baptismi .

Not. 1. Duplex est necessitas nempe praecepti , et medii .

Necessarium necessitate praecepti ad salutem est illud , quod sine peccato non potest omitti culpabiliter; necessitas autem medii semper includit necessitatem praecepti erga eos , qui sunt praecepti capaces .

Necessarium ad salutem necessitate medii est illud ; sine quo salus obtineri non potest , sive culpabiliter , sive inculpabiliter quis eo privetur .

Not. 2. Necessarium necessitate medii iterum duplex est , scilicet absolute necessarium , et hypothetice necessarium .

Absolute necessarium necessitate medii ad salutem est illud , sine quo reipsa habito salus obtineri non potest , quantumvis quis illo careat sine sua culpa ; ejusmodi sunt omnia media salutis interna , v. g. Fides , Spes , Charitas , Gratia habitualis .

Hypothetice necessarium necessitate medii ad salutem est illud , sine quo in se , vel in aequivalenti habito

salus obtineri non potest, quantumlibet quis illo careat sine sua culpa. Ejusmodi est Baptismus; cui aequivalentes sunt Baptismus flaminis, et sanguinis, cum vicem Baptismi flaminis supplere valeant.

Not. 3. Multi haeretici necessitatem Baptismi impugnaiunt. Namque 1. Pelagiani. Wicleffus, Zuinglius, Bucerus rejecerunt Baptismum tanquam inutilem ad remissionem peccati originalis. 2. Calvinus docuit, Baptismum infantibus fidelium non esse necessarium, eo quod in utero materno in filios Dei adoptentur.

Not. 4. Aliqui ex nostris male, et erronee de Baptismo censuere. Namque 1. Cajetanus docuit, parvulos ex fidelibus natos, quibus per Baptismum subveniri non potuit, ex lege Dei ordinaria salvari posse suorum Parentum votis, et precibus; quae sententia jussu Pii V. expuncta est in secunda editione Romana. 2. Gerson, Gabriel, Durandus existimant quidem, parvulos etiam fidelium sine Baptismo per preces, et vota parentum non salvari lege Dei ordinaria, bene autem lege extraordinaria. Contra hos omnes sit

CONCLUSIO I.

Extra casum martyrii Baptismus in re, vel in voto omnibus est necessarius necessitate medii ad salutem.

Prob. 1. Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu S. non potest introire in regnum Dei*; quod Christi oraculum est generale, omnes obstringens, ut constat tum ex Patribus dicentibus una voce cum S. Ambrosio lib. 2. *de Abraham* cap. 11.: *Nullum excipit, non infantem, non aliqua necessitate praeventum*: tum ex perpetua Ecclesiae Traditione, et ex praxi nunquam interrupta, ad quam attendens Conc. Trid. hanc definitionem edidit: *Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, anathema sit*: sess. 7. can. 5.

Dixi: *In re, vel in voto pro adultis*: quippe cum infantes non sint capaces Baptismi in voto, nempe actus Charitatis perfectae, ipsis necessarius est Baptismus *in re*.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Ex istis verbis Christi, Joan. 6.: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, non potest inferri, Eucharistiam esse necessariam necessitate medii ad salutem. Ergo nec ex istis verbis: *Nisi quis renatus fuerit* etc.

Resp. neg. cons. Ecclesia enim, a qua sola germanum sensum Scripturae habemus, semper docuit, haec verba, *nisi quis etc.*, sonare necessitatem medii; ista vero, *nisi manducaveritis*, sonare tantum necessitatem praecepti.

Ratio est; quia prior textus, *nisi quis renatus fuerit etc.* agit de regeneratione spirituali, qua Christi membra simus, quae est necessaria necessitate medii ad salutem: alter vero textus agit de nutritione spirituali vitae jam per Baptismum acceptae, quae cum per varia media nutriri, conservari, et augeri possit, Eucharistia non est necessaria ad salutem, nisi necessitate praecepti; unde spectat solos adultos praecepti capaces.

Objic. 2. cum Calvino: Filii fidelium sancti sunt ex Apost. 1. Cor. 7. dicente: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem: et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem, alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt*. Ergo non indiget Baptismo.

Resp. dist. ant. et text. Filii fidelium sunt sancti dispositive, *conc.* formaliter, et proprie, *neg. ant.* Nullus enim est, qui dicere non debeat cum Davide: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*; et cum Apostolo Ephes. 11. *Eramus natura filii irae, sicut et ceteri*. Itaque eodem modo Apostolus filios fidelium appellat sanctos, quo dicit conjugem infidelem sanctificari per fidelem. Atqui conjux fidelis conjugem infidelem sanctificat, Baptismum monitis, et exemplis suadendo. Ergo filii fidelium dicuntur sancti, quia destinantur ad sanctitatem per Baptismum suscipiendam. Praeterea si locus ille de sanctitate formali, et interna intelligeretur, omnes filii fidelium secundum Cal-

vini

vini principia essent praedestinati, cum in illorum systemate justitia sit inamissibilis.

CONCLUSIO II.

Baptismus adultis est necessarius necessitate praecepti.

Prob. Christus, Matth. 28, præcipit Apostolis, ut omnes baptizent: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos etc.* Atqui præcepto baptizandi correlativum est præceptum recipiendi Baptismum. Ergo. Praeterea necessitas medii semper includit necessitatem praecepti erga eos, qui sunt praecepti capaces; quilibet enim ex charitate sibi debita tenetur adhibere omnia media necessaria ad salutem. Ergo.

Q. 1. *An baptismus flaminis suppleat vices Baptismi aquae?*

R. Baptismus flaminis, seu contritio perfecta cum voto Sacramenti supplet vices Baptismi aquae. Nam legitur Prov. 8.: *Ego diligentes me diligo*. Unde ex perpetua, et constanti Ecclesiae doctrina Tridentini Patres docuerunt, sess. 6. can. 4.: *Post Evangelium promulgatum numquam fieri translationem a statu veteris Adae ad statum gratiae sine lavacro regenerationis, aut ejus voto.*

Q. 2. *Quomodo Baptismus flaminis suppleat vices Baptismi aquae?*

R. Supplet ex opere operantis, *quia*, inquit Estius in 4. dist. 4. §. 17., *nihil hic occurrit, quod non sit ex parte ipsius operantis.*

Q. 3. *An martyrium suppleat vices Baptismi?*

R. Martyrium tam in infantibus, quam in adultis supplet vices Baptismi aquae quoad omnem effectum, exceptis tamen Charactere, et Gratia Sacramentali. Patet ex auctoritate D. August. in Scriptura fundata, qui, lib. 13. *de Civit. Dei. cap.* 7. nulla facta distinctione adultorum, et infantium dicit: *Quicunque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum, si abluerentur sacro fonte Baptismatis. Qui enim dixit:* Si quis non renatus fuerit ex aqua etc., *alia sententia istos fecit exceptos, ubi non*

minus generaliter dicit : Qui me confessus fuerit et. *et alio loco* : Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam , *Matth.* 10. *v.* 39. Dixi , *quoad omnem effectum;* nam per martyrium peccatum deletur tum quoad culpam , tum quoad utramque poenam aeternam , et temporalem , ut constat ex perpetua traditione , et praxi Ecclesiae , quae nunquam orat pro martyre , juxta illud Innoc. III. *cap.* Cum Martha , de celebr. Missar. *Injuriam facit martyri* , *qui orat pro martyre* . Sed suos ei triumphos gratulatur , ejusque apud Deum opem implorat .

Q. 4. *Quomodo martyrium suppleat vices Baptismi aquae* ?

R. Supplet ex opere operato .

Prob. Tum quia ex Patribus martyrium eo ipso modo operatur , quo Baptismus , cujus vices supplet . *Huic operi* , ait Tertul. loquens de martyrio , *omnia delicta donantur* . Tum quia martyrium infantibus prodest ex opere operato , ergo et adultis ; nulla enim est disparitas . Unde D Thomas in 4. a 3. ad 1. de martyrio generatim ait : *Non habet liberationem a culpa* , *et pœna tantum ex opere operante* , *sed hoc habet ex imitatione passionis Christi* , et consequenter ex seipso .

Q. 5. *Quid requiratur* , *ut martyrium sit verum* , *suppleatque vices Baptismi* ?

R. Ad martyrium parvulorum , et adultorum a nativitate amentium nihil aliud requiritur , quam ut illis mors inferatur in odium Fidei , et Religionis.

CAPUT IV.

De Ministro Baptismi .

Not. Minister Baptismi triplex est : *Ordinarius* , qui Baptismum ex officio administrat . *Extraordinarius* , qui administrat Sacramentum ex delegatione Ministri ordinarii . *Minister necessitatis* , qui Baptismum confert constituto in periculo vitae .

Quaeritur : Quinam sit minister Baptismi ordinarius , extraordinarius , et necessitatis ?

CON-

CONCLUSIO.

Minister Baptismi ordinarius est Episcopus et Presbyter; extraordinarius est Diaconus, de licentia Episcopi, aut Presbyteri; necessitatis est homo quilibet, sive baptizatus, sive non.

Prob. 1. p. Christus commisit officium baptizandi solis Apostolis et Presbyteris ex Matth. 28 *Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos*, etc. quod mandatum Apostolis, eorumque successoribus Episcopis, ad discipulos eorumque successores Presbyteros extendi Ecclesiæ universæ praxis, et traditio demonstrat Ergo.

Prob. 2. p. ex cap. *Constat* dist. 4 de consec. *Constat Baptisma solis Sacerdotibus esse tractandum; ejusque mysterium nec ipsis Diaconis explere est licitum. absque Episcopo vel Presbytero* (id est, absque licentia Episcopi, vel Presbyteri ait glossa in hoc caput) *nisi his procul absentibus ultima languoris necessitas cogat*. Ergo.

Prob 3. p. Ex Conc. Florent. in decreto pro Armenis. ubi dicitur: *In casu autem necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam Laicus, vel mulier, imo etiam Paganus, et Haereticus baptizare potest, dummodò formam servet Ecclesiae, et facere intendat, quod facit Ecclesia*. Ergo.

CAPUT V.

De Subjecto Baptismi.

Not. Certum est apud omnes, tum Catholicos, tum Haereticos, omnem hominem ratione utentem esse Baptismi subjectum juxta Domini mandatum: *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, Matth. 28.

Restat ergo quaerendum 1. Utrum possint baptizari infantes & ac perpetuo amentes? 2. Utrum liceat filios infidelium baptizare invitis parentibus? certum est enim eos valide baptizari posse.

QUAE-

QUÆSTIO I.

Utrum possint baptizari infantes?

CONCLUSIO.

Infantes, et perpetuo amentes baptizari possunt valide, ac licite. Est de fide contra Anabaptistas, asserentes nullum, et irritum esse Baptisma datum infantibus.

Prob. 1. ex constanti, ac perpetua Ecclesiae, quæ semper parvulos baptizavit, praxi, et traditione, quam traditionem ab Apostolis ortam docent, Origines dicens, lib. 5. in cap. 6. Epist. ad Rom. *Ecclesia traditionem ab Apostolis suscepit, etiam parvulis dare baptismum.* Et D. Aug. *Consuetudo matris Ecclesiae in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, neque ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset Traditio;* lib. 1. de Genesi ad litteram. Ergo.

Prob. 2. Ex variis Conciliis, et SS. Patrum Decretalibus, in quibus haec veritas fuit definita.

Milevitano in can. 2. in quo hic Canon fuit conditus: *Quicumque parvulos recentes ab utero matrum baptizandos negat, anathema sit.* Huic Concilio adfuit D. August.

Viennensi generali, in quo definitur: *Credimus esse tam parvulis, quam adultis communiter perfectum remedium ad salutem.* Clement. Unica, *de summa Trin.*

Innoc. III. cap. Majores, de Bapt. ait: *Indistincte lex intonat evangelica: Nisi quis renatus fuerit etc., ab hac generalitate nec sexum, nec aetatem excludens.*

Hanc veterem Ecclesiae doctrinam confirmavit Conc. Trid. sess. 7. can. 13: *Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo, inter fideles computandos non esse, ac propterea, cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, aut praestare omittere eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae, anathema sit.* Ergo.

Sol-

Solvuntur Objectiones.

Objic. Nemo baptizari potest, nisi prius instruatur, juxta illud Matth. ult. *Euntes docete omnes gentes*, etc. Atqui infantes non sunt capaces instructionis. Ergo.

Resp. dist. maj. Nemo adultus potest baptizari, nisi prius instruatur, *conc.* nemo infans, *nego maj.* Responsio constat ex ipsa Apostolorum missione ad conversionem adultorum, ad quos spectat illud Christi mandatum, quantum ad doctrinam; quantum vero ad necessitatem Baptismi, spectat omnes tam adultos, quam infantes, ut constat ex traditione.

Inst. Nemo potest baptizari, nisi prius credat, juxta illud Marci ult.: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit.* Atqui infantes non sunt capaces fidei. Ergo.

Resp. nego maj. Infantes enim baptizantur in sola fide Ecclesiae, et sponsorum; nec mirum est, quod aliena fides eis sufficiat, cum D. Aug. Serm. 14. de verbis Apost. dicat: *Ad verba aliena sanatur, quia ad factum alienum vulneratur. Credit in Jesum Christum? respondetur, credit; pro non loquente, pro flente respondetur, et valet.*

Itaque textus loquitur de adultis, quos ad fidem et poenitentiam hortabantur Apostoli, ut cum fructu Baptismum perciperent.

Objic. 2. Æquitati repugnat, ut insciis, et ratione destitutis infantibus jugum Christianitatis per Baptismum imponatur. Ergo.

Resp. nego ant. Nam infantes, ubi adoleverint, ac audierint Evangelium, jure divino, et sub poena aeternae damnationis tenentur Baptismum recipere, et jugo Christianitatis sese subjicere.

QUÆSTIO II.

Utrum liceat filios infidelium baptizare, invitis parentibus?

Not. Infideles alii sunt baptizati, ut Haeretici, et Apostatae; alii non baptizati, ut Turcae.

Cer-

Certum est 1. Filios Haereticorum, et Apostatarum licite posse invitis parentibus baptizari; quia, cum sint Ecclesiae subditi, ipsa eos cogere potest, ut parvulos suos ad Baptismum praesentent. Ergo eis possunt subtrahi, ut baptizentur, et rebus fidei, cum adoleverint, instruantur. *Certum est* 2. Filios mancipiorum infidelium non baptizatorum posse, ac debere invitis parentibus baptizari; quia mancipia propter servitutem omni jure in filios suos privantur, cum et ipsimet cum tota familia dividi possint; unde possunt a parentibus eripi, baptizari, et in fide erudiri, atque ad id, saltem ex charitate, tenentur eorum domini. *Certum est* 3. Filios infidelium, qui Principibus infidelibus subjecti sunt, non licere baptizari invitis parentibus; quia vel infans subtraheretur parentibus, vel illis relinqueretur. *Si* 1 parentibus fieret injuria. *Si* 2. Baptismus manifesto periculo profanationis, et baptizatus periculo apostasiae exponeretur, cum constet eum in infidelitate educandum.

Quaestio igitur unice devolvitur ad filios infidelium non baptizatorum, qui civiliter tantum Principibus Christianis subditi sunt; an possunt illi invitis parentibus licite baptizari? aliqui affirmant, alii negant, cum quibus sit

CONCLUSIO.

Filii infidelium non baptizatorum civiliter tantum Principibus Christianis subditorum non possunt licite invitis parentibus baptizari, nisi in aliquibus casibus.

Prob. Quia illud licite fieri non potest, quo violatur aut jus naturale, quod parentes habent in filios, si ab eis abstraherentur; vel reverentia Sacramento debita, si parvuli relinquerentur sub potestate parentum. Atqui id eveniret, si hujusmodi filii baptizarentur. Ergo.

Dixi in Prop.: *Nisi in aliquibus casibus*; qui sunt 1. Si infantes essent in evidenti periculo mortis; quia tunc nec auferuntur parentibus, nec Baptismus profanationi exponitur, et aliunde urget praeceptum charitatis; debent tamen ita caute baptizari, ut vitetur perturbatio. 2. Si alteruter parens, sive pater, sive mater,

mater, consentiat, potest infans altero renitente baptizari; ita definitum est in Concilio Toletano IV. can. 63.; quia voluntas justa unius parentis, in favorem prolis, praeferenda est voluntati injustae alterius, in ejusdem prolis praejudicium.

Solvuntur Objectiones.

Objic. Princeps potest abstrahere infantes a parentibus, ne ipsis inferant mortem corporis. Ergo a fortiori potest eos subtrahere a parentibus, ne ipsis mortem inferant animae per denegationem Baptismi.

Resp. nego conseq. Disparitas est, quod parentes infideles mortem pueris inferendo peccarent in jus civile, et rempublicam ipsam, cujus pax et tranquillitas turbaretur per destructionem membrorum ipsius; porro officium est Principis, reipublicae tranquillitati, et civium conservationi, consulere: non autem ipsius est procurare salutem aeternam suorum civium non baptizatorum, cum potestas saecularis non se extendat ad supernaturalia.

Inst. Princeps Dei minister est. Ergo ipsius est procurare salutem aeternam suorum subditorum.

Resp. dist. ant. Est Dei minister in ordine ad bonum Reipublicae, *conc.* in ordine ad bonum supernaturale suorum subditorum, *nego ant. et cons.*

CAPUT VI.

De effectibus Baptismi, et dispositionibus necessariis ad eos percipiendos.

Q. 1. *Quinam, et quot sint effectus Baptismi?*

R. Sublato obice, sunt tres; 1. Est gratia sanctificans, quae hominem interius regenerat, ac delicta quaecumque tum originale, tum actualia totaliter remittit, et quoad culpam, et quoad omnem poenam; ut constat tum ex Scriptura, nam Rom. 8. dicitur: *Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu regenerati*; tum ex Concil. Florent. in decreto: *Hujus Sacramenti effectus est remissio omnis culpae originalis, et actualis; omnis quoque poenae, quae pro* ipsa

ipsa debetur: *propterea baptizatis nulla pro peccatis praeteritis injungenda est satisfactio*, *sed morientes*, *antequam culpam aliquam committant*, *statim ad regnum cœlorum*, *et. Dei visionem perveniunt*. Idem definivit, Trid. sess. 5. can. 5., dicens, *baptizatos ita esse innocentes*, *immaculatos*, *ut nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur*.

2. *Effectus* est gratia sacramentalis, quae definitur: *Gratia habitualis regenerativa, annexum jus habens ad gratias actuales, necessarias ad conservandam vitam spiritualem per Baptismum acceptam*, *et ad alia Sacramenta digne suscipienda*.

3. *Effectus* est character, ut fuse probavimus Dissertatione prima de Sacramentis in genere.

Q. 2. *Quaenam sint dispositiones necessariae ad percipiendos effectus Baptismi?*

R. 1. Ad recipiendum characterem nulla alia requiritur dispositio, quam voluntas Baptismi recipiendi; quia hoc sufficit, ut Sacramentum sit validum.

R. 2. Ad recipiendam gratiam sanctificantem, et peccati remissivam, ceteraque dona ipsam concomitantia, sex conditiones in adulto requiruntur ex Trid. sess. 6. can. 6. nempe.

1. *Fides*, qua credant generatim, *vera esse*, *quae divinitus revelata*, *et promissa sunt*, juxta illud Apostoli: *Accedentem ad Deum oportet credere*, *quia est*, *et quod inquirentibus se remunerator sit*. Hebr. 11. v. 6.

2. *Timor* ex consideratione peccatorum, juxta illud Eccli. 1. *Timor Domini expellit peccatum*.

3. *Spes* justificationis, et vitae aeternae consequendae, juxta illud Marci 2. *Confide fili*, *remittuntur tibi peccata tua*.

4. *Amor*, quo Deum *tanquam omnis justitiae fontem diligere incipiant*.

5. *Odium* et detestatio peccatorum, *hoc est*, *per pœnitentiam*, *quam ante Baptismum agi oportet*, juxta illud Act. 2. *Pœnitentiam agite*, *et baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum vestrorum*.

6. *Propositum* suscipiendi Baptismum, inchoandi novam vitam, et servandi divina mandata. Ita Trid. sess. 6. cap. 6.

DISSERTATIO III.

De Confirmatione.

Hanc Dissertationem quinque absolvemus Capitibus. 1. Erit de natura, et institutione Confirmationis. 2. De materia, et forma Confirmationis. 3. De Ministro. 4. De subjecto et necessitate. 5. De effectibus Confirmationis.

CAPUT I.

De natura, et tempore institutionis Confirmationis.

Not. Omissis variis nominibus, quibus Sacramentum Confirmationis a SS. Patribus designatur, dico, illud communi nomine dici *Confirmationem* a primario suo effectu, qui est spiritualis corroboratio ad fidem Christi constanter, et intrepide profitendam.

Confirmatio definitur: *Sacramentum a Christo institutum, quo baptizatus per manus impositionem, et per unctionem Chrismatis in fronte per modum crucis factam, sub praecepta verborum forma, corroboratur ad fidem firmiter tenendam, et intrepide profitendam.*

Dicitur 1. *Sacramentum* pro genere, et mox probabitur.

Dicitur 2. *A Christo institutum*; et quidem immediate, ut probatum est supra cap. 2. de Sacram.

Dicitur 3. *Quo baptizatus*; quia Confirmatio ad sui validitatem præsupponit Baptismi characterem.

Dicitur 4. *Per unctionem Chrismatis* etc., quæ verba designant materiam illius Sacramenti, et formam.

Dicitur 5. *Corroboratur* etc. pro differentia; Sacramenta enim differunt inter se per gratiam differentem, quam producunt: gratia autem Confirmationis est *roborativa*, sicut gratia Baptismi est *regenerativa*, Eucharistiae est *nutritiva* etc.

Hic duae moventur controversiae: *Prima* adversus Haereticos, Lutheranos et Calvinistas, contendentes, Confirmationem non esse verum Sacramentum. *Secunda*

da inter Catholicos, disputantes de tempore, quo fuit instituta Confirmatio. Ideo sit

CONCLUSIO.

Confirmatio est verum, et proprie dictum novae Legis Sacramentum.

Prob. Ex Scriptura. Act. Apost. cap. 8. dicitur: *Cum audissent Apostoli, qui erant Jerosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem; qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum S. nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati erant* (a Philippo Diacono) *in nomine Domini Jesu... Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum*. Ergo.

Prob. 2. Ex Patribus: Tertull. lib. de Bapt. c. 7. ait: *Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione de pristina disciplina*.

D. Dionys.: *Baptizatum indutum veste alba ad Pontificem ducunt; ille divino, ac deifico prorsus unguento virum signat*, lib. de Eccles. Hierarch. c. 2.

D. Aug. lib. 2. contra lit. Petil. c. 104.: *Sacramentum Chrismatis in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus*.

Prob. 3. Ex definitione Ecclesiae. Conc. Trid., sess. 7. de Confirm. can. 1. definivit: *Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otiosam esse, et non potius verum, ac proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam catechesim quamdam, qua adolescentiae proximi fidei suae rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. Dallaeus 1. Manus impositio, de qua Act. 8. fuit mera caeremonia, seu appendix Baptismi. Ergo non fuit Sacramentum.

Resp. neg. ant. Alias Philippus, et alii Discipuli, dum Samaritanos baptizarunt, hanc caeremoniam non omisissent; nec necesse fuisset, Petrum, et Joannem mitti ad meram Baptismi caeremoniam perficiendam.

Con-

Confirmatio ergo est Sacramentum omnino distinctum a Baptismate; *in Baptismo* enim *regeneramur ad vitam, post Baptismum ad pugnam confirmamur*, ait Catechismus Concilii Trid.

Objic. 2. In textu laudato per to *Spiritum S.* non intelligitur gratia interior, sed dona linguarum, miraculorum etc. Ergo non est Sacramentum.

Resp. neg. ant. Nam per *Spiritum S.* intelligitur ille, quem promiserat Christus, Joan. 14., dicens: *Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.* Atqui ille Spiritus non consistit ex illis donis, quae diuturna non fuere. Ergo.

Itaque in primordiis Ecclesiae ad dilatandam fidem per manus impositionem dabatur Spiritus S. simul cum *temporalibus, et sensibilibus miraculis attestantibus*; nunc autem fide confirmata per to Spiritum S., *invisibiliter, et latenter intelligitur . . . eorum cordibus divina Charitas inspirari.* Ita D. Aug. lib. 3. de Bapt. c. 16.

Objic. 3. ex D. Aug. ibid. Manuum impositio repeti potest. Ergo non est nostra Confirmatio.

Resp. dist. ant. Manuum impositio reconciliatoria, *conc.* confirmatoria, *neg. ant.* Loquitur enim D. Aug. de illa manuum impositione reconciliatoria, qua olim haeretici ad Ecclesiam redeuntes reconciliabantur; quæ erat mera caeremonia Ecclesiastica, quæ iterari poterat.

Q. *Quo tempore Christus instituerit Confirmationem?*

R. Circa hanc quaestionem maximam esse inter auctores discordiam. Sunt, qui volunt, ipsam fuisse institutam, cum Christus, Matth. 19., manus imposuit infantibus. Ita Patres *Conc. Senonensis* an. 1528. sed improbabiliter, quia multi ex infantibus illis non erant baptizati. Sunt, qui volunt, institutam eam fuisse in ultima Cœna, et probant auctoritate Fabiani Papae, Epist. 2. cap. 2., docentis, tunc Christum Apostolos *docuisse, Chrismu conficere*; verum consentiunt omnes eruditi, inter apocrypha Opera esse amandandam eam Fabiani Epistolam. Alii in die Pentecostes, cum primum Apostoli fuere confirmati; sed minus probabiliter, alias Christus Confirmationem non instituisset per se immediate. Alii post Resurrectionem intra illud spatium temporis, quod fluxit a Resurre-

ctione

ctione usque ad Ascensionem: haec opinio est probabilior, sed incerta. Igitur nihil certi statui potest.

CAPUT II.

De materia, et forma Confirmationis.

Not. Circa materiam, et formam Confirmationis variae sunt Scholasticorum opiniones.

1. *Sententia* docet, solam manuum impositionem, quæ præcedit Chrismationem, esse materiam essentialem adæquatam Confirmationis: unctionem vero esse materiam integrantem ad majorem effectus expressionem, necessariam tamen ex præcepto Ecclesiæ. *Formam* autem esse orationem, per quam Episcopus supra confirmandos Spiritus Sancti gratiam invocat. Ita *Sambovius*, *Sirmondus* etc.

2. Docet unctionem Chrismatis esse essentialem, et adæquatam materiam Confirmationis; impositionem vero manuum, quæ præcedit Chrismationem, esse duntaxat cæremoniam Ecclesiasticam. Ita *Greg. de Valentia*, *Estius* etc.

3. Tum manus impositionem, tum unctionem agnoscit, tanquam materiam essentialem adæquatam Confirmationis: verum in assignanda manus impositione sunt discordes hujus sententiæ Patroni. Aliqui volunt eam esse manus impositionem, qua Episcopus super confirmandos invocat Spiritum Sanctum, quæque præcedit Chrismationem; alii solam assignant manus impositionem, qua Episcopus ungit frontem confirmandi. Et hæc sententia cum secunda coincidit. His notatis sit

CONCLUSIO I.

Materia remota essentialis Confirmationis est Chrisma confectum ex oleo, et balsamo, et benedictum ab Episcopo.

Prob. 1. expressa declaratione Conc. Florent. in decreto: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod odorem significat bonae famae, per Episcopum benedicto.*

Prob.

Prob. 2. ex praxi, et traditione Ecclesiæ non interrupta, cujus testes sunt omnes Patres, inter quos duos, vel tres refero. S. Pacian. Serm. de Bapt. ait: *Chrismate superinfundi Spiritum Sanctum*. S. Gregor. Magn. in 1. Cant.: *In Engaddi balsamum gignitur, quod cum oleo Pontificali benedictione Chrisma efficitur*. S. Leo Serm. de Nativ. Dom. dicit: *Renati per aquam, et Spiritum S. accepistis Chrisma salutis, et signaculum vitae aeternae*.

Ex quibus textibus manet probata propositio quoad omnes suas partes.

CONCLUSIO II.

Materia proxima essentialis, et adaequata Confirmationis est ea impositio manus, qua Episcopus ungit per modum crucis frontem confirmandi.

Prob. Materia proxima Sacramenti est materiæ illius remotæ debita applicatio ad subjectum. Atqui Chrismatio, seu manus impositio, qua unctio fit, est materiæ remotæ Confirmationis applicatio. Ergo.

Prob. 1. *min.* Auctoritate Patrum, et Doctorum, qui impositionem manus fieri per unctionem declarant. Ita Ven. Beda in Psalm. 28. *Illa unctio*, inquit, *quae per manus impositionem fit ab Episcopo, vulgo Confirmatio dicitur*. Hugo Victorinus lib. 1 de Sacram. p. 7. c. 2. dicit: *Manus impositionem usitato nomine Confirmationem vocari, qua Christianus unctione Chrismatis per impositionem manus in fronte signatur*. Ergo, concludit Bellarmin. lib. 2. de Confirmat. c. 2.: *Ipsa unctio, et signatio cum manu fiat, manus impositio rectissime dicitur; qui enim inungit, manus imponit, et idcirco utrumque significatur, etiamsi alterum tantum exprimi videatur*, ut addit cap. 9.

Prob. 2. ex praxi Græcorum, apud quos cum nulla sit impositio manus confirmatoria distincta ab unctione Chrismatis, ut patet ex Conc. Constant. I. Can. 7. et fatetur Goarius *in notis ad Euchológ. Graecor. p.* 366. alterutrum concludere necesse est, vel nullum apud Græcos esse Confirmationis Sacramentum, vel manus impositionem ab unctione indistinctam sufficere. *Primum* est falsissimum; semper enim Græci validum ha-

habuere, et etiamnum habent Sacramentum Confirmationis, nec Latini ullam unquam circa istud caput litem cum illis habuere, quoties inita fuit cum illis unio. Ergo necessario dicendum, manus impositionem ab unctione indistinctam sufficere. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Apostoli confirmarunt per solam manuum impositionem, illumque Ritum observavit Ecclesia sex primis sæculis. Ergo Chrismatio non est de essentia Confirmationis.

Resp. nego ant. Nam in Scripturis unctio est manus impositio, ut docent Patres citati, quod probat Bellarminus lib 2. *de Sacr. Confirm.* c. 2. ex Marci 7. ubi, *cum postulassent quidam, ut Dominus imponeret manus lunatico, ille id fecit*; *nam* misit digitos suos in auriculas ejus, et expuens tetigit linguam ejus, *ait sacer textus*.

Inst. Conc. Florent. in decreto post laudatum textum Act. 8. sic pergit: *Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia Confirmatio*. Ergo unctio, qua datur nunc Confirmatio, distinguitur a manus impositione, quæ dabatur ab Apostolis.

Resp. neg. cons. Sensus enim non est, inquit Bellarm., ibid. cap. 8. *Chrisma esse loco impositionis manuum, quasi Apostoli non usi fuerint Chrismate, et nos non utamur manus impositione; sed sensus est, idipsum quod Apostoli faciebant, cum dicebantur manus imponere, facere nunc Episcopos, cum dicuntur confirmare, aut chrismare; distinguitur enim in his locis non ritus a ritu, sed modus loquendi a modo loquendi . . . . Hac ergo ratione dici potest id, quod nunc fit, esse loco ejus, quod tunc fiebat, licet sit idem quoad substantiam.*

CONCLUSIO III.

Forma essentialis, et adaequata Confirmationis apud Latinos, ut traditur in decreto Eugenii, *haec est*: Signo te signo Crucis, et confirmo te Chrismate salutis

in

in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S., *et quidem secundum omnes suas partes.*

Apud Graecos vero haec est: Signaculum doni Spiritus S. in nomine Patris etc.

Prob. pro ritu Latinorum ex omnibus Ordinibus, Ritualibus, Sacramentariis, in quibus haec forma præscribitur quoad sensum, licet sit aliquid discriminis quoad verba. Ergo.

Prob. pro ritu Graecorum ex Euchologio, et Conc. Constantinopol. 1. can. 7. ubi dicitur: *Recipimus obsignandos, sive ungendos primum sancto Chrismate, et frontem, et oculos . . . et eos signantes dicimus: Signaculum doni Spiritus S.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Forma Confirmationis debet esse deprecatoria: *Orabant pro ipsis, ut acciperent Spiritum S.* Atqui ista verba: *Signo te, confirmo te*, non sunt deprecatoria, sed indicativa. Ergo.

Resp. dist. maj. Debent esse deprecatoria grammaticaliter, et quoad pronuntiationem, *neg.* virtualiter, et quoad sensum, *conc. maj.* Verba autem formae, licet indicative pronuntientur, tacitam tamen includunt orationem, qua Minister divinam opem invocat, ut effectum sacramentalem producat. *Hic est enim, qui baptizat;* ut dicitur Joan. 1.

Objic. 2. Ante saeculum VIII. est altum apud Scriptores Ecclesiasticos de forma a nobis assignata silentium. Ergo non est forma essentialis.

Resp. neg. cons. Duplex quippe est causa, et ratio, cur prioribus Ecclesiae saeculis Ritus, et Formae Sacramentorum scripto non mandarentur. *Prima*, quia propter usum quotidianum, et vivam traditionem ignorari non poterant. *Secunda*, ne Gentilium, et Judaeorum ludibrio, et profanationi exponerentur, ut docet Innoc. I. Epist. 1. ad Decentium, loquens de Confirmatione: *Verba vero dicere non possum*, inquit, *ne magis prodere videar, quam ad consultationem respondere.*

CA-

CAPUT III.

De Ministro Confirmationis .

Duplex hic dirimenda occurrit controversia : 1. Utrum solus Episcopus sit Minister ordinarius Confirmationis ? 2. Utrum Presbyter hujus Sacramenti sit Minister extraordinarius ? 1. Pertinet ad fidem, estque definita contra Calaritanos, Photium, et alios Graecos Schismaticos, Wiclefitas, Waldenses, Lutheranos, et Calvinistas. 2. Pertinet ad Scholae dissidium.

CONCLUSIO I.

Solus Episcopus est ex institutione divina Minister ordinarius Confirmationis . Est de fide.

Prob. 1. Ex Script. Act. 8. ubi legitur, Petrum, et Joannem (quibus succedunt Episcopi) missos fuisse in Samariam, ut iis, qui a Philippo Diacono baptizati fuerant, manus imponerent, et darent Spiritum S. Quare autem Philippus non imposuit manus ? Respondet S. Chrysost. Graecus, Hom. 18. in cap.8. Act. Apost. quia *hoc solorum Apostolorum erat ; virtutem quidem acceperant Diaconi faciendi signa, non autem dandi aliis Spiritum S. Igitur hoc erat in Apostolis singulare ; unde et praecipuos* (id est Episcopos) *et non alios videmus hoc facere* . Ergo.

Prob. 2. Ex Traditione perpetua, qua innixi SS. Pontifices, et Concilia hoc dogma statuerunt. Innoc. I. Epist. ad Decent. cap. 5. : *De consignandis infantibus manifestum est non ab alio, quam ab Episcopis fieri licere* . Unde Nicolaus I. confirmatos a Presbyteris jussit iterum confirmari.

Conc. Florent. in decreto declarat : *Confirmationis Minister ordinarius est Episcopus* .

Conc. Trid. sess. 7. can. 3. definit : *Si quis dixerit, sanctae Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit* . Ergo.

Sol-

Solvuntur Objectiones

Objic. 1. Ananias non erat Episcopus, sed Discipulus, Act. 9. v. 10. Atqui tamen imposuit manus Paulo. Ergo.

Resp. dist. min. Imposuit manus Paulo ad visum ei restituendum, *conc.* ad eum confirmandum, *nego min.* Paulus enim nondum erat baptizatus: *Et vidit Ananiam nomine, imponentem sibi manus, ut visum recipiat;* non vero Spiritum S. recipiat.

Objic. 2. S. Hieron., dial. advers. Lucifer., docet potestatem confirmandi competere Episcopis, *ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legem necessitatis*. Ergo Episcopus institutione divina non est solus Minister ordinarius Confirmationis.

Resp. neg. cons. Ibidem enim S. Hieron. asserit, potestatem confirmandi competere Episcopis ex Traditione Apostol. Ideo dicimus cum Bellarm. ista verba, *ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legem necessitatis*, non debere referri ad legem ministrandi Confirmationem, sed ad legem consequendae salutis; quia nempe Sacramentum hoc absolute ad salutem non est necessarium; alias *lugendi essent*, addit ibidem S. Doctor, *qui in remotioribus locis per Presbyteros baptizati, ante dormierunt, quam ab Episcopis inviserentur.*

Objic. 3 Apud Graecos longe ante schisma Photii simplices Presbyteri ordinarie confirmabant; et etiam nunc confirmant. Ergo.

Resp. neg. cons. Inde enim ad summum concludi potest Presbyterum esse extraordinarium Ministrum Confirmationis, ex concessione saltem tacita summi Pontificis: nam ut primum cognovit Nicolaus I. Presbyteros Graecos jure ordinario, et non ex dispensatione Confirmationem conferre, ipsos cum duce suo Photio damnavit, et jussit sic ab illis confirmatos iterum confirmari.

CONCLUSIO II.

Simplex Sacerdos potest esse Confirmationis Minister extraordinarius; auctoritate scilicet delegata a summo Pontifice. *Prob.*

Prob. 1. Ex usu Ecclesiae Graecae, in qua Presbyteri longe ante schisma Confirmationem conferunt, quam praxim non reprobat Ecclesia Latina, cum ipsa Graecos in Conciliis Lugdunensi II. sub Gregor. X., et Florent. sub Eugenio IV. in suam communionem admiserit, nec Confirmationem ab eorum Presbyteris collatam rejecerit, ut invalidam. Atqui non erant ministri ordinarii. Ergo.

Prob. 2. Ex Conc. Florent. in Decreto, ubi postquam statutum est, ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum, additur: *Legitur tamen aliquando per Apostolicae Sedis dispensationem ex rationabili, et urgente admodum causa, simplicem Sacerdotem, Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum*. Ergo exempla illa supponit legitime facta, alias ipsa non memoraret.

Inter varia dispensationum hujusmodi exempla unum refero Gregorii Magni, qui concessit Presbyteris Calaritanis in Sardinia, ut confirmarent in iis locis, ubi desunt Episcopi: *Ubi desunt Episcopi*, inquit, *ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate ungere debeant, concedimus*. Cap. *Pervenit*, dist. 19.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Gregorius Magnus, lib. 3. Epist. 9. Presbyteris Calaritanis prohibuit, *ne baptizatos infantes signare in fronte praesumerent, sed eos ungerent in pectore, ut Episcopi postmodum ungerent in fronte*. Ergo.

Resp. nego cons. In 1. parte textus Gregor. Magn. negat (sicut alii Pontifices) ordinariam administrandae Confirmationis potestatem competere Presbyteris, quod constat verbo, *praesumerent*. In 2. autem supra citata licentiam dat, ut confirment.

Objic 2. Potestas confirmandi est potestas ordinis, non jurisdictionis, unde Episcopus nondum consecratus valide confirmare non potest. Atqui potestas ordinis non potest dari per delegationem. Ergo.

Resp. dist. maj. Potestas ordinaria, plena, et completa confirmandi est potestas ordinis Episcopalis, *conc.* extraordinaria, et incompleta, *nego maj.* atqui potestas

stas ordinis non potest dari per delegationem , *dist. min.* non potest dari ei , qui in sua ordinatione non accepit inchoatam , et incompletam confirmandi potestatem , *conc. min.* ei qui in sua ordinatione accepit inchoatam , etc. *nego min. et conseq.*

Itaque Presbyter ratione sui Ordinis inchoatam habet et incompletam potestatem , qua capax fit , ut committi seu delegari possit ad Confirmationem conferendam , modo accedat legitima dispensatio , per quam potestas illa perficitur ac completur , ut valida sit Confirmatio , alias invalida futura .

CAPUT IV.

De subjecto et necessitate Confirmationis .

Q. 1. *Quodnam sit Confirmationis subjectum ?*

R. Est omnis et solus homo baptizatus . Primum patet ex praxi primitivae Ecclesiae , (quam etiam nunc observat Ecclesiae Graeca) quae infantibus una cum Baptismo Confirmationem , et Eucharistiam ministrabat , ut constat ex antiquis Ritualibus . Attamen nunc variis Conciliorum Canonibus statutum est , ut non administretur pueris , nisi postquam annos discretionis attigerint (1) ; quia ex hoc Sacramento cum actuali devotione suscepto fructus uberior percipitur . Convenit tamen , ut detur parvulis in extremo vitae periculo constitutis ; ut probat D. Thomas . Secundum constat, quia Baptismus est janua ceterorum Sacramentorum .

Q. 2. *An hoc Sacramentum sit necessarium ad salutem ?*

R. 1. Sacramentum Confirmationis non est necessarium necessitate medii ; quia sine eo homo potest salvari per Baptismum , et Pœnitentiam .

R. 2. Sacramentum Confirmationis est necessarium omnibus adultis necessitate praecepti divini , et eccle-sia-

(1) *Ita Synodi* , *Lingonensis an.* 1404. *Spoletensis* 1524. . *Aquensis* 1585. *Mediolanensis sub S. Carolo an.* 1565.

siastici, ut constat tum ex Scripturis, tum ex Ecclesiae Canonibus.

CAPUT V.

De effectibus Confirmationis .

Q. *Quot sint effectus Confirmationis?*

R. Sunt tres, sublato obice. 1. Est gratia sanctificans, non quidem prima, saltem per se, sed secunda. Siquidem in hoc Sacramento datur Spiritus Sanctus, qui non potest dari, sin. infusione gratiae sanctificantis. 2. Est gratia Sacramentalis, quae definitur, gratia habitualis roborativa, annexum jus habens ad gratias actuales necessarias, *ut Christianus audacter Christi nomen confiteatur*; ut ait Florent. in decreto. 3. Est character indelebilis, quo baptizatus adscribitur in militiam Christi; unde in eadem persona iterari non potest, ut fide constat ex Trident., sess. 7. can. 9.

DISSERTATIO IV.

De Eucharistia .

Not. 1. Eucharistia, sic dicta a verbo graeco *Eucaristin*, quod gratiarum actionem significat, quia per eam maxime Deo gratias agimus, varia sortitur nomina. 1. Dicitur *Communio*; quia per eam Christi capiti, et ejus membris fidelibus communicamus. 2. Vocatur *Synaxis*; id est, congregatio, tum quia simul congregati fideles Eucharistiam percipiebant; tum quia in hoc Sacramento, tanquam in centro, fideles communi charitatis vinculo colligantur. 3. Vocatur *Eulogia*; id est, benedictio, quia per benedictionem conficitur. 4. Vocatur *Viaticum*; id est, viae subsidium, quo nempe muniti viam inimus ad terminum felicitatis aeternae. 5. Vocatur *Lyturgia*, id est, sacrum Mysterium, a stupenda, quae in Missa fit, transubstantiatione. 6. Vocatur ab Apostolo *Panis* ab ejus materia *ex qua*.

Not. 2. Cum de fide sit, Eucharistiam esse Sacramentum

mentum simul et Sacrificium, illam sub hoc duplici respectu considerabimus, duplici capite.

CAPUT I.

De Eucharistia, prout est Sacramentum.

Hic agemus 1. De natura Eucharistiae; 2. de ejus materia; 3. de ejus forma; 4. de re in Eucharistia contenta; 5. de ejus ministro; 6. de subjecto; 7. de usu; 8. de ejus effectibus; octo quaestionibus.

QUÆSTIO I.

De natura, seu essentia Eucharistiae.

Not. Ut Eucharistiae naturam accurate discutiamus, videndum est 1. Quaenam sit accurata ejus definitio? 2. In quo Eucharistia essentialiter consistat.

CONCLUSIO I.

Eucharistia recte definitur: *Sacramentum a Christo Domino institutum ad spiritualem animae refectionem, in quo Corpus, et Sanguis Christi vere, realiter, et substantialiter sub speciebus Panis, et Vini continentur.*

Prob. et explicatur definitio:

Dicitur 1. *Sacramentum novae Legis*; est enim signum Sacrum, sensibile per species panis, et vini, gratiae invisibilis, spiritualis scilicet refectionis, juxta illud Joan. v. 55.: *Qui manducat meam Carnem, et bibit meum Sanguinem habet vitam aeternam;* a Christo permanenter institutum juxta illud: *Hoc facite in meam commemorationem.*

Dicitur 2. *Ad spiritualem animae refectionem*; quibus verbis effectus Eucharistiae, nempe spiritualis refectio designatur.

Dicitur 3. *In quo Corpus, et Sanguis Christi vere, realiter, ac substantialiter continentur*; quibus verbis essentialis denotatur differentia Eucharistiae ab aliis Sacramentis; alia enim Sacramenta continent gratiam Dei, Eucharistia vero continet Christum substantialiter prae-

praesentem : alia Sacramenta in actione fluente consistunt , Eucharistia vero in re fixa et permanente .

Hinc istae particulae , *vere* , *realiter* , *et substantialiter* , quas usurpavit Conc. Trid.., sess 13. cap. 1. , non sunt hic pure synonima , sed totidem perversis Novatorum interpretationibus refellendis opponuntur .

Nam partic la , *vere* , excludit præsentiam per figuram , et imaginem . Particula, *realiter* , excludit praesentiam tantum per fidem . Particula , *substantialiter* , excludit præsentiam tantum per virtutem a Christo diffusam .

Dicitur 4. *sub speciebus panis* , *et vini* , quae existunt sine substantia , et subjecto , et habent rationem signi.

CONCLUSIO II.

Sacramentum Eucharistiae non consistit in usu , et sumptione , sed in re permanente . Est definitum a Concil. Trid. contra Lutheranos , et Calvinistas .

Prob. 1. Ex facto Christi , qui instituens Eucharistiam prius protulit verba consecratoria : *hoc est Corpus meum , hic est Sanguis meus* ; quam Corpus ad manducandum , et Sanguinem ad bibendum Apostolis porrexerit . Atqui verba Christi vera , et efficacia fuerunt eo instanti , quo prolata sunt . Ergo ante actualem usum , et manducationem fuit sub speciebus verum Corpus , et verus Sanguis Christi , ideoque verum Sacramentum . Ergo Sacramentum Eucharistiae consistit in re permanente .

Prob. 2. Ex perpetua Ecclesiae praxi , et traditione , secundum quam ab ipso tempore Apostolorum 1. Eucharistia peractis mysteriis per Diaconos ad absentes mittebatur , ut refert *Justinus* Apostolorum coævus , *Apologia* 2. . 2 Fideles Eucharistiam in domos suas deferebant , ut eam tempore opportuno sumerent ; ita testantur Tertull. lib. 2. ad uxorem , et Cyprianus serm. de lapsis , dicens : *Cum quaedam arcam suam , in qua Domini sanctum fuit , manibus indignis tentasset aperire , igne inde surgente deterrita est , ne auderet attingere* . 3. Eucharistia ad aegrotantes deferebatur ; ut ostendit celebre factum , quod refert Eusebius , lib. 6. hist. cap. 34. , nimirum a Sacer-

cerdote aegrotante per puerum missam esse Eucharistiae particulam ad *Serapionem* quemdam senem in extremis positum, quam cum de manu pueri sumpsisset, senex statim animam exhalavit.

Ad hanc constantem traditionem attendens Conc. Trid. definivit, sess. 13. can. 4.: *Si quis dixerit, peracta consecratione in admirabili Eucharistiae Sacramento non esse Corpus, et Sanguinem Domini nostri Jesu Christi; sed tantum in usu, dum sumitur, non autem ante, vel post, et in hostiis, seu particulis consecratis, quae post Communionem reservantur, vel supersunt, non remanere verum Corpus Domini, anathema sit.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Omnia alia Sacramenta in actione transeunte consistunt. Ergo et Eucharistia.

Resp. neg. conseq. Disparitatem ex Traditione, et Conc. Tridentini definitione colligimus, ex quibus perspectum habemus, Eucharistiam esse permanentem; ergo intrinsece constitui debet in re permanente, et non transeunte, qualis est ipsa manducatio. Præterea in his, quae ex mera Christi libertate pendent, non valet conclusio ex alio.

Objic. 2. Omne Sacramentum constat rebus tamquam materia, et verbis tamquam forma. Atqui Eucharistia in facto esse non constat verbis. Ergo non est Sacramentum.

Resp. dist. maj. Omne Sacramentum *in fieri* constat rebus et verbis, *conc.* in *facto esse*, *nego maj.* et concessa *min. dist. cons.* etc. Hic autem loquimur de Sacramento in *facto esse*, quod, licet extrinsece sit confectum verbis consecratoriis, tamen intrinsece non componitur verbis, sed, ut infra dicemus, Corpore, et Sanguine Christi.

CONCLUSIO III.

Eucharistia non consistit essentialiter in consecratione, neque in solis speciebus, neque in solo Corpore, et Sanguine Christi; sed consistit essentialiter, et adae-

quate

quate in speciebus simul, et Corpore, et Sanguine Christi.

1. *Eucharistia non consistit essentialiter in consecratione;* quia res fixa, et permanens, qualis est Eucharistia, non potest essentialiter consistere in re fluente, et transeunte; ut est consecratio.

2. *Non consistit in solis speciebus*, quia Eucharistiae Sacramentum gratiam confert, adoratur a fidelibus, perficitur a Ministris: at solae species non producunt gratiam, non adorantur a fidelibus, non perficiuntur a Ministris per certa verba.

3. *Non consistit in solo Corpore et Sanguine Christi;* nam de essentia Sacramenti est, quod sit aliquid sensibile; at Corpus, et Sanguis Christi non sunt sensibilia.

Restat ergo dicendum cum D. Thom. in 4. dist. 8. art. 1. ad 2. *Ex speciebus, et Corpore Christi fieri unum Sacramentum.* Omnes siquidem veri Sacramenti conditiones complexo ex speciebus, et Corpore Christi, apprime conveniunt; est enim signum sensibile gratiae invisibilis. (1)

QUÆSTIO II.

De materia Eucharistiae ex qua 1.

Cum duplex sit Eucharistiae materia, una pro consecrando corpore, altera pro consecrando sanguine; de utraque distinctis agemus articulis.

ARTICULUS I.

De materia ex qua conficitur Corpus Christi.

Tria hic nobis sunt resolvenda 1. Utrum panis triticeus sit materia necessaria Eucharistiae? 2. Utrum panis debeat esse azymus, vel fermentatus? 3. Utrum Christus in azymo consecraverit? Ideo sit.

(1) *Objectiones non paucas lege penes Scholasticos*

CONCLUSIO I.

Solus panis triticeus est materia necessaria Eucharistiae.

Prob. Christus in institutione Eucharistiae usus est pane, juxta illud Lucae 22: *Accepit Jesus panem*; et eo uti Sacerdotes jussit, his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Atqui panis simpliciter, et sine addito, est panis triticeus; ceteri enim panes sunt tantum analogice panes, quatenus defectum panis tritici supplent; unde non dicuntur panes, nisi cum addito, v.g. *Panis hordeaceus*, *panis ex fabis*. Ergo.

Confrm. Ex decreto Eugenii in Conc. Flor., in quo dicitur: *Tertium est Eucharistiae Sacramentum, cujus materia est panis triticeus, et vinum de vite*.

CONCLUSIO II.

Ad consecrationis validitatem perinde est, sive panis azymus sit, sive fermentatus.

Prob. 1. Quia ita definitum fuit in Conc. Flor. contra Graecos schismaticos, consentientibus pariter Graecis et Latinis: *Definimus*, ajunt hujus Concil. Patres, *in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici: Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque, scilicet, juxta suae Ecclesiae orientalis, sive occidentalis, consuetudinem*. Ergo.

Prob. 2. *Ratione*: Quia ad consecrationis validitatem, sufficit panis verus, et simpliciter dictus. Atqui uterque panis est verus, et simpliciter dictus panis ex farina triticea, aqua naturali subacta, et ad ignem cocta. Ergo.

CONCLUSIO III.

Christus in azymo consecravit. Est contra Graecos docentes Christum eo anno, quo mortuus est, anticipasse uno die esum agni paschalis, eumque comedisse non quarta decima, sed tertia decima die mensis primi, quo die licebat vesci pane fermentato. Contra quos

Prob

Prob. prop. Christus instituit Eucharistiam primo die azymorum, qui sub vesperam Lunae 14. mensis Martii incipiebat, juxta illud Marci 14.: *Primo die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli, quo vis eamus, et paremus tibi, ut manduces Pascha . . . paraverunt Pascha. Vespere autem facto, venit* (Jesus) *cum duodecim, et manducantibus illis accepit Jesus panem, et benedicens fregit, et dedit eis, et ait: Sumite, hoc est Corpus meum*. Atqui a prima vespera primi diei azymorum usque ad septimum diem nullo modo licebat Judaeis uti pane fermentato, imo nec ullibi retinere, ut patet *Exodi* 12., ubi dicitur: *Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris*. Ergo Christus (cum fuerit Legis observantissimus, ut testatur Matth. 5.: *Non veni solvere Legem, sed adimplere*) celebravit in azymo.

Hoc argumento Leo Papa IX. usus est adversus Michaelem Caerularium: *Qui non venerat solvere Legem*, inquit, *sed adimplere, juxta ipsius Legis praescriptum ex azymis, et vino novum* (sicut aperte Lucas narrat) *Discipulis tradidit*.

Solvuntur Objectiones.

Objic. Christus ultimam cœnam celebravit *ante diem festum Paschae*, Joan. 13. Ergo anticipavit diem azymorum.

Resp. dist. ant. Christus celebravit ultimam cœnam ante diem Paschae, naturalem, *conc.* ante diem festum Paschae legalem, seu caeremonialem, *nego ant. et conseq.*

Itaque apud Judaeos *dies naturalis* incipiebat ab ortu solis usque ad occasum, et eo anno incidebat in diem veneris; dies vero *legalis*, seu *caeremonialis*, incipiebat a vespera diei praecedentis, et desinebat in vesperam diei sequentis, juxta illud Levit. 23.: *A vespera usque ad vesperam celebrabitis Sabbata vestra*. Christus celebravit ultimam cœnam die 14. mensis primi ad vesperam, quo tempore inchoabatur festum Paschatis et azymorum: eratque pervigilium solemnitatis, quae 15. die celebrabatur, quantum ad feriationem ab omni opere, sicut ecclesiastico ritu, festi dies

a primis vesperis incipiunt, et tamen solemnitas diei naturali, qui ab ortu solis incipit, assignatur. Ergo celebravit ante diem Paschae naturalem, qui incipiebat decima quinta die, *Num.* 28. *v.* 16.

Inst. 1. Parasceve alicujus festi festum haud dubie antecedit. Atqui Christus dicitur crucifixus die parasceve Paschae. Ergo Christus eo anno, quo mortuus est, tempus celebrandi Pascha antecessit.

Resp. dist. min. Christus dicitur crucifixus in parasceve Paschæ, id est, in parasceve Sabbati occurrentis in solemnitate Paschatis, et Azymorum, *conc.* id est, in parasceve ipsius festi Paschatis, *nego min.* Seipsum exponit D. Joannes versu sequenti, dicens: *Judaei, quoniam parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbato, erat enim magnus dies ille Sabbati*, (eo quod occurreret in solemnitate paschali) *rogaverunt Pilatum*, etc. Unde Marcus 15., ait: *Erat parasceve, quod est ante Sabbatum*. Deinde solum Sabbatum habebat parasceven, quia in eo non tantum omne opus servile erat prohibitum, sed nec licebat ea praeparare, quæ ad victum erant necessaria; e contrario in aliis festis, etiam in solemnitate paschali, licet omne opus servile fuerit prohibitum, tamen licebat ea praeparare, quae ad victum erant necessaria, ut colligitur Exodi 12.: *Nihil operis facietis in eis*, (diebus Azymorum) *exceptis iis, quae ad vescendum pertinent*.

Inst. 2. Christus non est mortuus in die solemni Paschae; nam, *dicebant* (Judaei) *non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo*. Ergo mortuus est ante diem festum Paschae caeremonialem.

Resp. nego ant. Textus enim intelligitur de quibusdam Judaeis, qui ob metum tumultus in ea fuerunt sententia; sed praevaluere suffragia, quibus deliberatum est, non praetermittendam esse occasionem *Jesum* capiendi et occidendi, violatis omnibus naturalis æquitatis, et religionis juribus.

Inst. 3. Dies veneris, qua Christus mortuus est, erat Paschae pervigilium, juxta illud Joan. 18.: *Erat autem mane: et ipsi* (Judaei) *non introierunt in praetorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*. Ergo Christus non est mortuus in die solemni Paschae.

Re-

Resp. nego conseq. Nam D. Joannes eo loci nomine *Paschae* non intelligit manducationem agni Paschalis, qui debebat manducari Luna 14. ad vesperam, sed victimas, quae per septem dies azymorum ex praescripto legis offerebantur, quae vocabantur *phase*, id est, Pascha, Deut. 16. : *Immolabis phase Domino tuo de ovibus, et de bobus*.

ARTICULUS II.

De materia Calicis.

Tria hic sunt examinanda: 1. Utrum vinum de vite sit materia calicis? 2. Utrum vino consecrando aqua sit admiscenda, et qua necessitate? Ideo sit

CONCLUSIO I.

Solum vinum de vite, ipsumque usuale, est materia valida Eucharistiae.

Prob. Christus solum vinum de vite usuale adhibuit: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis*, Matth. 20. et praecepit, ut adhiberetur, juxta illud : *Hoc facite in meam commemorationem*. Ergo.

Quare invalide conficeretur Eucharistia ex vino nondum ex uvis expresso, ex omphacio, aceto, quia non sunt vinum usuale; non ita sentiendum de musto, et vino acescente, quia retinent veram naturam, et speciem vini; observat tamen *Paulus a Lugd.* consecrationem in musto, et vino acescente, licet validam, esse illicitam, ob faeces adjunctas, et alterationem

CONCLUSIO II.

Paululum aquae naturalis Calici Eucharistico infundi debet, non quidem ex necessitate Sacramenti, aut praecepti divini, sed ecclesiastici duntaxat.

Prob. 1. *p.* Quod semper fuit observatum in Ecclesia Catholica, illud est tenendum. Atqui mixtio aquae semper fuit observata in Ecclesia Catholica, ut patet ex S. Cypriano qui Epist. 63., ait: *Dominica traditio servetur, ut Calix mixtus vino offeratur*. Ergo.

Prob.

Prob. 2. *p.* Nempe, illam mixtionem non esse necessariam necessitate Sacramenti; quia neque ex Scriptura, neque ex Traditione id colligi potest; imo SS. Patres, et Concilia contrarium docent, et manifeste colligitur ex Rubricis Missalis Romani, tit. de defectibus vini; his verbis: *Si Celebrans ante consecrationem Calicis advertat, non fuisse appositam aquam, statim ponat eam . . . si id advertat post consecrationem Calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.* » Utrum aqua vino mixta convertatur immediate in Christi sanguinem est quaestio « mere Philosophica.

QUÆSTIO III.

De forma Eucharistiae.

Not. Hic quatuor sunt resolvenda: 1. Utrum Christus sola benedictione interna consecraverit, vel verbis ad consecrandum usus fuerit? 2. Quaenam verba essentialem Eucharistiae formam constituant? 3. quo sensu verba formæ a Sacerdotibus proferantur? 4. Quid significent pronomina, *hoc*, et *hic*?

CONCLUSIO I

Christus consecravit istis verbis: Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus.

Prob. 1. Ex SS. PP. maxime Tertulliano l. contra Marcion. c. 40. dicente: *Acceptum panem, et distributum Discipulis Corpus suum fecit, dicendo, hoc est Corpus meum.* Et Ambrosio l. 3. de Sacram. c. 4. sic disserente: *Quomodo panis potest esse Corpus Christi? Consecratione; consecratio autem quibus verbis est, aut cujus sermonibus? Domini Jesu . . . Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum.*

Prob. 2. Ex Conc. Flor. ubi dicitur: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc confecit Sacramentum: Sacerdos enim in persona Christi hoc conficit Sacramentum.*

Dices D. Marcus institutionem Eucharistiae referens, cap. 14. v. 23. ait: *Et accepto Calice gratias*

ias agens , dedit eis , et biberunt ex illo omnes . Et ait illis : hic Sanguis meus novi Testamenti , etc. Igitur prius Apostoli Panem Eucharisticum , et Calicem sumpserant , quam dixisset Christus : *Hoc est Corpus meum , hic est Sanguis meus* . Ergo non istis verbis , sed praecedente benedictione consecravit .

Resp. neg. ant. Verba enim ista , *et biberunt ex illo omnes* , ante prolationem istorum verborum : *Hic est Sanguis meus* , dicta sunt a S. Marco per anticipationem, ut nempe præceptum Christi de sumendo Calice cum ejus executione conjungeret ; unde non est secutus ordinem narrationis , ut constat ex aliis Evangelistis , et Apostolo.

CONCLUSIO II.

Ista omnia verba : Hoc est Corpus meum , hic est Sanguis meus , *vel* , hic est Calix Sanguinis mei , *requirunt ur et sufficiunt ad constituendam essentialem Eucharistiae formam* .

Prob. Verba illa omnia sola operantur præsentiam Corporis et Sanguinis Christi sub speciebus panis , et vini . Ergo omnia illa , et sola requiruntur , et sufficiunt

Colliges : Ista verba : *Qui pridie , quam pateretur* etc. , non sunt essentia formae , quia non sunt verba Christi, sed Evangelistae narrantis actionem Christi. Nec etiam particula , *enim* , quae est solum ex institutione D. Petri , volentis conjungere verba consecrationis cum praecedentibus .

Quantum ad hæc verba : *Accipite , et manducate , et bibite : novi et aeterni Testamenti*: sunt quidem verba Christi , sed non sunt de essentia formae ; quia non significant transubstantiationem .

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Multi Patres asserunt , Eucharistiam oratione consecrari : *Per precem Eucharistiam factam cibum sumimus* , ait Justin. Apolog. 2 . Ergo .

Resp. dist. ant. Oratione indistincta a verbis Christi . . . distincta ab illis , *nego ant. et conseq.*

Pa-

Patres itaque per *orationem* et *invocationem* intelligunt verba Christi, quae sunt implicita oratio, quatenus Deum efficaciter movent ad effectum sacramentalem producendum; sic D. Aug., lib. 5. de Bapt., Baptismatis formam orationis nomine nuncupat: *Quomodo*, inquit, *audit homicidam deprecantem, vel super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam*, etc.?

Objic. 2. In multis probatis Graecorum Liturgiis, post prolationem istorum verborum: *Hoc est Corpus meum*, adduntur preces, quibus Sacerdos rogat, ut panis fiat Corpus Christi. Ergo Graeci non supponunt consecrationem factam esse per haec verba Christi: *Hoc est Corpus meum*.

Resp. dist. ant. Adduntur preces, quibus Sacerdos rogat, ut panis fiat Corpus Christi simpliciter, *nego*. ... *Ut fiat communicantibus in purgationem animae, in remissionem peccatorum, et non fiat in judicium et condemnationem*, *conc. ant.* Est ipsa responsio Graecorum, in Conc. Flor. sess. ult., qua audita Eugenius S. P. Graecos *tamquam fratres in fide secum conjunctos* compellavit.

Inst. In Liturgia D. Chrysostomi Sacerdos post prolationem verborum Christi sic orat: *Fac panem istum pretiosum Corpus Christi tui, transmutans Spiritu Sancto tuo*. Ergo supponit nondum factam esse consecrationem, seu transmutationem panis in Corpus Christi.

Resp. cum Arcudio, l. 3. c. 33. Latinos Sancti Chrysostomi verba male omnino reddidisse per ista: *Fac panem* ... *transmutans* etc. sed debuerunt sic reddi juxta textum Graecum: *Fac ut panis, quem Spiritu Sancto transmutasti in pretiosum Corpus Christi tui, fiat suscipientibus in salutem*.

Quod D. Chysost. censuerit, Consecrationem fieri verbis Christi, constat ex ejus Hom. de proditione Judae, ubi dicit: *Hoc est Corpus meum, hoc verbo proposita consecrantur*.

CONCLUSIO III.

Pronomina, hoc, et hic, *in forma Eucharistiae*, *si-*

significant Corpus, et Sanguinem Christi, sub confusa ratione rei contentae, sub speciebus panis, et vini in fine prolationis formae consecratoriae.

Prob. Quia pronomina demonstrativa substantive posita in propositione practica, significant tantum confuse id, quod existit in fine prolationis verborum. Atqui pronomina, *hoc*, et *hic*, sunt substantive posita in propositione practica. Ergo significant tantum confuse id, quod existit in fine prolationis verborum. Atqui id, quod existit in fine prolationis verborum consecratoriorum, est Corpus, et Sanguis Christi. Ergo pronomina, *hoc*, et *hic* significant Corpus, et Sanguinem Christi tantum confuse, id est, sub confusa ratione rei contentae sub speciebus panis, et vini in fine prolationis formae.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. In hac propositione, *Hoc est Corpus meum*, pronomen, *hoc*, demonstrat id, quod præsens est, dum profertur. Atqui id, quod præsens est, dum profertur, est panis, et non Corpus Christi. Ergo pronomen, *hoc*, demonstrat panem.

Resp. nego maj. Nam in propositionibus practicis non demonstratur nisi id, quod vi illarum fit, et nihil fit vi illarum, nisi integre sint prolatae, sed semel completæ significant distincte terminum *ad quem*, qui solus remanet, et quem ab initio prolationis confuse tantum significabant.

Objic. 2. In hac prop. *Hic est Sanguis meus*, pronomen, *hic*, non sumitur substantive, id est, non sumitur tanquam subjectum propositionis, de quo aliud prardicatur. Ergo.

Prob. ant. In hac prop. *Hic est Pater meus*, pronomen, *hic*, non sumitur substantive, sed adjective. Ergo a pari etc.

Resp. neg. conseq. Disparitas est, quia in hac propositione: *Hic est Pater meus*, subintelligitur in subjecto, *homo*, sed in altera prepositione nullum in subjecto substantivum subintelligitur, sed pronomen *hic* accipitur pro contento sub specie vini confuse sumpto

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De re in Eucharistia contenta.

Præsentem quæstionem tribus absolvemus articulis; *in quorum* 1. Expendemus, an Corpus, et Sanguis Christi vere, ac realiter ponantur in Eucharistia? *in* 2. Quomodo Christus ponatur in Eucharistia, an per impanationem, vel per consubstantiationem, vel tandem per transubstantiationem. *in* 3. Quomodo Christus sit in Eucharistia; quibus addemus *quartum*, de remanentibus in Eucharistia speciebus.

ARTICULUS I.

Utrum in Sacramento Eucharistiae vere, et realiter contineantur Corpus, et Sanguis Christi?

Not Qui talem praesentiam negarunt, vocantur, *Sacramentarii*; et sunt.

1. *Joannes Herigena*, natione Scotus, qui nono sæculo docuit, *Sacramenta altaris non esse verum Corpus, et verum Sanguinem Domini, sed tantum memoriam veri Corporis, et Sanguinis*, ut refert Hincmar. l. 1. de prædest. cap. 31.

2. *Berengarius*, Andegavensis Ecclesiae Archidiaconus, qui hanc haeresim ex lectione libri scripti a Joanne Scoto haustam, et latius diffusam, retractavit in Concilio Romano sub Gregor. VII

3. *Petrus de Bruis*, a quo *Petrobusiani*, et Henricus ejus discipulus, a quo *Henriciani*: qui 12 sæculo, docuerunt Eucharistiam esse merum signum Corporis, et Sanguinis Christi.

4. *Carlostadius*, Archidiaconus Wittembergensis, Zuinglius, Oecolampadius, et Bucerus scripserunt contra realem Christi præsentiam in Eucharistia, 16. sæculo

5. Denique *Calvinus*, qui eodem sæculo 16. asseruit, non aliam esse præsentiam, quam figuratam, objective per fidem, vel virtutem a Christo diffusam, ad quam fraudem elidendam Concilium Trid. definivit,

vit, Christum *vere*, *realiter*, ac *substantialiter* in Eucharistia præsentem esse, itaque sit

CONCLUSIO.

In Sacramento Eucharistiae, vere, realiter, *ac substantialiter continentur Corpus*, *et Sanguis Christi*.

Haec Prop. probatur ex triplici capite, nimirum ex verbis promissionis; ex verbis institutionis; ex Traditione Patrum, et Conciliorum.

1. Ex verbis promissionis Joan. 6. ubi Christus ait: *Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita . . . Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, et biberitis ejus Sanguinem non habebitis vitam in vobis. . . . Caro mea vere est cibus, et Sanguis meus vere est potus*, etc. Ex his sic arguo.

Promissio Christi in proprio sensu debet accipi; cum nulla sit necessitas eam detorquendi in sensum metaphoricum. Atqui promissio Christi in sensu proprio accepta significat realem præsentiam Corporis et Sanguinis Christi in Eucharistia: Ergo Christus est vere, et realiter præsens in Eucharistia.

Prob.maj. Quia si haec promissio in sensu spirituali, et metaphorico intelligi debuisset, 1. ex verbis Christi non fuissent offensi, et scandalizati tum Judaei, tum Discipuli Christi, intelligentes Christum loqui de reali manducatione Corporis sui; 2. Christus ad tollendum scandalum ex suis verbis ortum mentem suam de metaphorica, et spirituali manducatione clare aperuisset. Atqui ex verbis Christi fuerunt scandalizati tum Judaei, de quibus dicitur v. 52.: *Litigabant ergo Judaei ad invicem, dicentes; quomodo potest hic nobis dare Carnem suam ad manducandum?* tum Discipuli Christi, de quibus refertur v. 61.: *Multi ergo audientes ex discipulis ejus, dixerunt: durus est hic sermo, et quis potest eum audire?* nec Christus hanc illorum opinionem correxit, imo juramento confirmavit, dicens Judaeis: *Amen dico vobis, nisi manducaveritis Carnem filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Discipulis vero: *Hoc vos scandalizat? si ergo videritis filium hominis ascendentem, ubi erat prius?* (subintellige,

quid

quid dicetis ?) Ergo promissio Christi de reali, et orali manducatione debet intelligi.

Prob. 2. *prop.* ex verbis Institutionis : *Hoc est Corpus meum ; hic est Sanguis meus* : Quae verba in sensu proprio clare significant realem præsentiam Corporis, et Sanguinis Christi sub speciebus panis et vini ; in sensu autem proprio sumenda esse constat.

1. Ex hac regula D. Aug. l. de doct. christ. c. 10., tradita, et ab ipsismet haereticis recepta, nempe : *Verba Scripturae in sensu proprio, et naturali debent intelligi, quando nihil continent, quod repugnet aut bonis moribus, aut fidei, aut aliis ejusdem Scripturae testimoniis clarioribus*. Atqui laudata verba : *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus*, nihil continent, quod repugnet aut bonis moribus, aut aliis Scripturæ verbis clarioribus. Ergo debent accipi in sensu proprio, naturali, et obvio. Fatentur adversarii, nihil esse in istis verbis contrarium bonis moribus, cum ex eis, sequatur potius divinae misericordiae, et omnipotentiae commendatio : ideo

Prob. 2. *p. min.* Nempe, verba illa : *Hoc est Corpus meum* nihil continere, quod repugnet fidei, et aliis Scripturæ verbis clarioribus : nullum enim textum hactenus protulere Novatores contrarium praesentiae reali, nec ullus afferri potest ; imo in asseverandam præsentiam realem conspirant omnes Evangelistae, et D. Paulus, qui Eucharistiae institutionem referentes nullum sensus figurati indicium dederunt, sed se per usi sunt istis verbis, *est*, *Corpus*, *Sanguis*, Ergo.

2. Quia sensus metaphoricus ex triplici capite intelligi potest ; 1. *Ex usu hominis recepto* ; quomodo imago Caesaris dicitur Caesar ; charta geographica Europæ dicitur Europa, quia ex usu recepto, et cognito destinantur ad repraesentandum Caesarem, et Europam. 2. *Ex contextu sermonis* : sic Apostoli Christum dicentem, se esse *vitem*, figurate loqui cognoverunt ex contextu sermonis, ubi eosdem vocat *palmites*, Joan. 15. Sicut enim sentiebant se non esse proprie palmites, ita facile colligebant, Christum non esse proprie vitem. 3. *Expositione ipsius loquentis*, quando, supra laudatis indiciis, sensus figuratus non potest deprehendi ; sic cum Christus, dicit, Luc. 12. : *Attendite*

dite a fermento Pharisaeorum , subjungit , *quod est hypocrisis* . . .

Atqui ex nullo horum capite potest colligi sensus figuratus in hac Christi propositione : *Hoc est Corpus meum* :

1. *Non ex communi usu loquendi* ; namque panis ex recepto usu loquendi non destinatur ad significandum Corpus Christi , ut demonstrato pane possit dici : *Hoc est Corpus meum* .

2. *Non ex contextu sermonis* : nihil enim est in antecedentibus , et consequentibus , ex quo possit colligi , Christum figurate locutum fuisse ; imo Apostolus , postquam retulit institutionem Eucharistiae , concludit ea , quae necessario realem praesentiam Corporis , et Sanguinis supponunt , dicens : *Itaque , quicumque manducaverit Panem hunc , vel biberit Calicem Domini indigne , reus erit* , non figurae Corporis , et Sanguinis , sed *reus erit Corporis , et Sanguinis Domini* , 1. Cor. 11. v. 27.

3. *Non ex ipsius loquentis expositione* ; quia de facto nulla est , ut legenti Evangelium patebit .

Ergo ex nullo capite potest colligi , haec verba : *Hoc est Corpus meum* , *hic est Sanguis meus* , figurate a Christo dicta fuisse .

Prob. 3. *Ex perpetua , et constanti Traditione* .

D. Cyprian. de Cœna Domini : *Panis iste non effigie , sed natura mutatus , omnipotentia verbi factus est Caro* .

S. Cyrillus Jerosol. Catechesi mystag. 4. postquam retulit institutionem Eucharistiae , sic prosequitur : *Cum igitur Christus sic affirmet , atque dicat de Pane* : *Hoc est Corpus meum* , *quis deinceps audeat dubitare ?* . . . *Quare cum omni certitudine Corpus , et Sanguinem Christi sumamus , nam sub specie Panis datur tibi Corpus , et sub specie vini datur Sanguis , ut sumpto Corpore , et Sanguine Christi efficiaris ei comparticeps Corporis , et Sanguinis* .

S. Damascen. , lib 4. de fide , cap. 14. ait : *Domino dicente : Hoc est meum , non figura Corporis , sed Corpus ; et non figura Sanguinis , sed Sanguis* . . .

Denique Conc. Nicaenum I. lect. 3. de sacra mensa

Intelligamus situm in illa sacra mensa agnum illum Dei tollentem peccata mundi, incruente a Sacerdotibus immolatum, et pretiosum ejus Corpus, et Sanguinem vere sumentes credamus, haec esse nostrae redemptionis symbola. Ergo.

Solvuntur Objectiones contra primam probationem.

Objic. 1. Christus, cap. 6. Joannis, non loquitur de orali, et sacramentali Eucharistiae manducatione, sed tantum de spirituali, ac per fidem in Christum incarnatum. Ergo inefficax est nostra prima probatio.

Resp. nego ant. Nam in cap. 6. Joan. tres sunt partes distinguendae; *in prima* a versu primo ad vigesimum quintum agitur de cibo materiali, nempe de multiplicatione quinque panum, quibus in deserto saturati sunt quinque millia hominum; *in secunda* a verso vigesimo quinto ad versum quinquagesimum secundum agitur de cibo mere spirituali, nempe de fide in Christum incarnatum; *in tertia* a versu quinquagesimo secundo usque ad finem capitis agitur de manducatione orali, et sacramentali Carnis Christi in Eucharistia.

Inst. 1. Christus exponens, quo sensu dixerit, *Caro mea vere est cibus*, etc. ait: *Spiritus est, qui vivificat, Caro non prodest quidquam*. Ergo locutus est de spirituali manducatione suae Carnis.

Resp. 1. *neg. cons.* Christus enim illis verbis non loquitur de Carne sua, sed de hominibus carnaliter sentientibus, ut docet D. Chrysost., dicens Hom. 46. in Joan. *Quomodo igitur ait: Caro non prodest quidquam? non de sua Carne dicit, absit; sed de his, qui carnaliter accipiunt, quae dicuntur*. Unde sensus verborum Christi est: Spiritus Dei est, qui dat fidem et intelligentiam, homo carnaliter sentiens non potest percipere divina mysteria, quem sensum indicant verba Christi sequentia: *Verba, quae ego locutus sum vobis, spiritus, et vita sunt*: Hoc est, sunt de rebus spiritualibus, et ad animae vitam conferentibus, non vero de rebus carnalibus, et caducis; ut exponit ibidem S. Chryst.

Resp. 2. Si Christus de sua carne loquitur, *distinguendo*: Caro non prodest quidquam, si sola fuerit, et

a

a spiritu vivificante sejuncta , quomodo Capharnaitae concipiebant , *conc.* Caro unita cum spiritu vivificante, id est , cum divinitate , *nego* . Solutio est D. Aug. , dicentis , Tract. 27. in Joan *Caro non prodest quidquam , sed sola Caro ; accedat spiritus ad Carnem , plurimum prodest : nam si Caro non prodesset , Verbum Caro non fieret , ut habitaret in nobis* .

Inst. 2. D. Aug. Tract 25. in Joan. exponens caput sextum Joannis , ait : *Ut quid paras dentes , et ventrem ? crede et manducasti* . Ergo caput sextum Joannis exponit de manducatione metaphorica .

Resp. neg. cons. Quam proterva fide *Albertinus* deducit ex textu D Aug. , qui ibi non exponit ultimam partem capitis sexti Joannis, quae sola est de Eucharistia , sed versum 29 illius capitis : *Hoc est opus Dei , ut credatis in eum , quem misit ille* , qui est de fide in Christum , quam Christus dixit : *Opus Dei* . Ad Eucharistiam ergo non pertinent verba objecta , quia ibi non loquitur de manducatione dominici Corporis , nec negat , ad illud suscipiendum recte parari os , et ventrem ; cum lib. 2. contra advers. Legis , et Prophetarum , cap. 9. dicat , ore suscipi , non corde tantum , *mediatorem Dei , et hominum , Christum Jesum , Carnem suam nobis manducandam , bibendumque Sanguinem dantem fideli corde ; atque ore suscipimus: quamvis horribilius videatur humanam Carnem manducare , quam perimere , et humanum Sanguinem potare , quam fundere* .

Inst. 3. Idem D. Aug. ibidem inducit Christum dicentem : *Spiritualiter intelligite , quod locutus sum , non hoc Corpus , quod videtis , manducaturi estis*. Ergo.

Resp. dist. ant. Non hoc corpus , quod videtis , manducaturi estis , quoad modum manducandi in propria specie , *conc.* quoad substantiam , *nego* . S. Doctor per *to spiritualiter* excludit modum Capharnaiticum manducandi Corpus Christi in propria specie , non vero modum manducandi realiter et sacramentaliter , id est , sub speciebus panis , et vini . Sic enim sese explicat Tract. 27. in Joan. , dicens : *Caro non prodest quidquam , sed quomodo illi intellexerunt , quomodo in cadavere dilaniatur , aut in macello venditur* Ille namque sensus est , qui Judaeos , et quosdem discipulos turbavit .

Sed

do autem nulla est repugnantia , sed perfecta identitas.

Objic. 2 Dogma praesentiae realis conciliari non potest cum multis aliis Scripturae testimoniis . Ergo ..

1. Christus , Matth. 26. v. 11. , dicit Apostolis : *Semper pauperes habetis vobiscum , me autem non semper habetis .*

2. Marci ultimo : *Assumtus est in Cœlum , et sedet a dextris Dei .* Atqui Corpus Christi naturale non potest esse simul in pluribus locis distinctis .

3. Matth. 24. : *Si quis vobis dixerit , Ecce hic est Christus , aut illic , nolite credere* Ergo non est credendum Christum esse realiter in Eucharistia .

Resp. ad 1. *dist. Me autem non semper habetis*, visibiliter , et secundum eum statum , in quo utilitatis aliquid corporalis percipere ab hominibus possim, *conc.* invisibiliter per reproductionem sub speciebus panis, et vini , *nego* ; ait enim Christus : *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.* Itaque Christus negavit , se semper futurum cum hominibus in eo statu , quo ipsi visibiliter praesenti pietatis, et charitatis officia exhibere possimus ; sed non negat , se semper futurum nobiscum praesentia invisibili in Eucharistia , qui sensus evidentius patet Marci 14. , ubi dicit: *Semper pauperes habetis vobiscum , et cum volueritis , potestis illis benefacere , me autem non semper habetis.*

Resp. ad 2. *Concessa maj. dist min* Corpus Christi non potest esse simul in pluribus locis distinctis, eodem modo , *conc.* diverso modo , *nego* . Est enim in cœlo modo visibili , et naturali ; et in Eucharistia modo invisibili , et sacramentali : quæ non pugnant inter se.

Resp ad 3: *nego conseq.* Ibi enim Christus nos præcise monet, ut impostores caveamus , qui se Christum, vel Prophetas mentiantur .

Solvuntur Objectiones ex Patribus .

Objic. 1. Tertull. , lib. 1. contra Marcion. cap. 14. asserit Christum *in pane Corpus suum repraesentasse* . Ergo exhibuit Corpus suum tantum in figura .

Resp. nego cons. Verbum enim *repraesentare* non semper significat rei absentis figuram et imaginem , sed quandoque significat rem in substantia præsentem , quo

 sensu

sensu ipse Tertullianus ibidem hoc verbum adhibuit, loquens de Christo transfigurato in monte Thabor: *Itaque*, inquit, *jam eum repraesentans*, *hic est Filius meus dilectus*; id est, jam eum exhibens.

Inst. Idem, cap. 40. ait: *Acceptum panem*, *et distibutum discipulis*, *Corpus suum illum fecit*, *hoc est Corpus meum dicendo*, *id est figura Corporis mei.* Ergo in Eucharistia est sola figura Corporis Christi.

Resp. nego cons. Ista enim verba, *figura Corporis mei*, non cadunt supra *Corpus meum*, sed cadunt supra *acceptum panem*. Itaque Tertullianus agebat contra Marcionem, qui contendebat, Christum fuisse contrarium auctori veteris Testamenti, quem refellit, ostendens, Christum figuras veteris Testamenti adimplevisse, quando scilicet panem, qui apud Jeremiam fuit figura Corporis sui, reipsa fecit Corpus suum dicendo: *hoc est Corpus meum*. Unde cum panem vocat figuram, attendit ad vetus Testamentum, non ad novum, nam addit: *Figura enim non fuisset*, (in praeterito) *nisi veritatis esset Corpus*. Non dicit, *figura non esset*; ut demonstret, per figuram se non intelligere Eucharistiam: sed dicit *non fuisset*, olim scilicet in veteri lege, *nisi veritatis esset Corpus*, id est, nisi figurae veritas succederet.

Objic. 2. S. Ambros. lib. 1. de divinis Officiis, c. 48., ait: *Christum hic offerri in imagine*, *in cœlo autem in veritate*. Ergo Christus non realiter offertur in Eucharistia.

Resp. nego cons. Cum dicit Christum offerri *in imagine*, id est, sub speciebus panis, et vini, dicit Christum *offerri in cœlo in veritate*, id est, revelata facie, quae nullo modo officiunt præsentiae reali Christi in Eucharistia.

Objic. 3. Multi Patres cum D. Aug. asserunt, *impios non manducare Corpus Christi in Eucharistia.* Ergo.

Resp. dist. Non manducare utiliter, *conc.* quia rem Sacramenti non recipiunt; non manducare realiter. *nego.*

Solvuntur Objectiones a ratione petitae.

Objic. 1. Christus Eucharistiam instituit in sui commemorationem, juxta illud: *Hoc facite in meam com-*

me-

memorationem. Ergo non est praesens in Euchari tia.

Prob. cons. Commemoratio, est rei absentis, et praeteritae. Ergo si Christus instituit Eucharistiam in sui commemorationem, non est praesens in Eucharistia.

Resp. nego cons. Equidem Eucharistia est commemoratio rei præteritæ, et absentis, passionis nempe et mortis, juxta illud Apostoli 11: *Quotiescumque enim manducabitis Panem hunc, et Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*; sed hoc non impedit realem praesentiam Christi in Eucharistia.

Objic. 2. Praesentia Corporis Christi in Eucharistia est contra pietatem Deo debitam. Ergo.

Prob. ant. Praesentia talis exponit Corpus Christi multis profanationibus, v. g. putredini, corruptioni, etc. Ergo.

Resp. nego ant. Haec enim non cadunt in Corpus Christi, sed in accidentia panis, et vini; nam, ut supra jam diximus, Corpus Christi in Eucharistia est impassibile.

ARTICULUS II.

De modo, quo Christus ponitur in Eucharistia.

Not. 1. Triplex excogitari potest modus, quo Corpus, et Sanguis Christi vere, ac realiter praesens fiat in Eucharistia; nempe impanatio, consubstantiatio, et transubstantiatio.

Impanatio, est unio hypostatica Verbi divini cum pane, eo fere modo, quo ipsum Verbum per Incarnationem humanae naturae fuit unitum; ideo veri *Impanatores* non Corpus Christi, sed tantummodo Verbum divinum in Eucharistia admittunt.

Consubstantiatio, est simultanea Panis, et Corporis Christi praesentia in Eucharistia; hanc admittit Lutherus.

Transubstantiatio, juxta Trid. sess. 13 can. 2., *est mirabilis, et singularis conversio totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem* (Christi) *manentibus dumtaxat speciebus panis, et vini*.

Not. 2. Hic est resolvendum per quem modum Christus ponatur in Eucharistia. Itaque sit

CON-

CONCLUSIO.

Eucharistia non conficitur per impanationem , *nec per* consubstantiationem , *sed per* transubstantiationem.

Prob. 1. *p* Impanatio est hypostatica unio Verbi divini cum pane . Atqui Christus non ponitur in Eucharistia per unionem hypostaticam Verbi divini cum pane , alias non esset *conversio* , et verae essent istae propositiones : *Panis est Corpus Christi* , *Corpus Christi est Panis* , quod est falsum . Ergo .

Prob. 2. *p.* Si in Eucharistia panis remaneret cum Corpore Christi , panis non converteretur in Corpus Christi . Atqui de fide est totam substantiam panis converti in Corpus Christi . Ergo et de fide est , panem non remanere in Eucharistia .

Prob. 3. *p.* ex verbis Christi , Matth. 26. : *Hoc est Corpus meum* , *hic est Sanguis meus* . Quæ verba fatentibus Lutheranis demonstrant Corpus , et Sanguinem Christi , non vero solam illorum figuram , et imaginem , unde sic arguo :

Si substantia panis , et vini non convertatur in Corpus , et Sanguinem Christi , haec verba .. *Hoc est Corpus meum* , *hic est Sanguis meum* , erunt falsa . Falsum consequens . Ergo .

Prob. seq. maj. Si substantia panis , et vini non convertatur in Corpus , et Sanguinem Christi , sensus illorum verborum hic erit : *Hic panis est Corpus meum* , *hoc vinum est Sanguis meus*. Atqui falsum est, panem esse Corpus Christi , et vinum ejus Sangui nem. Ergo

Prob. maj. Pronomina, *hoc* et *hic* non demonstrant, nisi substantiam ex natura sua subsratam iis accidentibus , quae indicantur , quamdiu illa substantia iis accidentibus subest . Ergo si substantia panis , et vini remaneat , pronomina , *hoc* , et *hic* , non demonstrabunt nisi panem et vinum ; ac proinde ista verba : *Hoc est Corpus meum*, reddent hunc sensum : *Hic panis est Corpus meum* .

Hinc Conc. Trid. sess. 13. can. 2. definit : *Si quis dixerit , in sacrosancto Eucharistiae Sacramento remanere substantiam panis , et vini una cum Corpore , et San-*

Sanguine D. N. J. C. , negaveritque mirabilem illam, et singularem conversionem totius substantiae panis in Corpus , et totius substantiae vini in Sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis et vini ... anathema sit.

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Omnis novitas in materia Religionis , et suspecta , et eliminanda . Atqui istud nomen , *transubstantiatio* , est novum . Ergo eliminandum .

Resp. dist. maj. Omnis novitas realis , *conc.* grammaticalis , *nego maj.* Atqui nomen , *transubstantiatio* , est novum grammaticaliter , et quoad syllabas , *conc.* quoad rem , *nego min.*

Itaque licet haec vox , *transubstantiatio* , sit nova quoad syllabas , non est nova quoad rem significatam tali voce ; quid est enim *mutari* in Corpus , et Sanguinem Christi ; *fieri* Corpus , et Sanguinem ; *transformari* , *transire* in Corpus , et Sanguinem , (quibus loquendi modis Patres usi sunt) nisi *transubstantiari ?* E ideo sicut Ecclesia potuit in Conc. Nicaeno I. vocem , *consubstantialis* , usurpare ad firmandam suam fidem contra Arianos ; ita Conc. Flor. Later. et Trident. potuit usurpare hanc vocem , *transubstantiatio* , ad fidem Catholicam expressius exponendam contra Lutheranos .

Objic. 2. Haec propositio de lagenae vino plena , *hoc est vinum* , est vera sine conversione lagenae in vinum. Ergo similiter haec propositio : *Hoc est Corpus meum*, est vera sine conversione panis in Corpus .

Resp. neg. cons. Disparitas est , quia secundum communem usum loquendi *continens* est institutum ad demonstrandum *contentum* : at panis et vinum non sunt aliquid institutum ad aliud continendum ; jocaretur enim , qui de pane , in quo nummus occultaretur , diceret , *hoc est summus*

Objic. 3. Apostolus , et SS. Patres Eucharistiam post consecrationem vocant panem . Ergo in Eucharistia remanet panis .

Resp. nego conseq. Itaque Eucharistia vocatur panis 1. *Transitive*, quia prius erat panis ; sic aqua post sui conversionem in vinum vocatur aqua , Joan. 2. v. 9.

Ut

Ut autem gustavit Architriclinus aquam vinum factam. 2. Extrinsece, quia remanent apparentiae, et species panis: sic Angeli, Genes. 18., appellantur viri, quia sub specie humana apparuerunt.. 3 *Analogice*, quia sicut panis nutrit Corpus, ita Eucharistia nutrit animam.

Inst. sensus, *visus* nimirum, *tactus*, *gustus*, et *odoratus*, uniformiter, et in omnibus, et perpetuo testantur Eucharistiam post consecrationem esse panem, et vinum. Ergo.

Resp. neg. cons. Ita hoc argumentum praeoccupavit S. Cyrill. Jerosolymit. Catechesi 6. mystag.: *Nam etsi sensus aliud tibi renuntiat, fides te confirmet: ne judices rem ex gustu, sed te citra ullam dubitationem fides certum reddat . . . qui videtur panis, non panis est, quamvis gustui videatur.*

ARTICULUS III.

De modo, quo Christus est in Eucharistia.

Not. Cum multa circa modum, quo Christus est in Eucharistia, occurant exponenda, brevitatis gratia distinctis quaestiunculis omnia enucleatim discutiemus.

Q. 1. *Quaenam in Eucharistia ponantur vi verborum? et quaenam per concomitantiam?*

R. 1 Vi verborum solum Corpus Christi ponitur sub specie panis, et solus Sanguis sub specie vini.

R. 2. Per concomitantiam sub specie vini ponitur Corpus, et Anima, et sub specie panis ponitur Sanguis, et Anima; item sub utraque specie ponitur divinitas.

Patet ex Conc. Trid., sess. 13. cap. 3. dicente: *Semper haec fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem, verum Domini nostri Corpus, verumque ejus Sanguinem, sub panis, et vini specie una cum ipsius anima et divinitate existere; sed Corpus quidem sub specie panis et Sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum autem Corpus sub specie vini, et Sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis, et concomitantiae, qua partes Christi, qui jam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur; divinitatem porro*

propter admirabilem illam ejus cum Corpore et Anima hypostaticam unionem.

Q. 2 Utrum totus Christus sit sub qualibet parte specierum panis, et vini?

R. Christum esse sub qualibet, vel minima parte specierum, non solum post divisionem, sed etiam ante.

1. Partem definivit Conc. Trid., sess. 13 can. 1., his verbis: *Si quis negaverit, in venerabili Sacramento Eucharistiae sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit*. Praeiverat Eugenius IV. in suo decreto his verbis: *Totus Christus continetur sub specie panis; et totus sub specie vini; sub qualibet quoque parte hostiae consecratae, et vini consecrati, separatione facta, totus est Christus*.

Prob 2. *p*. Fide constat, *facta separatione* specierum, Christum totum esse sub singulis illarum partibus divisis. Atqui hoc falsum esset, si Christus sub illis partibus ante separationem non esset: nam per separationem non fit nova consecratio, quae de novo sistat Corpus Christi praesens. Ergo si non est praesens ante divisionem, nec est praesens post divisionem, quod est haereticum.

QUÆSTIO V.

De Ministro Eucharistiae.

Not. Alius est Minister Eucharistiae conficiendae, alius Eucharistiae administrandae; de ipsis duplici articulo.

Quis sit Minister Eucharistiae conficiendae?

Not. Lutherus, *lib. de captivit. Babylonica*, docuit, omnes fideles virtute Baptismi potestatem habere consecrandi Eucharistiam; neminem tamen ea potestate uti debere, nisi ad hoc officium a communitate deputatus fuerit; contra ipsum sit

CONCLUSIO.

Solus Sacerdos rite ordinatus valide Eucharistiam conficere potest. Est de fide.

Prob. Illis solis potestas conficiendi Eucharistiam est concessa, quibus Christus dixit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Atqui solis Sacerdotibus Christus dixit: *Hoc facite*, ut constat ex perpetua traditione Ecclesiae, et definitione Conc. Trid., sess. 22., his verbis: *Si quis dixerit, illis verbis*, hoc facite in meam commemorationem, *Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi, aliique Sacerdotes, offerrent Corpus, et Sanguinem suum, anathema sit.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Haec verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, dicta sunt omnibus fidelibus in persona Apostolorum. Ergo.

Prob. ant. Haec verba: *Baptizantes eos*, etc. dicta sunt omnibus fidelibus in persona Apostolorum. Ergo a pari.

Resp. nego conseq. Disparitas desumitur ex voluntate Christi nobis per traditionem, et praxim Ecclesiæ, cujus est verum sensum Scripturæ exponere, intimata.

Inst. 1. Praelaudata verba dicta sunt omnibus, qui memoriam passionis Christi tenentur recolere. Atqui omnes fideles tenentur memoriam passionis Christi recolere. Ergo.

Resp. dist. maj. Laudata verba dicta sunt omnibus, qui tenentur memoriam passionis Christi recolere, conficiendo Eucharistiam, *conc.* sumendo, *nego maj.*; alias dicta essent non solum viris, sed et fœminis, quod est error Collyridianorum, teste Epiphanio, hæresi 49.

Inst. 2. Omnes fideles sunt Sacerdotes. Ergo omnes tenentur memoriam passionis Christi recolere conficiendo.

Prob. ant. Ex D. Petro, qui Epist. 1. cap. 2. alloquens omnes fideles, ait: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium.* Ergo omnes fideles sunt Sacerdotes.

Re-

Resp. dist. cons. Sunt Sacerdotes Sacerdotio improprie sumpto, nempe pro spirituali potestate offerendi Deo preces, ac bona pietatis opera, quae sunt spirituales hostiae, *conc.* sunt Sacerdotes Sacerdotio proprie sumpto, nempe pro potestate consecrandi Eucharistiam, *neg cons* Seipsum exponit D. Petrus eodem capite dicens: *Ipsi tanquam lapides vivi superaedificamini domus spiritualis, Sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum.*

ARTICULUS II.

Quis sit minister Eucharistiae dispensandae?

Not. Duplex est dispensandae Eucharistiae minister, scilicet ordinarius, qui eam authoritative dispensat, et extraordinarius, qui eam dispensat ex commissione Episcopi, vel Presbyteri.

CONCLUSIO.

Soli Sacerdotes sunt ordinarii ministri dispensandae Eucharistiae. Extraordinarii ministri sunt Diaconi.

Prob. 1. p. Illi soli sunt ministri ordinarii dispensandae Eucharistiae, ad quos solos pertinet eam conficere; nam confectio ordinatur ad dispensationem. Atqui solis Sacerdotibus competit Eucharistiam conficere. Ergo.

Hinc Conc. Trid., sess. 13. cap. 8. ait: *Semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut Laici a Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent: qui mos tanquam ex traditione Apostolica descendens jure ac merito retineri debet.*

Prob. 2 *p.* ex praxi veteris Ecclesiae, quae olim hoc Officium commiserat Diaconis, ut constat ex Conciliis Carthag. IV., ubi dicitur: *Diaconus praesente Presbytero Eucharistiam Corporis Christi populo, si necessitas cogat, jussus eroget*; et Aquisgran cap. 7. dicens: *Sicut in Sacerdote consecratio, ita in Ministro dispensatio Sacramenti est; ille oblata sanctificat, hic sanctificata dispensat.*

QUAE-

QUÆSTIO VI.

De subjecto Eucharistiae.

CONCLUSIO I.

Omnis, et solus homo rationis compos est subjectum Eucharistiae.

Prob. Quia his solis administrari debet Eucharistia, qui sunt capaces augmenti gratiæ; ad hunc enim finem instituta est Eucharistia. Atqui omnes et soli rationis compotes sunt capaces augmenti gratiae. Ergo.

Hinc communio 1. deneganda est parvulis ante usum rationis; et Conc. Trid., sess. 21 c 4 et can. 4. definivit, ipsam eis non esse necessariam.

2. Deneganda est perpetuo amentibus, ac energumenis, qui nulla lucida patiuntur intervalla; secus si quaedam habeant lucida intervalla, ait D. Thom. 3. p. q. 80. a. 9. ad 2. » Circa communionem dandam, » vel negandam reis ultimo supplicio afficiendis servan» da est cujusque Ecclesiae praxis.

QUÆSTIO VII.

De usu Eucharistiae.

Hic tria quaeruntur. 1. Utrum Eucharistia omnibus necessaria sit necessitate medii ad salutem? 2. Utrum jure divino sit praecepta communio sub utraque specie panis, et vini? 3 Utrum detur praeceptum divinum, et ecclesiasticum sumendi Eucharistiam sub una saltem specie?

ARTICULUS I.

Utrum Eucharistia sit omnibus, tam infantibus, quam adultis necessaria necessitate medii?

Not. Circa necessitatem medii, et praecepti recolenda

da sunt, quae diximus cap 3. de Baptismo.

CONCLUSIO.

Sacramentum Eucharistiae non est necessarium necessitate medii ad salutem.

Prob. Illud, sine quo salus obtineri potest, non est necessarium necessitate medii ad salutem. Atqui sine sumptione Eucharistiae cum solo Baptismo salus obtineri potest; nam de baptizatis dicitur: *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu*, Rom. 8. Item *Qui in Christo baptizati estis, Christum induistis*, ad Gal 3. Item: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*, ad Tit 3 Ergo.

Hinc Conc Trid, sess. 21. can. 4 definit: *Si quis dixerit parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiae Communionem, anathema sit.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. Illa verba Joan. 6. *Nisi manducaveritis etc.* non nt necessitatem medii. Ergo.

Prob ant. Ista verba Joan. 3.: *Nisi quis renatus fuerit*, et ista Lucae 13 *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis*, importaut necessitatem medii. Ergo.

Resp. nego conseq. Disparitas desumitur ex diversa materia supra quam cadit sermo. Nam si sermo sit de re ad primam gratiam necessaria, praeter necessitatem praecepti continet necesitatem medii; si vero de aliqua re, quae supponit primam gratiam, solum continet necessitatem praecepti. Unde, cum ista verba: *Nisi quis renatus fuerit*, agant de regeneratione spirituali, quae omnibus, tum infantibus, tum adultis est ad primam gratiam necessaria, important necessitatem medii erga omnes; et cum ista: *Nisi pœnitentiam habueritis*, etc. agant de resurrectione spirituali, quae ad primam gratiam est necessaria, important necessitatem medii, erga omnes peccati capaces: cum vero ista: *Nisi manducaveritis*, etc. agant de nutritione spiritualis vitae per Baptismum acceptae, vel per pœnitentiam re-

pa-

Intelligamus situm in illa sacra mensa agnum illum Dei tollentem peccata mundi, incruente a Sacerdotibus immolatum, et pretiosum ejus Corpus, et Sanguinem vere sumentes credamus, haec esse nostrae redemptionis symbola. Ergo.

Solvuntur Objectiones contra primam probationem.

Objic. 1. Christus, cap. 6. Joannis, non loquitur de orali, et sacramentali Eucharistiae manducatione, sed tantum de spirituali, ac per fidem in Christum incarnatum. Ergo inefficax est nostra prima probatio.

Resp. nego ant. Nam in cap. 6. Joan. tres sunt partes distinguendae; *in prima* a versu primo ad vigesimum quintum agitur de cibo materiali, nempe de multiplicatione quinque panum, quibus in deserto saturati sunt quinque millia hominum; *in secunda* a verso vigesimo quinto ad versum quinquagesimum secundum agitur de cibo mere spirituali, nempe de fide in Christum incarnatum; *in tertia* a versu quinquagesimo secundo usque ad finem capitis agitur de manducatione orali, et sacramentali Carnis Christi in Eucharistia.

Inst. 1. Christus exponens, quo sensu dixerit, *Caro mea vere est cibus*, etc. ait: *Spiritus est, qui vivificat, Caro non prodest quidquam*. Ergo locutus est de spirituali manducatione suae Carnis.

Resp. 1. *neg. cons*. Christus enim illis verbis non loquitur de Carne sua, sed de hominibus carnaliter sentientibus, ut docet D. Chrysost., dicens Hom. 46. in Joan. *Quomodo igitur ait: Caro non prodest quidquam? non de sua Carne dicit, absit; sed de his, qui carnaliter accipiunt, quae dicuntur*. Unde sensus verborum Christi est: Spiritus Dei est, qui dat fidem et intelligentiam, homo carnaliter sentiens non potest percipere divina mysteria, quem sensum indicant verba Christi sequentia: *Verba, quae ego locutus sum vobis, spiritus, et vita sunt*: Hoc est, sunt de rebus spiritualibus, et ad animae vitam conferentibus, non vero de rebus carnalibus, et caducis; ut exponit ibidem S. Chrysost.

Resp. 2. Si Christus de sua carne loquitur, *distinguendo*: Caro non prodest quidquam, si sola fuerit, et

a spiritu vivificante sejuncta, quomodo Capharnaitae concipiebant, *conc.* Caro unita cum spiritu vivificante, id est, cum divinitate, *nego*. Solutio est D. Aug., dicentis, Tract. 27. in Joan *Caro non prodest quidquam, sed sola Caro; accedat spiritus ad Carnem, plurimum prodest: nam si Caro non prodesset, Verbum Caro non fieret, ut habitaret in nobis*.

Inst. 2. D. Aug. Tract. 25. in Joan. exponens caput sextum Joannis, ait: *Ut quid paras dentes, et ventrem? crede et manducasti*. Ergo caput sextum Joannis exponit de manducatione metaphorica.

Resp. neg. cons. Quam proterva fide *Albertinus* deducit ex textu D. Aug., qui ibi non exponit ultimam partem capitis sexti Joannis, quae sola est de Eucharistia, sed versum 29 illius capitis: *Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille*, qui est de fide in Christum, quam Christus dixit: *Opus Dei*. Ad Eucharistiam ergo non pertinent verba objecta, quia ibi non loquitur de manducatione dominici Corporis; nec negat, ad illud suscipiendum recte parari os, et ventrem; cum lib. 2. contra advers. Legis, et Prophetarum, cap. 9. dicat, ore suscipi, non corde tantum, *mediatorem Dei, et hominum, Christum Jesum, Carnem suam nobis manducandam, bibendumque Sanguinem dantem fideli corde; atque ore suscipimus: quamvis horribilius videatur humanam Carnem manducare, quam perimere, et humanum Sanguinem potare, quam fundere*.

Inst. 3. Idem D. Aug. ibidem inducit Christum dicentem: *Spiritualiter intelligite, quod locutus sum, non hoc Corpus, quod videtis, manducaturi estis*. Ergo.

Resp. dist. ant. Non hoc corpus, quod videtis, manducaturi estis, quoad modum manducandi in propria specie, *conc.* quoad substantiam, *nego*. S. Doctor per *to spiritualiter* excludit modum Capharnaiticum manducandi Corpus Christi in propria specie, non vero modum manducandi realiter et sacramentaliter, id est, sub speciebus panis, et vini. Sic enim sese explicat Tract. 27. in Joan., dicens: *Caro non prodest quidquam, sed quomodo illi intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur*. Ille namque sensus est, qui Judaeos, et quosdem discipulos turbavit.

Sed

do autem nulla est repugnantia , sed perfecta identitas.

Objic. 2 Dogma praesentiae realis conciliari non potest cum multis aliis Scripturae testimoniis . Ergo ..

1. Christus , Matth. 26. v. 11. , dicit Apostolis : *Semper pauperes habetis vobiscum , me autem non semper habetis* .

2. Marci ultimo : *Assumtus est in Cœlum , et sedet a dextris Dei* . Atqui Corpus Christi naturale non potest esse simul in pluribus locis distinctis .

3. Matth. 24. : *Si quis vobis dixerit , Ecce hic est Christus , aut illic , nolite credere* Ergo non est credendum Christum esse realiter in Eucharistia .

Resp. ad 1. *dist. Me autem non semper habetis*, visibiliter , et secundum eum statum , in quo utilitatis aliquid corporalis percipere ab hominibus possim, *conc.* invisibiliter per reproductionem sub speciebus panis, et vini , *nego* ; ait enim Christus : *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.* Itaque Christus negavit , se semper futurum cum hominibus in eo statu , quo ipsi visibiliter praesenti pietatis et charitatis officia exhibere possimus ; sed non negat , se semper futurum nobiscum praesentia invisibili in Eucharistia , qui sensus evidentius patet Marci 14. , ubi dicit: *Semper pauperes habetis vobiscum , et cum volueritis , potestis illis benefacere , me autem non semper habetis.*

Resp. ad 2. *Concessa maj. dist min* Corpus Christi non potest esse simul in pluribus locis distinctis, eodem modo , *conc.* diverso modo , *nego* . Est enim in cœlo modo visibili , et naturali ; et in Eucharistia modo invisibili , et sacramentali : quæ non pugnant inter se.

Resp ad 3: *nego conseq*. Ibi enim Christus nos præcise monet , ut impostores caveamus , qui se Christum, vel Prophetas mentiantur . .

Solvuntur Objectiones ex Patribus .

Objic. 1. Tertull. , lib. 1. contra Marcion. cap. 14. asserit Christum *in pane Corpus suum repraesentasse* . Ergo exhibuit Corpus suum tantum in figura .

Resp. nego cons. Verbum enim *repraesentare* non semper significat rei absentis figuram et imaginem , sed quandoque significat rem in substantia præsentem , quo

sensu ipse Tertullianus ibidem hoc verbum adhibuit, loquens de Christo transfigurato in monte Thabor: *Itaque*, inquit, *jam eum repraesentans*, *hic est Filius meus dilectus*; id est, jam eum exhibens.

Inst. Idem, cap. 40. ait: *Acceptum panem*, *et distibutum discipulis*, *Corpus suum illum fecit*, *hoc est Corpus meum dicendo*, *id est figura Corporis mei.* Ergo in Eucharistia est sola figura Corporis Christi.

Resp. nego cons. Ista enim verba, *figura Corporis mei*, non cadunt supra *Corpus meum*, sed cadunt supra *acceptum panem*. Itaque Tertullianus agebat contra Marcionem, qui contendebat, Christum fuisse contrarium auctori veteris Testamenti, quem refellit, ostendens, Christum figuras veteris Testamenti adimplevisse, quando scilicet panem, qui apud Jeremiam fuit figura Corporis sui, reipsa fecit Corpus suum dicendo: *hoc est Corpus meum*. Unde cum panem vocat figuram, attendit ad vetus Testamentum, non ad novum, nam addit: *Figura enim non fuisset*, (in praeterito) *nisi veritatis esset Corpus*. Non dicit, *figura non esset*; ut demonstret, per figuram se non intelligere Eucharistiam: sed dicit *non fuisset*, olim scilicet in veteri lege, *nisi veritatis esset Corpus*, id est, nisi figurae veritas succederet.

Objic. 2. S. Ambros. lib. 1. de divinis Officiis, c. 48., ait: *Christum hic offerri in imagine*, *in cœlo autem in veritate*. Ergo Christus non realiter offertur in Eucharistia.

Resp. nego cons. Cum dicit Christum offerri *in imagine*, id est, sub speciebus panis, et vini, dicit Christum *offerri in cœlo in veritate*, id est, revelata facie, quae nullo modo officiunt præsentiae reali Christi in Eucharistia.

Objic. 3. Multi Patres cum D. Aug. asserunt, *impios non manducare Corpus Christi in Eucharistia.* Ergo.

Resp. dist. Non manducare utiliter, *conc.* quia rem Sacramenti non recipiunt; non manducare realiter, *nego.*

Solvuntur Objectiones a ratione petitae.

Objic. 1. Christus Eucharistiam instituit in sui commemorationem, juxta illud: *Hoc facite in meam com-*

memorationem . Ergo non est praesens in Eucharistia .

Prob. cons. Commemoratio, est rei absentis, et praeteritae . Ergo si Christus instituit Eucharistiam in sui commemorationem , non est praesens in Eucharistia.

Resp. nego cons. Equidem Eucharistia, est commemoratio rei præteritæ , et absentis , passionis nempe et mortis , juxta illud Apostoli 11 : *Quotiescumque enim manducabitis Panem hunc , et Calicem bibetis , mortem Domini annuntiabitis , donec veniat* ; sed hoc non impedit realem praesentiam Christi in Eucharistia .

Objic. 2. Praesentia Corporis Christi in Eucharistia est contra pietatem Deo debitam . Ergo .

Prob. ant. Praesentia talis exponit Corpus Christi multis profanationibus , v. g. putredini , corruptioni , etc. Ergo .

Resp. nego ant. Haec enim non cadunt in Corpus Christi , sed in accidentia panis , et vini ; nam , ut supra jam diximus , Corpus Christi in Eucharistia est impassibile .

ARTICULUS II.

De modo , quo Christus ponitur in Eucharistia .

Not. 1. Triplex excogitari potest modus , quo Corpus , et Sanguis Christi vere , ac realiter praesens fiat in Eucharistia ; nempe impanatio , consubstantiatio , et transubstantiatio .

Impanatio, est unio hypostatica Verbi divini cum pane , eo fere modo , quo ipsum Verbum per Incarnationem humanae naturae fuit unitum ; ideo veri *Impanatores* non Corpus Christi , sed tantummodo Verbum divinum in Eucharistia admittunt .

Consubstantiatio , est simultanea Panis , et Corporis Christi praesentia in Eucharistia; hanc admitit Lutherus.

Transubstantiatio , juxta Trid. sess. 13 can. 2. , *est mirabilis , et singularis conversio totius substantiae panis in Corpus , et totius substantiae vini in Sanguinem* (Christi) *manentibus dumtaxat speciebus panis, et vini* .

Not. 2. Hic est resolvendum per quem modum Christus ponatur in Eucharistia . Itaque sit

CON-

Sanguine D. N. J. C., negaveritque mirabilem illam, et singularem conversionem totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis et vini ... anathema sit.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Omnis novitas in materia Religionis, et suspecta, et eliminanda. Atqui istud nomen, *transubstantiatio*, est novum. Ergo eliminandum.

Resp. dist. maj. Omnis novitas realis, *conc.* grammaticalis, *nego maj.* Atqui nomen, *transubstantiatio*, est novum grammaticaliter; et quoad syllabas, *conc.* quoad rem, *nego min.*

Itaque licet haec vox, *transubstantiatio*, sit nova quoad syllabas, non est nova quoad rem significatam tali voce; quid est enim *mutari* in Corpus, et Sanguinem Christi; *fieri* Corpus, et Sanguinem; *transformari*, *transire* in Corpus, et Sanguinem, (quibus loquendi modis Patres usi sunt) nisi *transubstantiari*? E ideo sicut Ecclesia potuit in Conc. Nicaeno I. vocem, *consubstantialis*, usurpare ad firmandam suam fidem contra Arianos; ita Conc. Flor. Later. et Trident. potuit usurpare hanc vocem, *transubstantiatio*, ad fidem Catholicam expressius exponendam contra Lutheranos.

Objic. 2. Haec propositio de lagenae vino plena, *hoc est vinum*, est vera sine conversione lagenae in vinum. Ergo similiter haec propositio: *Hoc est Corpus meum*, est vera sine conversione panis in Corpus.

Resp. neg. cons. Disparitas est, quia secundum communem usum loquendi *continens* est institutum ad demonstrandum *contentum*: at panis et vinum non sunt aliquid institutum ad aliud continendum; jocaretur enim, qui de pane, in quo nummus occultaretur, diceret, *hoc est nummus*.

Objic. 3. Apostolus, et SS. Patres Eucharistiam post consecrationem vocant panem. Ergo in Eucharistia remanet panis.

Resp. nego conseq. Itaque Eucharistia vocatur panis 1. *Transitive*, quia prius erat panis; sic aqua post sui conversionem in vinum vocatur aqua, Joan. 2. v. 9.

Ut

Ut autem gustavit Architriclinus aquam vinum factam. 2. *Extrinsece*, quia remanent apparentiae, et species panis: sic Angeli, Genes. 18., appellantur viri, quia sub specie humana apparuerunt.. 3 *Analogice*, quia sicut panis nutrit Corpus, ita Eucharistia nutrit animam.

Inst. ensus, *visus* nimirum, *tactus*, *gustus*, et *odoratus*, uniformiter, et in omnibus, et perpetuo testantur Eucharistiam post consecrationem esse panem, et vinum. Ergo.

Resp. neg. cons. Ita hoc argumentum praeoccupavit S. Cyrill. Jerosolymit. Catechesi 6. mystag.: *Nam etsi sensus aliud tibi renuntiat, fides te confirmet: ne judices rem ex gustu, sed te citra ullam dubitationem fides certum reddat . . . qui videtur panis, non panis est, quamvis gustui videatur.*

ARTICULUS III.

De modo, quo Christus est in Eucharistia.

Not. Cum multa circa modum, quo Christus est in Eucharistia, occurrant exponenda, brevitatis gratia distinctis quaestiunculis omnia enucleatim discutiemus.

Q. 1. *Quaenam in Eucharistia ponantur vi verborum? et quaenam per concomitantiam?*

R. 1 Vi verborum solum Corpus Christi ponitur sub specie panis, et solus Sanguis sub specie vini.

R. 2. Per concomitantiam sub specie vini ponitur Corpus, et Anima, et sub specie panis ponitur Sanguis, et Anima; item sub utraque specie ponitur divinitas.

Patet ex Conc. Trid., sess. 13. cap. 3. dicente: *Semper haec fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem, verum Domini nostri Corpus, verumque ejus Sanguinem, sub panis, et vini specie una cum ipsius anima et divinitate existere; sed Corpus quidem sub specie panis et Sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum autem Corpus sub specie vini, et Sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis, et concomitantiae, qua partes Christi, qui jam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur; divinitatem porro*

ne propter admirabilem illam ejus cum Corpore et Anima hypostaticam unionem.

Q. 2 *Utrum totus Christus sit sub qualibet parte specierum panis, et vini?*

R. Christum esse sub qualibet, vel minima parte specierum, non solum post divisionem, sed etiam ante.

1. *Partem* definivit Conc. Trid., sess. 13 can. 1., his verbis: *Si quis negaverit, in venerabili Sacramento Eucharistiae sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit*. Praeiverat Eugenius IV. in suo decreto his verbis: *Totus Christus continetur sub specie panis; et totus sub specie vini; sub qualibet quoque parte hostiae consecratae, et vini consecrati, separatione facta, totus est Christus*.

Prob 2. *p*. Fide constat, *facta separatione* specierum, Christum totum esse sub singulis illarum partibus divisis. Atqui hoc falsum esset, si Christus sub illis partibus ante separationem non esset: nam per separationem non fit nova consecratio, quae de novo sistat Corpus Christi praesens. Ergo si non est praesens ante divisionem, nec est praesens post divisionem, quod est haereticum.

QUÆSTIO V.

De Ministro Eucharistiae.

Not. Alius est Minister Eucharistiae conficiendae, alius Eucharistiae administrandae; de ipsis duplici articulo.

Quis sit Minister Eucharistiae conficiendae?

Not. Lutherus, *lib. de captivit. Babylonica*, docuit, omnes fideles virtute Baptismi potestatem habere consecrandi Eucharistiam; neminem tamen ea potestate uti debere, nisi ad hoc officium a communitate deputatus fuerit; contra ipsum sit

CON-

Resp. dist. cons. Sunt Sacerdotes Sacerdotio improprie sumpto, nempe pro spirituali potestate offerendi Deo preces, ac bona pietatis opera, quae sunt spirituales hostiae, *conc.* sunt Sacerdotes Sacerdotio proprie sumpto, nempe pro potestate consecrandi Eucharistiam, *neg cons* Seipsum exponit D. Petrus eodem capite dicens: *Ipsi tanquam lapides vivi superaedificamini domus spiritualis, Sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum.*

ARTICULUS II.

Quis sit minister Eucharistiae dispensandae?

Not. Duplex est dispensandae Eucharistiae minister, scilicet ordinarius, qui eam authoritative dispensat, et extraordinarius, qui eam dispensat ex commissione Episcopi, vel Presbyteri.

CONCLUSIO.

Soli Sacerdotes sunt ordinarii ministri dispensandae Eucharistiae. Extraordinarii ministri sunt Diaconi.

Prob 1. *p.* Illi soli sunt ministri ordinarii dispensandae Eucharistiae, ad quos solos pertinet eam conficere; nam confectio ordinatur ad dispensationem. Atqui solis Sacerdotibus competit Eucharistiam conficere. Ergo.

Hinc Conc. Trid., sess. 13. cap. 8. ait: *Semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut Laici a Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent: qui mos tanquam ex traditione Apostolica descendens jure ac merito retineri debet.*

Prob. 2. *p.* ex praxi veteris Ecclesiae, quae olim hoc Officium commiserat Diaconis, ut constat ex Conciliis Carthag. IV., ubi dicitur: *Diaconus praesente Presbytero Eucharistiam Corporis Christi populo, si necessitas cogat, jussus eroget*; et Aquisgran cap. 7. dicens: *Sicut in Sacerdote consecratio, ita in Ministro dispensatio Sacramenti est; ille oblata sanctificat, hic sanctificata dispensat.*

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

De subjecto Eucharistiae.

CONCLUSIO I.

Omnis, et solus homo rationis compos est subjectum Eucharistiae.

Prob. Quia his solis administrari debet Eucharistia, qui sunt capaces augmenti gratiæ; ad hunc enim finem instituta est Eucharistia. Atqui omnes et soli rationis compotes sunt capaces augmenti gratiae. Ergo.

Hinc communio 1. deneganda est parvulis ante usum rationis; et Conc. Trid., sess. 21 c 4 et can. 4. definivit, ipsam eis non esse necessariam.

2. Deneganda est perpetuo āmentibus, ac energumenis, qui nulla lucida patiuntur intervalla; secus si quaedam habeant lucida intervalla, ait D. Thom. 3. p. q. 80. a. 9. ad 2. » Circa communionem dandam, » vel negandam reis ultimo supplicio afficiendis servan» da est cujusque Ecclesiae praxis.

QUÆSTIO VII.

De usu Eucharistiae.

Hic tria quaeruntur. 1. Utrum Eucharistia omnibus necessaria sit necessitate medii ad salutem? 2. Utrum jūre divino sit praecepta communio sub utraque specie panis, et vini? 3 Utrum detur praeceptum divinum, et ecclesiasticum sumendi Eucharistiam sub una saltem specie?

ARTICULUS I.

Utrum Eucharistia sit omnibus, tam infantibus, quam adultis necessaria necessitate medii?

Not. Circa necessitatem medii, et praecepti recolenda

da sunt, quae diximus cap. 3. de Baptismo.

CONCLUSIO.

Sacramentum Eucharistiae non est necessarium necessitate medii ad salutem.

Prob. Illud, sine quo salus obtineri potest, non est necessarium necessitate medii ad salutem. Atqui sine sumptione Eucharistiae cum solo Baptismo salus obtineri potest; nam de baptizatis dicitur: *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu*, Rom. 8. Item *Qui in Christo baptizati estis, Christum induistis*, ad Gal 3. Item: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*, ad Tit 3 Ergo.

Hinc Conc Trid, sess. 21. can. 4 definit: *Si quis dixerit parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiae Communionem, anathema sit.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. Illa verba Joan. 6. *Nisi manducaveritis* etc. non nt necessitatem medii. Ergo.

Prob ant. Ista verba Joan. 3.: *Nisi quis renatus fuerit*, et ista Lucae 13 *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis*, importent necessitatem medii. Ergo.

Resp. nego conseq. Disparitas desumitur ex diversa materia supra quam cadit sermo. Nam si sermo sit de re ad primam gratiam necessaria, praeter necessitatem praecepti continet necesitatem medii; si vero de aliqua re, quae supponit primam gratiam, solum continet necessitatem praecepti. Unde, cum ista verba: *Nisi quis renatus fuerit*, agant de regeneratione spirituali, quae omnibus, tum infantibus, tum adultis est ad primam gratiam necessaria, important necessitatem medii erga omnes; et cum ista: *Nisi pœnitentiam habueritis*, etc. agant de resurrectione spirituali, quae ad primam gratiam est necessaria, important necessitatem medii, erga omnes peccati capaces: cum vero ista: *Nisi manducaveritis*, etc. agant de nutritione spiritualis vitae per Baptismum acceptae, vel per pœnitentiam repa-

paratae, quae vita per varia media nutriri, conservari, et augeri potest, Eucharistia non est necessaria ad salutem, nisi necessitate Praecepti.

Inst. D. Aug dicit, lib. 1. contra Julian. cap. 4. *Sancto Innocentio I. vide quid respondeas . . . qui*, Epist. ad Patres Conc. Milevit., *parvulos definivit nisi manducaverint carnem Filii hominis, vitam prorsus habere non posse*. Ergo Eucharistia est necessaria infantibus.

Resp. dist. conseq. Eucharistia est necessaria infantibus, percepta spiritualiter, et quoad effectum, *conc.* percepta realiter, et oraliter, *nego*.

Itaque D. Aug. agebat contra Pelagianos, qui negabant peccatum originale, et qui distinguentes inter regnum cœlorum, et vitam aeternam, asserebant, infantes sine Baptismo decedentes privari quidem regno cœlorum propter haec Christi verba: *Nisi qui renatus fuerit* etc., sed vita aeterna donari propter eorum innocentiam: quos ut refelleret S. Doctor, cum Innoc. I. urget eos ex hoc textu Joan. *Nisi manducaveritis* etc. sic argumentando: Qui non est particeps Corporis et Sanguinis Domini spiritualiter, id est, quoad incorporationem cum Christo, et unionem cum Ecclesia, non potest habere vitam aeternam: atqui parvuli non possunt esse participes Corporis Christi spiritualiter sine Baptismo, quo *Christum* induuntur, *ad Gal.* 3. *v.* 27.; ergo parvuli sine Baptismo defuncti privantur et regno Dei, et vita aeterna.

Ita seipsum exponit D. Aug., Tract. 26. in Joan. explanans textum Joan. *Nisi manducaveritis*; ait enim: *Hoc est ergo manducare illam escam, et illum bibere potum, in Christo manere, et illum manentem in se habere.*

ARTICULUS II.

Utrum Jure divino sit praecepta Communio sub utraque specie panis, et vini?

Certum est 1. Communionem sub utraque specie a Christo praeceptam esse Sacerdoti sacrificanti.

Certum est 2. Communionem sub utraque specie non

non fuisse Laicis a Christo prohibitam, cum in Ecclesia viguerit usque ad XII. saeculum, a quo tempore usus solius speciei panis sensim invaluit.

Certum est 3. Ecclesiam justis de causis abstulisse Laicis usum Calicis, et sunt sequentes:

1. Est proximum effusionis periculum, quae vix caveri potest, ubi magna est populi multitudo.

2. Est difficultas diu asservandi speciem vini pro infirmorum Communione, cum species vini asservatae brevi possent acescere.

3. Est multorum a bibendo vino, et quidem in eodem cum multis aliis Calice, repugnantia, et horror.

4. Est penuria vini in multis regionibus.

5. Est Haereticorum pertinacia obstinate contendentium, utramque speciem Jure divino necessariam esse ad salutem, et substantiam Sacramenti.

Verum, an Jure divino sit praecepta Communio sub utraque specie, controversia est inter Catholicos, et Novatores Hussitas, Lutheranos, et Calvinistas, quae ut dirimatur, sit.

CONCLUSIO.

Communio sub utraque specie non est Jure divino praecepta fidelibus non sacrificantibus.

Haec propositio est de Fide definita a Conc. Trid. sess. 21. can. 1., his verbis: *Si quis dixerit, ex Dei praecepto, vel necessitate salutis, omnes, et singulos Christi fideles utramque speciem SS. Eucharistiae Sacramenti sumere debere; anathema sit.*

Prob. ex Scriptura, ubi Christus fructum Eucharistiae tribuit sumentibus unam speciem panis, Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum . . . . Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita.* Ergo.

Confirm. priorum saeculorum traditione, qua convincimur, primos fideles non semper sub utraque specie communicasse.

1. Ex facto primorum fidelium, qui *erant perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus*, Act. 2.

2. Ex praxi asservandi Eucharistiam, eamque infirmis

firmis deferendi sub sola panis specie, ut testantur Eusebius L. 6 Hist. c. 44. et S. Cyrill. Catechesi 5.

3. Ex consuetudine fidelium tempore persecutionis sub una specie panis Eucharistiam domum deferentium, ut testatur Tertull. L. 2 ad uxorem.

4. Ex Missa, quae *Praesanctificatorum* dicitur, in qua Sacerdotes die Parasceves panem non consecrant, sed eo, qui jam consecratus fuit, et asservatus, utuntur in Missa, in qua Sanguis non offertur: tam ergo Sacramenti substantiam in una panis specie servari hoc ritu declarat, et significat Ecclesia.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Christus praecepit Communionem sub utraque specie, dicens Joan. 6. *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, et biberitis ejus Sanguinem* etc. Ergo.

Resp. nego ant. Christus enim non loquitur ibi de modo sumendi Eucharistiam sub una, vel duplici specie, sed de sumptione rei ipsius, id est, Corporis, et Sanguinis sui; cum autem sub qualibet specie totus Christus contineatur, qui unam speciem sumit, Corpus, et Sanguinem sumit; in spiritualibus enim idem est manducare et bibere, juxta illud Matth. 5. *Beati qui esuriunt, et sitiunt justitiam.* Atque hoc sensu sumenda esse verba Christi, probant haec verba, quae addit: *Et qui manducat me, vivet propter me*; ubi soli manducationi promittitur vita aeterna; Ex quo etiam liquet, particulam *et* non conjunctivæ, sed disjunctivae locum tenere, ita ut sensus sit: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, vel biberitis Sanguinem* etc.; quod familiare est Scripturæ, ut cum dicitur Exodi 21: *Qui percusserit patrem et matrem, morte moriatur*, id est, patrem, vel matrem.

Inst. 1. Christus, Matth. 20. præcepit, ut omnes biberent: *Bibite ex eo omnes* Ergo.

Resp dist. ant. Præcepit, ut omnes Apostoli præsentes biberent, *conc.* ut omnes omnino, tam præsentes, quam absentes, *nego ant.* Christus illis solis dixit: *Bibite ex eo omnes*, quibus dedit calicem qui, ut ait S. Marcus cap. 14., *biberunt ex eo omnes*

Inst. 2. Omnes communicantes debent recolere, et annuntiare passionem Christi juxta illud Apostoli 1. Cor 11.: *Quotiescumque manducabitis Panem hunc, et Calicem bibetis, mortem Domini annutiabitis.* Atqui non nisi per duplicem speciem possunt annuntiare mortem Christi, ejusque memoriam excitare. Ergo.

Resp. nego min. Nam per unam speciem ab altera separatam recte exprimitur separatio Sanguinis a Corpore, renovaturque memoria passionis Christi. Deinde particula, *et*, in laudato textu debet sumi disjunctive, ut dictum est.

Objic. 2 Christus facultatem reliquit fidelibus sumendi Eucharistiam sub utraque specie. Ergo Ecclesia Romana non potuit, nec debuit illos hac facultate privare.

Resp. nego cons. Nam Conc. Trident. Sess. 21 c. 2. declarat, *hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, et locorum varietate, magis expedire judicaret.* Porro Ecclesia per suam legem consuluit venerationi Sacramenti, nec ullo effectu spirituali fideles privavit, cum totus Christus contineatur sub una specie.

ARTICULUS III.

Utrum detur praeceptum divinum, et ecclesiasticum sumendi Eucharistiam, saltem sub una specie?

CONCLUSIO I.

Extat praeceptum divinum aliquando sumendi Eucharistiam, omnes homines adultos, etiam infideles obligans.

Prob. ex Joan. 6.: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis . . . non habebitis vitam in vobis*; quae verba exprimunt præceptum divinum, obligans omnes adultos, etiam infideles, quales erant Capharnaitae. Ergo.

Dixi: *Adultos*; quia soli adulti sunt capaces proba-

bationis ab Apostolo requisitæ ad fructuose communicandum.

Dices : Infideles non sunt capaces Eucharistiæ. Ergo præceptum Eucharistiæ recipiendæ eos non obligat.

Resp. dist. ant. Infideles non sunt capaces Eucharistiæ per se, et immediate, *conc.* mediate per Baptismum, quem omnes suscipere possunt, et debent, *nego ant.*

CONCLUSIO II.

Extat Ecclesiasticum praeceptum omnibus fidelibus adultis perfecto rationis usu gaudentibus ad sacram Eucharistiam accedendi, semel in anno, tempore Paschatis.

Prob. Mandatum illud, extat in Conc. Lateran. IV. *Omnis utriusque sexus fidelis*, inquit Innoc. III., *postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata, saltem semel in anno, confiteatur proprio Sacerdoti, et injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiae Sacramentum; nisi forte de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu Ecclesiae arceatur, et moriens christiana careat sepoltura*. Ergo.

SECTIO VIII.

De effectibus Eucharistiae.

Not. Cum Novatores, Lutherus et Calvinus, doceant, omnia Sacramenta solum instituta esse ad fidem excitandam, qua homo justificetur, consequenter docent, unicum esse effectum Eucharistiae, nimirum remissionem peccatorum. Hic duo discutienda occurrunt. 1. An effectus Eucharistiae sit remissio peccatorum? 2. Quaenam sint veri effectus Eucharistiae, duplici conclusione.

CONCLUSIO I.

De fide est, Eucharistiam non conferre per se remissionem peccatorum.

Prob.

Prob. 1. Ad Eucharistiam recipiendam requiritur status gratiae, ex Apostolo 1. Cor. 11., dicente: *Probet autem seipsum homo, et sic de Pane illo edat, et de Calice bibat*. Ergo Eucharistia non confert per se remissionem peccatorum. Unde concludit Apostolus ibidem, eum damnationis aeternae esse reum, *qui manducat, et bibit indigne*, id est, in statu peccati mortalis.

Prob. 2. ex Tradit. Patrum, ad quam attendens Conc. Trid. Sess. 13 can. 5. definivit: *Si quis dixerit, vel praecipuum fructum sanctissimae Eucharistiae esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire, anathema sit.* Ergo.

Dices: Matth. 26. dicitur: *Hic est Sanguis meus . . . qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Ergo Eucharistia confert per se remissionem peccatorum.

Resp. nego cons. Christus enim ibi non loquitur de Sanguine bibendo, sed de Sanguine effundendo in ara crucis, unde in futuro loquitur, *effundetur*. Unde Sacrificium Missae non remittit peccata per se, et immediate, sed tantum mediate, ut dicetur infra cap. 2. q. 4. *de Missae Sacrificio*.

CONCLUSIO II.

Sex sunt effectus Eucharistiae praecipui.

Prob. Enumeratione singulorum.

1. Est spiritualis nutritio animae.

2. Est liberatio a peccatis venialibus, et praeservatio a mortalibus, et consequenter perseverantia in bono.

3. Est ineffabilis unio cum Christo.

4 Est imminutio fomitis peccati, augendo scilicet charitatem actualem.

5. Est, quod sit pignus futurae gloriae.

6. Est, quod remittat per accidens peccatum mortale, si nimirum, ut ait D. Thom. quaest. 79 art. 3 *percipiatur ab eo, qui est in peccato mortali, cujus conscientiam, et affectum non habet: forte enim primo non fuit sufficienter contritus: sed devote, et reverenter accedens consequitur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, qua contritionem perficiet, et remis-*

sionem peccati. Hoc sensu Ecclesia in Missa orat *Praesta, ut hoc Sacramentum . . . sit ablutio scelerum*; etc.

CAPUT II.

De Eucharistia, prout est Sacrificium.

Hic agemus 1. de Sacrificio in genere. 2. De existentia Sacrificii Missae. 3. De ejusdem essentia. 4. De ejus efficacia. 5. De ejus valore. 6. De ejus causa efficiente. 7. De iis, pro quibus potest Sacrificium applicari.

QUÆSTIO I.

De Sacrificio in genere.

Not. Duplici modo sumitur Sacrificium, late scilicet, et stricte.

Sacrificium late est quaelibet actio, sive interna, sive externa, quae ad Dei gloriam refertur; tales sunt eleemosynae, psalmodia, etc. De Sacrificio late sumpto D. Aug. sic scribit: *Verum Sacrificium est omne opus, quod agitur, ut sancta societate inhaereamus Deo.*

Sacrificium proprie dictum definitur: *Oblatio externa rei sensibilis, legitime instituta, soli Deo a legitimo ministro facta, per realem hostiae immutationem, ad testandum Dei supremum dominium in omnes creaturas, et nostram subjectionem.*

Dicitur 1. *Oblatio*, pro genere; per quod Sacrificium convenit cum oblationibus primitiarum, et bonorum operum, quae ad Deum referuntur.

Dicitur 2. *Externa rei sensibilis*, ut excludatur a ratione Sacrificii proprie dicti oblatio interna, qua quis se, suaque Deo offert.

Dicitur 3. *Legitime instituta*; a Deo, qui hanc sibi potestatem in utroque testamento reservavit.

Dicitur 4. *Soli Deo facta*; quia Sacrificium proprie est cultus latriae, qui soli Deo exhiberi potest. *Exodi 22. v. 20.*

Dicitur 5. *A legitimo ministro*; id est, a personis ad

ad id specialiter deputatis ; *nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron*, Hebr. 5 v 4. , tales erant in lege naturae primogeniti ; in lege Mosaica filii Aaron ; in lege Evangelica soli Sacerdotes .

Dicitur 6. *Per realem hostiae immutationem* ; quia ad testandum supremum Dei in res omnes dominium non solum usus rei Deo debetur , sed et ipsa substantia , quae vel debet destrui , quomodo animalia occidebantur , vel saltem immutari , quomodo liquores in libationibus fundebantur , et caper emissarius tanquam exul ejiciebatur in desertum .

Dicitur 7. *Ad testandum Dei supremum dominium* , etc ; est quippe hic Sacrificii finis essentialis , differtque a Sacramentis , quae , ut talia sunt , ad hominis sanctificationem diriguntur .

Q. *Quomodo dividatur Sacrificium ?*

Resp. 1. Dividitur ratione materiae in *victimas* , quae erant ex animantibus , ovibus nempe , bobus , etc. ; *immolationes* ex rebus inanimatis , sed solidis , ut farina , pane , etc. et *libamina* ex rebus liquidis , ut vino , oleo , etc.

2. Dividitur ratione formae in *holocaustum* , in quo res oblata tota cremabatur ; in *hostiam pro peccato* , cujus pars cremabatur , altera cedebat in usum Sacerdotum , qui in atrio templi ex ea vescebantur ; et in *hostiam pacificam* , cujus una pars cremabatur , altera cedebat in usum tum Sacerdotum , tum offerentium .

3. Dividitur ratione finis in latreuticum , eucharisticum , impetratorium , et propitiatorium .

Sacrificium *latreuticum* est Sacrificium directum ad Deum latria colendum .

Eucharisticum est Sacrificium oblatum Deo in actionem gratiarum pro beneficiis ab eo acceptis .

Impetratorium est Sacrificium Deo oblatum pro beneficiis ab eo impetrandis .

Propitiatorium est Sacrificium Deo oblatum pro remissione peccatorum .

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De existentia Sacrificii Eucharistiae.

Not. 1. Eucharistiam, prout est Sacrificium, aptissime nuncupari Missam, quae vox probabiliter derivatur a voce hebraica *Missach*, quae significat oblationem spontaneam; vel probabilius a verbo *mitto*, quia liturgia Sacrificii peracta dimittebatur populus a Diacono dicente: *Ite*, *Missa est*.

Not 2. Calvinistae, et Lutherani negant, Eucharistiae celebrationem esse verum Sacrificium; affirmant vero omnes Catholici, cum quibus sit

CONCLUSIO.

Eucharistia ***est verum ac proprie dictum Sacrificium, quod in Missa offertur***

Haec Prop. est de fide, definita a Conc. Trid., sess 22 can. 1., his verbis: *Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verum, et proprium Sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari, anathema sit*.

Prob. prop. Non potest esse vera Religio sine vero Sacrificio; Sacrificium enim est praecipuus Religionis actus. Atqui nihil potest assignari in Religione Christiana, cui conveniat ratio Sacrificii proprie dicti praeter Missam; et in Missa reperiuntur omnes conditiones ad Sacrificium proprie dictum requisitae. Ergo in Missa offertur Sacrificium proprie dictum.

Minoris prima pars est evidens, cum in nova Lege omnia Sacrificia desierint praeter Missam. Ideo

Prob. 2. *p. min.* Nempe in Missa reperiri omnes conditiones Sacrificii. Sacrificium enim est oblatio externa rei sensibilis legitime instituta, soli Deo a legitima ministro facta per realem hostiae immutationem ad testandum Dei supremum dominium in omnes creaturas, et nostram subjectionem. Atqui talis est Missa; nam

1. Est *oblatio*, nimirum Corporis, et Sanguinis Christi, tanquam hostiae; unde Apost., Hebr. 13.

v. 10. , ait : *Habemus Altare , de quo edere non habent potestatem , qui tabernaculo deserviunt* .

2. Est *oblatio externa rei sensibilis* . Corpus enim , et Sanguis Christi sunt sensibilia per species panis , et vini .

3. Est *legitime instituta* a Christo , qui jussit , ut ipsum Apostoli , et eorum successores facerent , quod ipse fecerat in ultima coena : *Hoc facite in meam commemorationem* . Atqui in ultima coena Corpus , et Sanguinem suum Deo Patri obtulit : *Hoc est Corpus meum , quod pro vobis datur* , id est , offertur. Ergo.

4. Est oblatio *soli Deo facta* , cum Sacrificium Missae sit cultus latriae ad honorem Dei relatus .

5 Est facta *a legitimo Ministro* , nempe a Sacerdotibus , quos instituit , cum dixit : *Hoc facite in meam commemorationem* ; prout definivit Trid. can. 2.

6. Fit *per realem hostiae immutationem* ; quatenus vi verborum tanquam gladio spirituali Sanguis ejus a Corpore separatur ad recognoscendum supremum Dei dominium : quare D. Aug. Epist. 23. , ait : *Christus semel immolatus est in seipso , in Sacramento omni die populis immolatur* . Ergo .

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Apost. inculcat unicum Christi in Cruce Sacrificium , dicens , Hebr. 10. : *Sanctificati sumus per oblationem Corporis Jesu Christi semel . . . una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos* . Ergo nullum est aliud Religionis Christianae Sacrificium ; adeoque Missa injuriosa est Cruci Christi .

Resp. dist ant Apost. inculcat unicum Christi in Cruce Sacrificium per exclusionem alterius Sacrificii cruenti , *conc.* per exclusionem Sacrificii incruenti , *nego ant.* Itaque Apost. loquitur de Sacrificio in Cruce peracto , quod est unicum , ex quo vim habent nostra Sacrificia , cum illud unicum , quasi fons sit et pretium nostrorum , nostraque Sacrificia illius sint quasi rivulus , applicatio , repraesentatio continua ; unde patet , Missam non esse injuriosam Cruci , cum sit Crucis continua commemoratio et commendatio : Sacrificium enim Crucis nobis pretium comparavit ,

Missa vero confert nobis hujus pretii applicationem.

Inst. 1. Apost. docet *ibidem*, vetera Sacrificia cessasse, quia quotidie quasi infirma, et inefficacia repetebantur: *Et omnis quidem Sacerdos praesto est quotidie ministrans, et easdem saepe offerens hostias, quae nunquam possunt auferre peccata*. Atqui talis quoque est Missa. Ergo.

Resp. nego min. Aaronica enim Sacrificia repetebantur, eo quod nullam haberent vim expiandi culpam theologicam, sed tantum legalem, et umbraticam, haec enim est eorum infirmitas; nostra vero Missae Sacrificia repetuntur, quia nova committimus peccata, quae nova expiatione Sacrificii, quo nobis applicatur meritum et satisfactio Sacrificii Crucis, indigent.

Inst. 2. Apost., *ibidem c. 7. v. 23.* solum Christum statuit Pontificem, Sacerdotem. Ergo non sunt ponendi in Ecclesia alii Sacerdotes.

Resp. nego cons. Excludit equidem Apostolus multitudinem Sacerdotum in eadem auctoritate, et dignitate cum Christo, sed non excludit multitudinem Sacerdotum inferiorum, qui sunt vicarii, et ministri Christi in Sacerdotio, qui Crucis Sacrificium nobis per Missae Sacrificium repraesentant et applicant; ait enim: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei*. Pars autem praecipua sacri ministerii in liturgiae celebratione posita est.

Inst. 3. Christus nullos habet Sacerdotes successores; est enim *Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*. Ergo jam nulli sunt in Ecclesia Sacerdotes.

Resp. nego conseq. Ideo enim Christus est Sacerdos in aeternum, quia per ministerium Sacerdotum offert Sacrificium, simile illi, quod obtulit Melchisedech, hoc est, in pane et vino; nec inde sequitur quod Christus habeat successores in Sacerdotio, sed ministros duntaxat et vicarios, per quorum ministerium ipse consecrationem perficit, dicens: *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus*, etc. Ita enim verba profert Sacerdos in persona Christi, non in sua, cum non suum, sed Christi Corpus, et Sanguinem demonstret.

Objic. 2. Eucharistia est Sacramentum. Ergo non

potest esse Sacrificium; haec enim duo pugnant inter se.

Resp. dist. conseq. Non potest esse Sacrificium sub eodem formali respectu, quo est Sacramentum, *conc.* sub alio respectu, *nego cons.* Eucharistia enim sub duplici respectu consideranda est: 1. quatenus tendit ad sanctificationem hominis efficiendam; et sic est Sacramentum. 2. quatenus directe et primario tendit ad recognoscendum supremum Dei in omnes creaturas dominium, licet secundario tendat ad impetranda uberiora gratiae auxilia; et sic est Sacrificium.

Inst. Ubi non est immutatio realis hostiae ibi non est Sacrificium. Atqui in Missa non fit realis immutatio Christi, qui ibi non occiditur. Ergo in Missa non est verum Sacrificium.

Resp. dist. maj. Ubi non est realis immutatio hostiae neque cruenta, neque mystica, ibi non est Sacrificium, *conc.* ubi non est immutatio cruenta, sed est mystica, *nego maj.* et sic distincta min. *neg cons.*

Itaque in Sacrificio Missae Christus moraliter, et mystice occiditur, quatenus vi verborum Corpus ejus separatur a Sanguine, quo fit, ut Agnus in hoc Sacrificio immolatus, ibi sit ut occisus: hinc S. Chrysost, Hom. 15. ad Populum, ait: *Quid agis o homo? juras super sacram mensam, ubi et Christus occisus jacet*, non cruento modo, quod semel in Cruce actum est, sed incruento, et mystico.

QUÆSTIO III.

De essentia Sacrificii Missae.

Hic duae dirimendae sunt controversiae: 1. In qua parte Missae essentialiter consistat Eucharistiae Sacrificium: 2. An salvetur ratio Sacrificii in consecratione unius speciei; quae quaestiones scholae diversas inter Theologos pariunt sententias, quae ut eluddentur, sit

CONCLUSIO I.

Tota Sacrificii Eucharistiae essentia in sola consecratione consistit. *Prob.*

Prob. 1. Sex sunt actiones, de quibus inter Catholicos controvertitur, an in ipsis consistat essentia Sacrificii: 1. est oblatio panis, et vini ante consecrationem: 2. est consecratio ipsa; 3. est oblatio Corporis, et Sanguinis post consecrationem: 4. est fractio, et commixtio cum Sanguine: 5. est Communio Sacerdotis: 6. est distributio fidelibus. Atqui in nulla harum consistit essentia Sacrificii, nisi in consecratione. Ergo tota essentia consistit in consecratione.

Prob. min. 1. *Non consistit in oblatione panis, et vini ante consecrationem*; quia panis et vinum non sunt victima Sacrificii Missae, sed solus Christus.

2. *Non consistit in oblatione Corporis, et Sanguinis post consecrationem*; quia in hac oblatione nulla fit victimae immutatio.

3. *Non consistit in fractione et commixtione specierum*; quia per illas Corpus, et Sanguis, quae solum habent rationem victimae, nec offeruntur, nec mutantur realiter per aliquam destructionem.

4. *Non consistit in distributione fidelibus*; cum Concil. Trid., sess. 22. can. 8, definierit, Missam esse licitam, licet nulli distribuatur Corpus Christi.

5. *Non consistit in Communione Sacerdotis*; nam actio sacrificativa est propria Sacerdotis; at Communio talis non est; nam et Laici communicant. Ergo.

Objic. In consecratione Corpus, et Sanguis Christi non destruuntur. Ergo essentia Sacrificii non consistit in consecratione.

Resp. neg. ant. Nam in consecratione destruitur hostia, si non cruente, saltem mystice, realiter tamen; quia Christus per consecrationem sub speciebus ponitur, ut immolatus, per separationem Sanguinis a Corpore vi verborum.

Inst. In die Parasceves non fit consecratio, et tamen fit Sacrificium. Ergo consecratio non est actio sacrificativa.

Resp. neg 2 p. ant. Ritus enim ille non est Sacrificium, sed mera commemoratio Sacrificii, quod pridie fuit oblatum.

Prob. ant. In die Parasceves Sacerdoti dicenti: *Orate fratres*, respondet Minister: *Suscipiat Dominus*

hoc

hoc Sacrificium de manibus tuis . Ergo .

Resp. nego cons. Ratio est , quia ibi Sacrificium sumitur pro re sacrificata , nempe Corpore Christi , non vero pro actione sacrificandi, quae non fit eo die; unde vocatur *Missa Praesanctificatorum* .

CONCLUSIO II.

Ad essentiam Sacrificii necessaria est utriusque speciei consecratio.

Prob. Consecratio utriusque speciei est necessaria jure , et praecepto divino , juxta illud : *Hoc facite in meam commemorationem* . Ergo consecratio utriusque speciei ad essentiam Sacrificii pertinet .

Prob. cons. Omnia ea , quae sunt institutionis divinae ad essentiam rei institutae pertinent ; sic expressa invocatio trium personarum est de essentia Baptismi , quia ipsam Christus praecepit . Atqui Sacrificium Eucharistiae est institutionis divinae . Ergo quidquid in Sacrificio est necessarium praecepto divino pertinet ad essentiam Sacrificii .

Dices : Per consecrationem unius speciei Christus offertur ; nam ponitur in Altari tanquam victima . Ergo nihil deest ad Sacrificium .

Resp. neg. cons. Deest enim expressa significatio mortis Christi , quae in separatione utriusque speciei repraesentari debet juxta institutionem Christi .

Inst. Per unius speciei consecrationem sufficienter repraesentatur Sacrificium Crucis . Ergo .

Prob. ant. Per separationem Animae a Corpore sufficienter repraesentatur Sacrificium Crucis . Atqui per unius speciei consecrationem separatur Anima a Corpore , quia vi verborum est Corpus exangue . Ergo per unius speciei consecrationem sufficienter repraesentatur Sacrificium Crucis .

Resp. neg. maj. Quia Sacrificium Crucis non tantum repraesentatur per mortem , sed praecipue per causam mortis , effusionem nempe Sanguinis , quam utriusque speciei consecratio distincta *proxime* , et *immediate* ; mortem vero *mediate* tantum , et *consequenter* significat .

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De efficacia Sacrificii Missae.

CONCLUSIO.

Sacrificium Missae sua efficacia comprehendit omnia antiquae Legis Sacrificia.

Prob. In antiqua Lege erant quatuor Sacrificiorum genera, nempe *latreuticum*, *eucharisticum*, *propitiatorium*, et *impetratorium*. Atqui Sacrificium Missae comprehendit illa quatuor Sacrificiorum genera. Ergo.

Prob. min. 1. Sacrificium Missae est *latreuticum*, quia offertur Deo ad testandum supremum ejus in omnes creaturas dominium, ipsique supremum latriae cultum usque ad consummationem saeculi exhibendum. 2. Est *eucharisticum*, in quantum offertur in gratiarum actionem, pro beneficiis acceptis, ut patet ex praxi Ecclesiae. 3. Est *propitiatorium*, et quidem ex opere operato, quia est institutum in remissionem peccatorum. Matth. 26. *Hic est Sanguis meus, qui pro multis effundetur* (juxta Graecum, *effunditur*) *in remissionem peccatorum*.

Hinc Conc. Trid., sess. 22. can. 3. definivit: *Si quis dixerit, Missae Sacrificium tantum esse laudis, et gratiarum actionem; aut nudam commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium, vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis, et defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus offerri debere, anathema sit*. Hosque effectus producit ex opere operato, cum dicat idem Conc. Trid. *Illa munda oblatio est, quae nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari potest*.

4. Denique Sacrificium Missae est *impetratorium*, nam habet vim impetrandi omnia beneficiorum genera, etiam temporalium, in hypotesi quod ex Dei ordinatione conferant ad salutem: *pro infirmis, et terrae, et maris, et universi orbis fructibus sacrificamus*, ait D. Chrys. Homil. 71. in Joan. Et D. Cyrillus Hierosolymit. Cath. 5. mistag: *Deinde vero*, inquit, *postquam confectum est illud spirituale Sacrificium, et*

ille

ille cultus incruentus super ipsa propitiationis hostia; obsecramus Deum pro omni Ecclesiarum pace, pro aegrotis, pro Regibus etc.

Dices 1. Si Sacrificium Missae peccata dimittat, inutile erit Sacramentum Pœnitentiæ: falsum consequens. Ergo.

Resp. dist. maj. Si peccata dimittat eodem modo, *conc.* si diverso modo, *neg maj.*, et concessa minore, similiter *dist. cons.* Itaque Sacramenta remittunt peccata immediate, Sacrificium vero peccata non dimittit *quoad culpam*, nisi mediate, quatenus nempe intuitu hujus Sacrificii Deus peccatori, pro quo oblatum est, largitur gratias actuales, quibus movetur ad pœnitentiam, disponiturque ad Sacramentum Pœnitentiae, in quo immediate fit peccatorum remissio. Ita Trident. ait cap. 2.

Dixi: *Quoad culpam*; quia hoc Sacrificium remittit immediate pœnam temporalem peccatis quoad culpam remissis debitam, ut patet in Missis, quam Ecclesia offert pro defunctis, in quibus sola pœna temporalis relaxanda est; ad alium effectum nihil conferunt, cum non sint in statu merendi.

Dices 2. Hebr. 10. dicit Apostolus: *Voluntarie peccantibus . . . jam non relinquitur pro peccatis hostia.* Ergo Sacrificium Missae non producit remissionem peccatorum.

Resp. dist. text. Non relinquitur hostia sumpta pro pretio redemptionis nostrae, *conc.* sumpta pro applicatione pretii nostrae redemptionis, *neg.* Itaque in Sacrificio Crucis omne redemptionis et satisfactionis Deo debitae pretium abunde, et superabunde solutum est; sed applicatio hujus pretii fit quotidie per celebrationem Sacrificii Missae, quod hoc uno sensu dicitur propitiatorium; quod maxime notandum contra Novatores.

QUÆSTIO V.

De valore Sacrificii.

Not. Valor Sacrificii Missae ab ejus effectu distinguitur; nam *valor* significat moralem dignitatem, quam habet tum ex parte offerentis, tum ex parte rei oblatae,

tae ; *effectus* vero significat id, quod de facto datur intuitu illius dignitatis.

CONCLUSIO.

Valor Sacrificii Missae ex parte rei oblatae, et quoad sufficientiam est infinitus; ex parte vero efficaciae, et quoad applicationem est finitus, et determinatus.

Prob. 1. *p.* Sacrificium Missae idem est quoad hostiam, et offerentem, cum Sacrificio Crucis, *sola offerendi ratione diversa*, ait Conc. Trid., sess. 22. can. 2. Atqui Sacrificium Crucis valore, et pretio est infinitum. Ergo.

Prob. 2 *p.* Quia Christus in hoc Sacrificio contentus non operatur ut agens naturale, quod secundum totam virtutis suae latitudinem operatur, sed ut agens liberum, quod non operatur, nisi quantum vult. Atqui Christus non vult meritum Passionis suae applicare secundum totam latitudinem virtutis suae, tum ut magis excitetur pietas fidelium, tum ut procuretur frequenter hujus Sacrificii celebratio, sine quo stare Religio non potest. Ergo.

Confirm. Ex praxi Ecclesiae, quae plures Missas ad eandem rem impetrandam celebrari permittit.

QUÆSTIO VI.

De causa efficiente Sacrificii Missae.

Not. Duplex est causa efficiens Sacrificii Missae, nimirum *principalis*, quae suo nomine agit: et *ministerialis*, quae nomine principalis agentis offert. Ideo sit

CONCLUSIO.

Christus in Sacrificio Missae est principalis offerens; et solus Sacerdos rite ordinatus, est minister, qui solus potest immediate hoc Sacrificium offerre.

Prob. 1. *p.* Quia, *Christus est Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*. Atqui non est Sacerdos in aeternum, nisi quatenus usque ad consummationem saeculi Sacrificium Corporis, et Sanguinis

sub

sub speciebus panis et vini offert *ministerio Sacerdotum*, ait Concil. Trid. sess. 22. c. 2. Ergo Christus est principalis offerens.

2. *Pars* probata manet ex dictis de Sacramento Eucharistiae. Tamen.

Dixi: Quod solus Sacerdos *immediate* hoc Sacrificium possit offerre; quia omnes fideles per Sacerdotem offerre possunt, et debent hoc Sacrificium 1. *generali quadam ratione*, quatenus sunt membra Ecclesiae: 2. speciali, quatenus, procurent Sacrificium, inserviunt sacrificanti, et intersunt Sacrificio, ut constat ex canone Missae in quo Sacerdos sic orat: *Memento Domine famulorum famularumque tuarum .. . pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium*, etc.

Q. 1. *An Sacerdos potestatem specialem habeat Missae fructum applicandi?*

Not. Triplicem esse fructus Sacrificii portionem, generalem scilicet, mediam quam alii specialem, et specialem quam alii specialissimam vocant.

Generalis est ea portio, quae toti Ecclesiae advenit et principaliter omnibus in Canone Missae expressis.

Media est ea, quae iis advenit, pro quibus Sacerdos celebrare intendit. *Specialis* est, ea quae ipsi celebranti advenit, etiamsi accepto stipendio celebret pro aliis.

1. *Certum est:* Sacerdotem de fructu generali pro libito suo non posse disponere; quia a Christo ipso, qui est principalis offerens, applicatur.

2. *Certum est:* Fructum medium ita a Sacerdotis beneplacito pendere, ut possit illum, cuilibet voluerit, applicare.

3. Probabilius videtur, Sacerdotem non posse alteri applicare fructum specialem. *Ratio est;* quia talis fructus ex natura sua pertinet ad Sacerdotem, sicut fructus generalis ex natura sua pertinet ad Ecclesiam. Ergo sicut fructus generalis alteri applicari non potest, ita neque fructus specialis.

QUÆ-

QUÆSTIO VII.

De iis, pro quibus Sacrificium Missae applicari potest.

Not. Haec quaestio, quae spectat tum viventes, tum defunctos, variis solvetur propositionibus; ideo sit

CONCLUSIO I.

Licitum est offerre Missae Sacrificium pro omnibus Christianis fidelibus, sive justis, sive peccatoribus, ut istis prosit ad poenitentiam, illis ad augmentum justitiae; at non licet directe illud offerre pro infidelibus, haereticis, et publice excommunicatis.

Prob. 1 *p.* ex Canone Missae, ubi sic loquitur Sacerdos: *Haec sancta Sacrificia illibata, quae tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica . . . . et omnibus orthodoxis, atque Catholicae fidei cultoribus.* Ergo nullum membrum Ecclesiae excluditur a fructu Sacrificii.

Prob. 2. *p.* Pro illis non est licitum offerre Missae Sacrificium, quos Ecclesia a suis orationibus, et suffragiis excludit, prohibetque, ne ad altare nominentur. Atqui tales sunt infideles, et excommunicati, ut declarat Innoc III *cap* A nobis, *de sentent.excomm.* Ergo.

Dixi: *Directe*, quia non licet in os appellare, nisi in die Parasceves; sed *indirecte* offertur pro ipsis; nam offertur pro extirpatione haeresum, dilatatione Ecclesiae. Ergo indirecte offertur pro conversione infidelium, haereticorum, excommunicatorum, etc

Dices: Apostolus, 1. *ad Tim.* 2 *v.* 2. praecipit fieri orationes pro Regibus infidelibus. Ergo licitum est pro ipsis offerre Sacrificium.

Resp. nego cons. Equidem ex ipsa rei natura licitum est offerre Sacrificium pro infidelibus, sed nunc obstat Ecclesiae prohibitio, quae tempore Apostoli non obstabat.

CONCLUSIO II.

Sacrificium Missae non potest offerri pro defunctis damnatis.

Prob.

Prob. Damnati non sunt capaces fructus Sacrificii; quia *in inferno nulla est redemptio*.

Dices: Ecclesia Deum orat, ut defunctos liberet *de poenis inferni, et de profundo lacu*. Ergo Sacrificium prodesse potest damnatis defunctis.

Resp. nego cons. Ecclesia enim non refert suas preces ad tempus mortem subsequens, sed ad ipsum tempus mortis pro suo more, *quae rem jamdiu praeteritam spectat, ut praesentem*, ait D. Aug. Epist. 98; sic in Nativitate exhibet Christum nascentem, in resurrectione resurgentem, etc.

CONCLUSIO III.

Sacrificium Missae rite offertur pro defunctis in Christo, nondum plene purgatis.

Haec propositio est de fide, definita in Conc. Trid. sess. 22. can. 3., his verbis: *Si quis dixerit Missae Sacrificium . . . neque pro vivis, et defunctis offerri debere; anathema sit.*

Prob. 1. Ex Scriptura 2. Machab. 12.: *Fortissimus Judas . . . facta collatione duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans . . . sancta ergo, et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* Ad quem locum attendens D. Aug., lib. de cura pro mortuis, ait: *In Machabaeorum libris legimus oblatum pro mortuis Sacrificium: sed etsi nusquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est universae Ecclesiae, quae in hac consuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quae Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum etiam habet commendatio mortuorum.*

Prob. 2. Ex perpetua Traditione Ecclesiae, quam testantur omnes Patres, dicentes cum D. Chrysostomo, Hom. 69.: *Non temere ab Apostolis haec sancita fuere, ut in tremendis mysteriis defunctorum agatur commemoratio.*

CON-

CONCLUSIO IV.

Sacrificium sanctis non offertur, sed Deo in honorem Sanctorum.

Haec Prop. est definita in Conc. Trid. can. 5.: *Si quis dixerit imposturam esse, Missas celebrare in honorem Sanctorum, et pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit, anathema sit.*

Prob. Ex continua Ecclesiae praxi, et traditione; certum quippe est ex veteribus liturgiis, Graecis, et Latinis, Martyrum ac aliorum Sanctorum memoriam semper ad altare factam fuisse, *ut assiduas preces pro nobis offerant*, ait liturgia sancti Basilii. Ergo.

Dices cum *Kemnitio*: Oblatio Sacrificii est honor supremus, et latreuticus. Ergo est superstitio offerre Sacrificium in honorem Sanctorum.

Resp. nego cons. Non enim Sanctis in honorem Dei offertur Sacrificium, quod esset superstitiosum; sed Deo in honorem Sanctorum, quae duo sunt valde diversa: *Quamvis* enim, ait Conc. Trid. sess. cap. 22. 2. *in honorem Sanctorum nonnullas interdum Missas Ecclesia celebrare consueverit, non tamen illis Sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere solet: offero tibi Sacrificium Petre, vel Paule; sed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.*

DISSERTATIO V.

De Pœnitentia.

Not. 1. Pœnitentia secundum vim nominis idem est, ac pœnae tenentia, cum enim dicitur; *Pœnitet me peccati*, idem est, ac si diceretur: *Pœna peccati me tenet.*

Not. 2 Pœnitentia dividitur in eam, quae est virtus, et eam, quae est Sacramentum.

Pœnitentia ut virtus definitur: *Habitus supernaturalis, quo homo movetur ad odium, et detestationem peccati commissi, cum proposito non peccandi de cetero,*

tero , justitiaeque divinae satisfaciendi . Hæc definitio colligitur ex Conc Trid. sess. 14. c. 1 Hinc Pœnitentia virtus quatuor actus complectitur: 1. vitæ prioris mutationem, seu resipiscentiam ; 2. odium , et detestationem illius ; 3. propositum vitæ melioris ; 4. prioris vitae vindictam . Unde Pœnitentiæ virtus secundum suos actus sumpta, est partialis materia Sacramenti Pœnitentiæ , quæ contritio dicitur , de qua suo loco fuse dicetur .

Pœnitentia ut Sacramentum definitur : *Sacramentum a Christo institutum ad peccata post Baptismum commissa remittenda per actus pœnitentis , et absolutionem Sacerdotis* .

Not. 3. Pœnitentiam virtutem differre a Pœnitentiæ Sacramento in tribus .

1. In eo , quod Pœnitentia virtus tota posita sit in actibus pœnitentis ; Sacramentum vero insuper requirat absolutionem Sacerdotis .

2 In eo , quod virtus Pœnitentiæ , ut ait Trid. sess. 24 cap 1. : *Universis hominibus , qui se mortali aliquo peccato inquinassent , fuerit quovis tempore ad gratiam , et justitiam assequendam necessaria , illis etiam, qui Baptismi Sacramento ablui petivissent* ; Sacramentum vero Pœnitentiæ nonnisi a Christo fuerit institutum , nec pertineat nisi ad eos , qui post Baptisma receptum in peccata lapsi fuerint .

3. In eo , quod Sacramentum Pœnitentiæ sit totum; virtus vero Pœnitentiæ sit pars materiæ Sacramenti .

Not. 4. De sola Pœnitentia , ut Sacramentum , agemus in hac Dissertatione , quam distribuemus in septem Capita .

1. Erit de existentia Pœnitentiæ . 2. De essentia , et natura Pœnitentiæ . 3 De prima parte Pœnitentiæ, seu de contritione . 4 De Confessione , quæ est secunda pars Pœnitentiæ . 5. De Satisfactione , quæ est tertia pars Pœnitentiæ . 6. De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ . 7. De effectibus Pœnitentiæ .

CAPUT I.

De existentia Sacramenti Pœnitentiae.

Not. Hic ad veritatem orthodoxam confirmandam triplex error est evertendus, quorum 1. Est Montanistarum, et Novatianorum, qui negarunt extare in Ecclesia potestatem remittendi peccata, saltem graviora. 2. Est Lutheranorum, et Calvinistarum contendentium, Pœnitentiam non esse verum Sacramentum distinctum a Baptismo, ejusque memoria, quæ propter apprehensam fidem peccata post Baptismum commissa dimittit.

3. Est eorumdem Lutheranorum, et Calvinistarum docentium, absolutionem non esse actum judicialem, sed nudum ministerium declarandi dimissa esse peccata confitenti, modo credat se esse absolutum. Itaque sit

CONCLUSIO I.

Christus Ecclesiae suae veram concessit potestatem dimittendi omnia peccata post Baptismum commissa, nullumque est in hac vita crimen vere pœnitenti irremissibile.

Prob. Christus Apostolis distincte promisit, se eis daturum potestatem remittendi quæcumque peccata sine discretione levium, aut graviorum, dicens, Matth. 18. *Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo: et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in cœlo.* Et Joan. 20., de facto confert, quam promiserat Apostolis, dimittendi peccata auctoritatem, his verbis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt.* Quem locum afferens Conc. Trid. sess 14. cap. 1., ait: *Quo tamen insigni facto, et verbis tam perspicuis potestatem remittendi, et retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis et eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit, et Novatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes magna ratione Ecclesia*

Catholica tanquam haereticos explosit, atque condemnavit. . Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. Apost. Hebr. 1.16 ait: *Impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati . . . et prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, et ostentui habentes.* Ergo Christus non concessit facultatem peccata lapsis remittendi.

Resp. neg. cons. Duae enim sunt hujus textus expositiones.

1. Est omnium pene veterum, Chrysost. Theodoreti, Theophil. Oecum. Ambr. Hieron Aug. etc., qui censent, Apostolum loqui de pœnitentia, quæ praeit Baptismum, tantumque damnare iterationem Baptismi; Hebraei enim in Judaismo saepe se baptizabant: facti Christiani putabant, pari modo posse multoties baptizari, et Baptismo iterato identidem peccata, in quae saepius incidebant, expiare, quos redarguit Apostolus declarans, gratiam Baptismi, utpote initerabilis, non posse recuperari. Hanc esse mentem Apostoli probant ex verbis *illuminationis*, et *renovationis*, quibus utitur, quæ apprime congruunt Baptismo, non vero Pœnitentiæ: *Is enim, quem pœnitet, peccare quidem desinit, retinet tamen vulnerum cicatrices: qui autem baptizatur veterem exuit hominem, et renovatur superne genitus Spiritus gratia*, ait D. Athanasius, Epist. 4. ad Serapionem.

2. Est Recentiorum, qui magis apposite censent, Apostolum proprie loqui de Pœnitentia, eamque dicere impossibilem, id est, valde difficilem esse peccatoribus, non quibusvis, sed gravissimis, quales sunt apostatæ, qui post tot cœlestia dona accepta agnitam veritatem contemnentes a Christo ad Judaismum discedunt, ut aliqui faciebant Hebraei.

Porro quæcumque exposito admittatur, non sequitur, quod ex eo textu Novatiani inferebant, nempe nullum post Baptisma superasse lapsis remedium.

Inst. 1. Cap. 10. ejusdem Epistolæ Apostolus ait: *Voluntarie peccantibus post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem* quae-

quædam expectatio judicii, et ignis aemulatio, quae consumptura est adversarios. Ergo peccata post Baptismum commissa non possunt remitti.

Resp. dist. ant. Voluntarie peccantibus peccato quolibet non relinquitur hostia, *nego ant.* peccato apostasiæ, quo a Christo ad Judaismum deficiebant, *subdist.* si in sua apostasia perseverent, *conc.* si de sua apostasia pœnitentiam agant, *nego ant. et cons.*

Itaque Apost. manifeste loquitur de Hebræis, qui fidem deserebant, ut ad Judaismum deflecterent, et asserit talibus in tali statu manentibus nullam relinqui pro peccatis hostiam; qualis enim esset? an Christus? at eum negant, et conculcant: an alius Messias? at nullus est: an Legis sacrificia? at infirma, et jam abolita erant; talibus ergo Hebræis non hostia, non spes veniæ, terribilis tantum ultio manet, et ignis vehemens qui consumpturus est eos, ut Christi adversarios. Hic sensus eruitur tum ex verbis antecedentibus: *Non deserentes collectionem nostram*; tum ex consequentibus: *Post acceptum notitiam veritatis.*

Inst. 2. Atqui quodlibet peccatum in Deum admissum remitti nequit. Ergo.

Prob. subsumpt. ex l. 1. Reg. cap. 2. ubi dicitur: *Si peccaverit vir in virum, placari ei poterit Deus; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Ergo peccata in Deum admissa remitti nequeunt.

Resp. dist. conseq. Peccata in Deum remitti nequeunt in omni facto, *nego conseq.* in facto speciali, de quo agitur in textu, *subdist.* remitti nequeunt per visibile Sacrificium, *conc.* per pœnitentiam, *nego.* Itaque textus loquitur de solo peccato filiorum Heli, quod *erat grande nimis coram Domino, quia*, per suam ingluviem, rapacitatem, et incontinentiam, *retrahebant homines a Sacrificio Domini*, 1. Reg. 2. v. 17. Et consequenter, cum nullus esset peccator, qui postularet pro se offerri Sacrificium, nullum supererat visibile remedium, quo placari posset divina majestas: quæ tamen semper placari poterat per veram pœnitentiam.

Objic. 2. 1. Joan. 5. v. 16. dicitur: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est pecca-*

tum

tum ad mortem , non pro illo dico , ut roget quis . Ergo omne peccatum mortale est irremissibile.

Resp. nego conseq. Non enim de omni peccato loquitur D. Joannes , sed de peccato apostasiæ a Christo , et Ecclesia , quod ideo vocat peccatum ad mortem ; 1. quia propter indurationem solet per totam vitam usque ad mortem durare ; 2. quia aufert fidem , quæ est principium vitæ spiritualis , et consequenter tollit peccatori omnem vitam spiritualem , omnemque spem pœnitendi , et resurgendi , a qua apostasia potest nihilominus resipiscere peccator, et converti , licet difficillime.

Inst. 1. Illud peccatum , pro cujus remissione vetat orare D. Joannes , est omnino irremisibile . Atqui pro peccato ad mortem vetat orare D. Joannes. Ergo.

Resp nego min. Sensus enim textus hic est : non prohibeo quidem pro tali orare , sed non audeo polliceri , quod impetrabit : ideo *non pro illo dico , ut roget quis*; nimirum , cum illa certa fiducia impetrandi. Nam sæpe Deus orantes pro peccato ad mortem utpote gravissimo non exaudit , juxta Jerem. 7. v. 16. *Noli orare pro populo hoc , quia non exaudiam te.*

Inst. 3. Teste ipsomet Christo , Matth. 12 Blasphemia in Spiritum Sanctum dimitti non potest , neque in hoc sæculo , neque in futuro. Ergo quoddam peccatum est irremissibile .

Resp. dist. ant. Blasphemia in Spiritum S. dimitti non potest comparate ad alia peccata , id est , non tam facile dimittitur , *conc.* absolute , *nego ant.* Loquitur itaque Christus de majori remissionis difficultate , non de absoluta impossibilitate . Ista loquendi ratio , *non remittetur* , est Hebraismus , quo rem difficile fieri significatur.

Porro blasphemia in Spiritum S. est peccatum , quo quis manifestæ veritati resistit , imputans diabolo, quæ sunt Spiritus S , quomodo faciebant impii illi Judæi , qui manifeste intelligentes opera miraculosa Christi esse divina, dicebant Matth. 12 *Non ejicit daemones , nisi in Beelzebub principe daemoniorum.* Hoc fuit peccatum in Spiritum S. , cui per quamdam appropriationem operatio miraculorum tribuitur : cum autem illud peccatum non ex infirmitate , sed ex malitia procedat ,

non

non nisi difficile dimittitur. non propter immisericordiam Dei, sed propter impœnitentiam hominis, quia talis peccator directe oppugnat id, sine quo pœnitere nequit, puta Spiritum S. ejusque gratiam, unde magis excæcatur, et obduratur, tandemque in reprobum sensum traditur.

Blasphemia vero contra Filium hominis est peccatum ignorantiæ, quod, cum aliquam excusationem habeat, facilius condonatur; tale erat peccatum Judæorum, qui offensi infirmitate, et abjectione naturæ humanæ Christi, facta ejus humana calumniabantur, vocantes eum vini potatorem, amicum Publicanorum, etc. suspicantes eum esse purum hominem.

CONCLUSIO II.

Pœnitentia verum est, ac speciale novae Legis Sacramentum, a Baptismo, Baptismique memoria distinctum.

Prob. 1. *p.* Nempe *Pœnitentiam esse verum Sacramentum.*

1. In Sacramento Pœnitentiæ est signum externum, et sensibile tum ex parte pœnitentis peccata sua declarantis, et internum animi dolorem significantis; tum ex parte Sacerdotis per certa et determinata verba modo externo hominibus accommodato absolventis.

2. Habet vim producendi gratiam, nempe remissionem peccatorum.

3. Signum illud est a Christo institutum: *Cum nempe*, ait Conc. Trid. Sess. 14 cap. 1. *a mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos, dicens: Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt.*

4. Est signum perpetuum; cum potestatem dimittendi peccata absque temporis limitatione Christus Ecclesiæ suæ concesserit. Ergo.

Hinc Conc. Trid., *ibid. can.* 1., definivit: *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica Poenitentiam non esse vere, et proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, a Christo Domino nostro institutum, anathema sit.*

Prob.

Prob 2. *p*. Nempe *Sacramentum Pœnitentiae distinctum esse a Baptismo , ejusque memoria*. Probatur , inquam , 1. ex D. August. , qui lib. 2. *de adulterinis conjugiis* , cap. 12. asserit , peccata fidelium curari remedio plane diverso ab eo , quo peccata Chatechumenorum curantur : *Si a Catheeumeno factum est homicidium* , inquit , *Baptismate abluitur : si a baptizato , Pœnitentia , et reconciliatione sanatur*.

Prob. 2. Ratione . 1. Baptismi materia est aqua , et forma sunt ista verba : *Ego te Baptizo* , etc. materia vero Sacramenti Pœnitentiæ sunt actus pœnitentis , forma autem sunt hæc verba : *Ego te absolvo* . 2. Baptismi subjectum est homo quilibet nondum baptizatus ; Pœnitentiæ vero est solus homo baptizatus, unde Conc. Trid , *ibid*. dicit : *Sacramentum Pœnitentiae esse remedium , quo lapsis post Baptismum beneficium mortis Christi applicatur*. 3 Baptismi minister in necessitate est homo quilibet ; Pœnitentiæ vero est solus Sacerdos personam judicis sustinens 4. Baptismi effectus sunt character , et remissio tum peccati originalis , tum actualium ante ipsum commissorum tam quoad omnem pœnam , quam quoad culpam; Pœnitentiæ vero effectus est sola remissio peccatorum actualium post Baptismum commissorum quoad culpam , et pœnam æternam. Ergo.

Hinc merito Conc. Trid. ibid. can. 2. , contra Novatores definit : *Si quis Sacramenta confundens ipsum Baptismum Pœnitentiae Sacramentum esse dixerit , quasi haec duo Sacramenta distincta non sint , atque ideo Pœnitentiam non recte secundam post naufragium tabulam appellari anathema sit* .

Solvuntur Objectiones .

Objic. contra 1. *p*. Eadem est vis Pœnitentiæ in utraque Lege. Atqui Pœnitentia in Lege veteri non fuit Sacramentum. Ergo nec in Lege nova.

Resp. dist. maj. Eadem est vis Pœnitentiæ , quatenus est virtus , *conc*. quatenus est Sacramentum , *nego maj*. In veteri quippe Lege Pœnitentia virtus duntaxat fuit , quae in nova ad dignitatem Sacramenti fuit elevata ; unde contritio , quae Judaeis ad salutem sufficiebat ;

ciebat, jam nobis non sufficit sine Sacramento, re, vel voto percepto.

Objic. contra 2. p. D. Fulgentius, lib. de fide ad Petrum cap. 30. cum pluribus aliis Patribus Baptismum appellat *Sacramentum fidei, et Poenitentiae.* Ergo.

Resp. dist. ant. Baptismum appellat Sacramentum fidei, et Poenitentiae, eo quod infideles adulti ad Baptismum non admittantur, nisi praemissa de peccatis poenitentia, *conc.* eo quod Sacramentum Baptismi sit ipsummet Sacramentum Poenitentiae. *nego ant.* Nam effectus utriusque Sacramenti sunt valde diversi, quos sic exprimit D. Chrysost. Homil. 11. in Epist. ad Hebraeos: *Novos inquit, facere est solius Baptismi; Poenitentiae autem est, eos, qui novi facti sunt, deinde in peccatis inveteraverunt, liberare a vetustate, solidosque reddere: ad illum autem splendorem* (exceptum per Baptisma) *non licet reducere, illic enim totum est gratia.*

Inst. D. Aug. lib. de nupt. et concupisc. c. 33. asserit, omnia peccata, etiam post Baptismum, dimitti per ipsum Baptismum. Ergo Sacramentum Poenitentiae non distinguitur a Baptismo, ejusque memoria.

Resp. dist. ant. Peccata post Baptismum commissa dimittuntur per ipsum Baptismum praesuppositive, et dispositive, *conc.* vere, et effective, *nego ant.*

Itaque peccata post Baptismum commissa vere, ac effective remittuntur per Poenitentiam, sed praesuppositive remittuntur per Baptismum; quia, cum Baptismus sit janua omnium Sacramentorum, nemo mundari potest per Sacramentum Poenitentiæ, nisi fuerit baptizatus. Ita se ipsum explicat D. Aug. *ibid.* dicens: *Quid enim profuisset, vel ante Baptismum Poenitentia, nisi Baptismus sequeretur; vel postea, nisi praecederet?*

CONCLUSIO III.

Absolutio sacramentalis vere, ac proprie dimittit peccata, non vero declarat tantum, ea esse dimissa.

Prob. ex verbis Christi, Joan. 20.: *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Atqui illa verba

in

in sensu proprio, et naturali significant veram potestatem remittendi peccata. Ergo.

Prob. min. 1. Quia Christus testatur, se eam Apostolis conferre auctoritatem, quam ipse a Patre acceperat: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos; accipite Spiritum S. quorum remiseritis etc.* at Christus potestatem accepit a Patre, non solum declarandi peccata esse remissa, sed vere, et juridice ea dimittendi.

2. Quia Christus testatur, eo ipso modo peccata esse dimittenda in cœlis, quo remittuntur in terris: at in cœlis non tantum declarantur esse remissa, sed vere, et proprie remissa habentur.

3. Quia verbum *remittere*, cum de peccatis agitur, indicat veram, et proprie dictam peccatorum remittendorum auctoritatem, ut constat ex murmuratione Pharisæorum, qui, cum audirent Christum dicentem Paralytico: *Remittuntur tibi peccata tua*, conquerebantur, Christum sibi arrogasse auctoritatem remittendi peccata dicentes, Luc. 5. v. 21. *Quis est hic, qui loquitur blasphemias? quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Ergo ista verba: *Quorum remiseritis etc.*, sunt in sensu naturali, et obvio intelligenda de vera potestate remittendi peccata.

Hinc Conc. Trid., sess. 14. can. 9. contra Lutheranos, et Calvinistas definivit: *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi remissa esse peccata confitenti ... anathema sit.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Solus Deus potest dimittere peccata, juxta illud Isaiae 43. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas.* Ergo.

Resp. dist. ant Solus Deus potest dimittere peccata auctoritate propria, et independente, *conc.* solus per exclusionem causae ministerialis, et instrumentalis, *nego ant.* Christus enim concessit hominibus, tanquam instrumentis, et ministris, ut suo nomine remitterent peccata.

Inst. 1. Solus Deus potest actione sua animam attingere. Ergo solus potest dimittere peccata per exclusionem causae ministerialis.

Re-

Resp. dist. ant. Solus Deus potest actione sua immediata, et independenti animam attingere, *conc.* mediata, et dependenti a signis sensibilibus, *neg. ant.* Porro potestas remittendi peccata hominibus concessa alligata est ritui externo a Christo instituto.

Objic. 2. S. Hieron. in cap. 6. Matth. exponens hunc textum: *Tibi dabo claves regni coelorum*, ait: *Apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quaeritur.* Ergo non est in potestate Sacerdotum solvendi, vel ligandi, quos voluerint, sed ad solum Deum illa pertinet.

Resp. dist. cons. Non est in potestate Sacerdotum arbitraria, nullisque legibus adstricta solvendi, vel ligandi, quos voluerint, *quasi pro arbitrio possent, vel damnare innocentes, vel solvere noxios*, ait D. Hieron. cit. *conc.* non est in potestate ministeriali, ac certis legibus adstricta, nempe ut eos tantum absolvant, qui absolutione digni videntur, *nego cons.* Addit enim D. Hieron. *Peccatorum varietates audiendae sunt, ut Sacerdos sciat, qui ligandus sit, quique solvendus.*

Inst. D. Hieron. in confirmationem suae sententiae adducit comparationem leprosorum veteris Legis, qui jubebantur, ut Sacerdotibus se ostenderent, non ut mundarentur, cum fuerint mundati a Christo, sed ut mundati declararentur. Ergo mens D. Hieronymi est, Sacerdotes novae Legis non aliam habere potestatem, quam declarandi peccata esse remissa.

Resp. neg. ant. Comparatio enim illa claudicat, et in hunc solum finem adducitur a D. Hieron ut probet, Sacerdotibus incumbere munus probandi, qui solvendi sunt, aut ligandi, antequam ferant sententiam remissivam, vel retentivam peccatorum; sicut munus incumbebat Sacerdotibus Legis Mosaicae probare, utrum lepra esset mundata, vel non, antequam leprosos declararent a lepra mundatos, et sic restituerentur templo, et convictui hominum.

Urgebis: Saltem absolutio est mere declaratoria peccatorum illius, qui cum contritione perfecta accedit ad Tribunal Poenitentiae. Ergo

Resp. nego ant. Rationem reddit Conc. Trid., sess. 14. cap. 4., quia in illa contritione includitur votum

Sa-

Sacramenti, sine quo *reconciliatio contritioni non est adscribenda*. Et ideo verba formae: *Ego te absolvo*, tamen ex Christi institutione, quam ex Ecclesiae, et Ministri intentione significant effectum, quem Sacramentum per se operatur, si aliunde nihil obstet. Unde illa *non minus vere de illo etiam homine Sacerdos pronuntiat, qui prius ardentissimae contritionis vi, accedente tamen confessionis voto, peccatorum veniam a Deo consecutus sit*. Ut docet Catechismus Conc. Trid.

CAPUT II.

De essentia, et natura Pœnitentiae.

Not. Cum essentiam metaphysicam Pœnitentiae definitione supra tradita habeamus, hic de ejusdem essentia physica, materia scilicet, et forma agendum restat duplici quaestione.

QUÆSTIO I.

De materia Sacramenti Pœnitentiae.

Not. 1. Constat apud omnes, materiam remotam Sacramenti Pœnitentiae esse peccata post Baptismum commissa. De sola ergo materia proxima controvertitur; circa quam

Not. 2. Scotus in 4. dist. 14 q. 4. docet, tres actus pœnitentis non esse materiam proximam, seu partes intrinsecas hujus Sacramenti, sed esse duntaxat dispositiones necessario praerequisitas ad illius effectum; contenditque, totam rationem Sacramenti repositam esse in sola Sacerdotis absolutione, quae, quatenus est sonus quidam sensibilis, est materia Sacramenti; quatenus vero significat peccatorum remissionem, est ejusdem forma. Scotistis adhaeret Maldonatus.

Communis D. Thomae, et aliorum sententia assignat tres actus pœnitentis, nempe contritionem, confessionem, et satisfactionem pro materia proxima Pœnitentiae, cum hoc discrimine, quod contritio, et confessio sint materia essentialis, et satisfactio sit tantum integralis, cum quibus sit

CON-

CONCLUSIO I.

Tres actus pœnitentis, et nullatenus absolutio sunt materia proxima Pœnitentiae, seu partes, ex quibus componitur.

Prob. 1 *p.* ex Conc. Florent. in decreto dicente: *Quartum Sacramentum est Pœnitentia, cujus quasi materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes.* Ergo.

Prob. 2. ex Trid., sess. 14. can. 4. *definiente: Si quis negaverit, ad integram, et perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti Pœnitentiae, videlicet contritionem, confessionem, et satisfactionem . . . anathema sit.* Ergo.

Nec te moveat particula, *quasi*, qua utitur Concilium; nam *hi actus*, inquit Catechismus Romanus, de Sacram Pœnit. num. 17. *quasi materia a sancta Synodo appellantur, non quia verae materiae rationem non habeant, sed quia ejus generis materia non sit, quae extrinsecus adhibeatur, ut aqua in Baptismo, Chrisma in Confirmatione.*

Prob. 2. *p.* Quia juxta Concilia Florent. et Trid. forma, et materia Sacramenti a se invicem distinguuntur. Atqui absolutio est forma Pœnitentiæ. Ergo non est materia, nequidem, ut ait Scotus, qua parte est sensibilis; cum in Sacramentis tam forma, quam materia debeat esse sensibilis. Ergo ratio formæ consistit duntaxat in verbis absolutionis, quatenus sensibiliter proferuntur; non igitur eo respectu absolutio potest habere rationem materiæ.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Concil. Trid. sess. 14. c. 4., docet actus pœnitentis esse dispositiones ad percipiendum cum fructu Sacramentum Pœnitentiæ. Ergo non sunt materia hujus Sacramenti.

Resp. nego cons. Actus enim Pœnitentis sunt dispositiones simul, et materia Sacramenti; nam quatenus praecise spectantur, prout a pœnitente seipsum ad Sacramentum præparante procedunt, sunt dispositiones

pra-

praevia ad effectum Sacramenti, nempe remissionem peccatorum; sed quatenus spectantur, prout a Sacerdote per potestatem clavium evehuntur ad Sacramentum constituendum, ejusque effectum mediante absolutione producendum, sunt partes intrinsece componentes Sacramentum pœnitentiæ.

Objic. 2. Materia Sacramenti debet esse sensibilis: Sed contritio non est sensibilis Ergo.

Resp. dist. maj Materia debet esse sensibilis vel per se, vel per aliud, *conc.* per se semper, *nego maj.* Contritio autem sensibilis est vel per confessionem, vel per actum ejus exterius prolatum.

Objic. 3 Id non est materia Sacramenti, sine quo validum est Sacramentum. Atqui Sacramentum moribundi confiteri non valentis est validum absque confessione. Ergo.

Resp. dist min. Sine confessione actuali, et explicita, *conc.* sine confessione virtuali saltem, et implicita, *nego min.* Nam in tali casu semper est confessio virtualis inclusa in petitione Confessarii, vel etiam, ut multi volunt, in vita christiane peracta, sed de hoc argumento infra.

CONCLUSIO II.

Contritio et confessio sunt partes essentiales Sacramenti Pœnitentiae, satisfactio vero actualis est pars integralis.

Prob. 1. *p.* Quia sine contritione, et confessione non potest stare Sacramentum Pœnitentiae, ut probabitur, dum agemus de ipsis. Ergo.

Prob 2. *p.* Quia valet sine illa absolutio data peccatori contrito, et confesso. Ergo. Tamen *satisfactio in voto*, seu *propositum satisfaciendi*, cum necessario saltem implicite includatur in contritione, est pars essentialis Sacramenti; unde dixi in conclusione *actualis*.

Dices: In veteri Ecclesia praxis fuit non concedendi absolutionem omnium peccatorum, nisi prius expleta satisfactione. Ergo satisfactio censebatur pars essentialis.

Resp. dist. ant In veteri Ecclesia praxis fuit non concedendi absolutionem omnium peccatorum, nisi prius

expleta satisfactione, *nego ant.* peccatorum graviorum, publicorum, *subdist.* extra vitae periculum, tempus persecutionis, etc. *conc.* in illis temporibus, *nego ant. et conseq*; ex quo patet, in Ecclesia satisfactionem semper habitam fuisse ut partem duntaxat integralem, alias Ecclesia his in casibus, violasset institutionem Christi, quod nemo sanae mentis dixerit.

QUÆSTIO II.

De Forma Sacramenti Pœnitentiae.

Not. » Quantum ad Theologiam Dogmaticam spe-
» ctat, hic tantum quaeri potest, utrum forma Sacra-
» menti Pœnitentiae debeat esse deprecatoria, an indi-
» cativa. Morinus, lib. 8 de pœnit. cap 8. et sequ. quem sequuntur aliqui Recentiores, docet, formam Pœnitentiae esse quidem actum judicialem, sed quae indifferenter potest exprimi verbis deprecatoriis, vel indicativis, prout Ecclesiae placuerit eam determinare, cui Christus reliquit determinandum; imo docet, XII. prioribus saeculis deprecatoriam fuisse in Ecclesia Latina, et nunc quoque deprecatoriam esse in Ecclesia Graeca, contra torrentem doctorum, qui docent, formam Pœnitentiae debere absolute esse indicativam: imo D. Thom., opus. 22. cap. 11., contendit contrariam opinionem esse temerariam, praesumptuosam, et erroneam, *Quia*, inquit, *repugnat evangelicis dictis.* Itaque sit,

CONCLUSIO.

Forma sacramentalis absolutionis ex institutione Christi debet esse indicativa; ita ut nec unquam fuerit, nec possit esse deprecativa.

Prob. 1. Argumento, quod D. Thom., q. 84. a. 3., deducit ex verbis Christi: *Sed contra est*, inquit, *quod, sicut Dominus dixit discipulis*: euntes docete omnes gentes, baptizantes eos; *ita dixit Petro*, Matth. 16. quodcumque solveris super terram; *sed Sacerdos auctoritate illorum verborum Christi fretus dicit*: ego te baptizo; *ergo eadem auctoritate dicere debet* in

ego

hoc Sacramento: ego te absolvo. Ergo forma ex institutione Christi est indicativa.

Prob. 2. Definitum est a Conc. Trid., sess. 14. cap. 6. absolutionem Sacerdotis esse *ad instar actus judicialis*, quo ab ipso velut a judice sententia pronuntiatur. Atqui actus judicialis sensum deprecativum habere non potest. Ergo nec absolutio; quis enim potest dicere, hanc formam: *Deum supplex rogo, ut condonet peccata tua*, esse sententiam judicis?

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Natura actus judicialis ex se, et necessario non exigit, praesertim in ministro Pœnitentiae, ut modo absoluto et indicativo exprimatur. Ergo modus deprecatorius est sufficiens, et validus.

Prob. ant. Sacerdos non propria, neque suprema, sed precaria, et ministeriali auctoritate judicium exercet in tribunali Pœnitentiae. Ergo natura actus judicialis non exigit modum indicativum.

Resp. nego cons. Nam Judex a Principe saeculari constitutus non propria, neque suprema, sed precaria et ministeriali auctoritate judicium exercet; et tamen ejus sententia necessario exigit modum indicativum.

Prob. cons. In pronuntianda absolutione ab excommunicatione actus judicii pariter exercetur. Atqui consentiunt omnes posse illam aliis, quam indicativis verbis pronuntiari. Ergo.

Resp dist min. Constat apud omnes absolutionem ab excommunicatione aliis, quam indicativis verbis, pronuntiari, quando datur per modum concessionis, *conc*. quando datur per modum actus judicialis, *nego min*. Itaque aliquando absolutio ab excommunicatione datur per modum concessionis, et ideo potest valide dari quibuslibet verbis, imo nutibus, signis, et scriptura consensum internum sufficienter exprimentibus: quod nemo dixerit de absolutione a peccatis, quae, cum sit essentialiter actus judicialis, non potest nisi verbis, et quidem indicativis dari.

Inst. Sicut Christus dedit potestatem Apostolis absolvendi a peccatis, ita etiam dedit eis potestatem ejiciendi daemonia, infirmitates curandi, etc. Matth. 10.

20. Atqui ad sanandos infirmos Apostoli non utebantur forma indicativa, sed praeceptiva: *Sanet te Dominus Jesus Christus*, ait Petrus Paralytico, Act. 9. v. 3 Ergo nec absolvendo a peccatis.

Resp. neg. maj. cum D. Thom. dicente, q. 84. a. 3. ad 4.: *Quod Apostolis non est data potestas, ut ipsi sanarent infirmos, sed ut ad eorum orationes infirmi sanarentur; est autem eis collata potestas operandi instrumentaliter, et ministerialiter in Sacramentis, et ideo magis possunt in formis sacramentalibus exprimere actum suum, quam in sanationibus infirmorum.*

Objic. 2. Ecclesia Latina adhibuit formam deprecativam usque ad XII saeculum. Ergo Ecclesia intellexit, neutram a Christo fuisse determinatam; nam si intellexisset alterutram a Christum fuisse determinatam, eam haud dubie summa religione retinuisset.

Prob. ant. Ex antiquis Pœnitentialibus, et Ritualibus manuscriptis, in quibus nulla forma indicativa reperitur, sed solum orationes, quibus Deus exorabatur, ut indulgeret pœnitentibus. Ergo tunc forma erat deprecativa.

Resp. nego cons. Tum quia nullius est momenti illa probatio negativa contra expressam clavium concessionem a Christo factam Ecclesiae, ut docet D. Thom. opusc. 22. cit.: *Dicendum*, inquit, *quod nec magister* (sententiarum) *formam posuit, nec legitur alia forma, qua sanctorum aliquis usus fuerit; sicut nec etiam legitur, quod aliquis hanc formam negaverit. Legitur autem, quod ipse institutor Sacramenti dixit:* Quodcumque solveris, *quod est majus omni auctoritate.* Tum quia prioribus saeculis formae Sacramentorum, et alia mysteria non scripto, sed viva voce tradebantur, ne Ethnicis, aut Judaeis facile innotescerent, et ab iis contemnerentur, aut irriderentur. Hinc solutionem admittere debet Tournely hic nobis contrarius, qui *q. 2. de Sacramentis art.* 1., causam reddens, cur apud veteres non reperiatur septenarius numerus Sacramentorum, ait: *De Sacramentis porro omnino veteres suis scriptis tractabant ob reverentiam silentii circa mysteria servandi, ne forte a Paganis, vel Judaeis irriderentur.*

Objic. 3. Valuit, et etiamnum valet apud Graecos forma absolutionis verbis deprecativis expressa. Ergo,

Prob.

Prob. ant. Quia in Euchologiis Graecorum veteribus, et recentioribus non alia reperitur, quam deprecatoria absolutionis forma. Ergo.

Resp. neg. cons. Ratio est; quia prima Graecorum Euchologia condita fuere eo tempore, quo Sacramentorum formae sine urgenti necessitate scripto non mandabantur, sed solum viva voce solis ministris tradebantur; in recentioribus vero Euchologiis: *Habeo te venia donatum*, reperitur, teste Arcudio peritissimo Graeco, lib. 4. de Pœnit. cap. 3. Hæc autem forma in praxi graeca eadem est, ac ista: *Absolvo te a peccatis tuis etc*

Inst. Clemens VIII. in Instructione super ritibus Graecorum an. 1595. edita ait: *In casu necessitatis Presbyteri Graeci Catholici possunt Latinos absolvere. Utantur forma absolutionis in Generali Conc. Flor. praescripta; et postea, si voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujus absolutionis dicere tantum consueverunt*. Ex quo sequitur 1. Graecos tantum formam deprecativam usurpare consuevisse; 2. Graecos valide absolvi a Graecis per solam formam deprecatoriam.

Resp. 1. *dist.* 1. p. *cons.* Ex Clemente VIII. sequitur Graecos aliquos formam tantum deprecatoriam usurpasse, *conc.* omnes, *neg.* Itaque teste Arcudio major pars Graecorum ex ignorantia formam tantum deprecativam adhibebat, quos instruens, Clemens VIII. ipsis prohibet, ne id in posterum faciant, relicta libertate, suam orationem, *si voluerint*, addendi formae indicativae; per quod summus Pontifex mentem suam manifestans sufficienter declarat, absolutionem deprecativam esse invalidam; alias hanc libertatem non reliquisset, cum non liceat bis proferre formam supra eamdem materiam.

Resp. 2. *neg.* 2. *p. cons.* Nam Summus Pontifex absolute loquitur, dicens: *Utantur forma* etc. non vero dicit: Cum absolvunt Latinos.

Q. *Quaenam verba sint necessaria necessitate Sacramenti in forma absolutionis?*

R. *Verba sequentia*: Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S. *sunt necessaria necessitate praecepti*; *verum sola ista*: Absolvo

 te,

te, *sunt de necessitate Sacramenti*. 1. Constat ex usu Ecclesiae vim Legis habente, ita ut, qui contra illum aliqua verba detraheret, vel adderet, regulariter loquendo graviter peccaret. 2. Patet, quia illa sola verba sunt de necessitate Sacramenti, quae exprimunt ministrum, subjectum, et effectum primarium Sacramenti, nempe reconciliationem. Sed haec verba, *absolvo te*, illa tria exprimunt. Ergo. Nam pronomen, *ego*, includitur in verbo, *absolvo*. Confessio peccatorum quae praecessit, sufficienter determinat verbum, *absolvo*, ad significandam absolutionem a peccatis. Ista verba, *in nomine Patris etc.*, non sunt a Christo instituente hoc Sacramentum; addita, sicut in Baptismo. Ergo.

CAPUT III.

De Contritione.

Not. Ex Conc. Trid. sess. 14. cap 4. *Contritio est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero*. Cui definitioni addi debent haec verba; [illegible]osito *confitendi*, et *satisfaciendi*, ut habeatur defi[illegible] Contritionis, prout Legis Evangelicae est propria.

Q. 1. *An contritio de peccatis sit necessaria necessitate medii ad remissionem peccatorum mortalium?*

Resp. affirmative: Ita enim definit Conc. Trid. sess. 14. cap. 4.: *Fuit autem*, inquit, *quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius*.

Prob. Contritio tria complectitur; 1. cessationem a peccatis; 2. eorumdem odium, et detestationem; 3. vitae novae propositum, atque inchoationem. Atqui illa tria impio semper fuere necessaria necessitate medii ad justificationem. Ergo.

Prob. min. prima pars: Ex illo Isaiae 55.: *Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad Dominum, et miserebitur ejus.* Quare Apostolus prius hortatur Romanos, ut abjiciant opera tenebrarum, deinde ut induantur arma lucis: *Abjiciamus ergo*, inquit, *opera tenebrarum, et induamur arma lucis*. Ergo impius, qui Deo vult reconci-

liari,

liari , debet primum cessare a peccatis .

Prob. secunda pars min. Ez ch. 18. : *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis , vita vivet , et non morietur.* Ergo si eam non egerit , morietur . Id aperte declarat Christus , Lucae 13. *Nisi poenitentiam egeritis* , inquit , *omnes similiter peribitis* .. Quare D. Aug. serm. 351. ait : *Nemo eligit vitam novam , nisi quem veteris pœnitet* . Ergo .

Prob. 3. *pars min.* Quia justificatio non tantum dicit aversionem a bono commutabili , sed etiam conversionem ad bonum incommutabile , juxta illud Zach. 1.: *Convertimini ad me , et ego convertar ad vos* . Atqui non potest esse conversio ad bonum incommutabile , absque novae vitae proposito , et inchoatione . Ergo . Haec disertis verbis docet Deus , Ezech. 18. : *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis , quae operatus est , et custodierit praecepta mea , et fecerit judicium , et justitiam . . . omnium iniquitatum ejus , quas operatus est , non recordabor* . Ergo .

Objic. Actus charitatis Dei super omnia sufficit ad justificationem impii . Ergo vitae veteris odium non requiritur .

Prob. ant. 1. Petri 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum* : reddit nos filios Dei. 1. Joan. 4. *Omnis , qui diligit , ex Deo natus est* . Ergo sufficit ad justificationem .

Resp. dist. cons Sufficit , conjuncta cum vitae prioris odio , ad quod movet , *conc.* sufficit sola , ac in se tantum considerata , *nego* . Nam Leo X. et Conc. Trid. Lutherum damnarunt , quod doceret explicitum vitae veteris odium , et detestationem ad justificationem impii non requiri , contenderetque sufficere vitae novæ propositum . Ergo cum actus charitatis , quantumcumque sit perfectus , explicitam illam detestationem non includat , non potest per se solum esse sufficiens ad justificationem impii dispositio .

QUÆSTIO I.

De Contritione perfecta .

Not. 1. Conc. Trid. , sess. 14. cap. 4. circa Contri-

tritionem perfectam duo docet: primum, *Contingere aliquando, Contritionem charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliari, priusquam Sacramentum Pœnitentiae actu suscipiatur*. secundum: *Reconciliationem hanc ipsi Contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam*.

Hic haeret Concilium; sed duo relinquit Theologis discutienda, circa quae nihil expresse determinavit: 1. unde repetenda sit ratio essentialis, et specifica Contritionis perfectae, ut sit par homini reconciliando? 2. an Contritio perfecta non tantum in casu necessitatis, sed ordinarie, et semper hominem Deo reconciliet?

Circa 1. duae sunt Theologorum opiniones: 1. Distinctionem specificam Contritionis perfectae ab imperfecta repetit ex graduum intensione, vel remissione; unde Contritionem perfectam docet eam esse, quae concipitur ex amore Dei super omnia propter se *intensive* dilecti; eam vero esse imperfectam, quae concipitur ex amore Dei super omnia propter se *remisse* dilecti.

2. Hanc distinctionem repetit ex motivis specie diversis; unde hujus sententiae Patroni Contritionem perfectam, et homini justificando parem dicunt eam esse, quae concipitur ex motivo charitatis proprie dictae, seu ex amore Dei propter se dilecti, sine ullo explicito ad proprium amantis bonum respectu; imperfectam vero, quae concipitur ex motivo honesto supernaturali, alio quam charitatis, puta ex metu gehennae, et pœnarum, vel ex turpitudine peccati, quatenus est offensa Dei, etc. . . . Juxta hanc opinionem Contritio perfecta, et attritio specie differunt, cum actus speciem ab objecto formali, seu motivo desumat; ideo Attritio nunquam fieri potest Contritio; quae enim natura, et specie differunt, in se invicem transmutari non possunt; hinc istud axioma; *Pœnitens in Sacramento Pœnitentiae de attrito fit contritus*, intelligendum dicunt, vel cum amori spei accedit amor charitatis; vel cum virtute Sacramenti infunditur gratia sanctificans, quae vera est charitas in cordibus per Spiritum S. diffusa.

Circa 2. Bajus, Jansenius Yprensis, et Estius negant, Contritionem perfectam justificare extra usum Sa-

Sacramenti , nisi in casu necessitatis , puta mortis , dum deest copia Confessarii . Ut utramque quaestionem unica propositione resolvamus , sit

CONCLUSIO.

Ratio essentialis , et distinctiva Contritionis perfectae ab imperfecta non repetitur ex intensione graduum sed ex proprio motivo , ita ut omnis Contritio concepta ex amore Dei super omnia propter se dilecti , cum voto Sacramenti , sit perfecta , in quocunque gradu intentionis sit , et justificet extra Sacramentum , non tantum in casu necessitatis , sed ordinarie , et semper .

Prob. 1. 1. p Ex Script. Prov. 8. *Ego diligentes me diligo* . 1. Joan. 4. *Omnis qui diligit , ex Deo natus est* . Ex quibus textibus sic arguo : Amicitia divina , nativitas ex Deo , et justificatio promittuntur actui charitatis absolute , et simpliciter sumpto sine ulla mentione gradus , et intentionis . Atqui qui habet charitatem in infimo gradu , diligit absolute , et simpliciter . Ergo qui habet charitatem in infimo gradu , natus est ex Deo , diligitur a Deo , et est justificatus .

Prob. 2. Ex Patribus , unanimiter sine distinctione graduum dicentibus cum D Chrysost. Homil. in 2. ad Tim. *Ubi charitas est , omnia sublata sunt mala* ; et cum D. Aug. serm. 35. de Prov. cap. 12. *Deus clamat nobis , amate me , et habebitis me , quia nec potestis amare me , nisi habueritis me* . Ubi aperte loquitur de charitate actuali .

Prob. 3. Rationibus Theologicis . 1. Ubi est essentia alicujus formae , ibi est effectus ejus formalis : sic qui habet justitiam , haud dubie justus est . Atqui ubi est charitas in infimo gradu ibi est essentia charitatis . Ergo ubi est charitas in infimo gradu , ibi est ejus effectus formalis . Sed effectus formalis charitatis est justificatio . Ergo ubi est charitas in infimo gradu , ibi est justificatio .

2. Absurdum est , ut , qui amat Deum super omnia etsi remisse , damnetur ; nam ille damnatus semper , et indesinenter amaret Deum , et non amaret , quod est contradictorium : amaret , quia ex Apostolo 1. Cor.

13 *Charitas nunquam excidit* : non amaret, quia damnati Deum semper odio habent. Sed qui remisse Deum amat super omnia propter se, damnaretur, si ex vita decederet ante actualem Sacramenti receptionem. Ergo.

Confirm. ex damnatione harum Baji propositionum a Pio V. et Gregor. XIII., confirmata ab Urbano VIII., et Ecclesia Catholica recepta: *Charitas perfecta, et sincera, quae est ex corde puro, et conscentia bona, et fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in Poenitentibus potest esse sine remissione peccatorum.*

Per Contritionem, etiam cum charitate perfecta, et cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Baptismi.

Prob. 2. *p.* Tum ex damnatione propositionum Baji, tum quia ipsis fatentibus adversariis Contritio ex amore Dei super omnia propter se, sed in gradu remisso elicita, justificat aliquando, nempe in casu necessitatis. Ergo justificat semper.

Prob. cons. Contritio remissa non habet virtutem justificandi propter casum necessitatis, sed ex propria sua perfectione; neque Deus plus Contritioni remissae promisit in casu necessitatis, quam in quovis alio. Ergo si juxta adversarios justificat in casu necessitatis, justificat ordinarie, et in omni casu.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Christus de Magdalena, Luc. 7., dixit: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ergo ad remissionem peccatorum requiritur Contritio fervens, et intensa.

Resp. neg. cons. Nam Scriptura id tantum narrat, quod factum est, non quod absolute necessarium est. Nam ex eo, quod Magdalena habuerit amoris Dei, et Contritionis vehementiam non inde probatur, talem vehementiam plane necessariam esse ad essentiam amoris, et Contritionis perfectae, ut par sit homini justificando.

Inst. Magdalena prius fuit perfecte contrita, quam justi-

justificata, juxta illud: *Remittuntur, quia dilexit*. Ergo.

Resp. dist. ant. Magdalena fuit prior contrita prioritate naturae, qua causa prior concipitur suo effectu, *conc* prioritate temporis, *nego ant* Nam eodem instanti temporis est justificatio, et dilectio, quae est ultima dispositio ad justificationem. Deinde in Graeco habetur, *remissa sunt*. Vide Cornel. a Lap.

Objic. 2. SS. Patres requirunt ferventem amorem ad remissionem peccatorum. Ergo contritio debet esse summa intensive.

Resp. neg. cons. Quia Patres hortantur ad id, quod decet, et optandum est, non ad id, quod absolute necessarium est.

QUÆSTIO II.

De Contritione imperfecta .

Concilium Trident. sess. 14, cap 4. postquam assignavit charitatem pro motivo Contritionis perfectae, assignat pro motivo attritionis, metum gehennae, et turpitudinem peccati; quatenus nimirum ista sunt supernaturaliter, et per fidem cognita, et ad Deum offensum relata.

Not. 1. Circa attritionem ex metu pœnarum conceptam erraverunt. 1. *Lutherus*, asserens, ipsam esse malam, et reddere hominem magis hypocritam et peccatorem, hoc nixus principio, illud omne esse peccatum, quod non procedit a charitate habituali. 2. *Bajus*, *Jansenius*, *Quesnellus*, qui docent, attritionem ex solo metu pœnarum conceptam vitiosam esse, verumque peccatum, saltem omissionis; nam ex Quesnello Prop. 62., *Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnae, illud committit in corde suo, et jam reus est coram Domino.*

Not. 2. Disputant inter se Theologi, utrum attritio ex metu gehennae concepta, sine ullo Dei amore, ad justificationem in Sacramento Pœnitentiae obtinendam sufficiat, vel utrum in illa attritione requiratur amor, et qualis? Hinc duo hic habemus elucidanda. 1. Utrum attritio ex metu gehennae concepta sit bona, et utilis? 2. Utrum sufficiat sine ullo amore ad justificationem in Sacramento obtinendam?

AR-

ARTICULUS I.

An Attritio ex solo metu gehennae concepta sit bona, utilis, supernaturalis etc.

Not. 1. Ex D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 2., timor est quadruplex, scilicet mundanus, servilis, initialis, et filialis.

Timor mundanus est fuga mali temporalis per offensam Dei.

Timor servilis est fuga peccati, ut pœnae a Deo infligendae causativi, et duplex est, nimirum *simpliciter servilis*, et *serviliter servilis*.

Timor simpliciter, seu sine servilitate, *servilis*; est fuga peccati, ut pœnae per fidem apprehensae causativi, sine affectu illius committendi, si haec abesset.

Timor serviliter, seu cum servilitate, *servilis*, est fuga peccati, ut pœnae causativi, cum affectu illius committendi, si haec abesset; unde servilitas est vitium timentis, non timoris; nam *servilitas*, ait D. Thom. ibid. art. 4. *non pertinet ad speciem timoris servilis, sicut nec informites ad speciem fidei informis.* Ista duo maligne confundunt Novatores, et quae de timore serviliter servili, qui malus est, a SS. Patribus dicuntur, ea transferunt ad timorem simpliciter servilem.

Timor initialis est ille, quo quis initio conversionis fugit peccatum, quatenus est Dei offensa, et pœnae inductivum.

Timor filialis, seu castus, est ille, quo quis fugit peccatum, quatenus est offensa Dei, propter se super omnia dilecti.

Not. 2. Certum esse 1. timorem mundanum, et serviliter servilem esse malos, et vitiosos propter affectum peccati, qui intrinsece malus est, sicut et ipsummet peccatum. 2. Timorem filialem, et initialem esse bonos, et laudabiles, utpote qui motivo nituntur laudabili, et honesto.

Agitur ergo tantum de timore simpliciter servili, et quaeritur, utrum attritio ex tali timore concepta sit bona, et supernaturalis? quod ut solvatur, sit

CON-

CONCLUSIO I.

Attritio concepta ex timore simpliciter servili est bona et laudabilis .

Prob. Ille timor est bonus , et ad salutem utilis , ad quem Scriptura , et Patres nos hortantur . Atqui Scriptura , et Patres nos hortantur ad metum gehennae . Ergo .

Prob. min. 1. Ex Script. Luc. 12. , ubi Christus, postquam retraxit homines a timore mundano , ait : *Timete eum , qui postquam occiderit , habet potestatem mittere in gehennam ; ita dico vobis , hunc timete* .

2. Ex Patribus , inter quos solus sufficiat D. Aug. dicens in Psalm. 127 : *Bonus est iste , et utilis , quo homo timet , ne mittatur in gehennam.* Ergo Scriptura, et Patres nos hortantur ad metum gehennae .

Hinc Conc. Trid. sess. 6. can. 8 definit : *Si quis dixerit , gehennae metum , per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus , peccatum esse , aut peccatores pejores facere , anathema sit* .

Solvuntur Objectiones .

Objic. Qui timet culpam propter gehennam , agit ex amore proprio . Ergo .

Resp. dist. ant. Agit ex amore proprio , ordinato , *conc.* inordinato , *nego ant.* Porro amor proprius est solum inordinatus , cum in creatura sistit , et ad Deum qui ultimus est appetitus finis , non refertur .

Inst. 1. Joan. 4. dicitur : *Timor non est in charitate , sed perfecta charitas foras mittit timorem , quoniam timor pœnam habet* . Ergo timor servilis contrariatur charitati .

Resp dist. cons. Timor serviliter servilis , vel mundanus , *conc.* timor simpliciter servilis , *nego cons.* Hic enim D. Joannes accipit timorem pro diffidentia , et anxietate , quas timor tum serviliter servilis, tum mundanus pariunt , ac quibus , tanquam contrarium contrario, opponitur fiducia aeternae felicitatis , quam parit charitas . Hunc esse sensum D. Joannis , constat

ex

ex his verbis, *quoniam timor pœnam habet*; id est, cruciatum animi, ut vertit D. Aug. ex Graeco; quod non potest esse cum charitate.

CONCLUSIO II.

Attritio concepta ex timore simpliciter servili est supernaturalis, voluntatemque peccandi excludit, si sit conjuncta cum aliquo amore Dei saltem initiali.

Prob. Attritio concepta ex timore; qui odit peccatum, et expellit; qui inducit homines, ut praeparent corda sua, ut in conspectu Domini sanctificent animas suas etc. est supernaturalis, excluditque voluntatem peccandi. Atqui talis est attritio concepta ex timore simpliciter servili, si sit etc. Ergo.

Prob. min. Ex Scriptura, et Patribus, maxime D. Augustino, et D. Thoma, quorum patrocinio gloriantur adversarii.

1. Ex Script Prov. 8 *Timor Domini odit malum*. Eccli. 1. *Timor Domini expellit peccatum*. Et cap. 2. *Qui timent Dominum, praeparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.* etc. Ergo.

2. Ex D. Aug. in expositione Psal. 127, dicente: *Audistis, cum Evangelium legeretur, ubi vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur. Audiunt hoc homines, et quia vere futura sunt impiis, timent, et continent se a peccato. Timent quidem, sed non amant justitiam*, (en character timoris servilis) *cum autem per timorem continent se a peccato, fit consuetudo justitiae, et incipit quod durum erat, amari, et dulcescit Deus; et jam incipit homo propterea juste vivere, non quia timet paenas, sed quia amat justitiam*. Ergo timor servilis retrahit hominem a peccato, et ipsum perducit ad justitiam.

3. Ex D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 2., dicente, *Quandoque homo propter mala, quae timet, ad Deum convertitur, et ei inhaeret; quod quidem malum est duplex, scilicet malum pœnae, et malum culpae; si ergo aliquis convertitur ad Deum, ut ei inhaereat propter timorem pœnae, erit timor servilis; si autem propter timorem culpae, erit timor filialis*. Ergo ex D. Thom.

Thom. homo per timorem servilem potest ad Deum converti. Dixi; *si sit conjuncta cum aliquo amore Dei saltem initiali*. Nam impossibile est, quod timor gehennae voluntatem peccandi excludat, quin includat amorem boni, quo peccator privari metuit: bonum autem illud est Deus possidendus.

Merito igitur Alex. VIII. duas istas propositiones damnavit: *Timor gehennae non est supernaturalis*. Et: *Attritio, quae gehennae, et pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis*.

Objicit Jansenius, lib. de Gratia, cap. 37. Timor non tollit affectum et voluntatem peccandi. Ergo est malus.

Prob. ant. Multis August. testimoniis, quorum unum refero, Epist. 145.: *Inimicus justitiae est, qui timore pœnae non peccat . . . nam qui gehennam metuit, non peccare metuit, sed ardere*. Ergo timor servilis non tollit volutatem peccandi.

Resp. dist. cons. Timor serviliter servilis, *conc.* simpliciter servilis, *nego cons.* Sese explicat D. Aug. serm. 161., ubi reprehendens eum qui pœnae timore non peccans, peccaret, si non videret eum Deus, ait: *Ergo pœnam times, serviliter times*; quia talis ita affectus est, ut peccare vellet, nisi Deus pœnas peccatori comminaretur: unde abstinet solum ab opere externo peccati, quia timor intra claustra cogitationis coercet malam cupiditatem.

ARTICULUS II.

Utrum attritio ex solo metu gehennae concepta sufficiat sine ullo amore ad justificationem in Sacramento obtinendam?

Not. Magnum est discrimen inter haec duo; nempe quod aliqua res sit bona, et utilis, atque ad finem suum disponat; et quod ad eumdem plene obtinendum reapse sufficiat. Multa siquidem reperire est, quae ad eumdem scopum disponunt, et etiam, si simul una omnia concurrant, ad eum ipsum rite perducunt; quin propterea dici possit, quod ea divisim sumpta,

et

et seorsim ab aliis plene sufficiant. Sic enimvero attritionem ex solo pœnarum metu conceptam, bonam, et utilem esse dicimus, et ad recipiendam Sacramenti gratiam *disponere* contra Lutheri errores constanter asserimus; et eamdem *solam* sine omni amore, initiali saltem, amicitiae ad gratiam in Sacramento recipiendam non sufficere, claris argumentis ostendemus. Sit

CONCLUSIO.

Ut attritio ex metu pœnarum concepta sit dispositio sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiae rite, et utiliter percipiendum, requiritur quidam Dei amor.

Prob. 1. Ex Concil. Trid. sess. 6., ubi agens de dispositionibus adultorum ad justificationem in Baptismo consequendam requisitis, ait: *Illumque tamquam omnis justitiae fontem diligere incipiunt: ac proinde moventur adversus peccata per odium aliquod, et detestationem*, etc. En amor initialis, et imperfectus, quem Concilium prærequirit ad justificationem perinde ac actus fidei, et spei. Atqui actus fidei et spei necessario prærequirit. Ergo et amorem initialem.

Confirm. auctoritate Cleri Gallicani in comitiis an. 1700, sic Concilium Trid. interpretantis. *Ne quis putet, in utroque Sacramento (Baptismo, et Pœnitentia) securum se esse, si praeter fidei, et spei actus non incipiat diligere Deum, tanquam omnis justitiae fontem.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Solus timor gehennae absque ullo Dei amore voluntatem peccandi excludere potest. Ergo est sufficiens dispositio ad Sacramenti gratiam recipiendam.

Resp nego ant. quod est de rebus incompossibilibus; impossibile enim est timorem gehennae excludere voluntatem peccandi, quin includat amorem boni, quo privari metuit, bonum autem illud est Deus possidendus.

Inst 1. Multi Theologi asserunt, attritionem conceptam *solo* pœnarum metu sufficere. Ergo excludunt omnem Dei amorem.

Re-

Resp. dist. conseq. Excludunt omnem Dei amorem, qui sit proprie dictae charitatis, hominemque reconciliet ante Sacramentum re susceptum, *conc* omnem amorem initialem, *nego cons.* Itaque illa exclusiva, *solo*, refertur ad solam charitatem.

Inst. 2. Timor poenae est bonus, honestus, et supernaturalis. Ergo sufficiens est dispositio ad Sacramentum.

Resp. 1. *retorq.* Fides est bona, honesta, et supernaturalis. Ergo est sufficiens dispositio ad Sacramentum.

Resp. 2 *neg. cons.* Nam ut timor gehennae sit dispositio sufficiens ad Sacramentum, debet ex Conc. Trid. esse conjunctus cum spe veniae. Atqui hujusmodi spes necessario includit amorem rei, quae speratur. Ergo. Nam spei Theologicae objectum est illud omne, quod a Deo promissum est in ordine ad vitam aeternam, adjutorium scilicet gratiae, cordis conversionem, remissionem peccatorum, reconciliationem, et amicitiam cum Deo, ipsamque vitam aeternam, quae in ipsius Dei fruitione consistit: haec autem sperari, et desiderari non posse sine aliquo saltem sanctae dilectionis initio, manifeste patebit cuivis paulum attendenti ad ipsam definitionem gratiae, quae praerequiritur: *Inspiratio dilectionis ut cognita sancto amore faciamus*: vel maxime ad illud Apostoli Cor. 13. *Charitas omnia credit, omnia sperat*; et Rom. 5. *Spes non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris*.

CAPUT IV.

De Confessione.

Not. Confessio, quae a Graecis vocatur *Exomologesis*, definitur: *Sacramentalis accusatio peccatorum suorum post Baptismum commissorum facta Sacerdoti, ad eorum veniam virtute clavium obtinendam.*

In tres quaestiones contrahimus, quae de Confessione nobis sunt dicenda. 1. Erit de institutione, seu praecepto divino Confessionis. 2. de praecepto Eccle-

siastico

siastico Confessionis. 3. De conditionibus ad legitimam Confessionem requisitis.

QUÆSTIO I.

De institutione, seu praecepto divino Confessionis.

CONCLUSIO.

Confessio omnium, et singulorum peccatorum mortalium post Baptismum commissorum praecepta est jure divino. Est de fide contra Wiclefitas, Lutheranos, et Calvinistas.

Prob. 1. Ex decretorio testimonio Joan. 20. *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Ex quo sic arguo: Christus dedit Sacerdotibus potestatem judiciariam dimittendi, et retinendi peccata. Atqui haec potestas non potest rite, et prudenter exerceri, nisi cognita prius causa per Confessionem; nec possent peccata retineri absolute, si fideles non tenerentur se sistere in eorum judicio. Ergo.

Prob. 2. Ex constanti SS. Patrum doctrina, et traditione, quam passim tradunt Auctores. Ne longiori calamo scribam, unicum ex Patribus quinque priorum saeculorum, quos ab errore puros vel ipsi fatentur Novatores, referam.

In I. saeculo S. Clemens, Epist. 2. ad Corinth. dixit: *Quamdiu sumus in hoc mundo, de malis, quae in carne gessimus, ex toto corde resipiscamus, ut a Domino salvemur, dum habemus tempus pœnitentiae, postquam enim e mundo exivimus, non amplius possumus ibi confiteri, aut pœnitentiam adhuc agere.* Loquitur vir Apostolicus de communibus peccatis tam occultis, quam publicis, quae per Confessionem declaranda sunt, ut a Domino salvemur.

In II. saeculo S. Irenaeus, lib. 1. adversus haereses, cap. 9. de quibusdam foeminis a Marco haeretico seductis ait: *Ipsaemet saepe, cum ad Dei Ecclesiam rediissent, confessae sunt.*

In III. saeculo Origines, Hom. 17. in Lucam, ait:

Si

Si revelaverimus peccata nostra non solum Deo, sed et eis, qui possunt mederi vulneribus nostris, atque peccatis, delebuntur peccata nostra. Ubi loquitur de omnibus peccatis indefinite.

In IV. saeculo S. Ambrosius, lib. 2. de Poenit. cap. 6. ait: *Si vis justificari, fatere delictum tuum, Solvit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum*. Ubi manifestum est, loqui de peccatis tum internis, tum externis.

In V. saeculo S. Aug., concione in Psalm. 101. *Cum audis*, inquit, *hominem confitendo conscientiam proferre, jam de sepulchro eductus est; sed nondum solutus: quando solvitur? a quibus? quae solveritis*, *inquit*, *in terra*, etc.; ubi patet, loqui de omnibus peccatis, etiam occultis, ex his verbis: *proferre conscientiam*.

Hic Conc. Trid. sess. 14. can. 6, definit: *Si quis negaverit, Confessionem Sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino, aut dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, et observat, alienum esse ab institutione, et mandato Christi, et inventum esse humanum, anathema sit*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Ex Script. promissa est remissio peccatorum Contritioni. Ergo non est necessaria Confessio.

Resp. dist. ant. Remissio promissa est Contritioni cum voto Confessionis, *conc.* sine tali voto, *nego ant.* Contritio enim debet includere votum omnia praecepta divina adimplendi, quorum unum est peccatorum Confessio; quod si haec non praestiterit peccator, vere poenitens, et contritus dici non potest, quippe cum secundum statutas a Christo leges poenitentiam non agit.

Inst. 1. Apostoli ministraverunt Sacramentum Poenitentiae absque confessione peccatorum. Ergo non est praecepta jure divino

Prob. ant. Quia id nullibi legitur in Scriptura. Ergo.

Resp. Transeat ant. nego cons. Neque enim omnia

facta,

facta, et dicta Apostolorum in libris sacris scripta sunt.

Dixi: *Transeat*; quia legitur, Act. 10. *Multi credentium veniebant* (ad Paulum) *confitentes*, *et annuntiantes actus suos*: idest, peccata sua, ut patet ex contextu.

Inst. 2. Sacerdotes, ex Apostolo, sunt *ministri*, *et dispensatores mysteriorum Dei*. Ergo non sunt Judices.

Resp. dist. cons. Non sunt Judices independentes, *conc.* dependentes, *nego cons.* Itaque Sacerdotes non sunt Judices, hoc sensu, quod suprema, et indepedenti auctoritate ad arbitrium peccata dimittere, vel retinere possint, cum habeant Leges sibi a Christo praescriptas, quas ad amussim tenentur servare.

Objic. 2. Nectarius Patriarcha Constantinop. IV. saeculo abrogavit Confessionem, testibus Socrate, l. 5. cap. 19. et Sozomeno, l. 7. cap. 16. propter scandalum ortum ex nobilis mulieris confessione, quae ex pœnitentiarii publici consilio sese publice accusaverat. Ergo Confessio non est juris divini; alias a nemine abrogari potuisset.

Resp. dist. ant. Nectarius abrogavit Confessionem secretam, *nego*, publicam, *subdist.* pro peccatis occultis, *conc. ant.* pro peccatis publicis, *nego ant.* Itaque *Nectarius* occasione scandali ex imprudenti Pœnitentiarii consilio orti deposuit Pœnitentiarium, ejusque munus abrogavit, cessavitque peccata Pœnitentiario publice confitendi obligatio; at permansit obligatio peccata secreto confitendi alicui ex aliis Presbyteris ab Episcopo huic muneri praefectis, ut patet ex libris pœnitentialibus Orientalium; item permansit pœnitentia publica pro peccatis publicis, ut D. Chrysost. Nectarii successor testatur, Hom. 3. in Epist. ad Ephes. et probat Goarius, pag. 890.

Inst. Ex Socrate *Nectarius*, post abrogatum pœnitentiarium, *unicuique permisit*, *pro arbitrio*, *et pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem accedere*. Ergo abrogavit omnem Confessionem.

Resp. nego cons. His enim excluditur quidem necessitas adeundi Presbyterum illum Pœnitentiarium ad obtinendum ab eo authenticum testimonium, quo comprobaretur, peccatorem stadium poenitentiae decurrisse, sine quo testimonio nullus antea peccator

pu-

publicus ad participationem Eucharistiae admittebatur; at non excluditur necessitas secretae Confessionis.

Objic. 3. Chrysost. Nectarii successor, *Cath. 2. ad illuminandos*, affirmat, Confessionem soli Deo factam sufficere. Ergo non opus est peccata sua Sacerdoti declarare.

Resp. dist. ant. Affirmat Confessionem baptizandorum soli Deo debere fieri, *conc.* baptizatorum, *nego ant.* Ex ipsius homiliae titulo manifestum est, D. Chrysost. loqui de Catechumenis baptizandis, qui lege Confessionis Sacerdoti faciendae non tenentur; sed soli ii, qui post Baptismum mortaliter peccaverunt.

Inst. Hom. 57. de Poenit. ait: *Deo soli dic peccatum tuum, et dimittitur tibi peccatum*. Ergo soli Deo facienda est confessio.

Resp. dist. cons. Facienda est confessio soli Deo per exclusionem Confessionis publicae, *conc.* per exclusionem Confessionis secretae, quae fit Ministro Dei, *nego cons.* Itaque secreta confessio soli Deo fieri dicitur a Chrysostomo, tum quia, qui confitetur Sacerdoti, confitetur soli Deo, cujus vices gerit; tum quia quod ad secretum attinet, perinde est, ac si soli Deo intra conscientiae arcana fieret. Hanc esse mentem D. Chrysostomi patet ex Hom. 4 de Lazaro, ubi cum dixisset: *Num conservo confiteris, ut in publicum proerat? imo vero ei, qui dominus est, ei, qui medicus est, ostendis vulnera*, addit: *Non ergo te cogo in medium prodire theatrum, ac multos adhibere testes, mihi soli dic peccatum privatim.*

« Quod vero adsit etiam Praeceptum Ecclesiæ, con» fitendi saltem semel in anno, patet ex Decreto Con« cil. Later. IV. supra recitato, ubi de Praecepto ac« cedendi ad Eucharistiam sermo fuit.

QUÆSTIO II.

De integritate Confessionis.

Not. 1. Duplex est confessionis integritas, materialis scilicet, et formalis.

Integritas *materialis* est *accusatio omnium peccatorum mortalium, nullo dempto*. Hæc non est semper

necessaria, cum sæpe sit moraliter impossibilis; unde Conc. Trid. sess. 14. cap. 5., ait: *Reliqua autem peccata, quae diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur.*

Integritas *formalis* est *confessio peccatorum, quae pœnitens potest, et debet hic et nunc confiteri.* Hæc requiritur in confessione. His positis.

Certum est de fide, ad integritatem formalem necessarium esse, ut pœnitens confiteatur omnia peccata mortalia, eorum species, numerum, et circumstantias peccati speciem mutantes, quæ post diligens examen animo occurrunt, nisi tamen causa legitima confessioni extrinseca excuset. Ita definivit Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. his verbis: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse Jure divino, confiteri omnia, et singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, et diligenti praemeditatione habeatur, etiam occulta, et quae sunt contra duo ultima Decalogi praecepta, et circumstantias, quae peccati speciem mutant, anathema sit.*

» Auctor in sequentibus multa disputat, quæ ad » Theologiam Moralem pertinent; quæ nos omittimus.

CAPUT V.

De Satisfactione.

Not. 1. Satisfactio definitur: *Voluntaria pœnae a Confessario injunctae toleratio, ad parandam injuriam Deo per peccatum illatam, expungendamque pœnam temporalem.*

QUÆSTIO.

Utrum satisfactio sacramentalis sit necessaria?

Negant Novatores, *Lutherani*, et *Calvinistae*, asserentes 1. Dimissa culpa, totam pœnam dimitti. 2. Homines non posse Deo satisfacere per pœnas susceptas, vel a Confessario injunctas, sed eas esse tantum utiles

les ad vitæ novæ custodiam , et aliorum exemplum : contra quos sit.

CONCLUSIO I.

Remisso peccato quoad culpam , non semper remittitur tota pœna temporalis .

Prob. 1. Exemplis eorum , qui post condonatam sibi a Deo culpam , et pœnam aeternam , pœnis temporalibus fuere castigati . 1. Exemplo Israelitarum, qui in vindictam peccati obmurmurationis jam remissi ad preces Moysis in deserto perierunt , et terra promissa exclusi sunt : dicente Domino Moysi , *Dimisi juxta verbum tuum . . . attamen . . . non videbunt terram pro qua juravi Patribus eorum* , Num. 14. v. 20. 22. et 23 . 2. Exemplo Davidis , qui post veniam impetratam sui adulterii , et homicidii fuit punitus morte filii , *Dominus* , ait Propheta , *transtulit peccatum tuum, verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc , filius , qui natus est tibi , morte morietur* . Ergo .

Prob. 2. Ex perpetua , et constanti Patrum traditione , dicentium cum Gregor. Magno : *Delinquenti Dominus nequaquam parcit , quia delictum sine ultione non deserit ; aut enim ipse homo hoc in se pœnitens punit , aut hoc Deus cum homine vindicans percutit . Sic David* ; etc. lib. 9. Moral. cap. 37 alias 7.

Ad hanc Traditionem attendens Conc. Trid. sess. 6. can. 30. definit : *Si quis post acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti , et reatum aeternae pœnae deleri dixerit ut nullus remaneat reatus pœnae temporalis exsolvendae, vel in hoc saeculo , vel in futuro in Purgatorio , antequam ad regna cœlorum aditus patere possit , anathema sit* . Ergo .

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Ezech. 18. dicitur : *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis . . . , vita vivet , et non morietur ; omnium iniquitatum ejus non recordabor* . Ergo Deus non punit ea peccata pœna temporali .

Re-

Resp. neg. cons. Intelligitur enim ille textus de remissione, seu recordatione peccati quoad culpam, et poenam aeternam, ut constat ex his verbis: *Vita vivet*, nempe vita supernaturali gratiae, *et non morietur*, morte aeterna: nam poenitentia non praeservat a morte temporali. Hoc autem non impedit, quin Deus recordetur peccati ad sumendum de eo aliquas poenas temporales in satisfactionem, ut probavimus ex Scriptura, quae Scripturae non potest esse contraria.

Inst. 1. Sacramentum Poenitentiae tollit poenam aeternam. Ergo etiam tollit poenam temporalem, quae est minor.

Resp. nego cons. Poena aeterna tollitur deleto peccato quoad culpam, quia illa poena est incompatibilis cum amicitia Dei, qua donatur homo poenitens; poena vero temporalis est compatibilis cum amicitia Dei, et ideo non necesse est, ut, remisso peccato, tollatur.

Inst 2. Poena peccati mortalis est aeterna. Ergo ea remissa nulla remanet poena temporalis.

Resp. nego cons. Quia poena mutatur in temporalem hoc sensu, quod peccator ante susceptionem Sacramenti erat dignus poena aeterna; suscepto vero Sacramento, vel elicito actu contritionis perfectae, dignus est tantum poena temporali, cum sit amicus Dei.

Inst. 3. Apostolus ait, Rom. 8. *Nihil damnationis est in iis, qui sunt in Christo Jesu.* At si superesset ipsis aliqua poena luenda, aliquid damnationis in ipsis foret. Ergo ..

Resp. nego min. Nam per *damnationem* intelligit mortem aeternam; at in homine justificato nihil remanet damnatione, seu morte aeterna, dignum. Praeterea ille textus literaliter intelligitur de Baptismo, qui cum sit Sacramentum *regenerationis*, culpam pariter, et omne debitum poenae expungit: contra Poenitentia est Sacramentum *sanationis*, ad quam *sine magnis nostris fletibus, et laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus*, ait Conc. Trid sess. 14. cap. 11.

Objic 2. Christus abunde pro nobis satisfecit. Ergo superfluae sunt nostrae satisfactiones.

Resp. nego cons. Utrumque enim verum est, et Christum pro nobis superabunde satisfecisse, et neces-

sarias

sarias esse nostras satisfactiones, non quidem, ut suppleatur aliqua sufficientia satisfactionum Christi, sed ut pretium illarum nobis applicetur. Unde sunt conditio sine qua Christus nobis non applicaret meritum suae passionis.

Inst. Ergo remissio peccati non est gratuita; pugnat enim gratuita remissio cum obligatione luendae poenae temporalis. Atqui falsum consequens; dicit enim Apost. Rom. 3. v. 24. *Justificati gratis per redemptionem, quae est in Christo Jesu*. Ergo.

Resp. nego illat. Plena enim, et gratuita censetur peccati remissio, cum praecipuum debitum, reatus scilicet culpae, et poenae aeternae, gratuito relaxatur, et insuper datur gratia Poenitentiae, sine qua satisfactiones nostrae nullius essent ad vitam aeternam valoris.

CONCLUSIO II.

Poenalis satisfactio non est tantum ad vitae novae custodiam, et aliorum exemplum, ut Novatoribus placet, *sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam, et satisfactionem pro pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita*.

Prob. 1. Ex Script. Daniel. 4. dicitur: *Peccata tua eleemosynis redime*. Et Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiae*. Ergo Scriptura praeter novitatem vitae exigit opera laboriosa, quibus inest vis redimendi peccata, et quidem *de condigno*, si fiant ab homine justo.

Prob 2. Ex D. Aug. (ut alios Patres praeteream) qui dicit Serm 50. inter divers. *Non sufficit mores in melius commutare, et a factis malis recedere, nisi etiam de his, quae facta sunt, satisfaciat Deo per pœnitentiae dolorem, cooperantibus eleemosynis*.

Hinc Conc. Trid. sess. 14. cap. 13. definit: *Si quis dixerit, pro peccatis quoad pœnam temporalem minime Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, et patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, aut aliis pietatis operibus, atque*

ideo

ideo optimam pœnitentiam esse tantum novam vitam. *anathema sit*. Ergo.

Dices: Homo non potest satisfacere Deo. Ergo.

Prob. ant. Offensa Dei est objective infinita, satisfactio vero hominis plane finita. Ergo homo non potest satisfacere Deo.

Resp. dist. cons. Non potest satisfacere Deo quoad poenam temporalem, *nego cons.* quoad culpam, et poenam aeternam, *subdist.* ad strictos justitiae apices, *conc.* ex condigno, licet non quoad strictos justitiae apices, *nego cons.* Itaque si homo justus potest mereri de condigno vitam aeternam, quidni poterit satisfacere de condigno pro poena temporali peccatis debita?

Q. 1. *Quid sit Pœnitentia Canonica?*

R. Ea est, quae per Canones pro certis peccatis decreta est; et quae quatuor stationes decurrendas complectebatur, nempe, fletus, auditionis, substrationis, et consistentiae.

Fletus erat statio eorum, qui ab ingressu Ecclesiæ exclusi, sacco induti, et cinere conspersi extra portam Ecclesiae genibus provoluti, fideles Templum ingredientes orabant, ut apud Deum, et Ecclesiam pro ipsis intercederent.

Auditio erat statio eorum, qui intra portas Ecclesiae post Catechumenos admittebantur ad audiendas divinas Scripturas, et Conciones, quibus peractis, exire tenebantur cum Catechumenis ante Mysteriorum celebrationem.

Substratio erat statio eorum, qui intra Templi ambitum (nempe a portis usque ad ambonem) substrati, et genuflexi varias manuum impositiones suscipiebant, multisque poenis, ac laboribus onerabantur, et castigabantur; postea cum Catechumenis ab Ecclesia pellebantur.

Consistentia erat statio eorum, qui cum populo fideli ad finem usque Sacrificii persistebant, sed Eucharistiae perceptione erant privati.

Q. 2. *Utrum pœnitentibus imponi possit pœnitentia Canonica?*

R. *negative*; quia jamdiu ab Ecclesia sublata est.

CA-

CAPUT VI.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiae.

Not. Quaerimus hic, 1. Quis sit Minister Sacramenti Poenitentiae? 2. An Ordinarii possint sibi casus reservare?

QUÆSTIO I.

Quis sit Minister Sacramenti Pœnitentiae?

CONCLUSIO.

Solus Sacerdos est Minister Sacramenti Pœnitentiae. Est de fide contra Wiclefitas, Waldenses, et Lutheranos.

Prob. Illi soli sunt Ministri Poenitentiae, quibus Christus dixit, Joan. 20 *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, etc. Atqui solis Sacerdotibus Christus dixit: *Quorum remiseritis*, etc. ut constat ex perpetua Traditione Ecclesiae; ad quam attendens Conc. Trid. sic definit, sess. 14. can. 10.: *Si quis dixerit Sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi, et solvendi non habere, aut non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis, sed omnibus et singulis Christi fidelibus esse dictum*: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt; *quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata . . . anathema sit*. Ergo.

Dices 1. Jacobi 5. dicitur: *Confitemini alterutrum peccata vestra*. Ergo omnes etiam Laici, Confessionem excipere possunt.

Resp. dist. cons. Laici excipere possunt Confessionem, vel humilitatis, vel reconciliationis mutuae causa, fictam, cum nempe alter in alterum peccavit, quomodo plures Patres interpretantur hunc textum Jacobi, *conc.* Confessionem sacramentalem, *neg. cons.* Laicus enim non habet potestatem clavium; Confessio autem sacramentalis fit propter absolutionem. Qui vero textum D. Jacobi de Confessione sacramentali interpretantur, sic ipsum reddunt cum Cornelio a Lapi-

de:

de : *Confitemini alterutrum*, id est, confitemini hominibus vobis similibus, non tamen omnibus, sed iis, quibus a Christo demandata est absolvendi potestas, idest, Sacerdotibus; juxta illud 1. Petri 4. *Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei:* quod intelligitur de solis Sacerdotibus; ex quo patet, verba D. Jacobi exponenda esse apposite ad subjectam materiam et officium cujusque.

Inst. Laici et mulieres Baptismum conferre possunt in necessitate: Ergo et poenitentiam.

Resp. nego cons. Argumentum enim a pari non valet in his, quae pendent a sola Christi voluntate, quae fuit, ut quilibet in necessitate possit baptizare, non absolvere, ut habemus ex solemni Ecclesiae traditione.

Prob. cons. Poenitentia peccatori adulto non minus est necessaria, quam Baptismus infantibus. Ergo.

Resp. nego ant. Ratio est; quia infantes non nisi per Baptismum salutem obtinere possunt; at poenitentia suppleri potest per contritionem perfectam, cum voto Sacramenti.

Dices 2. In antiquis Conciliis, Patribus, et Historiis Ecclesiasticis legitur, poenitentes, necessitate urgente, apud Diaconos Exomologesim, id est, Confessionem fecisse. Ergo.

Resp. dist. ant. Poenitentes, necessitate urgente, apud Diaconos Confessionem caeremonialem, qua poenitentes, a stadio poenitentiae canonicae dimittebantur, et Ecclesiae reconciliabantur, faciebant, *conc.* sacramentalem, in ordine ad absolutionem, *nego ant.* nullum enim reperies, qui Diaconis concedat jus absolvendi sacramentaliter a peccatis.

QUÆSTIO II.

Utrum Ordinarii possint sibi reservare peccata?

Not. Casuum reservatio est *restrictio potestatis absolvendi a certis peccatis, facta potestate absolvendi ab aliis.*

CON-

CONCLUSIO.

Quilibet Superior, qui jurisdictionem suam conferre valet, habet jus sibi reservandi casus, a quibus inferiores Sacerdotes non possint absolvere.

Prob Est definita contra Novatores a Tridentino sess. 14 can. 11. his verbis; *Si quis dixerit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit.* Ratio est, quia Superiores Ecclesiastici possunt pro libito jurisdictionem denegare. Ergo et ipsam restringere.

Hinc sequitur, summum Pontificem posse sibi reservare casus in universa Ecclesia, et Episcopos in suaquemque Dioecesi; cum hac differentia, quod casus Papae reservati habeant annexam excommunicationem; inter eos vero, quos sibi reservant Episcopi, alii habeant annexam excommunicationem, alii hanc non habeant annexam.

Cum autem omnes casus reservati, tum summo Pontifici, tum Episcopis, enumerentur, et referantur in omnibus Dioecesanis Ritualibus, hinc in ipsis enumerandis non immoramur.

CAPUT VII.

De effectibus Pœnitentiae.

Not. Constat ex dictis, effectus hujus Sacramenti esse 1. Gratiae habitualis, et sacramentalis infusionem: 2. Omnis culpae remissionem: 3. Condonationem poenae aeternae pro culpa debitae; non autem semper totius poenae temporalis, quae tamen minuitur pro majori, vel minori dispositione poenitentis: duo solummodo hic examinanda supersunt.

1. Utrum merita, per peccatum subsequens mortificata, per subsequentem poenitentiam revivisçant.

2. An peccata redeant? Itaque sit

CON-

CONCLUSIO.

Pia justorum opera, per peccatum mortificata, per poenitentiam subsequentem reparantur, ac reviviscunt.

Prob. prop. 1. Ex Scriptura, Joel 2. ubi Deus peccatores ad poenitentiam invitans promittit, se ipsis redditurum *annos quos comedit locusta, bruchus, et rubigo, et eruca*, id est, juxta interpretationem Patrum, omnia merita, quae per peccatum amiserunt. Ad Galatas 3. ubi Apostolus Galatas, multa primum pro Christo passos, deinde ad Judaismum prolapsos objurgat, dicens: *Tanta passi estis sine causa*, id est, frustra: *si tamen sine causa*, id est, ut interpretatur D. Hieronym., *Sine utilitate vestra, supposito quod in hac errore perseveretis; non sine causa, si resipiscatis*. Ita etiam loquuntur alii Patres, ac Theologi.

Prob. 2. *ratione:* Quia circa bona hominis opera, non magis potest culpa, quam gratia. Ergo si per culpam mortificantur, necesse est, ut per gratiam denuo reviviscant.

Objic. Ezech. 18. de justo mortaliter peccante dicitur: *Omnes justitiae ejus, quas fecerat, non recordabuntur*. Ergo non reviviscunt per subsequentem poenitentiam.

Resp. nego cons. Propheta enim loquitur de eo, qui in peccato suo moritur; addit enim: *In praevaricatione, qua praevaricatus est, et in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.*

Inst. 1. Peccata per poenitentiam deleta non reviviscunt per subsequens peccatum. Ergo nec opera mortificata per subsequentem poenitentiam.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod peccata sunt penitus deleta, hinc non mirum est si reviviscere non possint; at merita mortificata non sunt deleta absolute, sed manent in acceptatione Dei, quoad jus, quod conferunt ad gloriam, sublato impedimento, nempe peccato.

Inst. 2. Si bona opera, per peccatum mortificata, per poenitentiam reviviscerent, hoc proveniret vel ex misericordia Dei, vel ex justitia. Atqui neutrum dici potest. Ergo.

Re-

Resp. nego min. Et dico ipsa reviviscere , tum ex misericordia Dei , quia reviviscunt per gratiam , quae est omnino gratuita ; tum ex justitia , quia opera bona merentur praemium ex justitia , quando nullum est impedimentum . Atqui nullum est impedimentum , quando ablatum est peccatum . Ergo .

Inst. 3. Nusquam reparatur amissa innocentia . Ergo nec gratia .

Resp. nego cons. Innocentia enim non est gratia nude et simpliciter sumpta ; sed est gratia , quae nusquam per peccatum fuit amissa : at impossibile est , eum qui semel amisit gratiam , hanc numquam amisisse .

Q. *Quomodo bona opera mortificata reviviscant per poenitentiam ?*

R. Reviviscunt juxta omnem gratiae gradum , quem ante peccatum habebant , juxta illud : Ezech. 33. *Impietas impii non nocebit ei , in quacumque die conversus fuerit .*

APPENDIX

De Satisfactione per suffragia , et indulgentias .

Not. In hac Appendice, tribus Capitibus agemus , 1. De Purgatorio . 2. De Suffragiis . 3. De Indulgentiis .

CAPUT I.

De Purgatorio .

Not. Purgatorium est locus medius inter cœlum , et infernum , in quo animae Justorum purgantur a culpis levioribus , solvuntque pœnas temporales pro peccatis , jam quoad culpam remissis , debitas . Circa quod sit .

CONCLUSIO.

Datur Purgatorium ; est de fide contra haereticos , tum veteres , tum recentiores , Petrobrusianos , Henricianos , Waldenses , Luther. Calvin.

Prob.

Prob. 1º Ex Script. 2. Machab. 11., ubi legitur, Judam Machabaeorum pro militibus, *qui*, in conflictu, *cum pietate dormitionem acceperant*, toti exercitui contributionem indixisse, mittendam Jerosolymam, ut pro animabus eorum Sacrificia offerrentur; quia nempe *sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*. Habemus ex hoc celebri testimonio: 1. Posse mortuos post hanc vitam a peccatis solvi, juxta illud Christ. Matth. 12. v. 31. *Qui autem dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc saeculo, neque in futuro*. Ergo aliqua peccata remittuntur in futuro sæculo.

2. Posse hominem pie et sancte mori, et tamen habere aliquid solvendum: *Ipse autem salvus erit*, ait Apost. 1. Cor. 3., *sic tamen quasi per ignem*, Purgatorii, ut interpretantur Patres, S. Ambr. Serm. 2. in Psalm. 128., Hieronym in cap. 4 Amos, Gregor. 14. Dialog cap. 29., August. in Psalm. 37. Nec obest particula, *quasi*, quia accipitur *specificative*, non *comparative*, ut in multis aliis Scripturae locis, v. g. Joan. 1. *gloriam quasi Unigeniti*.

3. Omnes peccatorum reliquias, seu peccata venialia, non semper justis in morte condonari, ut Luthero et Calvino placet: cum hujus condonationis nullum sit vel levissimum in Scripturis fundamentum.

4. Sacrificia vivorum posse mortuis prodesse, ait autem August. de cura pro mortuis, cap 1.: *In Machabaeorum Libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium; sed etsi nusquam in Scripturis veteribus legeretur, non parva est universae Ecclesiae, quae in hac consuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quae Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum*.

Dicunt Novatores, Librum Machabaeorum non esse Canonicum; sed contra est perpetua traditio, et judicium universalis Ecclesiae agnoscentis Librum hunc pro Canonico. *Deinde*, dato, non concesso, Librum Machabaeorum non esse Canonicum, saltem eam fidem meretur, quam Livius, Plutarchus, et alii Historici fide digni; et consequenter ex illo colligitur, publice tunc temporis persuasum fuisse, superfluas non esse, neque vanas, viventium pro defunctis orationes.

Prob.

Prob. 2. Ex Traditione Patrum cum S. Gregorio Nysseno, orat. pro mort. is, dicentium: *Non poterit a corpore egressus Divinitatis particeps fieri, nisi maculas animae immixtas purgatorius ignis abstulerit.*

Et cum D. August. Hom. 16. inter 50: *Qui temporalibus pœnis digna gesserunt, per ignem quemdam purgatorium transibunt, de quo Apostolus inquit, salvus erit, sic tamen quasi per ignem.*

Ad hanc Traditionem attendens Concilium Trid. sess. 25. de purgat. docet et definit, *Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scriptura duos tantum ordines commemorat eorum, qui e vita decedunt, scilicet justorum, qui statim Deo fruuntur, et damnatorum: Matth. 25. *Venite, benedicti . . . Ite maledicti* etc. Ergo nullus datur locus medius.

Resp. dist. ant. Scriptura duos tantum ordines commemorat, post diem Judicii, *conc.* tunc enim Purgatorium finem accipiet: ante diem Judicii, *nego ant.* Porro D. Matth. loquitur de die judicii.

Inst. Ecclesiast. 11. dicitur: *Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit*. Ergo non datur medius locus.

Resp. nego conseq. Hic enim locus intelligitur de statu gratiae, vel peccati, in quo aliquis decedit; si in statu gratiae, numquam eam perdet, si in statu peccati mortalis, similiter in eo permanebit; quia post mortem non est pœnitentiae locus, cum peccatum mortale post hanc vitam non possit remitti quoad culpam, sed tantum quoad pœnam temporalem peccatis debitam.

Objic. 2. Graeci Patres ante Concil. Florent. non credebant Purgatorium. Ergo non est veritas Catholica.

Resp. dist. ant. Non credebant Purgatorium, quoad genus pœnarum, *conc.* quoad substantiam, *nego ant.* Hoc constat tum ex omnibus Patribus Graecis, qui de Purgatorio scripserunt, et qui referuntur a Bellarmino, lib. 1. de Purgat. cap. 6., tum ex eorum Liturgiis, tum ex prima et ultima Sessione Concilii Florentini, in quibus Graeci asserunt se semper Purgatorium credi-

disse,

disse, sed solum dubitare de qualitate poenae, an sit ignis, vel obscuritas, vel quid aliud.

Objic. 2. Post mortem nullum est meritum. Ergo nec satisfactio.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod ad meritum requiratur libertas non tantum a coactione, sed etiam a necessitate; ad satisfactionem autem satis est, quod quis poenam patiatur, quam debet; quae satisfactio, cum non sit meritoria, vocatur *satispassio*.

Inst. Ergo justi, qui in ultima hujus mundi periodo morientur, non poterunt ad claram Dei visionem admitti, si aliud quid ipsis luendum supersit; absurdum consequens. Ergo.

Resp. nego seq. maj. et dico, Justos hujusmodi purgandos fore igne ultimae conflagrationis, ita ut acerbitas poenae brevem illius temporis durationem sit compensatura.

CAPUT I.

De Suffragiis.

Not. Suffragari alicui, est illum juvare, idque fieri potest dupliciter; 1. Pro ipso orando et impetrando. 2. Pro ipso pœnas debitas solvendo, et in illum satisfactiones suas transferendo, sicque definitur Suffagium: *Translatio satisfactionis in alterum*. His positis

CONCLUSIO I.

Datur Suffragiorum communio inter vivos hoc sensu, quod unus possit orare, et satisfacere pro alio.

Prob. quoad orationes. Ex Script. Job ult. dicitur: *Ite ad servum meum Job, ille orabit pro vobis*. Rom. 15. *Obsecro vos, fratres, ut adjuvetis me in orationibus vestris*. Ergo.

Prob. de satisfactione unius pro alio: Ex Apostolo dicente, Coloss. 1.: *Adimpleo ea, quae desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia*; id est, offerendo passiones meas pro Ecclesiae membris, ad hoc, ut Christi passiones fiant

illis in actu secundo utiles, ut interpretantur DD Aug. in Psal. 10. et Gregor. in 1. lib. Reg. cap. 9. Ergo.

CONCLUSIO II.

Inter vivos et defunctos suffragiorum datur communio, hoc sensu, quod animae defunctorum orent pro vivis, et suffragia vivorum prosint defunctis.

Prob. 1. *pars*. Ex Jerem. 15. et 2. Machab. cap. ult. ubi legitur defunctum Jeremiam pro populo multum orare; et D. Petrus, Epist. 2. cap. 1. ait: *Dabo autem operam, et frequenter, habere post obitum meum, ut horum memoriam faciatis*; id est, ut interpretantur Doctores, dabo operam habere vos in mente mea, ut crebro vestri sim memor apud Deum, eumque pro vobis orem, ut meorum monitorum vobis memoriam refricet. Ergo.

Prob. 2. *pars*. Nempe suffragia vivorum prodesse defunctis ad satisfactionem pro pœnis debitis, tum ex Concilio Tridentino, *decreto de purgat. definiente, Purgatorium esse; animasque ibi detentas Fidelium suffragiis juvari*; tum ex fidei articulo de *communione Sanctorum*, secundum quem omnes fideles membra sunt unius corporis Ecclesiae, tam triumphantis in Cœlo, et patientis in Purgatorio, quam militantis in terra. Ergo propter hanc unionem debemus nos mutuo juvare in necessitate; animae autem in Purgatorio sunt in vera necessitate, cum seipsas juvare non possint, sed tantum secundum rigorem *satispati*. Unde S. Augustinus, lib. 20 de Civitate Dei, cap. 9. ait: *Neque enim piorum animae mortuorum separantur ab Ecclesia, alioquin nec ad Altare fieret eorum memoria*. Ergo.

Dices. Animae in Purgatorio spectant ad aliud forum. Ergo.

Resp. nego cons. Nam pertinent ad idem corpus: unde possunt a nobis juvari per modum suffragii, licet non per modum sententiae.

CA-

CAPUT III.

De Indulgentiis.

Not. 1. Indulgentia est *relaxatio pœnae temporalis pro peccatis, jam quoad culpam remissis, debitae, a legitimo Ministro facta, per applicationem thesauri Ecclesiae*, qui est fundamentum Indulgentiarum.

Not. 2. Indulgentia est multiplex; namque dividitur, in *plenariam*, et *partialem*. Plenaria *est remissio totius pœnae temporalis peccatis debitae*, modo infra explicando. Partialis *est remissio partis pœnae temporalis peccatis debitae*. Talis est Indulgentia centum annorum, quadraginta dierum, etc.

Porro: Per Indulgentiam 100. annorum, 40. dierum, etc. non significatur tot annos, vel dies Purgatorii remitti; sed significatur tantum remitti de pœnis debitis, quantum remissum fuisset per pœnitentiam 100. annis, vel 40. diebus actam, secundum rigorem antiquorum Canonum, secundum quos aliquando pro gravibus peccatis imponebantur septem anni pœnitentiae, assignato a Confessario certo numero jejuniorum, per quaslibet illorum annorum hebdomadas, et hæc pœnitentia vocabatur *Septena*. Aliquando imponebatur jejunium commune per 40. dies, et vocabatur *Quadragena*. Aliquando imponebatur jejunium in pane et aqua cum separatione a consortio hominum, et vocabatur *Carena*.

QUÆSTIO.

De potestate Ecclesiae in concedendis Indulgentiis.

CONCLUSIO.

Ecclesia potestatem concedendi Indulgentias a Christo accepit. Est de fide, contra Waldenses, Wiclefitas, Lutherum, et Calvinum.

Prob. 1. Ex Scriptura, Matth. 18. *Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cœlo: et quaecumque solveritis super terram,*

erunt

erunt soluta et in cœlo Inde sic arguo: Christus per hæc verba: *Quaecumque alligaveritis*, dedit Ecclesiae potestatem imponendi opera laboriosa pro peccatis. Ergo per ista verba: *Quaecumque solveritis*, *etc* eidem dedit potestatem illa opera, aliqua saltem ex parte, cum expedit, relaxandi. Hac potestate usus est Apostolus erga Corinthium incestuosum, cui *in persona Christi* reliquum pœnæ condonavit, dum rescivit ipsum de peccato doluisse, ac poenitentiam inchoasse, 2. Cor 2.

Prob. 2 Ex perpetua Traditione, qua certum est, potestate concedendi Indulgentias Ecclesiam semper usam fuisse.

Sic in primaeva Ecclesia poenitentes obtinebant ab Episcopis pœnarum relaxationem per intercessionem Martyrum in carcere detentorum, a quibus libellos Indulgentiarum acceperant.

Sic Concilium Nicaenum I. et Carthag. IV. concedunt Episcopis facultatem remittendi aliquid, de satisfactionibus, pro majori pœnitentium fervore in adimplenda, quæ imposita fuerat, satisfactione.

Sic Gregor. Magnus Romae stationes ad Sanctorum Basilicas, pro Indulgentiarum consecutione instituit.

Hinc Conc. Trid. sess. 25. in decreto de Indulg., definit: *Cum potestas conferendi Indulgentias a Christo Ecclesiae concessa sit*, *atque hujusmodi potestate divinitus sibi tradita*, *antiquissimis etiam temporibus*, *illa usa fuerit; Sacrosancta Synodus* .... *eos anathemate damnat*, *qui aut inutiles esse asserunt*, *vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant*. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Juxta Deuter. 25. *Pro mensura peccati erit et plagarum modus*. Ergo pœnae peccatis debitae non possunt relaxari.

Resp. dist. cons. Non possunt relaxari auctoritate propria, *conc.* auctoritate Christi, *nego cons.* Sic Apostolus relaxavit pœnas temporales incestuoso Corinthio *in persona*, id est gerens personam, *Christi*.

Inst. 1. Incestuosus Corinthius jam per annum integrum pœnam peccatis debitam dederat. Ergo nihil ipsi condonandum remanebat.

Resp. nego cons. Equidem Corinthius jam peccati pœnam dederat, sed non integram, quam debebat; D. itaque Paulus illud pœnae residuum relaxavit *in persona Christi*, *ne forte abundantiori tristitia absorberetur*; id est, ne desperaret, quae fuit justa causa Indulgentias concedendi.

Inst. 2. S. Cyprianus Epist. 10 11. et 12., reprehendit Indulgentias ad instantiam Martyrum concessas. Ergo.

Resp nego ant. Non enim reprehendit potestatem concedendi Indulgentias, sed usum immoderatum Indulgentiarum, in eo positum, quod aliqui Martyres ab Episcopis relaxationem exposcerent sine delectu pro his lapsis, qui nullam pœnitentiam egissent; rogatque Martyres, ut cum delectu designent eos, quibus pacem dari velint: *Ideo*, inquit Epistola 11. Martyres, et Confessores alloquens, *ut eos, quos ipsi videtis et nostis, quorum pœnitentiam satisfactioni proximam conspicitis; designetis nominatim libello, et sic ad nos fidei ac disciplinae congruentes litteras dirigatis*.

Objic. 2. In veteri Lege non erat potestas Indulgentias concedendi. Ergo nec in nova.

Resp. nego cons. Multae enim praerogativæ conceduntur Ecclesiae, quae Synagogae non fuerunt concessae, qualis est potestas remittendi peccata, quam subsequitur potestas conferendi Indulgentias.

DISSERTATIO VI.

De Extrema Unctione.

Hanc Dissertationem quinque absolvemus Capitibus; 1. Erit de natura, et institutione Extremae Unctionis. 2. De ejus materia et forma. 3. De ejus Ministro. 4. De ejus subjecto et necessitate. 5. De ejus effectibus et cæremoniis.

CA-

CAPUT I.

De Extremae Unctionis natura et institutione .

Not. Extrema Unctio definitur : *Sacramentum a Christo institutum, quo infirmi de via periclitantes, per unctionem olei , et orationem Sacerdotis obtinent salutem animae , et sanationem morborum , ubi saluti animarum expedit* . Haec definitio omnes continet hujus Sacramenti partes necessarias .

Hinc duae moventur controversiæ , 1. adversus Hæreticos , Waldenses , Wicleffitas , Lutheranos , et Calvinistas , negantes Extremam Unctionem esse verum Sacramentum. 2. Inter Catholicos disputantes de tempore, quo fuit instituta.

CONCLUSIO.

Extrema Unctio est verum , ac proprie dictum novae Legis Sacramentum.

Prob. Ex Scriptura , Jacobi 5., ubi dicitur : *Infirmatur quis in vobis ? inducat Presbyteros Ecclesiae , et orent super eum , ungentes eum oleo in nomine Domini ; et oratio fidei salvabit infirmum , et alleviabit eum Dominus : et si in peccatis sit , remittentur ei* . Ergo.

Hinc Conc. Trid. *Sess.* 14 can. 1. , definit : *Si quis dixerit , Extremam Unctionem non esse vere , et proprie Sacramentum a Christo Domino nostro institutum , et beato Jacobo promulgatum ; sed ritum tantum acceptum a Patribus , aut figmentum , anathema sit.* Et can. 2. : *Si quis dixerit sacram infirmorum Unctionem , non conferre gratiam , nec remittere peccata , nec alleviare infirmos , sed jam cessasse , quasi olim tantum fuerit gratia curationum , anathema sit.* Ergo .

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. Unctio , de qua S. Jacobus , est eadem cum ea , quam refert D. Marcus , *cap.* 6. , dicens de Apo-

Apostolis: *Daemonia multa ejiciebant, et ungebant oleo multos aegros, et sanabant.* Atqui unctio, de qua D. Marcus, referebatur solum ad curationem morbi corporalis, ut declaratur, Matth. 10. *Convocatis duodecim Discipulis suis, dedit eis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem.* Ergo et ea, de qua Jacobus.

Resp. nego maj. Tum quia Apostoli tempore, quo illos infirmos ungebant, nondum erant Sacerdotes, ex Trid. sess. 22. c. 1.; tum quia tunc promiscue ungebant quoslibet ægrotos, ut cæcos, claudos, etc., tum fideles, tum infideles; at Sacramentum Unctionis non datur, nisi iis infirmis, qui de vita periclitantur, iisque baptizatis.

Hinc Conc. Trid utrumque illud testimonium distinguit, dicens, sess. 14. cap. 1., hoc Sacramentum fuisse, *apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem . . . commendatum, ac promulgatum.*

Inst. 1. S. Jacobus assignat sanitatem corporis tanquam effectum praecipuum unctionis. Atqui Sacramenti praecipuus effectus est gratiae collatio. Ergo unctio, de qua D. Jacobus, non est Sacramentum.

Resp. nego maj. Praecipuus enim effectus Extremae Unctionis est remissio peccatorum, quam directe et primario respicit et operatur; sanitatem vero corporis non operatur nisi secundario, si nempe saluti animae expediat.

Inst. 2 Ille effectus non est praecipuus, qui tantum promittitur conditionate. Atqui talis est remissio peccatorum: *et si in peccatis sit, remittentur*. Ergo.

Resp. nego min. Cum moraliter impossibile sit hominem esse sine peccatis, vel saltem sine reliquiis peccatorum. Particula, *si*, in textu Jacobaeo, non denotat conditionem rei dubiae, sed concessionem rei certae, sicut enim, cum D. Jacobus, eadem Epist. c. 1. dicit: *Si quis vestrum indiget sapientia*, sensus est: *cum unusquisque vestrum indigeat sapientia*: ita cum dicit: *et si in peccatis sit*: sensus est, *et cum in peccatis, seu peccatorum reliquiis sit*, etc.

Objic. 2 *cum Dallaeo Calvinista*: Inter Scriptores rium priorum Ecclesiae saeculorum nullus est, qui unctionis infirmorum mentionem faciat, licet eorum plu-

plurimi accurate exposuerint, quaecumque pertinent ad nostra Sacramenta. Ergo unctio, de qua S. Jacobus, non est Sacramentum.

Resp. nego cons. 1. Quia illa argumenta negativa nullius sunt ponderis, ubi suppetunt alia positiva, quae rem demonstrant. 2 Quia Scriptores Ecclesiastici ea, que sunt notissima, et usu quotidiano vulgata, non solent scribere, nisi aliqua circa illa orta fuerit controversia. Hoc ergo unice concludi potest ex silentio veterum, nullam ortam fuisse controversiam circa Extremam Unctionem ante tempora Origenis, qui primus reperitur scripsisse de ea saeculo III.

Instat Dallaeus. Est discordia inter nostros Theologos, tum circa auctorem, tum circa materiam, et formam Extremae Unctionis. Atqui haec discordia persuadere videtur, illos eam non habuisse pro vero ac proprio dicto Sacramento. Ergo.

Resp. nego min. Istae enim Theologorum nostrorum discordiae non attingunt Sacramenti substantiam, et existentiam, quam omnes confitentur; sed attingunt tantum liberas scholae opiniones, in quibus quilibet potest, quod magis placuerit, sentire.

Q. *Quo tempore Christus instituerit Extremam Unctionem?*

R. Plane incertum est, quo tempore Christus instituit Extremam Unctionem; probabilius est tamen ipsam instituisse post suam Resurrectionem.

Prob. 1 *p* Quia in iis, quae ex mera Dei voluntate pendent, incertum haberi debet, quod neque ex Scripturis, neque ex Traditione, certo colligi potest.

Prob. 2. *p* Extrema Unctio est, ex Trid. sess. 14. cap 3.: *Pœnitentiae consummativum Sacramentum*. Ergo probabilius est ipsam fuisse institutam eo ipso tempore, quo Sacramentum ipsum Pœnitentiae, nimirum inter Resurrectionem et Ascensionem: *Hi enim dies, qui inter Resurrectionem Domini, Ascensionemque fluxerunt*, inquit S. Leo, serm. de Ascensione, *non otioso transierunt decursu, sed magna in eis confirmata sunt Sacramenta, magna revelata mysteria*.

CA-

CAPUT II.

De materia et forma Extremae Unctionis.

Not. Majoris claritatis causa, præsens Caput in duas distribuemus Quaestiones, quorum 1. erit de materia; 2. de forma Extremae Unctionis.

QUÆSTIO I.

De materia Extremae Unctionis.

CONCLUSIO.

Materia Extremae Unctionis est oleum olivarum; quod debet essentialiter esse benedictum ab Episcopo, vel a Sacerdote ex ejus commissione.

Prob. 1. *p.* Quae est de fide, scilicet quod sit oleum olivarum, ex Jac. 5. *Ungentes eum oleo*. Ergo.

Hinc Conc. Flor. ait: *Quintum Sacramentum est Extrema Unctio. cujus materia est oleum olivae, per Episcopum benedictum*. Ex Trid. sess. 14 cap. 1.: *Intellexit Ecclesia materiam* (Extremae Unctionis) *esse oleum ab Episcopo benedictum*. Ratio a priori est voluntas Christi.

Dices: Conc. Flor. et Trid. non dicunt benedictionem olei esse essentialem. Ergo non est necessaria necessitate Sacramenti sed tantum necessitate praecepti Ecclesiae.

Resp. dist. ant. Non dicunt formaliter, et ideo non est de fide, *conc.* non dicunt virtualiter, *neg. ant.* Nam licet aqua baptismi debeat esse benedicta ex praecepto Ecclesiae, tamen illa Concilia non assignant pro materia baptismi aquam benedictam, sed aquam simpliciter, seu aquam naturalem. Ergo cum assignant pro materia Extremae Unctionis oleum benedictum, signum est talem benedictionem necessariam esse necessitate Sacramenti; unde licet non sit de fide, videtur tamen certum.

Prob. 2. *p. Nempe oleum posse benedici a Presbytero ex commissione Episcopi*; ex praxi Ecclesiæ Græcæ,

cae, in qua simplices Presbyteri, ex antiqua concessione, saltem tacita, summorum Pontificum, oleum istud benedicunt, ut asserit Goarius, in notis ad Euchologi. Græcor. pag. 436 n. 22., quam praxim approbavit Clemens VIII. in instructione de ritibus Græcorum. Ergo.

QUÆSTIO II.

De forma Extremae Unctionis.

CONCLUSIO.

Forma Extremae Unctionis hæc est; *Per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum* (et ita de aliis sensibus) *deliquisti*.

Prob. Quia hanc formam præscribunt non solum omnes libri rituales, qui quinque abhinc sæculis in usu sunt; sed etiam Concilia Flor. in decreto, et Trid., sess. 14. cap. 1. Ergo.

Q. *Quaenam verba in adducta forma sint omnino essentialia?*

R. Ista duntaxat essentialia videri: *Per istam unctionem indulgeat tibi Deus*: cætera ad majorem significationem referuntur.

Prob. Quia per hæc verba exprimuntur actio Ministri, causa principalis, subjectum, et effectus. Et quidem . . . actio ministri per hæc verba: *Per istam unctionem* . . . causa principalis per verbum *Deus* . . . subjectum per verbum, *tibi* . . . effectus per verbum, *indulgeat*, in quo includuntur hæc verba; *Per suam misericordiam, et quidquid peccasti*; nam Deus per suam misericordiam indulget peccatori.

Caveat tamen Sacerdos, ne quid ex praescriptis formae verbis omittat, tum quia ex præcepto proferri debent; tum quia non conveniunt Theologi in assignandis verbis formae essentialibus.

CAPUT III.

De Ministro Extremae Unctionis.

Not. Lutherani, et Calvinistae per to *Presbyteros* in textu Jacobaeo docent intelligi non Sacerdotes, sed Seniores e populo.

CONCLUSIO.

Minister Extremae Unctionis est solus Sacerdos.

Prob. Jacob. 15. *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiae*, etc. Atqui Presbyterorum nomine intelliguntur illi soli, qui sua ordinatione ad Episcopalem, vel ad Sacerdotalem gradum provecti sunt, ut constat ex Traditione; cujus testis est perpetua praxis Ecclesiae, et definivit Conc. Trid., his verbis: *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiae, quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopis ordinatos, sed aetate seniores in quavis communitate, ob idque proprium Extremae Unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit.* Ergo.

Dices: Innoc. I Epist. 1 ad Decentium cap. 8., docet: *Non solum Sacerdotibus, sed omnibus Christianis uti Oleo Sancto licere in sua, aut suorum necessitate ad ungendum.* Ergo per to *Presbyteros* D. Jacobus intellexit Seniores populi.

Resp. neg cons. Innoc. enim I. omnibus Christianis permittit uti oleo per Episcopum consecrato, non ut conficiant Sacramentum, sed ut ex devotione inungant membrum morbo affectum absque forma sacramentali; fideles quippe olim oleo benedicto utebantur, per quod medelam sperabant, eo fere modo, quo nunc aqua benedicta utuntur. Hujus praxis multa exempla refert Tournely quaest. 2. art. 4 de Extrema Unctione.

Q. Quare D. Jac. in numero plurali dicit: *Inducat Presbyteros*; forte unus Sacerdos non sufficit?

R. D. Jacobus loquitur per enallagen numeri: *inducat Presbyteros*, id est, aliquem ex Presbyteris, quomodo Christus dixit: *Ostendite vos Sacerdotibus*, id-

est,

est, alicui ex Sacerdotibus, nam satis erat, si Leprosus uni Sacerdoti se ostenderet, ut constat Levit. 14. *Adducetur* (Leprosus) *ad Sacerdotem* .

CAPUT IV.

De subjecto, et necessitate Extremae Unctionis .

Q. *Quodnam est Extremae Unctionis subjectum ?*

R. Est infirmus, de cujus morte timetur, usu rationis aliquando praeditus.

Prob. 1. *p.* Ex Jacobi verbis, *infirmatur quis in vobis*: quod verbum juxta vocem graecam, qua usus est D. Jacobus, significat infirmum in extremis positum; idque probat universae Ecclesiae praxis, et traditio firmata a Conc. Flor. in decreto, ubi ait: *Subjectum hujus Sacramenti esse infirmum, de cujus morte timetur*. Ex quo sequitur non esse administrandam Extremam Unctionem criminosis ad mortem damnatis, nec militibus ad praelium euntibus, quia tunc non sunt infirmi.

Prob. 2. *p.* Nempe quod sit infirmus, *usu rationis aliquando praeditus*; quia extrema Unctio est instituta ad remittenda peccata, *et si in peccatis sit remittentur ei*. Atqui qui nunquam fuit praeditus ratione, ut sunt infantes, perpetuo amentes, actualiter non potuerunt peccare. Ergo.

Q. *An hoc Sacramentum sit necessarium ?*

R. 1. *Non est necessarium necessitate medii*; quia sine eo homo potest salvari per pœnitentiam, cujus consummatio est Extrema Unctio.

R. 2. Extrema Unctio infirmis de vita periclitantibus est necessaria necessitate præcepti divini, ut patet ex verbis Jacobi 5 *Inducat Presbyteros Ecclesiae*, quae verba imperantis sunt, ac praecipientis, non consulentis tantum, et adhortantis: *Quae nulla ratione audiendi sunt*, ait Conc. Trid sess 14. cap. 3., *qui contra tam apertam, et dilucidam Apostoli Jacobi sententiam docent, hanc unctionem vel figmentum esse humanum vel ritum a Patribus acceptum, nec mandatum Dei, nec promissionem gratiae habentem*. Et Can. 3. anathemate ferit eum, qui dixerit, hoc Sa-

Sacramentum a Christianis absque peccato contemni.

CAPUT V.

De effectibus Extremae Unctionis.

Q. *Quot sint effectus Extremae Unctionis?*

R. Sublato obice quinque referuntur a Conc. Trid. sess. 14. cap. 2.

1. A quo juxta Tridentinum defluunt ceteri, est gratia sanctificans, secunda quidem ex primaria intentione suae institutionis, et etiam prima ex secundaria intentione, ut videbitur infra.

2. Est remissio peccatorum, *si quae sint adhuc expianda*, ait Trid.

3. Est abstersio reliquiarum peccati; hoc est, propensionis ad malum, torporis ad faciendum bonum, debilitatis mentis a peccato provenientis, qua fit, ut homo non sit expeditus ad intuenda, et meditanda caelestia; plus autem, vel minus abstergit pro majori, vel minori dispositione recipientis.

4. Est alleviatio animi infirmi, per magnam divinæ misericordiae fiduciam, quae in eo excitatur, qua infirmus sublevatur, et morbi incommoda, ac labores levius fert, et tentationibus dœmonis calcaneo insidiantis facilius resistit.

In hoc effectu consistit gratia sacramentalis; est enim gratia *alleviativa* aegroti.

5. Est interdum sanitatis corporeæ restitutio, *ubi saluti animae expedierit*.

Dixi in 1. responsione aliquando conferri *primam gratiam*; quia D. Jac. et Conc. Trid. absolute dicunt, remitti peccata: *Si in peccatis sit, remittentur ei. Delicta si adhuc sint expianda, abstergit*. Unde S. Carolus in instruct. de Extr. Unct. sic loquitur: *Potest fieri, ut ignorante eo, qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat: in quo delendo ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri possit eum per hoc Sacramentum salvari, qui alioquin fuisset damnandus*.

Dices: Sunt tantum duo Sacramenta, quae *per se primario* remittunt peccata mortalia, scilicet Baptismus

et

et Poenitentia, quae ideo dicuntur Sacramenta mortuorum. Ergo Extrema Unctio *per se* non remittit peccata mortalia.

Resp. dist. ant. Sunt tantum duo Sacramenta, quae per se remittunt peccata mortalia *ex primaria intentione suae institutionis*, conc. *ex secundaria intentione suae institutionis*, nego ant. Ergo Extrema Unctio non remittit peccatum mortale per se *ex primaria intentione suae institutionis*, conc. *ex secundaria intentione suae institutionis*, quatenus nempe est instituta tanquam supplementum, et perfectio poenitentiae, *nego cons.* Et ideo non vocatur Sacramentum mortuorum.

DISSERTATIO VI.

De Sacramento Ordinis.

Not. Hanc Dissertationem quinque absolvemus Capitibus. 1. Erit de essentia, et existentia Ordinis. 2. De nonnullis ad quasdam species Ordinationum pertinentibus 3. De Ministro Ordinis. 4. De subjecto Ordinis. 5. De effectibus Ordinis.

CAPUT I.

De essentia, et existentia Ordinis.

Not. 1. *Ordo*, qui cum sit aliqua actio transiens, melius vocaretur *Ordinatio*, quam *Ordo*, definitur: *Sacramentum a Christo institutum, quo gratia, spiritualisque potestas traditur Clerico ad Eucharistiam consecrandam, consecranti inserviendum, ceteraque munia Ecclesiastica rite obeunda*; quibus postremis verbis officium, et finis Presbyteratus exprimitur; officium, et finis inferiorum Ordinum traditur; aliaque Ordinum munia, quae directe ad Eucharistiam non ordinantur, designantur; v. g. peccatorum absolutio, aliorumque Sacramentorum administratio.

Not. 2. Haeretici, Lutherani, et Calvinistae non negant extare in Ecclesia aliquam Ordinationem, qua nonnulli ad Ministeria Ecclesiastica deputantur; sed ne-

negant hanc verum esse Sacramentum, contenduntque, omnem potestatem Ecclesiasticam societati fidelium, seu omni populo in communi a Deo fuisse concessam; quam Pastores nonnisi ex consensu populi et tanquam ejus delegati exercere possunt, non permanenter, sed movibiliter.

CONCLUSIO.

Ordo; seu Ordinatio est verum, ac proprie dictum novae Legis Sacramentum.

Prob. Hoc unico Syllogismo: Ad verum novæ Legis Sacramentum quatuor requiruntur, et sufficiunt, etiam secundum Novatores, nempe 1. Ut sit signum externum, et sensibile; 2. Ut habeat vim producendi gratiam; 3. Ut sit a Christo præceptum; 4. Ut sit Constans, ac perpetuum in Ecclesia. Atqui quatuor illas conditiones habet Ordo. Ergo.

§. 1. Est signum externum, et sensibile, ut constat ex cap. 13 Act. ubi de Ordinatione Pauli, et Barnabae dicitur: *Tunc jejunantes, et orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*. Adest igitur impositio manuum, et oratio ipsi correspondens.

2. Habet vim producendi gratiam, juxta Apost. 1. ad Tim. 1. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quae est in te, per impositionem manuum mearum.*

3. Ordo, est a Deo praeceptus, seu institutus: jussit enim Spiritus Sanctus, Act. 12. v. 2., *segregari Paulum et Barnabam ad opus, ad quod assumpserat eos; tunc jejunantes*, etc. Et cap. 20. idem Spiritus Sanctus *posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*.

4. Est perpetuus, et constans in Ecclesia; est enim perenniter institutus ad confectionem Eucharistiae, et oblationem Sacrificii usque ad consummationem sæculi perseveraturi, juxta illud Christi: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*. Ergo.

Conc. Trid. sess. 23 cap. confirmat hanc veritatem ex Apostolica Traditione, ac Patrum unanimi consensu, dicentium cum D. Aug. lib. 2. contra Parmen. cap. 13. *Ipsi explicent* (Donatistae) *quomodo Sacramentum baptisati non possit amitti, et Sacramentum* Or-

Ordinati possit amitti. Si enim utrumque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, et istud amittitur? neutri Sacramento injuria facienda est. Ergo ex D. Aug. nemo unquam dubitavit, Ordinem esse eodem modo Sacramentum, quo ipse Baptismus, quem admittunt Novatores.

Hinc can. 3. definit: *Si quis dixerit Ordinem, sive sacram Ordinationem, non esse vere, ac proprie Sacramentum a Christo Domino institutum . . . . anathema sit*.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Christus ordinavit Apostolos absque manuum impositione. Ergo Ordinatio non est signum sensibile.

Resp. transeat ant. Neque enim omnia, quae fecit Christus, scripta sunt, *nego cons.* Ex eo enim quod Christus sine impositione manuum contulisset Ordines, non inde concludere licet, materiam et formam ab Ecclesia adhiberi non debere; Christi enim *potestas excellentiae* non erat signis externis alligata, quemadmodum alligata est potestas Ecclesiae.

Objic 2 Tertull. lib de exhort. Virgin. cap. 7. ait: *Differentiam inter Ordinem, et plebem constituit Ecclesiae auctoritas*. Ergo non adest institutio divina.

Resp. dist. textum. Differentiam constituit Ecclesiae auctoritas per electionem, *conc* per collationem potestatis, *nego ant*. Itaque sic loquitur Tertull. quia illi, qui erant in Ministros consecrandi, eligebantur a Clero, et populo, verum per solam Consecrationem recipiebant potestatem Ordinis; sese explicat Tertull. addens immediate: *Et honor per Ordinis consessum sanctificatus a Deo*.

Q. *Quo tempore Christus instituit Sacramentum Ordinis?*

R. *In die Cœnae*, cum Apostolis suo Corpore et Sanguine refectis dedit praeceptum consecrandi, his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ita docet Trid. sess. 22. cap. 1.

CA-

CAPUT II.

De nonnullis ad quasdam species Ordinationum pertinentibus.

Not. Ordines dividuntur in sacros, seu majores, et non sacros, seu minores.

Ordo sacer est *ille, qui versatur propinque circa Eucharistiam, habetque annexam legem continentiae, et horarum.*

Ordo non sacer est *ille, qui versatur remote circa Eucharistiam, nec habet annexam legem continentiae et horarum.*

Q. *Quot sint in Ecclesia Ordines?*

R. Sunt septem, scilicet, *Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorcistatus, Lectoratus, et Ostiariatus.* Quorum tres primi dicuntur *majores et sacri:* quatuor posteriores dicuntur *minores et non sacri.* Ita declarat Conc. Trid. sess. 23. cap. 2.

Not. 2. Utrum Ordines sint duntaxat numero septem? an plures vel pauciores Conc. Trid. non definit: sicut nec definit omnes Ordinationes esse proprie dicta Sacramenta: Unde exortae sunt inter Doctores controversiae sequentes quas brevi manu attingemus; ideo sit

CONCLUSIO I.

Episcopatus est Ordo distinctus a Presbyteratu; et est Sacramentum proprie dictum a Sacerdotio realiter distinctum.

Prob. 1 *p.* Episcopatus confert veram, et specialem potestatem ad aliquas functiones hierarchicas exercendas, quae a simplici Sacerdote exerceri non possunt, nimirum ad ordinandos Ministros Ecclesiae; et conferendum Sacramentum Confirmationis, quae non possunt conferri a simplici Sacerdote. Ergo.

Prob. 2. *p.* Nam in Ordinatione Episcopali reperitur 1. Caeremonia exterior collativa gratiae, 2. ad Tim 1. *Admoneo te,* inquit Apost., *ut resuscites gratiam, quae est in te, per impositionem manuum mearum.* Quem locum Chrysost. Oecumenius, Theophilactus,

l actus, et passim alii Patres interpretantur de manuum impositione, quam Paulus, cum Timotheum ordinavit Episcopum, adhibuit. 2. Est a Deo instituta, juxta illud Act. 20.: *Attendite vobis, et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. 3. Est permanens in Ecclesia: Episcopi enim, ut docet Conc. Trid. succedunt Apostolis, qui semper habuerunt in suis Sedibus successores. Ergo.

Solvuntur Objectiones .

Objic. 1. *cont.* 1. *p.* Conc. Trid. et vulgo Theologi septem tantum Ordines enumerant. At si Episcopatus esset Ordo a Presbyteratu distinctus, essent plures, quam septem Ordines. Ergo.

Resp. dist. min. essent plures in specie infima, *conc.* in specie subalterna, *nego min.* Itaque Ordo generatim sumptus immediate dividitur in septem species, quarum prima, nempe Sacerdotium, subdividitur in Presbyteratum, et Episcopatum, qui in Sacerdotio continetur, tanquam species nobilior in suo genere.

Objic. 2. Ordinum distinctio, et varietas reperitur ex habitudine, quam habent ad consecrationem Eucharistiae. Sed Episcopatus hac in parte nihil addit supra Presbyteratum. Ergo.

Resp. dist. min. Episcopatus nihil addit supra Presbyteratum directe, et immediate, quantum ad potestatem consecrandi Eucharistiam, *conc.* indirecte, et mediate, *nego min.* Dat enim potestatem ordinandi Sacerdotes, qui eam consecrent; et ideo est Ordo, verumque Sacramentum distinctum.

Inst. 1. Si Episcopatus esset Ordo, et Sacramentum distinctum a Presbyteratu, posset, qui non esset Presbyter, valide ordinari Episcopus. Falsum conseq. Ergo et ant.

Resp. nego maj. Ratio est, quia character Episcopalis ex institutione divina praesupponit essentialiter ordinationem Presbyteri: hinc nemo potest valide consecrari Episcopus, quin sit ordinatus Presbyter.

Inst. 2. Potest, qui non est Diaconus, valide in Presbyterum ordinari. Ergo a pari.

Re-

Resp. nego cons. Ratio disparitatis est, quia functiones Sacerdotales non pendent a charactere Diaconatus, cum illum eminenter contineat Presbyteratus. E contrario functiones Episcopales pendent a charactere Sacerdotali tanquam a praesupposito necessario essentiali.

CONCLUSIO II.

Episcopi jure divino sunt Presbyteris superiores.

Prob. 1. Ex Tradit. cujus testem affero S. Epiphanium, qui libro de haeresibus, haeresi 57. in Aerio sic loquitur: *Est illius dogma supra hominis captum furiosum et insanae: quorum*, inquit, *jure Presbytero Episcopus antecellit? nullum inter utrumque discrimen est. Est enim amborum unus Ordo, par et idem honor, et dignitas.* Ergo parem Episcopo Presbyterum asserere est haereticum.

Prob. 2. Episcopi jure divino soli sunt Ministri tum Ordinis, tum Confirmationis; soli habent sacerdotii plenitudinem. Ergo. Deinde jure divino pollent auctoritate jurisdictionis in Presbyteros. Ergo sunt Presbyteris superiores. Hinc Conc. Trid. sess. 23. can. 7. definit: *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores; vel non habere potestatem ordinandi, et confirmandi; vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem . . . anathema sit.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. Celebrem et difficilem D. Hieronymi textum in cap. 1. Epist. ad Tit. in quo textu D. Doctor docet

1. *Apud veteres eosdem fuisse Presbyteros, quos et Episcopos.*

2. Ad tollendum schisma: *factum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur caeteris, ad quem omnis Ecclesiae cura pertineret.*

3. *Episcopos nosse debere, se magis consuetudine (Ecclesiae) quam dispositionis dominicae veritate, Presbyteris esse majores, et in commune debere Ecclesiam regere, imitantes Moysen, qui cum haberet in potestate solus praeesse populo Israel, septuaginta elegit,*

git, cum quibus populum judicaret. Ergo Episcopi jure divino non sunt Presbyteris superiores.

Resp. nego cons. Nam ibi comparat D Doctor Episcopos Moysi, Presbyteros vero septuaginta Senioribus ab ipso Moyse electis. Ergo quemadmodum ordinatione divina Moyses erat superior illis Senioribus, quos vocavit in partem sollicitudinis, ita necesse est, D Hieronymum existimasse, Episcopos ordinatione divina superiores Presbyteris, qui res Ecclesiae regebant, divisa cum ipsis externa jurisdictione, quoad usum, et exercitium, donec exortis dissensionibus, et schismatibus, ad tollenda eorum semina Episcopi ad se solos revocaverunt usum jurisdictionis, cujus antea participes fecerant Presbyteros. Inde facilis est responsio ad singula.

Ad 1. *dist. ant.* Idem est Presbyter, qui et Episcopus, ratione usus, et exercitii externae jurisdictionis *conc.* ratione characteris Ordinis, et jurisdictionis radicalis, *nego ant.* Patet ex dictis; idque satis erat D. Hieronymo ad temeritatem eorum refellendam, qui Diaconos Presbyteris anteferebant.

Ad 2. *dist. ant.* Ad tollendum Schisma est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur ceteris, quoad regiminis formam, *conc.* quoad Ordinem et jurisdictionem radicalem, *nego ant.* Initio enim Ecclesiae exercitium jurisdictionis communicabatur Presbyteris ad regimen Ecclesiae; sed occasione schismatum haec regiminis forma fuit revocata, et omnis auctoritatis exercitium ad Episcopum fuit restrictum.

Ad 3. Episcopi magis consuetudine, quam dispositionis dominicae veritate Presbyteris sunt superiores, quoad usum jurisdictionis externae, *conc.* quoad ipsam radicalem jurisdictionem, *nego*. Nam hoc habent Episcopi ex institutione divina.

Itaque Christus libertati Episcoporum, tanquam rem disciplinae permisit, ut vocarent Presbyteros in partem sollicitudinis Pastoralis, ipsisque permitterent usum, et exercitium jurisdictionis, cujus ipsi soli habebant potestatem; et ab Ecclesiae consuetudine magis, quam a divina dispositione, factum est, ut Episcopi omne exercitium potestatis jurisdictionis ad se revocarent, sibique solis reservarent.

CONCLUSIO III.

De fide est Presbyteratum esse proprie dictum Sacramentum.

Prob. De fide est a Conc. Trident. definitum, sacram Ordinationem esse proprie dictum Sacramentum. Ergo consequens est, ex eadem fide Presbyteratum, qui inter Ordines est praecipuus, et finis, ad quem Ordines inferiores referuntur, esse Sacramentum. Enimvero nihil ipsi deest ad rationem Sacramenti necessarium.

CONCLUSIO IV.

Certum est Diaconatum esse Sacramentum proprie dictum.

Prob. Diaconatus 1. est caeremonia sacra, Act. 6. *Orantes imposuerunt eis manus.*

2. Est a Christo institutus, ut constat tum ex facto Apostolorum, qui Diaconos non ordinassent, nisi a Christo edocti, et jussi fuissent. Tum ex Concil. Trid. sess. 13 can. 6. definiente: *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina Ordinatione institutam, quae constat ex Episcopis, Presbyteris, et Ministris, anathema sit.* Per Ministros haud dubie intelligit saltem Diaconos.

3. Per Diaconatum confertur gratia sanctificans, ex Trid. can. 5. definiente: *Per sacram Ordinationem dari Spiritum Sanctum, nec frustra Episcopos dicere: accipe Spiritum Sanctum.* Atqui in Ordinatione Diaconi dicitur: *Accipe Spiritum Sanctum.* Ergo.

CONCLUSIO V.

Probabilius est Subdiaconatum, et Minores Ordines esse proprie dicta Sacramenta.

Prob. Opinio, quae docet Subdiaconatum, et quatuor Minores esse Sacramenta, est conformior menti, et doctrinae Conciliorum. Ergo.

Prob. ant. 1. Ex Conc. Florent. in decreto dicente: *Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud,*

illud , per cujus Traditionem confertur Ordo ; sicut Presbyteratus per . . . Diaconatus vero per . . . Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum patena vacua superposita Traditionem ; et similiter de aliis (Ordinibus) per rerum ad sua ministeria pertinentium assignationem. Ergo cum assignando materiam illius Sacramenti assignet materiam Subdiaconatus , et Minorum , consequens est , illos Ordines esse Sacramenta .

Prob. ant. 2. Ex Conc. Trid. , sess. 23 in cujus capit. 2. cum omnes Ordines enumerat , postea can. 3. definit : *Ordinem , seu sacram Ordinationem , esse vere , et proprie Sacramentum a Christo Domino institutum.* Atqui propositio indefinita in materia doctrinali aequipollet propositione universali , et quidquid convenit generi , convenit etiam omnibus suis speciebus . Ergo videtur esse doctrina Conc. Trid. omnes , et singulos Ordines , etiam Minores , esse Sacramenta, et non tantum Sacramentalia.

Prob. 2. Ex eo , quod omnes Ordines , etiam Minores , imprimant characterem , unde iterari non possunt , ut docet D. Thom. q. 35. art. 2. ad 1. *Dicendum* , inquit , *quod quilibet Ordo vel habet actum circa ipsum Sacramentum , vel ordinatum ad Sacramentum dispensationem : et ideo in omnibus requiritur spiritualis potestas* . Atqui solius est Sacramenti imprimere characterem per collationem potestatis spiritualis indelebilis . Ergo .

Dixi : *Probabilius* ; quia plures Theologi contra alios negant Subdiaconatum , et Minores esse proprie dicta Sacramenta contendentes esse mera Sacramentalia: unde quamdiu Ecclesia hanc quaestionem non definierit , poterit quilibet eligere opinionem , quae sibi videbitur probabilior.

CAPUT III.

De Ministro Ordinis .

Not. Certum est de fide solum Episcopum esse Ordinarium Ministrum Sacramenti Ordinis , hoc enim aperte definierunt Conc. Florent. in decreto , dicens : *Minister ordinarius hujus Sacramenti* (Ordinis) *est Epi-*

Episcopus. Et Trid. sess. 23. cap. 7. dicens: *Si quis dixerit Episcopos . . . non habere potestatem confirmandi, et ordinandi, vel eam, quam habent illis esse cum Presbyteris communem . . . anathema sit*.

Verum duplex difficultas, et controversia est inter Theologos. 1 Utrum simplex Sacerdos ex delegatione summi Pontificis possit esse Minister extraordinarius hujus Sacramenti. 2. Utrum ad Consecrationem Episcopi requirantur plures Episcopi necessitate Sacramenti; quae ut solvantur, sit

CONCLUSIO I.

Simplex Sacerdos potest ex commissione summi Pontificis conferre Tonsuram, et Minores Ordines, non vero Majores.

Prob. 1. *p*. 1. Ex cap. Requisivit, de Ordinatis ab Episc. qui renuntiavit, in quo dicitur: *Minores Ordines a non Episcopis quandoque conferuntur*. 2. Ex Trid sess. 23. cap. 10. de ref., in quo prohibetur Abbatibus, et aliis quibuscumque, ne conferant *Tonsuram*, *vel Minores Ordines*, nisi singularibus sibi subditis. Ergo supponit, simplices Sacerdotes posse conferre Minores; exceptio enim firmat regulam.

Prob. 2. *p*. Quia Scriptura, et universa Traditio, non alium assignant illorum Ordinum Ministrum, quam solum Episcopum, et non alii legitur unquam concessa talis facultas, quantacumque fuerit aliunde necessitas.

Dices 1. Innoc. VIII. concessit Abbati Cisterciensi facultatem conferendi suis Monachis Ordinem Diaconatus et Subdiaconatus. Ergo.

Resp. Cum gravissimis Auctoribus, Hallero, Sylvio, Tournely, etc. contra alios, illud privilegium esse supposititium, et fictum, 1. Quia illius non meminit Conc. Trid. 2. Quia haec Bulla non reperitur in Bullario Romae edito. 3. Quia in prima parte illius Bullae Abbas Cisterciensis supplicat, ut sibi renovetur privilegium suis Monachis conferendi Tonsuram, et Minores; et in secunda summus Pontifex concedit facultatem conferendi Diaconatum, et Subdiaconatum. Ergo

Ergo ultra petita concederet , quod repugnat stylo Curiae Romanae .

Hinc concludes , monumentum illud esse dubiae , et incertae auctoritatis , ex quo consequente nonnisi incertum , et dubium deduci potest argumentum .

Dices 2. Chorepiscopi solebant olim conferre Diaconatum , et Presbyteratum , ut constat ex variis Conciliis , Ancyr. can. 12. , Antioch. can. 10. Atqui illi erant simplices Sacerdotes , ut docet Damasus Papa , Epist. 4. Ergo .

Resp dist. maj. Chorepiscopi , qui erant ordinati Episcopi , *conc.* qui erant simplices Sacerdotes , *nego maj.*

Itaque duo olim fuerunt genera Chorepiscoporum : aliqui erant veri Episcopi , quales nunc sunt suffraganei , et de his loqui Concilia constat ex his Concilii Antioch. verbis : *Qui in vicis Chorepiscopi nominantur , quamvis manus impositionem Episcoporum perceperint , et ut Episcopi consecrati sunt* , etc.

Alii autem erant simplices Sacerdotes , qui tanquam Vicarii Episcopi in majoribus oppidis commorantes exercebant aliquam Episcopi jurisdictionem supra reliquos Presbyteros qualem nunc habent Presbyteri , et Decani rurales , et de his loquitur Damasus Papa , si tamen ejus Epistola sit genuina , quam eruditi suppositiam demonstrant cum Morino , cap. 1. exercit. 4. num. 5.

CONCLUSIO II.

Ad consecrationem Episcopi requiruntur tres saltem Episcopi , non quidem de necessitate Sacramenti , sed praecepti Ecclesiae .

Prob. 1. p. Quia hunc Episcoporum numerum exigunt Canones sacri , ut Canon IV. Nicaenus decernit , *Ordinari Episcopum ab omnibus aliis , si fieri possit , Provinciae Episcopis , sin minus a tribus saltem congregatis*. Refertur can. 1. dist. 64 Ergo .

Accedit perpetua praxis Ecclesiae , quae seclusa necessitate nunquam contulit Episcopatum , nisi per tres Episcopos .

Prob. 2. *p*. 1. Ab exemplo Innoc. I. qui Epist. 22.

ad

ad Bonifacium mandat eos, qui fuerant ab Evagrio Episcopo Antiocheno ordinati, r cipi cum suis Ordinibus, et honoribus. Atqui tamen a solo Paulino praedecessore s o fuerat ordinatus Episcopus; ut testatur Theodoret. lib. 5 hist. cap. 23. Ergo illius Ordinatio valida fuit: alias invalidae fuissent Ordinationes ab eo factae. 2. Ex dispensationibus SS. Pontificum. Sic Greg. Magnus interrogatus a B. Augustino Anglorum Episcopo: *quot necessarii sint Episcopi in Episcopi consecratione?* sic respondit: *Tu quidem in Anglorum Ecclesia, qua adhuc solus tu Episcopus inveniris, ordinare Episcopum non aliter, nisi sine Episcopis potes*, id est, solus potes. Ergo. (a)

CAPUT IV.

De Subjecto Ordinis.

Q. 1. *Quisnam sit subjectum Ordinis?*

R. Est homo baptizatus, et masculus: nam 1. Baptismus est janua ad omnia alia Sacramenta. 2. Mulieres jure divino arcentur a sacris mysteriis, 1. Cor. 13. *Turpe est mulierem loqui in Ecclesia.* Ratio D. Thomae hic q. 39 art. 1. est, quia Sacramentum Ordinis eminentiam gradus significat: atqui in sexu foemineo non potest aliqua gradus eminentia significari, dicente Apostolo 1. ad Tim. 2.: *Mulier discat in silentio cum omni subjectione; docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.* Ergo.

Nec obest, quod in primitiva Ecclesia erant Subdiaconissae, Diaconissae, Presbyterae, et Episcopae; illae enim sic vocabantur non ab aliquo ordine, sed a viris suis, qui, cum ad Ordines Episcopatus, Presbyteratus, etc. assumebantur, eas ex mutuo consensu derelinquebant, aut in saeculo voto castitatis obstrictas, aut in Monasteriis solemniter professas, ut constat ex Conc. Altissiodor. can. 21.

Q. 2. *Quid requiratur ad validam Ordinum receptionem?*

R.

(a) *Reliqua ad hanc materiam spectantia vide apud* Canonistas.

R. In adulto requiritur intentio, sine qua nulla et invalida foret ordinatio, ut probavimus in Dissertatione de Sacramentis in genere.

Dixi: In adulto; quia controvertitur, utrum pueri ante usum rationis possint ordinari; negant Durandus, et Tournely: affirmat D. Thom. hic, quaest. 26. art. 2., quia Sacramenta quae non in actu, sed in potestate consistunt, conferri possunt ante ullum suscipientis actum: sic conferri potest Confirmatio, non vero Poenitentia, nec Matrimonium, quia de illorum essentia est actus, nempe contritio, et confessio in Sacramento poenitentiae, et consensus in Matrimonio. Atqui Sacramentum Ordinis non in actu, sed in potestate consistit. Ergo conferri potest ante ullum suscipientis actum, et consequenter parvulo, amenti, etc. licet sint incapaces consensus.

Parvulus tamen sic ordinatus, nec ad votum castitatis, nec ad officium divinum recitandum teneretur, nisi sponte post adeptum rationis usum suam ordinationem ratam habuisset.

Q. 3. *Quot requiruntur ad licitam Ordinum susceptionem?*

R. Requiruntur novem, scilicet: 1. *Vocatio Dei*, ex Apostolo Hebr. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron*. 2. *Status gratiae*, quia est Sacramentum vivorum 3. *Confirmatio, et prima Tonsura jam suscepta*, prout statuit Conc. Trid. sess. 23. cap. 4. de ref. 4. *Congruae sustentationis titulus*, sive ex beneficio, sive ex patrimonio, sive ex pensione. Ita necessarius est hic titulus, ut qui ficto titulo ordinatus fuisset, ab exercitio Ordinum *ipso jure* suspensus foret, quam poenam decretam cap. Per tuas, et cap. Si quis, *de Simonia*, innovavit Conc. Trid. sess. 21. cap. 2. de ref. 5. *Aetas legitima*, quae est annus aetatis 22 pro Subdiaconatu, 23. pro Diaconatu, 25 pro Presbyteratu; ita statuit Conc. Trid. sess. 23. cap. 12 de ref. 6. *Est tempus a jure statum pro Ordinationibus*. 7. *Est observatio interstitiorum*, quae ex Trid. sess. 23. cap. 11. de ref., in hoc consistit, *ut nonnisi post annum a susceptione minorum Ordinum quisquam ad sacros Or-*

Ordines promoveatur, nisi necessitas, aut Ecclesiae utilitas judicio Episcopi aliud exposcat. 8. *Ut Ordinatio non fiat per saltum*; id est, ut non suscipiatur Ordo superior, omisso inferiori; alias sic ordinatus esset ab exercitio Ordinis sic suscepti suspensus, cap. Tuae litterae, *de Clerico per saltum ordinato*. 9. *Immunitas ab omni irregularitate*,

CAPUT V.

De effectibus Ordinis.

Q. *Quot sint effectus Ordinis?*

Resp. Sunt tres. 1. Est gratia sanctificans in augmento, quia est Sacramentum vivorum. 2. Est gratia Sacramentalis, quae definitur: *Gratia habitualis sacrae potestatis traditiva, annexum habens jus ad gratias actuales necessarias ad officia cuilibet Ordini propria rite persolvenda*. 3. Est character, ut constat tum ex dictis de Sacramentis in genere, tum ex usu, et praxi Ecclesiae, quae haereticos extra Ecclesiam rite ordinatos non permittit iterum ordinari, cum in sinum suum redeunt. Hinc licet propter nonnulla immania crimina honor, locusque Ordini conveniens ab Ecclesia quandoque auferatur, non aufertur tamen interna potestas, vi cujus etiam excommunicati, et degradati valide semper, licet illicite, Ordinis a se suscepti functiones exercent.

DISSERTATIO VIII.

De Matrimonio.

Not. Duobus Capitibus hanc Dissertationem absolvemus. 1. De essentia et existentia Matrimonii. 2. De ejus proprietatibus nonnullis. » Reliqua omnia ad illud pertinentia relinquimus *Theologiae Morali*.

Ca-

CAPUT I.

De essentia, et existentia Matrimonii.

Duo in hoc Capite veniunt exponenda: 1. Quid, et quale sit Matrimonium? 2. Quis ejus Minister?

QUÆSTIO I.

Quid, et quale sit Matrimonium?

Not. 1. Matrimonium dividitur in legitimum, ratum, et consummatum.

Legitimum est illud, quod inter personas a lege non prohibitas contrahitur; quale etiam nunc est inter non baptizatos.

Ratum est illud, quod a solis fidelibus contrahitur, estque in ipsis Sacramentum, ratione cujus fit ratum, id est, indissolubile, ad discrimen Matrimonii ab infidelibus contracti, quod post alterutrius conversionem potest dissolvi.

Consummatum est illud, quod accedente copula carnali extrinsece completur.

Not. 2. Matrimonium iterum sumitur vel pro contractu, vel pro vinculo ex tali contractu inducto.

Matrimonium sumptum pro contractu definitur: *Contractus, quo vir, et fœmina sibi invicem legitime tradunt, et accipiunt corporum suorum dominium perpetuum ad usum conjugalem*. Cui definitioni si addideris has voces: *Elevatus a Christo ad gratiam significandam, et conferendam*, habebis definitionem Matrimonii, quatenus est Sacramentum.

Dicitur 1. *Contractus*; per quod convenit cum aliis contractibus.

Dicitur 2. *Quo vir, et fœmina*; ut detur subjectum Matrimonii.

Dicitur 3. *Legitime*; id est, ut personae contrahentes a lege non prohibeantur.

Dicitur 4. *Tradunt, et accipiunt*; ut exprimatur mutuus consensus.

Dicitur 5. *Dominium perpetuum*; quia non potest solvi

solvi partium consensu, sic ut solvuntur alii contractus.

Dicitur 6. *Ad usum conjugalem*; id est, ad usum juris, ut designetur principium finale Matrimonii.

Additur in lege gratiae: *Ad gratiam significandam, et conferendam elevatus*; quia est verum Sacramentum.

Matrimonium sumptum pro vinculo ex contractu habitualiter permanente definitur: *Viri, ac mulieris conjunctio maritalis inter personas legitimas, individuam vitae consuetudinem retinens*.

Dicitur 1. *Conjunctio*; id est, vinculum, quod resultat ex partium consensu.

Dicitur 2. *Maritalis*; ut distinguatur ab aliis conjunctionibus.

Dicitur 3. *Viri, ac mulieris*; ut designetur subjectum.

Dicitur 4. *Inter personas legitimas*; id est, a lege non prohibitas.

Dicitur 5. *Individuam*; etc. id est, perpetuam societatem.

Addi debet in lege gratiae: *Significativa, et collativa gratiae*.

Quaeritur hic 1. Utrum Matrimonium sit Sacramentum novae legis? Pro quibus solvendis sit

CONCLUSIO.

Matrimonium est verum, soliusque novae Legis Sacramentum.

Prob. 1. p. Ex Scriptura Ephes. 5.: *Propter hoc relinquet homo patrem, et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo, et in Ecclesia*. Ergo.

Nec valet dicere, hunc textum esse intelligendum de signo mere repraesentativo unionis Christi cum Ecclesia; Concilia enim Senonense, et Trident. ipsum usurpant ad probandum Matrimonium esse sacramentum, et quidem jure merito, cum haec verba: *Sacramentum hoc*, evidenter referantur ad id, quod ipsa immediate praecedit, nempe ad inviolatam conjunctionem viri cum muliere, non autem ad unionem Christi cum Ecclesia.

Prob.

Prob. 2. Ex Traditione PP. dicentium cum D. Chrysost Hom. 56 in Genes. *Sacramentum sunt nuptiae, et imago dilectionis Christi, quam erga Ecclesiam declaravit.* Et D. Aug. lib. 8. de bono conjugii, cap. 18. *In nostratum quippe nuptiis, plus valet sanctitas Sacramenti, quam foecunditas uteri . . .* Ad hanc Traditionem attendens Concil. Trid. definit: *Si quis dixerit Matrimonium non esse vere, et proprie unum ex septem Legis Evangelicae Sacramentis a Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre, anathema sit*, sess. 24. can. 1. Ergo.

Prob. 2. *p* Ex Conc. Trid. sess. 17. can. 1. definiente omnia Sacramenta fuisse a Christo Domino instituta. Ergo est Sacramentum solius novae Legis.

Quod si nonnulli SS. Patres Matrimonium infidelium Sacramenti nomine nobilitent, sensus eorum est, quod sit signum mere speculativum rei sacrae, unionis scilicet Christi cum Ecclesia; non vero signum practicum, et efficax, quod habeat annexam promissionem gratiae, quam ex opere operato efficiat.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Idem est Matrimonium in infidelibus, ac in fidelibus. Atqui in infidelibus non est Sacramentum. Ergo.

Resp dist. maj. Idem est, etc. sumptum pro contractu civili, *conc.* sumptum pro Sacramento, *nego maj.* In infideli Matrimonium est mere contractus civilis; in fideli est insuper Sacramentum.

Objic. 2. Verum Sacramentum non pugnat cum alio Sacramento, cum sint ab eodem auctore. Atqui Matrimonium pugnat cum Sacramento Ordinis. Ergo.

Prob. min. In uno eodemque homine non potest esse simul utrumque illud Sacramentum. Ergo pugnant inter se.

Resp. nego cons. Et dico, causam hujus incompatibilitatis non oriri ex aliqua pugna, quae sit inter illa Sacramenta, sed ex statu illorum, qui sacris Ordinibus sunt initiati, qui, cum se voto obstrinxerint ad servandam

vandam continentiam, sunt omnino inhabiles facti jure Ecclesiastico ad contrahendum Matrimonium.

Objic 3. Nonnulli ex nostris Theologis, quales sunt Magister, Durandus, etc. negant Matrimonio annexam esse gratiam sanctificantem. Ergo non est Sacramentum.

Resp. Ret. argum. SS. Cyprianus, Firmilianus, et alii Africani censuerunt, haereticos esse rebaptizandos. Ergo Baptizamus haereticorum non est verus Baptismus; an admittent consequentiam adversarii? Hinc Theologi absque praejudicio rei Catholicae deserunt Magistrum, et Durandum, ex quorum judicio non debet aestimari veritas Catholici dogmatis, sed ex Traditione, Conciliis, etc.

Objic 4. In Matrimonio contrahentes, de pecunia, et dote paciscuntur. Atqui non liceret sic pacisci, si Matrimonium esset Sacramentum, alias esset Simonia. Ergo.

Resp. dist. min. Non liceret sic pacisci, si Matrimonium esset pure Sacramentum, *conc.* si insuper sit contractus civilis, *nego min.* Dico itaque, pactum illud non spectare Matrimonium, quatenus est Sacramentum, sed quatenus est contractus civilis, atque referri ad onera Matrimonii, non ad gratiam Sacramenti.

QUÆSTIO II.

De Ministro Sacramenti Matrimonii.

CONCLUSIO.

Minister Sacramenti Matrimonii non est Parochus, sed sunt ipsi contrahentes. Est communis contra Melchiorem Canum, et quosdam Recentiores.

Prob. 1. Ex Concilio Florent. dicente: *Septimum est Sacramentum Matrimonii. . . causa efficiens Matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus.* Ergo.

Prob. 2. Ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. definiente: *Clandestina Matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata, et vera esse Matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit.* Atqui in his Matrimoniis non aderat Sacerdos, sed soli duo sponsi. Ergo

S a-

Sacerdos non est Minister Matrimonii, sed soli sponsi; nam Sacramentum non potest sine Ministro confici.

Nec dicas, Concilia loqui de Matrimonio ut contractu, non ut Sacramento; nam loquuntur de Matrimonio rato; non autem est ratum, nisi quatenus est Sacramentum, ut definit Innoc. III. dicens, cap. Quanto, de divortiis, *Etsi Matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum et ratum existit*. Ergo Concilia praedicta loquuntur de Matrimonio, prout est Sacramentum.

Prob. 3. Christus per institutionem Matrimonii in Sacramentum nihil immutavit de ratione contractus, et ipsum Sacramentum est essentialiter contractus. Sed in omni contractu contrahentes sunt Ministri. Ergo et hujus Sacramenti.

Confirm. Quia certum est apud omnes, quandoque ad validitatem Sacramenti sufficere praesentiam Parochi, etiam dissentientis et contradicentis; quod utique falsum esset, si hujus Minister Parochus esset, cum ad valorem Sacramenti necessario praerequiratur Ministri intentio.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Ille verus dici debet Minister Sacramenti Matrimonii, qui contrahentes vere conjungit in Matrimonium. Atqui ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. *Sacerdos dicat*, inquit, *ego vos in Matrimonium conjungo*. Ergo Sacerdos est Minister.

Resp. dist. min. Sacerdos conjungit approbative, ita ut sensus sit, conjunctionem vestram approbo, *conc.* efficienter, *nego*. Certum est enim, quod aliis verbis uti posset ad suam approbationem manifestandam; addit enim Concilium: *vel aliis utatur verbis*. Quae verba exponentes Cardinales, Concilii Trid. interpretes, dicunt: *Etsi Parochus nihil dicat, constat tamen Matrimonium, modo partes contrahant, et Parochus sit praesens, et intelligat id, quod agitur, licet dissentiat, et contradicat*.

Inst. Eodem sensu, et modo Sacerdos dicit: *Ego vos conjungo*, quo dicit: *Ego te baptizo*. Atqui per haec verba: *Ego te baptizo*, baptizat efficienter. Ergo per

illa:

illa: *Ego vos conjungo*, conjungit efficienter.

Resp. nego maj. Disparitas petitur ex Tridentino, decente Matrimonia olim valuisse sine illis verbis, non autem Baptismum; ex quo sequitur illa verba esse meram benedictionem, non vero formam Sacramenti.

Objic. 2. In Ministro necessaria est intentio faciendi Sacramentum. Atqui idiotae contrahentes non intendunt facere Sacramentum. Ergo.

Resp. dist. maj. In Ministro necessaria est intentio faciendi Sacramentum implicita, *conc.* explicita, *nego maj.* Sufficit enim, ut generatim intendant contrahere Matrimonium eo modo, quo in Ecclesia Christi contrahitur; hoc enim ipso censentur implicite intendere hoc Sacramentum.

Objic. 3 Concilium Mediolanense V. ait: *Cum Sacramenta quinque tantum, scilicet Baptismum, Poenitentiam, Eucharistiam, Matrimonium, et Extremam Unctionem, Parochus administrare possit.* Ergo Parochus est Minister.

Resp. dist. cons. Est Minister improprie, sicut Diaconus, et alii assistentes consecranti dicuntur Ministri, *conc.* proprie, *neg cons.* Igitur ministerium Sacerdotis in Matrimonio importat puram solemnitatem ejus in facie Ecclesiae, quae ex decreto Tridentini, est conditio necessaria, ut valeat Sacramentum.

Inst. Atqui Parochus est Minister proprie et stricte; ait enim Sacerdotale Romanum: *Sacerdos proferat verba, quae sunt forma hujus Sacramenti, cum consensu utriusque.* Ergo.

Resp. dist. textum. Verba Sacerdotis sunt forma hujus Sacramenti, integraliter sumpti, *conc.* essentialiter sumpti, *nego.* Forma igitur Sacramenti Matrimonii integraliter sumpti constat, tum ex utriusque contrahentis consensu ejus essentiam constituente, tum ex Sacerdotis verbis ad ejus solemnitatem pertinentibus.

CAPUT II.

De Matrimonii proprietatibus nonnullis.

Q. Quot sint proprietates Matrimonii?

1 R. Sunt duae, 1. est *unitas*, secundum quam vir

plures

plures uxores, et uxor plures viros habere non possunt. 2 Est *indissolubilitas*, qua conjux ab altero conjuge vivente separari nequit.

QUÆSTIO I.

De unitate Matrimonii.

Not. Unitati Matrimonii opponitur *Polygamia*, seu uxorum pluralitas; haec autem, vel est successiva, et dicitur *Bigamia*; vel simultanea, et haec rigidior *Polygamia* est.

Bigamia, est ulterius connubium, nempe secundum tertium, quartum, post comparis mortem.

Polygamia, est connubium unius viri cum pluribus simul uxoribus, aut unius uxoris cum pluribus simul viris.

§ I.

De Bigamia, seu Polygamia successiva.

CONCLUSIO.

Ecclesia secundas et ulteriores nuptias generatim, nec suasit unquam, nec ex toto prohibuit, a quibus exoptasset, ut abstinerent fideles; nusquam tamen eas pro noxiis ac per se illicitis habuit. Est de fide contra Montanistas et Novatianos, secundas nuptias damnantes, ut illicitas, ac per se malas.

Prob. Tota Prop. ex 1. Cor. 7. *Mulier alligata est Legi* (Matrimonii) *quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult, nubat, tantum in Domino: beatior autem erit, si sic permanserit secundum meum consilium.* Ad quae verba attendens Concilium Florent. ait: *Declaramus non solum secundas, sed tertias, et quartas, atque ulteriores nuptias, si aliquod impedimentum canonicum non obstat, licite contrahi posse* etc. Ergo.

Prob. 2. Ex Patribus dicentibus cum D. Hieron. in Apolog. ad Pammachium: *Non damno bigamos, imo nec trigamos, et si dici potest, octogamos,* et infra:

definit : *Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores , et hoc nulla lege divina prohibitum , anathema sit* .

QUÆSTIO II.

De Indissolubilitate Matrimonii .

Not. Dissolutio Matrimonii , alia est propria , alia impropria .

Dissolutio Matrimonii propria , ea est , qua conjuges priori libertati restituuntur , ut alias possint inire nuptias ; vocaturque dissolutio *quoad vinculum* .

Dissolutio impropria , quae et *divortium* dicitur , est dissolutio *quoad thorum* ; vel est immunitas ab obligatione simul habitandi , et dicitur dissolutio *quoad habitationem* .

ARTICULUS.

De Indissolubilitate Matrimonii quoad vinculum .

Not. Matrimonia , *legitimum* , *ratum* , et *consummatum* , inter se distant firmitatis gradu ; quod enim inter Christianos ratum est propter Baptismum , firmitate superat illud , quod inter infideles legitimum quidem ac verum est , sed non ratum ; unde fit , ut dissolvi possit per unius conjugis conversionem ad fidem Christianam . *Pariter* quod ratum est , ac consummatum inter Christianos , firmius est eo , quod nondum est consummatum ; quia ratum , sed nondum consummatum , solvi potest per solemnem Religionis professionem ; ratum vero , et consummatum sola morte potest solvi .

CONCLUSIO.

Matrimonium ratum , et consummatum , jure divino est indissolubile quoad vinculum .

Prob. prop. Quae est definita in Conc. Trid. sess. 24. his verbis : *Matrimonium perpetuam , indissolubi-*

lemque nexum, *primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit*, etc. quam indissolubilitatem Christus, Matth 19., confirmans, ait: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*. Et Apostolus, 1. Cor 7. docet: *His qui Matrimonio juncti sunt, praecipio, non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari*. Ergo.

FINIS.

AMICE LECTOR.

Ad finem suscepti Operis juvat tandem pervenisse. In exitu, illud rogatum te volumus, ut si aliquando inter corrigendum nos dormitasse depreheaderis, excusatos habeas; neque enim una hac in re fuimus occupati, neque non *opere in longo fas est obrepere somnum*. Verum in ipso Opere edolando, quantum attritae vires, aliaeque curæ passae sunt, nullum laborem omisimus, ut amantissimi Praesulis Xaverii Durini expectationi responderet, et ad utilitatem adolescentum Seminarii, quos Ipse semper in oculis gerit, mirifice conduceret; quod si minus potuisse, at certe toto animo voluisse, nobis ipsis testes sumus: tu vero si cupis perspicere, singula Auctoris cum singulis hujsce editionis comparato; et cognosces, aliud veluti opus emersisse, eo difficilius, quo facilius est nova facere, quam vetera sarcire. Videtur igitur nostris consultum satis. Sed aliud restabat incommodum, cui omnino occurrere cogitavit Praesul. Etenim in nostro Seminario antehac, qui, absoluto cursu Philosophico, ad Theologiae studium admittebantur, non semper ab initio rerum, uti par erat, huic scientiae operam dabant, sed se adjungentes illis, qui in eo unum, aut alterum annum versati fuerant, fiebat fere semper, ut primum extrema, deinde media, et demum prima attingerent; ex qua ordinis perturbatione, quantum inde mali caperetur, nemo non videt. Ad hoc avertendum, omnem mentem suam Praesul adhibuit; et excogitato modo aequissimo, illud prorsus eliminandum curavit. Nimirum statuit, ut duo essent Lectores Dogmatici, qui per quatuor annos mane, vel vesperi (alia enim pars diei Theologiae Morali impenditur) has Institutiones sequenti ratione edocerent. Unus nempe exciperet adolescentes jam Philoso-

phia

phia excultos, eisque exponeret primum volumen; altero anno, alterum volumen harum institutionum. In hoc secundo anno, nullus Philosophorum, qui quotannis Philosophia exeunt, esset ad Theologiam transitus, ne a secundo volumine inciperent; sed ad Jus addiscendum, unoque anno absolvendum, mitterentur. Tertio anno, ille Praeceptor suos alumnos in primo, et secundo volumine per biennum institutos, traderet alteri Praeceptori edocendos per biennium in tertio, et quarto volumine, Jus post Theologiam comparaturos; ipse vero rediret ad caput, exciperetque tum alios de novo e Philosophia discedentes, tum eos, qui, veluti stationarii, juri addiscendo annum dederant, ut explicaret per biennum utrisque duo prima volumina; tertio anno alteri Praeceptori concedendis, ut tertio, et quarto volumini operam navarent. Sicque alternis annis, modo ad Theologiam, modo ad Jus Philosophis patefacto aditu, fieret, ut cursus Theologicus semper a capite caeptaretur, et per quatuor annos quatuor Institutionum volumina, nonnisi unum post aliud ordine absolverentur; Jus vero a nonnullis ante Theologiam, a nonnullis post Theologiam addisceretur. Quo quid praeclarius excogitari, quidve utilius fieri poterat? Habet igitur de novis comparatis Institutionibus Dogmaticis, novaque methodo eas addiscendi, Seminarii Juventus, in quo Xaverio Durazi, meritissimo Aversanorum Antistiti gratias habeat sempiternas. Tu interim, amice Lector, vale; et per humanitatem tuam hos nostros labores benigno favore complectere.

IN-

INDEX

TITULORUM TOMI IV.

Tractatus VII. De Sacramentis.

Quae-

Dis-

F I N I S.